

Joško Božanić
Komiža – Split

STIL, PRIČA, LEKSIK, SVIJET TEZAUROSA USMENE PREDAJE KOMIŠKOG RIBARA IVANA VITALJIĆA GUSLE

UDK: 811.163.42'282.3 (497.5 Komiža)

Rukopis primljen za tisak 10. 09. 2010.

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Recenzenti: Ivan Mimica, Vladimir Skračić

Autor prezentira zapis iz sedamdesetih godina 20. stoljeća koji je zabilježio u kontaktu s komiškim ribarom Ivanom Vitaljićem Guslom. Tekst koji autor interpretira, iznimno je bogat leksikom, ribarskom terminologijom koja je do danas ostala sačuvana usmenom predajom, ali je vrlo slabo uključena u korpus hrvatske leksikografije te je ostala velikim dijelom nepoznata. Ovaj je leksik uglavnom aloglotskog podrijetla. Ostatak je to nekadašnjeg idioma *lingua franca* kojim su govorili komiški ribari. Budući da leksik standardnog hrvatskog jezika ne može utjecati na ribarski jezik jer ne raspolaže terminima za imenovanje predmeta i pojava vezanih za tradicionalno ribarstvo, na ovom području ljudskog iskustva ostao je do danas u svakodnevnoj jezičnoj praksi komiških ribara sačuvan dio tog bogatog vokabulara. Ovdje interpretiran tekst pokazuje stanje komiškoga govora prve polovine 20. stoljeća.

Analiza tog teksta pokazuje u kojoj je mjeri svijet komiških ribara s jedne strane autohton, jedinstven, poseban, a s druge strane uključen u mediteranski jezični i iskustveni univerzum. Ovaj tekst i njegova interpretacija otkrivaju moć jednog hrvatskog, slavenskog idioma (komiškoga govora) da adaptira aloglotski leksik koji je u njegovu ribarskom vokabularu znatno zastupljeniji od idioglotskog.

Autor u uvodnoj studiji analizira i stilističke vrijednosti usmenog kazivanja, u prvom redu leksikostilističke vrijednosti izraza, ali isto tako interpretira i vrednuje poetske elemente priče, slikovitost usmenog kazivanja ostvarenog u usmenoj kulturi jedne insularne društvene zajednice otoka Visa.

Ključne riječi: leksik, terminologija, stilistika, ribarstvo, Komiža, dijalekt, rječnik

1. UVOD: HRVATSKA HALIJEUTIČKA LEKSIKOGRAFIJA

1.1. Halijeutički leksik u hrvatskoj dijalektalnoj leksikografiji

Govoreći u *Mediteranskom brevijaru* o leksičkoj povezanosti mediteranskih jezika, Predrag Matvejević se osvrće i na fenomen velikog broja aloglotskih leksema u lokalnim govorima istočnog Jadrana.¹

Istaknuti hrvatski romanist i etimolog Petar Skok prvi je započeo sa sustavnim istraživanjem etimologije pomorske i ribarske terminologije. Godine 1933. objavio je Skok u Splitu, u izdanju Jadranske straže, opsežnu studiju o etimologiji pomorskih termina *Naša pomorska i ribarska terminologija na Jadranu*.² Ta studija obuhvatila je mnoge tradicionalne nazive brodograditelja, pomoraca i ribara. Njegov *Etimologijski rječnik hrvatskog ili srpskoga jezika*³ obuhvaća i velik broj maritimizama, što je značajna novina u hrvatskoj leksikografiji, koja sve do danas oskudijeva terminologijom vezanom uz iskustvo mora. Trosveščanom monografijom *Jadranske etimologije* Skokov je rječnik nadopunio njegov učenik Vojmir Vinja, i to na području maritimnoga leksika.⁴

Hrvatsku pomorsku terminologiju sustavno je istraživao Blaž Jurišić i svoje istraživanje prezentirao u knjizi *O našoj pomorskoj terminologiji*⁵, a u novije vrijeme Dijana Stolac u svojoj monografiji *Hrvatsko pomorsko nazivlje*⁶ i u studiji *Hrvatsko pomorsko nazivlje 19. st.*⁷ Dijana Stolac svojim je djelom *Hrvatsko pomorsko nazivlje*⁸ dala sažet, ali iscrpan dijakronijski pregled hrvatske pomorske leksikografije.

Željko Stepanić objavio je popularnu monografiju o pomorskom leksiku s vrlo bogatom bibliografijom rječnika i leksikografskih studija o maritimnom leksiku, *U potrazi za (izgubljenim) Hrvatskim pomorskim nazivljem*.⁹

Vojmir Vinja dao je i velik doprinos istraživanju etimologije jadranske faune. U svojoj monografiji *Jadranska fauna - Etimologija i struktura naziva* otkrio je pravu riznicu pučke talasozoonimije na tristotinjak lokaliteta duž hrvatske obale Jadrana, koja je baštinjena iz raznih aloglotskih izvora, od grčkog i romansko-dalmatskog do venecijanskog, te ih usporedio s nazivljem morske faune većine mediteranskih jezika, kako bi u toj komparaciji otkrio iznimno bogatstvo hrvatske maritimne zoonimije. To podrijetlom heterogeno naziv-

---

¹ „Na istočnim obalama Jadrana, od Istre do Boke Kotorske, napose u Splitu, Dubrovniku i Kotoru, među raznim riječima i kovanicama (...) postoje mnoge posuđenice italo-venecijanskog porijekla, korijena latinskoga i ponekad grčkoga ili nekog još starijeg balkanskog supstrata. One su na razne načine pruzete, prihvaćene, prilagođene...” *Mediteranski brevijar*, V.B.Z. studio, Zagreb 2006, str. 58.

² Skok, P. (1933)

³ Skok, P. (1971)

⁴ Vinja, V. (1998)

⁵ Jurišić, B. (1962)

⁶ Stolac, D. (1998)

⁷ Stolac, D. (1998b)

⁸ Stolac, D. (1998)

⁹ Stepanić, Ž. (2004)

lje Vinja ne dijeli na „naše“ i „tuđe“, smatrajući aloglotske lekseme svojinom hrvatskoga jezika, integralnim dijelom njegova ukupnog leksika.¹⁰

Dijalektolog Radovan Vidović, autor *Pomorskog rječnika* i brojnih studija o hrvatskom pomorskom nazivlju, govori o „milenijskom sociolingvističkom zajedništvu“ stanovnika duž jadranskih obala koje je nastalo „u dodiru s drugim velikim mediteranskim kulturama“.¹¹ Vidović govori o jezičnom zajedništvu stanovnika Jadrana.¹² To zajedništvo ostvareno je ponajviše na planu leksika. Ono je prošlo gotovo sva područja materijalne i nematerijalne kulture, ali je u najvećoj mjeri ostvareno na području maritimne kulture.

Nomenklatura hrvatske maritimne kulture dobro je istražena na području talasozoonimije (V. Vinja) te maritimne toponimije (V. Skračić i P. Šimunović). Vidovićev *Pomorski rječnik* dao je velik doprinos istraživanju tradicionalne pomorske terminologije, koja uključuje nomenklaturu broda, brodogradnje, navigacije, života na brodu i s brodom. Također valja spomenuti Gorana Filipija, koji je svojim *Etimologijskim rječnikom betinske brodogradnje* (Šibenik 1997.) dao značajan doprinos etimologiji tradicionalne brodograditeljske nomenklature na otoku Murteru.

Mirko Deanović, kao sudionik projekta JAZU *Lingvistički atlas Mediterana*, napravio je prema standardnom kvestionaru ovog projekta anketu o ribarskoj terminologiji u Boki kotorskoj¹³, u Komiži¹⁴ i Salima na Dugom otoku.¹⁵ To je vjerojatno najsustavnije istraživanje ribarske hrvatske terminologije. Ankete su obuhvatile različita područja halijeutičkog iskustva, ali provjeren je ograničen broj od svega tristotinjak termina s nekoliko sudionika ankete.

U svojoj četverosveščanoj monografiji *Hrvati i more* Šime Županović velik je dio svojeg djela posvetio maritimnoj terminologiji, ali uglavnom na tragu spomenute knjige o jadranskoj talasozoonimiji Vojmira Vinje. Treći i četvrti dio te monografije naslovljen je *Ribarska terminologija*, ali ondje je pretežno obrađena etimologija talasozoonima Jadrana prema modelu koji je proveo V. Vinja.

---

¹⁰ „Više tisućljeća povijesti velikog mora ostavilo je svoje tragove: dvije najveće civilizacije, koje su na njemu nastale, utisnule su neizbrisivi pečat na obalama gdje je jedna graničila s drugom i na kojima su najjužniji južni Slaveni - Hrvati - našli svoju novu postojbinu. Zaustavivši se na jadranskoj obali mora, koje je tada bilo središte svijeta, brzo su prihvatili i usvojili zatečena imena, stvarali svoja, posuđivali od susjeda, miješali svoje i njegovo. I od svega toga izgradili vlastiti sustav u kojemu je bilo mjesta i za njihovo i za susjedovo, za staro i novo. I kako more rastavlja i dijeli samo u očima onih koji su mu daleko, ubrzo su vidjeli da ono spaja i ujedinjuje sve one koji na njemu i od njega žive.“ Vinja, V. (1986) str. 38.

¹¹ Vidović, R. (1992) str. 74.

¹² “Naš Jadran i njegovi stanovnici, Jadrani, povezani su zajedničkim životom, načinom mišljenja, istim pomorstvom, istim rječnikom, istom frazeologijom, koja je bila prožeta ne samo njihov svakidašnji život i jezik, njih koji su bili po profesiji pomorci, nego i njihovih obitelji i čitavih sredina i naselja u kojima su živjeli. U jednu riječ: to bila jedna jadranska zajednica, koiné, ne samo terminološka, u kojoj su ljudi bili zbliženi i razumjeli se bez obzira na mnoge druge razlike.” Vidović, R. i.e. str. 74.

¹³ Deanović, M. (1962)

¹⁴ Deanović, M. (1966)

¹⁵ Deanović, M. (1967)

Područje ribarskog iskustva, sa svojim iznimno bogatim rječnikom, ostalo je do danas na rubu zanimanja hrvatske dijalektologije, posebno njezine leksikografije, koja je u posljednje vrijeme doživjela pravi procvat. U mnogobrojnim rječnicima, glosarima, tumačima riječi uz čakavske tekstove halijeutički je leksik prilično oskudan. Čini se kao da zanimanje čakavološke leksikografije prestaje s isplivljavanjem ribarskog broda u ribolov. Hrvatska ribarska terminologija, osim u navedenim segmentima, nije nikada temeljito i sustavno istražena, premda je po svojem bogatstvu prava riznica hrvatskoga maritimnog leksika.

S druge strane, standardološka leksikografija sustavno izbjegava usvajanje maritimnog leksika iz bogatoga čakavskog leksičkog tezaurusa, smatrajući taj leksik stranim tijelom hrvatskoga jezika, ponajprije zbog toga što nije štokavski, a potom stoga što ga smatra tuđim hrvatskom jeziku zbog njegova pretežno aloglotskog postanja. Tako se događa paradoks da hrvatski jezik nema standardne termine za mnoge opće pojmove svakodnevnog života u maritimnom prostoru pa, u nemoći da novotvorenicama zamijeni žilavo ukorijenjene mediteranizme kolokvijalnoga govora, za standardni jezik radije bira leksičke praznine negoli tisuću godina ukorijenjen maritimni leksik čakavskih govora baštinjen u prvom redu od autohtonoga romanskog dalmatskog idioma, a onda, posredstvom kulturne iradijacije moćnoga venecijanskoga kulturnog utjecaja, i iz univerzalnoga mediteranskog idioma *ligua franca*.

1.2. Ribarska terminologija govora otoka Visa

Pavao Mardešić Centin u svojem *Rječniku komiškoga govora*¹⁶ uključuje u korpus općeg leksika komiškoga govora i halijeutičku terminologiju, ali broj glosa je izrazito ograničen, tako da je komiška ribarska terminologija u tom općem rječniku, koji ukupno obuhvaća nešto više od tisuću glosa, obrađena tek periferno i bez konteksta živoga govora. Posebna je vrijednost ovoga djela u tome što je autor mnoge glose ilustrirao crtežima te time pridonio razumljivosti pojedinih termina s obzirom na nestanak referentnih predmeta iz suvremene ribarske prakse.

Rječnik *Libar viškiga jazika* Višanina Andra Rokija Fortunata pripada skupini najbogatijih hrvatskih dijalektalnih rječnika, ali je prilično siromašan halijeutičkim leksikom. Dominantna djelatnost grada Visa bilo je po tradiciji vinogradarstvo i vinarstvo pa je leksik tih djelatnosti u Rokijevu rječniku veoma iscrpno prikazan, za razliku od halijeutičkog.

Kada smo istraživali komišku ribarsku terminologiju¹⁷ na temelju usmene predaje komiških ribara, bilo je posve jasno da komiški govor čuva iznimno bogatu riznicu halijeutičkog leksika. U nizu radova koje smo publicirali od 1983. do danas pojavio se halijeutički rječnik po obujmu nezabilježen u čakavskoj maritimnoj leksikografiji.¹⁸

¹⁶ Mardešić-Centin, P. (1977)

¹⁷ Božanić, J. (1983)

¹⁸ Niz bibliografskih jedinica koje sadrže leksik ribarske terminologije priložen je popisu literature.

Tekst koji ovdje prezentiramo i interpretiramo to najbolje potvrđuje. Tih samo dvadesetak kartica sadrži više od tisuću leksema koje je valjalo protumačiti. Među te lekseme, dakako, nisu uvršteni oni koji se od standardnog leksika hrvatskog jezika razlikuju, ali su ipak razumljivi obrazovanom štokavcu. Dvije trećine od tisuću protumačenih leksema čine halijeutički termini pretežno aloglotskog postanja, sačuvani do danas iz zatečenog dalmatskog jezika ili pak iz mediteranskog idioma *lingua franca*, udomaćenog pretežno putem venecijanskog jezičnog utjecaja, ali isto tako putem brojnih translingvalnih i transkulturalnih interferencija koje omogućuje likvidni element velike slane vode.

1.3. Ribar Ivan Vitaljić Gusla

Među mnogim informantima čije smo priče bilježili u Komiži u posljednjih 40 godina posebno mjesto zauzima komiški ribar Ivan Vitaljić Gusla (1917. - 1993.). Sa sustavnim snimanjem njegovih sjećanja o ribarskom iskustvu započeli smo godine 1975. i ono je trajalo kontinuirano do njegove smrti 1993. Vitaljićeve priče obuhvatile su raznovrsna područja komiške ribarske tradicije, koja je jedinstvena u hrvatskoj ribarskoj povijesti. To su priče o životu ribara na pučinskim otocima Viškog arhipelaga, Palagruži, Biševu, Brusniku, Svecu, Jabuci, priče o ljetnom ribolovu na sardele, o komiškoj regati gajeta falkuša od Komiže do Palagruže, o ribolovu na Palagruži, o zimskom ribolovu *giraricama*, *kucinorama*, *jaglicorama*, vršama, parangalima. To su priče o brodu: gradnji broda, nazivlju, održavanju broda, navigaciji, jedrenju, veslanju, orijentaciji po znakovima na moru, kopnu i nebu. To su priče o poznavanju čudi svake vrste ribe, o biološkim i vremenskim ciklusima koje ribar mora poznavati da bi uspješno lovio. To je kazivanje o ribolovnim alatima i njihovu održavanju, o brodskoj opremi i načinu njezine upotrebe, o morskim strujama, o podmorskom reljefu, o obalnoj i podmorskoj toponimiji, o talasozoonimiji. Kazivanja su to o umijeću čuvanja ribe sušenjem i soljenjem, o gastronomskom umijeću pučinskih ribara. Kazivanja su to o olujama i pogibeljima kojima su se izlagali ti ribari, osobito u zimskim mjesecima, ribareći u akvatoriju dalekih pučinskih otoka bez luka i pristaništa. Kazivanje je to o iskustvu vremenske prognoze, o umijeću čitanja znakova na moru i na nebu, znakova u ponašanju životinja: ptica, riba i rakova. Kazivanje je to o društvenim odnosima u komiškoj organskoj zajednici, ali i na brodu, u regati, u ekstremnim uvjetima borbe za opstanak na olujnome moru... Jednom riječi, svjedočenje je to o solidarnosti i uzajamnosti ljudi pučine, o etici mora. Kazivanje je to o kolektivnoj memoriji Komiže koja seže duboko u vrijeme, a održavala se usmenom predajom sve do doba kada je nova globalizacijska matrica prekinula tu nit pamćenja koja je stoljećima povezivala generacije ribara ove insularne organske zajednice.

Kada zapisivač usmene predaje nije imao vremena za snimanje, tada bi barba Ivan Vitaljić, premda jedva pismen, svoja sjećanja bilježio u bilježnicu. Te bilježnice poklonio nam je barba Ivanov sin Joško. One su, uz magnetofonske vrpce, dragocjen dokument jednog iznimnog iskustva pučinskih ribara Viškog arhipelaga.

Ovdje prezentiran i interpretiran izvorni Vitaljićev tekst sačuvali smo u jednoj od takvih bilježnica iz bogatog jezičnog i leksičkog tezaurusa barba Ivana Vitaljića Gusle.

2. STIL

„U nešto starijem naraštaju govorenje i pripovijedanje na organskom idiomu puca i kipti od ponoće nazivlja, frazeologije, metafora, poslovice, usporedaba, modalnih oblika itd. Organski su idiomi nabiti stoljećima življenja.“¹⁹

Ivo Škarić

2.1. Figura kumulacije riječi

Ivan Vitaljić Gusla, kao dugogodišnji kazivač usmene predaje kojoj je čin snimanja / zapisivanja podario značaj kulturnog čina, dignitet važnog posla za kontinuitet pamćenja organske društvene zajednice kojoj pripada, svjestan je svoje uloge posljednjeg svjedoka komičke ribarske epopeje. Njegova priča opisuje događanje u ribarskoj svakodnevici, ali isto tako gomilanjem riječi oživljava slike i zbivanja. Kumulacija leksema postaje središnja figura njegova diskursa. On nabraja prizore, slike ribarske svakodnevice, ali u svakoj prilici nastoji navesti što više termina koji te slike evociraju. Navest ćemo nekoliko primjera.

2.1.1. Iteracija glagola

Iteracija glagola sugerira dinamizam, raznovrsnost akcija, poslova, pokreta. Tom figurom pripovjedač oživljava slike dinamikom pokreta, ritmom akcije:

1. *Drug ol katine je bil za sve težje lavure, kal je vajalo donit, prinit, ukarcat, iškarcat* (3.1.)
2. *Vajo ga olma rašplotit, izvadit pecenicu, pošolit i polucit i pritišnut korgon* (6.2.)
3. *Polvarži pol lumbul, intajoj, inkapeloj, odriši, veži* (11.1.)
4. *Pok vajo žalnivat, žapacat, reparat, žapašot u žopaš, na kurilo* (11.2.)
5. *...žene išpekle kruh, baškotale baškot, izmendale promine, oparćale robu i stavile u šaketu i donile na barbitu.* (19.1.)

2.1.2. Iteracija upitne riječi je

Ponavljanjem upitne riječi *je* (u značenju *je li*) intenziviran je doživljaj aktualizacije mogućnosti da se nešto dogodi ovako ili onako, povoljno ili nepovoljno, dobro ili loše. U primjerima koje navodimo, pojedinac je neprekidno suočen s entropijom sustava koji gradi u interakciji s prirodom. On privodi prirodnu datost kulturi, on unosi znanje i iskustvo u proces pretvorbe prirodnog u kulturno: od iskonske djelatnosti lova do prerade ribe u ljudsku hranu, izložen neprekidno mogućnosti da njegov trud bude poništen entropijom koja zahvaća svaku djelatnost i svaki izgrađen sustav:

1. *Tako je Gark žnol štivu ol barila kako je i žnol koji je nježin defet, je ča-pala uljen, štrakicon, rongavinun, je oštala na šuho, bež šalamure, je iskalfona, ucinjena, je roncova, je pricinjena, je paho kako paršut i kako izgledo.* (9.1.)

¹⁹ Škarić, I. (1982), str. 53.

2. *Tako se je žnalo kako je riba, je izguvernona, je malo šoli, ol kojega je mroka pošoljena, je ol maža ili avrila.* (8.1.)

2.1.3. Iteracija imenica

Nizanjem supstantiva pripovjedač intenzivira doživljaj mnoštvenosti pojavne raznolikosti svijeta koji opisuje. On imenuje stvari, pojave, zanimanja ljudi, alate. Intenziviranje frekvencije nabrojivih pojavnosti sugerira pripovjedačev doživljaj vlastite uloge svjedoka koji još jedino u pamćenju čuva slike nestalog svijet te kao da se boji da neku stvar izostavi. Ti nizovi doživljavaju se sinegdohično: oni teže sveobuhvatnosti konačnih popisa od zaborava spašenih slika stvari.

1. *...iškarcali šmo šve, uredili, štavili šve na švoje mišto, barile, katrafunde, frake, palete.* (7.1.)
2. *Ješi važel dižicu, noštavak, maculu, švilac, lito, štupu i bronžin ol pakla i šmolu* (6.1.)
3. *A bilo je lavuraturih, mucnikih, ali i lažarunih, pjacarunih, kopravendih, ašušurih, kantadurih, kalafotih, marangunih, šartih, velerih, vešlarih, bacvorih* (10.2.)

2.1.4. Iteracija imenica i glagolskih imenica u istom nizu

U prvom primjeru pripovjedač uspostavlja ravnotežu između negativnih i pozitivnih fenomena, dijalektički suodnos između polaritetnih pojavnosti kojima se manifestira život. Pripovjedač ne želi idealizirati svijet kojemu pripovijeda. Ljepota i rugoba, uspon i pad, bijeda i najveći životni intenziteti tvore isti niz opozitnih pojavnosti: čišćenje - prljavština, ružno govorenje (lajanje) - skladno pjevanje; pljuvanje (drugoga) - dijeljenje, davanje drugome.

1. *Bilo je kuhonjo, pronjo, čistjenjo švakega gada i šporkice pol poništru, bilo je buh, ušenok, cimok, gaštaponih, miših, macagarbunih, komorih, dima, kontreštonjo, lajonjo na šve štrone, pjuvonjo i lipega kantonjo, diljenjo, prodovonjo, kupovonjo, ražminivonjo, ražbivonjo, dvižonjo i kalovonjo, tucenjo, išvodjonjo.* (10.2.)
2. *Ovega lita bilo je truda, štrakica, šparine, kaldure, kaliga, potežonjo, raštežonjo, štrašininjo, remenovonjo, išvodjonjo, beštimonjo, petegulonjo, lagonjo* (10.1.)
3. *I tu ti je bila hrona ža covika koji je po cili don doržol vešla u ruke, tiškol brud už maretu, vožil, na kulpe mora, na špalmeje, navežonjo, potežonjo, olveživonjo, kidonjo, oštovjonjo i opet naprovjonjo.* (19.1.)

2.2. Metaforizacija

Slikovitost izraza temeljni je postupak ove narativne strukture. Metaforičnost se realizira na sintagmatskoj osi rečenične strukture, povezivanjem riječi u metaforičnu poetsku

sliku, ali i na paradigmatičkoj osi u određenom kontekstu izborom i prijenosom leksema iz jednoga semantičkog polja u drugo asocijativnom vezom po sličnosti.

2.2.1. Metaforizacija na paradigmatičkoj osi

1. *Vajat će udice **populat*** (13.2.)

Riječ *populat* s temeljnim značenjem: napučiti, popuniti ljudima, upotrijebljena je u značenju *namodjestiti na parangalu udice koje nedostaju*. Izborom riječi *populat* u ovom kontekstu ostvarena je asocijacija: mnoštvo, masa, veliki broj, što riječ *populat* sugerira prijenosom iz jednog asocijativnog polja u drugo.

2. *Gledoj ca su se ucinili **tartajuni** ol majstre* (13.2.)

U ovom primjeru je asocijacijom po sličnosti izabrana riječ iz vinogradarske sfere iskustva u ribarsku. Temeljno značenje riječi *tartajun* je štapić s namotanom uzicom čijim se okretanjem vezuje mijeh u vinogradu napunjen moštom. Kada se riba (osobito ugor, murina) ulovi na parangal, onda ona često okretanjem namota nit parangala (*majstru*), a taj namotaj podsjeća na *tartajun* s namotanom uzicom za vezivanje mijeha. Vizualna asocijacija omogućuje presijecanje dvaju različitih asocijativnih polja.

3. ... *pocela su jidra istresivat ili **bandiraju*** (13.5.)

Zbog prestanka vjetra jedra nisu napeta, nego lepršaju lijevo-desno poput zastave (*bandire*). Vizualnom asocijacijom stvoren je od imenice *bandira* glagol *bandirat*.

4. ...*atento štojte hoće koja jaglica **lašnut*** (15.1.)

Pri lovu na iglice mrežom potegačom ribari napeto paze hoće li koja iglica skočiti na površinu mora. To je znak prisutnosti jata ispod površine. Glagol *lašnut* dolazi iz asocijativnog polja pojma *vatra*, a znači *planuti*. Vezujući se za pojam ribe koja je iskočila iz mora i bljesnula srebrnim sjajem, ta riječ ostvaruje asocijativnu vezu s iznenadnim bljeskom vatre koja je naglo buknila, *lašnula*.

5. *Ono ih vidi ca bižigaju po skorupu, šal će pocet **laškot*** (15.1.)

Kao i u prethodnom primjeru, ovdje imamo isti kontekst i istu asocijaciju, koja povezuje bljesak vatre i bljesak ribe. U prethodnom primjeru perfektivnim glagolom *lasnut* izražena je trenutačnost srebrenog bljeska ribe, a u ovom primjeru imperfektivni glagol *laskot*, s temeljnim značenjem *plamtjeti*, vizualnom asocijacijom povezuje asocijativno polje pojma *vatra* i prizor uskovitlanog jata riba koje iskače iz mora u paničnom bijegu pred većom ribom bljeskajući srebrnim tjelesima.

6. *Nikoliko olovnic šon nabil, potukal olovo neka ne **šćipje** jer već ni gore štvori nego kal **trata šćipje*** (16.1.)

Glagol *šćipat* - štipati u kontekstu manipulacije mrežom dobiva značenje: zapinjati, kvačiti. Presijecanjem dviju sfera različitih asocijativnih polja ostvarena je sugestivna personifikacijska poetska slika.

7. *Moća na carnjule vidit kal je mlikotina* (17.1.)

Značenje: Idemo loviti *carnjule* jer je more mirno. Augmentativ *mlikotina* (od *mliko*) naglašava ocjenu stanja mora kao apsolutne utihe, bez daška vjetra, tzv. bijelo more. Ostvarena je vizualna asocijacija između dva asocijativna polja pojmova *mlijeko* i *more*.

8. *Jo ću isto išpeč dvodešet racešjokuv velih pok ćeš vidit kako škvare i žazute jer je u njih butorga* (17.2.)

Značenje riječi *racešjok* jest – onaj koji je velik, koji je nakostrušen (o peradi), raširena perja, da bi se doimao većim nego što jest. Imenica *racešjok* dolazi od glagola *ćešjat* - čehati vunu, tj. širiti volumen vune čehanjem. Od *ćešjat* glagol *rasćešjat* i imenica *racešjok* - onaj koji je velik, nakostrušen. Izborom imenice *racešjok* za malu, ali od znalaca iznimno cijenjenu ribu, ostvarena je efektna intenzifikacija izraza, leksikostilem u kojem se presijecaju dva asocijativna polja pojma nakostrušen (pijetao) - riba *carnjul*.

9. *A i lijuna bi ovu mortvu more raškompenšalo* (18.2.)

Značenje: I lava bi ovo mrtvo more razmrdalo, raspalo, rastavilo na dijelove, to jest izazvalo bi povraćanje. Glagol *kompenš* dolazi iz brodograditeljske terminologije. *Kompenš* znači preklonni dio spoja elemenata brodskih rebara. Obično su rebra, zbog svoje zaobljenosti, sastavljena od dva ili tri dijela. Ti dijelovi su povezani tako da se djelomično preklapaju kako bi spoj bio čvršći. *Raškompenšat* znači razmrdati *kompenše*, što znači oslabjeti spojeve rebara, a time i čitavu strukturu broda. Asocijativna veza *struktura broda* - *struktura čovjeka* priziva sliku čovjeka kao broda. Smisao rečenice je da mrtvo more izaziva povraćanje te mu se ni lavlja snaga ne bi mogla suprotstaviti.

10. *Karavona molih dupinih* (6.2.)

Moli dupin vrsta je dupina koji najviše šteti ribaru jer njegovo pojavljivanje izaziva panični bijeg ribljeg jata. Pustinjski prizor kretanja karavane deva vizualnom asocijacijom sugerira prizor moćne formacije mase dupina koja izaziva nelagodu ribara. Izbor riječi *jato* bio bi neutralan, ali *karavona* znači izrazito afektivan izbor riječi u kontekstu ribolova ugrožena napadima dupina.

2.2.2. Metaforizacija na sintagmatskoj osi

1. ... *žene švićorove šu bile pocene cavarjat pok šu še dobota šmetina užegla, a bila bi šmetina takala da nišu muški žapritili* (16.6.)

Temeljno značenje: zamalo se užeglo đubrište ... bilo bi se đubrište upalilo... preneseno značenje: zamalo je među ženama nastala svađa zbog sukoba njihovih muževa. Zapaljeno

đubrište, koje širi smrad, asocijativnim lukom evocira sukob teškim riječima, kletvama, prijetnjama. Olfaktivna senzacija (smrad đubrišta) povezuje se asocijativnim lukom s auditivnom: galama, svađa, vikanje, kletve.

2. **Riba je legla u švilinu i povoje i žatu še teško dviže na škorup. Ako še akužo olma je dupini istrakaju da jopet potene** (7.1.)

Tekst znači sljedeće: Za ljetnih vrućina jata sardela rijetko se pojavljuju na površini mora, zadržavaju se u dubini, gdje je hladnije. Ako se jato pojavi na površini, odmah ga dupini poplaše te opet krene u dubinu. Izbor riječi *švilina* (od *švila*) i *povuj - povoji* (pelene kojim se povija dijete), za dubinske vrste algi, sugerira delikatnost ribolova na sardele u vrućim ljetnim mjesecima asocijacijom na: ležanje na svili, brižnost majčina prema djetetu koje umata pelenama. Metaforični iskaz *Riba je legla u švilinu i povoje* koncentrira puno duži iskaz, kojim bi se moglo dočarati atmosferu iščekivanja pojave sardela na površini radi ribolova, napetost, brigu, strahovanja, muku ribara koji dočekuju jutro na moru praznih mreža jer *riba uživa komfor dubina* (postelju od svile umotane u pelene dubinskih algi).

3. **Kal biš išal na provu vidit je šve u redu, tu je štrahut cinilo kako *prova goni njonce* pri šobon** (5.2.)

Prova goni njonce - temeljno je značenje: *prova goni janjad pred sobom*. Preneseno značenje: barka jureći punim jedrima provom pravi valove koji se bijele poput bijela runa janjadi. Brod je pastir koji pred sobom goni janjad. Metafora nastaje presijecanjem dvaju različitih asocijativnih polja: pastoralnog (pastir goni janjad) i nautičkog (*prova broda pravi valove jureći površinom mora*).

4. **Provat ćemo štavit koloc, ali mi štruco riba. Šal će je *koloc obrit*** (13.2.)

Glagol *obrit* (obrijati) u značenju *skinuti ribu s udice*, kao u gornjem primjeru) svoje metaforično značenje ostvaruje na sjecištu dvaju asocijativnih polja: kozmetika (skidanje dlaka s lica brijačem) i ribolov (skidanje ulovljene ribe s udice željeznom alkom (*koloc*) koja se spušta na dno po niti parangala radi manevra oslobađanja niti koja je zapela za hrid). Asocijacija glagola *obrit* iz asocijativnog polja *kozmetika* donosi asocijativnom polju *ribolov* asocijaciju: temeljito, potpuno ukloniti (poput dlaka uklonjenih ostrim brijačem). Ta asocijacija intenzivira afektivnost situacije gubitka ulovljene ribe. Slično je i u sljedećem primjeru:

5. **Uvik gledoj da ti vorh ol udice oštane vonka da še ražina pri žadije jer ona je puno furbašto riba pok *obrije*** (18.1.)

Značenje: (Prilikom nadijevanja mamca na udicu) nastoj da ti vrh udice viri iz mamca, da se raža prije zakvači, jer ona je jako lukava riba pa skine mamac s udice (*obrije*). Izbor riječi *obrit* s asocijacijom *skinuti temeljito, bez ostatka*, rezultira afektivnom intenzifikacijom izraza koji je izrečen iz pozicije ribara koji gubi onemogućavanje lova.

6. *Kal še mišec utopi, onda ćemo napraviti jedon jir okolo škoja* (15.1.)

Prizor zalaska mjeseca na horizontu prividna je slika kontakta mjesečeve kugle s površinom mora u koju postupno ulazi (uranja, utapa se). Umjesto neutralnog izraza: *Kal mišec zapade* (zađe) koji bi prenio samo referencijalnu informaciju (vremensku oznaku određenu zalaskom mjeseca), izraz *Kal še mišec utopi* puno je više od puke informacije o vremenskoj odrednici za početak akcije: obilazak otoka brodom (u potrazi za ribom). Taj izraz konotira perspektivu promatrača, njegov kontakt s iskonom, s prvobitnim iskustvom elemenata prirode kao bića. Nije ovdje riječ o naivnoj svijesti, nego o jeziku koji čuva poeziju iskonskog doživljavanja svijeta. Isto bi se moglo reći i za primjer koji slijedi.

7. Ono je **sunce išmocilo nogu** (15.4.)

Ova poetska slika još je ekspresivnija od prethodne time što ističe dio personificirana tijela sunca: sunčeva noga dodirнула je površinu mora. Apstraktna informacija o zalazu sunca, koja ne priziva sliku, nego izravno posreduje informaciju o kronološkom vremenu, zamijenjena je ikoničkim izrazom čime je intenzivirana afektivna razina izraza koja podrazumijeva emocionalnu uključenost sudionika komunikacije.

2.3. Usporedba

Ruski formalist Viktor Šklovski kaže: „Potrebno je okrenuti stvar kao cjepanicu u vatri. (...) S time je pjesnik načinio semantički premještaj, on trga pojam iz tog misaonog reda u kojemu se on nalazio i premeće ga pomoću riječi (tropa) u drugi misaoni niz, pri čemu mi osjećamo novinu, boravak riječi u novom nizu. Nova riječ stoji na predmetu kao nova haljina.”²⁰ Jezik slike, svojstven usmenom pripovjedaču, manifestira svoju poetsku produktivnost deautomatizacijom opažanja, o čemu govori Šklovski. Pripovjedač otkriva ono čega u stvarnosti nema - on svojom imaginacijom povezuje nepovezano, otkriva asocijativnim vezama po sličnosti relacije koje se same nikada ne bi pojavile. Njegova stvaralačka kreativnost očituje se u uspostavljanju asocijativnih veza među različitim i vrlo raznorodnim semantičkim poljima. Sljedeće usporedbe uspostavljaju nevjerojatne relacije nastale asocijativnim putanjama poetskih slika:

1. *Štori ribori i mornori bili bi pošidinavili, imali bi vlože kako ol kanave jer su njih vložii bile štotine putih naježene kako u žeca barki* (4.2.)

Sijede kose ribara uspoređene su s nitima konoplje jer su se ježile u strahotnim pogibeljima kojima su se izlagali na moru te su bile napete od straha poput zečjih brkova. Ono što su slikari zavjetnih mornarskih slika prikazivali na platnu slikajući brodove u orkanima, naš je pripovjedač izrazio usporedbom kose ribarove s nitima konoplje i napetim dlakama zečjih brkova. Ti zečji brkovi naježenih vlasi ribarovih u olujama detalj su koji svojom sinegdohičnom sugestijom dočarava stvarnost pučinskih ribara „olujnog arhipelaga“, kako

²⁰ Viktor Šklovski (1969). *Uskrsnuće riječi*. Stvarnost, Zagreb, str. 58.-59.

je taj prostor otvorenoga mora nazvao znameniti zagrebački novinar Franjo Fuis, koji je tri-desetih godina 20. stoljeća živio među komičkim ribarima na dalekim pučinskim otocima i svjedočio kamerom i perom o njihovu životu.

2. *Barenko te bura išažino kako škatafiša pok već ne vonjoš plišnun ili štorjnun kako komiško tabakina* (7.1.)

Značenje ove rečenice: Bura, koja je ugrožavala ribare na otvorenome moru, barem bi ih osušila (*išažinala* - sažela) kao osušenu ribu (*škatafiša*) jer su stalno bili u vlazi, ali i stalno u oskudici vode, tako da se nisu mogli prati te su smrdjeli plijesni i ustajalim mirisom ribe (*štorjnun*) kao komiške radnice u tvornicama ribe (*tabakine*). *Tabakine* su se zvale po tome što je, u vrijeme kada je nastala prva komiška tvornica sardina, godine 1870., postojala na Jadranu još samo jedna tvornica - tvornica duhana u Rovinju, čije su se radnice po duhanu (tabaku) zvale tabakine.

3. *...jer šuma lašne i plašne kako širomaško šuperbija* (15.5.)

Asocijativnom je vezom povezano konkretno i apstraktno: granje vrisa i ružmarina (*šuma*) puno je eteričnog ulja te u tren bukne i ugasi se (*lašne i plašne*). Auditivna onomatopejska reduplikacija *lašne* - (*p*)*lašne* sažima suprotnost: *bukne* - *gasne* u asocijativnoj vezi s apstraktnim pojmom *širomaško šuperbija* (ponos siromaha). Naime kao što suho granje bukne i trenutno daje puni sjaj i bljesak, tako i siromah može samo na trenutak zadiviti raskošnim obiljem kojim želi impresionirati gosta, da bi potom patio od oskudice. Ta asocijativna slika koja uključuje vizualnu, auditivnu (onomatopejsku) i apstraktnu (socio-psihološku) dimenziju stvarnosti, jest kreativan jezični čin visokog poetskog naboja, koji se aktualizira pripovjedačevim izborom iz kolektivnog jezičnog tezaurusa.

4. *Sutradon šmo opet bili kako krelo i gužica kal še je rašprovjalo Pol Božonića ku je kriv, a ku je pravedan* (16.6.)

Iz konteksta gornje rečenice razumljivo je da je riječ o svađi među ribarima zbog ribolovne pozicije, ali sutradan su se svi izmirili kao da ništa nije bilo, uspostavljen je prijateljski odnos: bili su kao *krelo* i *gužica*. Ptica (kokoš) sklopljena krila drži iznad zatka (*gužice*): krilo i *gužica* su blizu kao i ribari kada se pomire kao da se ništa nije prije bilo dogodilo, a u svađi su pale teške riječi, lomila se vesla, prozivalo se žive i mrtve, da bi potom opet bili prijatelji i bliski kao „krilo“ i „gužica“. Nije slučajna asocijacija koja povezuje apstraktni pojam bliskosti i prijateljstva, kojim je prevladan razdor među ljudima, sa slikom bliskosti „krila“ i „gužice“. Izbor vulgarizma „gužica“ konotira vulgarnost, prostotu, ali paradoksalnim obratom i socio-psihološku narav međuljudskih odnosa u svijetu ribara koji, izloženi elementarnoj sili mora, slijede logiku opstanka: unatoč sukobima i svađama pobjeđuje solidarnost, uzajamnost, prijateljstvo. To je i etička dimenzija ove priče koja se zrcali i u njezinu jeziku.

5. *...tukalo je nojpri noć dobru i joku družinu, one koji šu forconi da njin ništa ne škodi, a da ni makulon, da je ždrov kako ština ol Brušnika – kal je tumboš da ol nje iškre lete* (19.1.)

Čovjek je uspoređen s kamenom Brusnika. To je vulkanski otočić koji ima žalod velikih crnih dijabaznih oblutaka vulkanskog podrijetla. Takav kamen kad se baci u noći iskri pri sudaru s drugim kamenjem. Usporedba čovjeka s vulkanskim kamenom punim željeza koji iskri poput kresiva hiperbola je stamenosti i iznimne otpornosti koju čovjek mora posjedovati u uvjetima života na pučinskim otocima.

2.4. Eksklamacija *ala*

Jedna od najfrekventnijih riječi u ovom tekstu je eksklamacija *ala*. Ta činjenica znak je da autor bira ulogu pripovjedača u prvom licu kada se uživljava u poziciju aktanta koji aktivno sudjeluje u događanju. Taj uzvik izraz je koji se najčešće pojavljuje u inicijalnoj poziciji u rečenici, a semantički mu je sadržaj poticanje na akciju, bodrenje.

1. *Ala, vajo kašetu da ištirim* ((13.1.)
2. *Ala, naši, vajo puć štatit parangol* (13.1.)
3. *Ala, išvaržite te cime* (13.1.)
4. *Ala, šal je žagancoj i škošon* (13.2.)
5. *Ala, naši, buta vešla u more* (13.2.)
6. *Ala, tako dreto* (13.2.)
7. *Ala, ti napuni i tumba koloc* (13.2.)
8. *Ala, išoj ga* (13.2.)
9. *Ala, kal je šve u brodu, šal nojpri ištirate pajule* (13.3.)
10. *Ala, naši, frankojte puntu* (13.4.)
11. *Ala, izbijte pojace da von ne šmeto pol noge* (13.5.)
12. *Ala, išici tu marinu na tak* (14.1.)
13. *Ala, ažvelto vajo pribrat jaglicoru* (15.1.)
14. *Ala, atento štojte hoće kojo jaglica lašnut* (15.1.)
15. *Ala, borka, primoj – veslaj bolje veslom od prime* (315)
16. *Ala, naši, tira pomalo* (15.2.)
17. *Ala, živje tu, neka napravimo još jelnu poštu u šutun* (15.3.)

Često se uzvik *ala* pojavljuje uz zamjenicu *naši* (*Ala, naši*) kojom se učvršćuje međuljudska solidarnost, osjećaj zajedništva ribarske družine. Uzvik *ala* pojavljuje se često ispred imperativa da ga najavi i intenzivira.

Ovaj mediteranizam stigao je sa sjevera, od nordijskog *hala* sa značenjem „potegnuti“. Pojavljuje se već u 12. st. u Francuskoj i stiže na obale Mediterana. Distribucija leksema *ala* u mediteranskom bazenu bila je sljedeća: portugalski jezik *alar*; španjolski *halar*, francuski *haler*; talijanski *alare*, *ala*, malteški *tala*, grčki *alaron*, *ala*²¹, turski *ala*, venecijanski *ala*, dalmatinski *ala*. U venecijanskom *ala*, *ala!* javlja se kao poticajni uzvik veslačima,

²¹ Prema Jal, A. (1848) str.

osobito kada treba motivirati veslače da brže veslaju. Isti oblik za usklik poticanja javlja se i u grčkom $\alpha\alpha!$. Dakle od glagola *hala* (potezati) nastaje uzvik koji signalizira početak neke radnje, ali je i uzvik bodrenja, poticanja, hrabrenja drugoga u kakvom poslu.

U kontekstu lingvostilističke analize ovaj je mediteranizam zanimljiv na razini fonostilističke ekspresivnosti. On se naime fonetski podudara s pomorskim komandama u idiomu *lingua franca*. Sve te zapovijedi završavaju najotvorenijim vokalom [a]. Uzvik *ala* počinje i završava vokalom [a]. Artikulacija vokala [a] ima najveći rezonantski prostor u usnoj šipljini te je i njegova čujnost najveća u odnosu na sve druge vokale. U kontekstu pomorskog ili ribarskog posla takav usklik svojom fonijskom silinom i prodornošću ima najveću mogućnost da svlada komunikacijski šum (buka, vjetar, šum mora). Ta sociolingvistička motivacija odredila mu je ulogu inicijalnog znaka za početak akcije. Njegova frekventnost u ovdje analiziranom tekstu signal je najživljeg pripovijedanja iz perspektive sudionika (aktanta) dinamične radnje ribarskoga / nautičkoga posla.

2.5. *Lingua franca* imperativ

U komičkome govoru dvije su vrste imperativa: imperativ koji se konjugira za drugo i treće lice jednine i množine i imperativ koji je impersonalan, koji se ne konjugira. Na primjer: *moloj, neka molo, molojmo, molojte, neka molaju* i *mola* (od glagola *molat* - pustiti). Imperativni oblik sa završetkom na *-a* za sva lica svojstven je ne samo susjednom venecijanskom (talijanskom) idiomu već je univerzalni *lingua franca* imperativ kojim se podjednako služe i mnogi čakavski idiomi, a u maritimnom (pomorskom i ribarskom) svijetu taj je oblik dominantan zbog kratkoće i ekspresivne vrijednosti završnog vokala [a] te je prikladan za zapovijedi u uvjetima pojačanoga komunikacijskog šuma jer je komunikacijski efikasniji od neutralnoga (konjugiranog) imperativa. Tako ovaj imperativ ima ekspresivnu vrijednost koja sugerira nužnost, odlučnost, bespogovornost izvršenja zapovijedi.

Navest ćemo nekoliko primjera iz ovdje analiziranog teksta:

1. ***Ferma brud! Čapa kavicol! Leva mriže!*** (12.2.); značenje: Zaustavite brod! Uhvatite kraj (mreže)! Dižite mreže! Moguće je bilo upotrijebiti i neutralne imperative: *fermojte* umjesto *ferma* i *čapajte* umjesto *čapa*, ali ne i *levojte* umjesto *leva* jer taj oblik imperativa u komičkom ne postoji za ovaj glagol.

2. ***Pok tira trocu, pok tira flok*** (22.2.); značenje: pak potegni steznicu lantine, pak potegni pramčano jedro; konjugirani imperativ za 2. l sg. i pl.: *tiroj, tirojte; tirojmo, tirojte*

3. ***Iša dvo-tri paša i mola*** (13.2.); značenje: podigni dva-tri sežnja i pusti; konjugirani imperativ za 2. l sg. i pl.: *išoj, išojte; moloj, molojte*

4. **buta** *vešla u more* (13.2.); značenje: stavi vesla u more; konjugirani imperativ za 2. l sg. i pl.: *butoj / butojte*

5. **Larga** *da te ne ošmudi jer šuma* (15.5.); značenje: udalji se da te ne oprlji (plamen) od granja vrisa i ružmarina (jer naglo bukne kad se zapali); konjugirani imperativ za 2. l sg. i pl.: *largoj / largojte*

6. **Šija** *no me* (13.2.); značenje: zaveslajte natrag prema meni; konjugirani imperativ za 2. l sg. i pl.: *šijoj / šijojte*

Navedenih deset imperativa svojina je većine mediteranskih jezika, pa tako i hrvatskog jezika, njegova tradicionalnog pomorskog i halijeutičkog leksika. Taj leksik pripada idiomu *lingua franca*, općem maritimnom jeziku Mediterana.

Radi ilustracije povezanosti komičkih *lingua franca* imperativnih oblika s mediteranskim jezičnim univerzumom, navest ćemo sljedećih nekoliko primjera:

1. Zapovijed **larga!** derivirana je iz katalonskog glagola *larguer* u 15. stoljeću; pojavljuje se u nizu mediteranskih jezika: portugalski *alargar*, španjolski *alargar*, katalonski *allargar*, francuski *alarguer*, tal. *allargare*, grčki *ἀλαργάρον*; imperativi: malteški *yllarġa!* turski *alarga!*; portugalski *ao largo!*, španjolski *al largo!*; francuski *au large!* talijanski *al largo!*, grčki *ἀλάργο!* *Αλάργα!* turski *allarga!*²²

2. Zapovijed **iša!** pojavljuje se u mediteranskim jezicima od 16. st. kao glagol i uzvik poticanja; španjolski *iza!*, katalonski *aixa!* provansalski *isso!* francuski *hissa!*, talijanski *issa!*, denoveški *isa!*, arapski *issa!*, Egipat *īssa!*, Tunis *hissó!*, *issa!* grčki *ισα!*, turski *issa!*²³

3. Zapovijed **šija!** je panmediteranizam. Najčešće se koristi kao imperativ da označi veslanje unatrag ili zaustavljanje broda veslanjem unatrag, kad se brod kreće prema naprijed. Pojavljuje se u mediteranskim jezicima. U portugalskom *ciar!*, u španjolskom *ciar!*, u katalonskom *ciar!*, u provansalskom *seia!*, *siá!*, u francuskom *scier!*, u talijanskom *scia!*, u arapskom (Malta) *sia!*, Maroko *siia!*, Egipat *syja!*, u turskom *scia!*²⁴, grčki *σια*

2.6. Pripovjedačke strategije uključivanja recipijenta

Pripovjedač usmene priče nastoji pridobiti svoju publiku ne samo zanimljivošću pripovjednog sadržaja nego i oživljavanjem prošloga u sadašnjosti na način da se koristi narativnim (historijskim) prezentom, da iz pripovijedanja u trećem licu prijeđe na pripovijedanje u prvom licu, često i da preuzme ulogu aktanta pripovjedne radnje, ili da pripovijeda u drugom licu što znači da uključuje sugovornika dajući mu sudioničku poziciju, ili na taj način

²² Navedeno prema Kahane, H. & R., Tietze, A (1988), str. 60.

²³ Navedeno prema Kahane, H. & R., Tietze, A (1988), str. 265-268.

²⁴ Navedeno prema Kahane, H. & R., Tietze, A. (1988), str. 397.

da govori iz pozicije svojih likova ostvarujući time dramski karakter narativnog diskurza, ili da upotrebljava slobodni neupravni govor, što opet znači preklapanje promatračke i sudioničke pozicije.

Neke od tih načina nalazimo i u ovom tekstu.

2.6.1. Prijelaz iz pripovjedačkog trećeg u prvo lice jednine

Dominantno je pripovijedanje u trećem licu. Povremeno pripovjedač preuzima poziciju aktanta, čime se narativni karakter pripovijedanja mijenja u dramski, sudionički. Pripovjedač postaje aktant koji se obraća drugome kreirajući tako dijaloški diskurz.

1. *Nuko, dvini ti baril žapaconih šardel. Prolij šalamuru da me ne ismoci jer ću šmardit friškinon. Ukarcojte parve barile žapacone i napravite pajulodu ol katine do prime.* (6.1.)

2. *Polvarži pol lumbul, intajoj, inkapeloj, odriši, veži. Ca ši to žaužlol. Žagropalo je, iskurilo je. Šve ši izmišol, žavil ši mriže. Olvij, ferma. Jeben ti tega, mriže ši polvargal. Šal ćeš govno ujoj.* (6.1.)

3. *Šutradon je bila bonaca kolma. Vajo puć na jaglice. Vajo ukarcat jaglicoru i žvat još družine jer še ža na jaglice hoće ošmorica. Dvo u borku i u levutu šeštorica. Važmite ša šobon špižu, kruha, cagod ža še napit. Ako ni bevonde, baren malo šlova. Kal še mišec utopi onda ćemo napravit jedon jir okolo škoja. Ala, ažvelto vajo pribrat jaglicoru* (15.1.)

4. *Kal imomo fogun u brud, da je bilo iskuhot brujet ol ražine. Kal je tako, tira šoto. E, poštolo je jelnu uru olkal šmo butali kavicol parangola. Bit će še kogod žakocol. Doj meni da dvižen. Ti ši šlabe šriće. Kako je cut, ništo štruco. Ala ca ćemo guštat friški brujet ol ražine.* (18.3.)

U trećem primjeru pripovijedanje se iz trećeg lica prebacuje bez najave u kazivanje u prvom licu. Nižu se imperativi upućeni ribarskoj družini iz pozicije *švićora* - zapovjednika broda. U četvrtom primjeru pripovjedački komentar je interpoliran u repliku aktanta poput didaskalije u dramskom diskurzu.

2.6.2. Pripovjedačko drugo lice jednine

Za novelu *Samotni život tvoj* Ranka Marinkovića karakteristično je pripovijedanje u drugom licu jednine. Tim postupkom autor postiže stilski efekt ironizacije vlastite motrilačke pozicije pripovjednog čina i uspostavlja time metaliterarni karakter diskurza. U analiziranom tekst susrećemo isti postupak, koji ima efekt uključivanja recipijenta, prošlog događanja. Recipijent dobiva ulogu aktanta, sudionika, svjedoka. Dakle, pasivna uloga recipijenta pretvara se u aktivnu ulogu aktanta.

1. *Kal biš hodil buš po nemu žolu na Palagružu, bilo bi te peklo valucje da niši mogal hodit dokle ti še ne ištverde poplati i pete, a kal bi finil mrok bili bi poplati išpucoli i tvordi*

kako u tovara kopita, a još je bilo gore na žolo ol Brušnika – tamo **niši** mogal u šridalne ol vriline piških buš hodit. I one dvi ure ca **biš išal** pocinut ne bi **ti** doli mira muhe, komori, corne gušćerice, a po noći i pantagani i komori da **biš išal** na maće kako da su ti šuluštre (1.3.)

2. Kal **biš dušal** doma, **niši žnol** alavija hodit. **Bil ši** šramjiv pok **biš štol** iz bonde i **šlušol** di štariji pripovidaju. Toti **ši cul** švega i švacega, obo lupešćini, privari, podvali. (21.1.)

3. Onda je bil kalanko ol late iz fabrike. **Ucinil biš** mu bil karmu kvodru, škaf na provu i škaf na karmu. Levut je imol i šohe. To su bili kalankoti veli, toliko da ši še kako dite **mogal** ukarcat. Dvo vešlića i **bil biš ćapol** užu za kraj i **bil biš opašol** ovu šviću ca je švitila na luc i **bil biš ujol** dešetak-petnašte cipličih ili šolpih (22.6.)

4. A na Palagružu nikal ni alavija bonaca, ošin pri juga. I šal ako je marete, ako je furtuna, perikulo je da te ne razbije obo žolo. (19.4.)

Pripovjedač govori o sebi govoreći u drugom licu. Time on uspostavlja distancu prema vlastitoj sudioničkoj poziciji, ali ujedno uključuje recipijenta kazivanja kojemu dodjeljuje ulogu sudionika.

U četvrtom primjeru postoji i zanimljiv kulturnoantropološki aspekt naracije. Pripovjedač kaže: ... *perikulo je da te ne razbije obo žolo* što doslovno znači: opasno je da te ne razbije o žalo. Dakle, kada je riječ o stilističkom postupku koji smo već definirali na razini stilistike lica kao uključivanje recipijenta u ulogu aktanta (tebe će razbiti o žalo), valja dodati još jednu vrstu stilističke intenzifikacije izraza. Naime, u ovom primjeru riječ je o afektivnoj identifikaciji čovjeka i broda. Čovjek osjeća brod kao vlastitu ekstenziju, kao sebe sama. Razbijanjem broda, bio bi i sam razbijen. Tijelo broda doživljava kao vlastito. Oplata broda njegova je koža, vesla su mu udovi, a kormilo volja. U primjeru koji je ovdje naveden, recipijent priče biva uključen kao aktant pripovjedačkim drugim licem, a onda daljnjom intenzifikacijom izraza brod biva personaliziran kao aktant priče. Zaista, zanimljiv i istraživački poticajan kulturnoantropološki podatak.

3. PRIČA

Ivan Vitaljić Gusla – IŠPOMIŃJEN ŠE

A kal mi umremo vej jih še neće išpominjot nikur kako ni ovih bešid ca jih jo, nepišmeni komiški ribor, žapišijen u ovu bilježnicu iš nodun da će ih digod barž kogod proštit i išpjegat.

Ivan Vitaljić Gusla

1. Prî i danâs

1.1. Danâs nî têsko bît ri̇bor jêr sù motòri i svâki dôn se vrôcos dõma kakõ gošpodin covik. Šâl sù nâ brode poštêje, **štramâci**, **lancūni**, **kundūti**, levandini, škõlke. Kal pūstis **cimu** i mǎlo urêdis po kuverti, „mõres pūc špât do na **põstu**, a prî **je tukãlo** iskūpit mrîže, ukarcât, zakârpit, ubrât i istûc **rûj**, **omõštît**, tukãlo je mrîže štãvit ù more dâ se ohlõde ol **rujõte** jêr bi se bile uzêgle i õlma raspãle kako paucina ako ih ne potõpis ù more, a mrîže sù se glêdole kako relikvija.²⁵

1.2. I ondâ je tukãlo **çapât** vešlâ ù ruke pok **vožit** po cile nõci **pol šõbon**²⁶ nãokolo škõja, i kâl si ũjol, tukãlo je jelnũ po jelnũ šardõlu **istrîbît**, isto jelnũ po jelnũ pošõlit i mrîže oprât. Ca je bilo nõjteže – proštrît mrîže i na onẽmu žeštõkemu sũncu u **krišnjõkũ voltõvât** mrîže.

1.3. Kâl biš hodil **bũs** po nẽmu zõlũ na Palagrũzu, bilo bi te pèklo **valũcje** da nišĩ mõgal hodit dðkle ti se ne istvõrde poplãti i pête, a kâl bi **finil mrõk**, bìli bi poplãti ispũcoli i tvõrdi kakõ u tovãra kopita, a jðs je bilo gõre na zõlõ ol Brušnikã – tãmo nišĩ mõgal u šridalnẽ ol vrilinẽ **pĩskih** bũs hodit. I onẽ dvĩ ũre ca biš išal pocinut ne bi ti dõli mĩra mũhe, komõri, cõrne gũšcerice, a po noçi i pantagãni i komõri dâ biš išal na mãce kakõ dâ sù ti **šulũstre**.

1.4. Jũdi sù bìli toliko õlporni dâ sù tũ svẽ mõgli **agvantât**. Bìli sù naũcni na nevõju i pãtnje jêr je tukãlo prihrõnit famiju. A jũdi sù i imãli õbzira prẽma gošpodõrũ dâ ga ne poĩre i ne vãzme drũgega.

1. **štramãc** – madrac
2. **lancūn** – plahta
3. **kundūt** – nužnik
4. **cima** – kraj užeta
5. **põsta** – ribolovna pozicija
6. **tukât** – trebati, morati
7. **rûj** – smrẽa (*šmarška*), zimzeleni grm čije lišće služi za dobivanje tinte za bojanje i konzervaciju mreža
8. **omõštît** – obojati
9. **rujõta** – tamnozelená tekućina koja se dobiva tako da se drvenim mlatom gnječi grane smrẽe i potom se ta masa stavlja u morsku vodu te se procijedi; služi za bojanje i konzervaciju mreža stajaćica

10. **çapât** – uhvatiti
11. **vožit pol šõbon** – veslati tražeći sardele u noći po fosforescentnoj iskri
12. **istrîbît** – izvaditi sardele jednu po jednu iz oka mreže
13. **krišnjõk** – srpanj
14. **voltõvât** – okretati

15. **bũs** – bosonog
16. **valũcje** – oblutci
17. **finil** – završiti
18. **mrõk** – ribolovni mrak koji traje 21 noć

19. **pĩsãk** – oblutak

20. **šulũstre** – male boginje

21. **agvantât** – izdržati

²⁵ Mreže su bile pamučne te bi brzo propale da ih ribari nisu brižljivo održavali mašćenjem u *rujotu*.

²⁶ Dok su četiri člana posade veslala, *sviõor* je na provi broda gledao u dubinu mora hoće li primijetiti fosforescentno iskrenje ribljeg jata. On je po vrsti iskre, te po intenzitetu iskrenja mogao odrediti koja je vrsta ribe, na kojoj je dubini i kolika je količina ribe. Od njegove procjene zavisio je uspjeh u lovu.

2. Švićor

2.1. Tād se je šlùsola žāpovid **švićōrā**, a nē kakò danās ca **cinē āriju** i jòš prīte. Tād bi **drūg** rēkal švićōrū "**šjor šī**, šjōr, òlma émo urēdīt", a kāl je bilo gotòvo, bilo bi se rēklo "**prōnto** je švè, švićōru", a švićōr bi rēkal: "Brāvo, šāl kāl je gotòvo, šāl mòrete pocinut. **Ėvala**, tākō i tukō āko ée pošòl bīt za rūkùn". Tū šu bile štōre **uzōnce** nāših štōrih kojī šu pūne **Komūne** šdli trātili za vrīme vèlike rībašćine kojō je bila 1909. gòdine kojū se **nominò** u komīškuj memòriji.

2.2. A da ne govòrimo kakò mu je obròz izgledòl kakò da imo **pròcak** gòdišć, a vròt mu je bīl udūbjen ol **šlòpa** i šunca kakò krūh **popraženi**, rūke krīve pūne gròpīh ol žīl kojē šu mu **vòrtile** kal se vrīme mīnjo. Kāl bi ti pòcel obo tēmu pròvjāt, nīkal ne bi finīl kolīko je rībor provòl u životū. Nē doj ti bōg, šīnko, da provòš onđ ca šon jō provòl u životū, glòda, **lavūra** i nevðje.

3. Družina

3.1. Kakò šu se žvòli družina? Nòjjāciji je vožīl na **katīnu**. Njēmu je bilo vešlò nòjboju. Njegūv je bīl pošòl ili dūžnušt kal se **vòži** u **rašfalkōnu** gajētu da **žatīce** na **marētu**. Dìgod je **azvèlto** i pò dvī **vogadūre** vajòl naprāvit dòkile drūgi jelnū. Kāl se vòži pol šòbon (11), vajālo je da **avertī** za škocīt na **škāf** za mečāt mrīže ũ more jērbo je bīl nòjbližji švićōrū i mōgal je nòjboje cūt komòndu švićōrā (22) jer švićōr je govōrīl **pomālo** da drūgi bròdi ne cūju ca šè ovāmo dogòdjo.²⁷ **Drūg ol katīne** je bīl za švè težje lavūre (35), kāl je vajālo donīt, prinīt, ukarcāt, iskarcāt, a **drūg ol trāštana** je bīl šlūgā švākomu jer ũn je bīl i nòjmlaji u brodū. Mōral je òbavežno prāt **pijāte** i **pošòde**, ocīštīt štīl, ocīštīt rību, ispèc i iskūhot, a ũvik bi zòlnji vāžel iz **terīne** tčē kal se prī drūgi pošlūže. Parvī je važimòl švićōr (22), onđā drūg ol **šridē**,

22. **švićōr** – zapovjednik i najčešće vlasnik broda i ribolovnih alata u tradicionalnom ribolovu male plave ribe mrežama potegačama ili stajaćicama (sardelare / vojge)

23. **cinit āriju** – iskazivati neposlug, raditi na svoju ruku

24. **drūg** – član ribolovne družine

25. **šjor šī** – uzrečica potvrde komande koju je naređivao *švićōr*

26. **prōnto** – spremno

27. **ėvala** – uzvik pohvale za izvršenu zapovijed

28. **uzōnce** – običaj

29. **Komūna** – naziv komičke tvrdave u kojoj je bilo skladište soli za soljenje ribe

30. **nomināt** – spominjati, čuvati u usmenoj predaji

31. **pròcak** – ruksak

32. **šlòp** – prah sitnih kapljica koje nastaju na valovima pri silovitu udaru vjetra

33. **popražēn** – popržen

34. **vòrtīt** – svrdlati

35. **lavūr** – rad

36. **katīna** – veslačka pozicija u prostoru ispred jarbola

37. **vòž it** – veslati

38. **rašfalkōno** – bez falaka, gajeta kojoj su skinuti falci

39. **žatīcot** – snažno veslati za valovitog mora, snažnijim zamahom od ostalih veslača

40. **marèta** – blago uzburkano more

41. **azvèlto** – brzo

42. **vogadūra** – zaveslaj, trajanje jednog zaveslaja

43. **avertīt** – paziti

44. **škāf** – paluba broda

45. **pomālo** – tiho

46. **drūg ol katīne** – veslač na mjestu *katīna*

47. **drūg ol trāštana** – veslač na mjestu *trāstan* (prvi prostor ispred jarbola)

48. **pijāt** – tanjur

49. **pošòde** – pribor za jelo

50. **terīna** – okrugla keramička posuda

²⁷ Po noći su ribari prema fosforescenciji u moru tražili jata sardela i stoga se izbjegavalo glasno govorenje da konkurenti ne čuju, kako ne bi smetali onome tko je pronašao jato ribe pod brodom.

pôk ol **prîmê**, ondâ ol katfîne (36), a zôlnji ùvik môli ol traštana.²⁸

3.2. Žnâlo se je izišt vêće ðl dvi štòtine sárdêl,²⁹ kakò je kû tîl do mîle vòje, a kâl je bìlo mâlo, ùvik bi bìlo çagod oštâlo i nîkur ne bì vâzel ol **krejòncije** makôr bìl i glòdan. Šviçôr (22) je ùvik spòl na **pajûlac**, drùgi su spòli u svûj **bânak**. Drùg ol srîdê je nòjštârji – **bânko fërmo**, a drùg ol prîmê (52) mòral je bìt nòjspoòbniji jèr je ûn igròl nòjveçu ùlogu kal je bìla **filatòrija** da **mrîže ne polvârže** na mrîže, dà ih ne zavìje, jèr kal je filatòrija, tû je kako gûšârski ràt.³⁰ Bìlo je pîtònje sòmo da mrîže propâdu onî momènt kâl se çapòcme mrîže **istèndivât**. Kû jè ù tu mâšu bròdih uspîl vârc, ûn je ùvik ùjol svûj dîl, a àko je çakašnîl, tî je pûno mâlo štâvil u barîl ili **çapacòl**.

4. Navigòvönje

4.1. Švè gajète od Palagrûže su mòrale imât bùsulu, feròl na ùlje sa **pavèrèn** ili na petròlje. Prèma pròvi su bìle **lâstre** carnjèno i želèno, a prèma karmî bìlo. **Alerùj** je mâlo kû imòl, jedîno onî kojî su bìli u Amèrike, àli tî aleròji nîšù lakò hodîli ù brud, nègo su štòli dòma za memòriju ili **inpènjo** ako dÛjde do vèlike nevòje dà se ga žalòži, a za vrîme se je orjenfîrâlo po žvîzdîma po kojîma se je racunâlo ùre i tû su izvecera bìle parvè žvîzdè kojè su istîcòle u **levòntu**, a çapâdole u **pulèntu**. **Pètrov vèli krîž**, **Petrov mòli krîž**. Źmeju

51. **srîdâ** – drugi po redu veslački prostor, gledajući od krme u falkuši

52. **prîmâ** – prvi po redu veslački prostor od krme u falkuši

53. **krejòncija** – poštovanje, uvažavanje, respekt

54. **pajûlac** – prostor između banka od *katine* i pramčane palube, a pripadao je *svičoru*

55. **bânak** – klupa, poprečna proveza u otvorenom dijelu barke; na falkuši je banak od *prime*, od *sride*, od *traštana*, od *katine*

56. **bânko fërmo** – naziv za druga od *sride* (druga pozicija od krme)

57. **filatòrija** – udruženo bacanje breža kad dupini zbiju veliku masu sardela uz obalu

58. **polvârc mrîže** – baciti mreže preko drugih mreža

59. **istèndivât** – puštati mreže u more

60. **çapacât** – ispuniti baril posoljenim sardelama

61. **pavèr** – žižak na uljanici, petrolejki ili petrolejskom feralu

62. **lâstra** – staklena površina na prozoru ili trokutnom navigacijskom feralu

63. **alerùj** – sat

64. **impenjât** – staviti u promet, iskoristiti

65. **levònt** – istok

66. **pulènt** – zapad

67. **Pètrov vèli krîž** – prvo zvijezde na noćnom nebeskom satu

68. **Pètrov mòli krîž** – drugo zvijezde na noćnom nebeskom satu

²⁸ Postojao je strog raspored u svakom poslu i stroga hijerarhija u odnosima, ali i veliko uzajamno poštovanje među članovima posade. Taj odnos se primjenjivao i u redosljedu uzimanja hrane pri zajedničkim objedima.

²⁹ Uobičajeno je bilo da za jedan obrok ribar pojedje pedesetak sardela (kuhanih i pečenih), ali bilo je pojedinaica koji su mogli pojesti i do sto sardela (oko 4 kilograma). Iscrpljujući rad zahtijevao je veliku količinu hrane, a sardela je bila jedina hrana.

³⁰ Događalo se da dupini zbiju veliku masu sardela uz obalu. Tada bi ribari znali udružili tridesetak i više falkuša i dogovorili bi se o redosljedu bacanja mreža. Oni koji su bacali prije, lovili su mnogo više od onih koji su bacali poslije, a onima koji su zadnji bacali, dupini bi najviše oštetili mreže. No, ako bi dogovorili zajedništvo, dogovor je bio da svi imaju jednak dio i svi zajedno sudjeluju u obnavljanju uništenih mreža. To je bio dramatičan trenutak jer je mnoštvo dupina jurišalo na zbijenu masu sardela isto kao i ribari u borbi za plijen. To je zahtijevalo veliku spretnost, jer je u općem metežu bio potreban strogi red (*fila* znači red, od čega *filatorija*) da jedan drugome ne bi mrežama pritisnuli mreže i tako umanjili ulov. Tom prilikom znalo se uloviti velike količine ribe uz rizik potpunog uništenja nekih mreža.

njih je bila ūra i pul. Ondâ **Rōscāpnice**, **Ścōpi**, **Vlāšići**, **Gvardijūle**, **Śmokvenica** i **Pizdūkalo**. Tāko su ovē zvjīzdē bile kakō alerūj (63) priko nōći, a zvjīzdâ **Tarmuntōna** je bila nōjglavnijō zvjīzdâ za navigāt po noći i **Vēli kārī** kojī su še od levōnta (65) na pulēt (66) okrićoli đkolo Tarmuntōne (75).

- 4.2. Štōri rībori i mornōri bīli bi pošidīnavili, imāli bi vlōše kakō ol **kānave** jēr su njin vlōši bile štōtine pūtih najēzene kakō u žēca bārki. A kāl su bile čōre nōći, nīkal še nī navigālo po būsuli, nēgo po zvjīzdī Tarmuntōni, jēr su ū nju bīli ūvik šīgūri da po njūj nēce falit rōtu jer būsule su pūno varjāle livo – dēšno.

5. Regāta pul Palagrūze

- 5.1. Ža mūga **pāmetora** bile su vēlike regāte za Palagrūzu po cetardešēt do pedešēt gajētih. Kāl su bile đobre rībašćine, đigod ih je bilo i vēce, kal še nī lovīlo đkolo Bīšova, Śvēca, Brušnikā i Komīže. Tāko je īsto bila regāta do Brušnikā i Śvēca žaštōko. Ali regāta do Palagrūze še ūvik pāmeti po žaštōkemu jīdrenju i **voženju** da su jūdi kōr na gārlo tumbōvāli od **štrakīca** ol voženjo.³¹

- 5.2. Na Palagrūzu bi še bilo ižabrolo **kāpota** kojī je bīl covik mīra i rēda. **Temūnēn** še ošvōjālo mīšto za kūhinju. Kojī je đušal parvī prōvun na **špjāju**, a nī đnil temūn (82) na mīšto za kūhinju, ižgubīl je mīšto jēr mu ga je drūgi **akvištōl**.³² Falkūše su u jīdrima imāle pō štu i dvōdešet mētrīh **tēle**. Tū su bila cudešā ca šū tī brōđi cinīli. Kal bi vītar bīl **in favūr**, žnāli su đūc na Palagrūzu prī pēt ūrih, a

69. **Rōscāpnice** – zvijezde koje izlazi na istoku prije zore, iza zvijezda Gvardijule, kao šesto po redu u nizu zvijezda i zvijezda noćnog nebeskog sata

70. **Ścōpi** – zvijezde koje slijedi iza Vlašića na nebeskom noćnom satu

71. **Vlāšići** – zvijezde Plejade

72. **Gvardijūle** – peto po redu zvijezde na noćnom nebeskom satu

73. **Śmokvenica** – zvijezda koja se pojavljuje predzadnja na noćnom nebeskom satu, izlazi prije Danice

74. **Pizdūkalo** – zvijezda Danica

75. **Tarmuntōna** – Sjevernjača

76. **Vēli kārī** – zvijezde Velika kola

77. **kānava** – specijalna suha trava za brtvljenje

78. **pāmetor** – trajanje osobne ili kolektivne memorije

79. **voženje** – veslanje

80. **štrakīc** – iscrpljenost od napora

81. **kāpo** – zapovjednik svih ribara Palagruže koji je u slučaju sporova donosio konačne odluke, a birali su ga ribari

82. **temūn** – kormilo

83. **špjāja** – žalo

84. **akvištāt** – zauzeti, osvojiti

85. **tēla** – materijal za tendu, ceradu

86. **in favūr** – povoljan, odgovarajući

³¹ Veslalo se za ljetnih bonaca od izlaza do zalaska sunca, oko 15 sati bez prekida. Peteročlana posada pokretala je falkušu natovarenu opremom za ribolov, barilima punim soli, mrežama i svim što je potrebno za razdoblje od tri tjedna ribolovnog mraka. Kako je konkurencija bila velika, natjecanje za zauzimanje položaja na malom otočiću zahtijevalo je maksimalan napor, do krajnjeg iscrpljenja svih ljudskih snaga.

³² Kako je na žalima Palagruže bilo tek mjesto za tridesetak brodova, trebalo je u regati osvojiti bolja mjesta, i to tako da se kormilom osvajalo mjesto za kuhinju, a barilom mjesto za soljenje. Oni koji nisu osvojili mjesto na žalima, morali su nositi mreže na sušenje daleko od mora, a isto tako i soliti ribu.

u Komižu u četiri ì pul. Kàl biš ìšal na pròvu v̀dit je švè u rēdù, tũ je **štrāhut cinilo** kakò **pròva gòni njõnce** pri šðbon. Tũ su tãko štõri uzãli rēç.

5.3. Pũno pũtih su dohodìli na **rambòj** jedòn is drũgin i tũ blížũ krãja kàl je za dobìt m̀što. Dðbil bi onì kojì je bìl pratikìji i **ažvel̀tji** ili **fũrbašti** kojì je znòl provũc še niz Ždrilð ol Mòle, a nē krož Kãpiç.³³ Tũ je ðigod odlucivãlo za dũc parvì na Palagrũzu, bìt **kaparjũn**, a jðs k tẽmu ako biš bìl nõjveçe barìlih pošòlil. Tãd ši m̀gal imãt nõjboju družinu kojõ še je natìcola ša drũgima i cinìla ãriju (23) da je onã nõjboja, a tãki su ùvik bìli v̀djeni i dobìvãli regãte. Bìli su ùvik na glòšũ, a njihove ženē su m̀gole gužicun i govòrile: "Ovð su nãši, ca cète še vì meçãt is nãšima, onì su kaparjũni (92)."

5.4. I komiško gošpodã su toliko dørzãla do dðbrega rìbora, a švè onē kojì su hodìli po škòjih i bìli dðbri **lavuratũri**, **m̀cnici**, žvòli su ih **dèroti** ili **òdre štrambjère** kojì nìšũ poštvãli **nevère** ni **furtũne**, ãli su ùvik bðje pašòvãli kojì su bìli tìhi jèr su bìli pametniji za žapovìdãt pòk njin je švè hodìlo ol rùkē i za rùkũn, mãnje, ali šlãje, pomãlo (45), ali šigũro, dã te ne **rebaltò derevèršo**. Nõjveçe je bìlo sovõnjo ràdi **štèrol**. Tãl su še lomìle **furkòde**, ražvolivãla šterãla (100), bìlo je v̀kõnjo, **kredõnjo** i **tumbòvõnjo**.

6. Partēna pũl Komiže

6.1. **Nũko**, dvìni tí **baril žapacõnih šardèl**. Profìj šalamũru (223) dã me ne ismðci jèr çu šmardìt **frìškũnon**. Ukarcòjte parvè **barile žapacõne**

87. **štrāhut cinit** – izazivati strah

88. **pròva gòni njõnce** – personifikacijska slika: bjelina valova koje stvara prova pri brzu kretanju; asociira na bijelu vunu janjaca

89. **rambòj** – veslati uz drugi brod s namjerom da ga se onemoguçi u veslanju (prilikom sukoba)

90. **ažvel̀at** – brz

91. **fũrbašt** – lukav

92. **kaparjũn** – časna titula za najsposobnije *šviçore* koji su osvajali regatu i bili najuspješniji u ribolovu

93. **lavuratũr** – veliki radnik

94. **m̀cnik** – radnik koji se iznimno trudi, trudbenik

95. **dèro** – koji iscrpljuje radom i sebe i svoju družinu

96. **òdra štrambjèra** – koji u pretjeranom radnom entuzijazmu ne izbjegava ni opasnosti

97. **nevèra** – oluja

98. **furtũna** – olujno more

99. **rebaltãt derevèršo** – prokrenuti naopake

100. **šterãlo** – sušilište za mreže

101. **furkòda** – rašljasta motka za formiranje sušilišta za mreže – *sterala*

102. **kredõnje** – uzvikivanje ponude robe radi privlačenja kupaca kad bi u Komižu stigao brod s voćem i povrćem iz Apulije

103. **tumbòvõnje** – bacanje

104. **nũko** – uzvik poticanja

105. **dvìnut** – dignuti

106. **baril žapacõnih šardèl** – baril posve popunjen posoljenim sardelama

107. **frìškũn** – miris svježe ribe

108. **žapacõni baril** – potpuno ispunjen baril

³³ *Zdrilo ol Mole* je uzak prolaz između Mole i Vele Palagruže, a *Kapiç* je rt na krajnjem zapadu Palagruže, ispred hridi *Voliçi*. Kada su metri odlučivali o pobjedi, izbor desnog prolaza (*Kapiç*) ili lijevog (*Zdrilo*) na putu do *Zola* (na južnoj obali Vele Palagruže, znao je biti presudan u bitci za pobjedu.

i napravite **pajulôdu** ol katfîne (36) do prîmê (52). Šômo oštâvite **šantfînu** ol trâštana lîberu (477) i ol prîmê (52) da še môže **šekât** âko noš **éapô furtûna** i dobrô barîle **inkunjôjete**, dà še ne māknu, dà ne **arināju**, dà noš ne izvôrni. Barîl od ũlja i **mojāju** dà ne **šundrāju**. **Šuvênj** bûta (328) na pajûlac (54) neka prôva mājne **nêre**. Ješî vâžel **dîzîcu**, **nôštâvak**, **macûlu**, **švilâc**, **lîtô**, **štûpu** i **bronžîn ol pâkla** i šmolû? Vizitôj jê pol prôvu **kâblić**, a u njêmu **mošûr**, **jôglâ ol armîvônjo**. Ještê **režentâli ôrmu**, **poplît** i **kûnce**. Kâl še ošûši tukô ga **omanît u lopîžu** neka bôje **pužî** kâl še kârpi da ne žapîre. Ištîšni bôje ũzal, nekâ ti ne oštāju **promîcavice**.

6.2. Vîdi ca je bîstro môre. Vîdi še **Majêla**. Šîgûro je **šôto šîrôko**. Šûtra su ga punâ jîdra. Âlka di matfîna opârêca la šantfîna.³⁴ Ne špûšcoj **škôšon** temûn (82) da ne razbîješ **fêmine**. Poglêdoj na temûn (82) jê **lamprîda** ca šîšo **blâk** i katrôm. Poglêdoj kolîko je **karavôna môlih dupînih**. Šâl ée še **pošûkât** pòl brud. Azvêlto (41) **oparcôj dupinôru** i natakñi je na **âšpu**. Provûci **arganêl** kroz **bîzulîn** da ne bî izgubîl âšpu. Izdûšî jîdro, vajô ga pogodît na **ôrcu**. A ca šî ga **inferîl**, ôlma mu je dupinôra izôšla **ôltra**. Vîdi ga ca karvôri.

109. **pajulôda** – svi dijelovi brodske podnice
 110. **šantfîna** – prostor ispod brodske podnice
 111. **šekât** – izbacivati vodu iz broda
 112. **furtûna éapô** – uhvati olujno more
 113. **inkunjat** – ukliještiti, klinovima učvrstiti
 114. **arinât** – posnuti, pasti
 115. **mojâca** – drvena posuda veća od barila
 116. **šundrât** – probiti brod
 117. **šuvênj** – barili i sol za soljenje
 118. **nêrat** – roniti
 119. **dîž ica** – priručna posuda za vino
 120. **nôštâvak** – klin za nabijanje obruča
 121. **macûla** – drveni čekić za šuperenje
 122. **švilâc** – katranirano uže
 123. **lîtô** – dlijeto
 124. **štûpa** – suha trava za šuperenje broda
 125. **bronžîn ol pâkla** – lonac za paklinu
 126. **kâblić** – drvana kutija za pribor
 127. **mošûr** – valjak od rozge za držanje igala
 128. **jôglâ ol armîvônjo** – igla za krpanje mreže
 129. **režentât** – oprati u drugoj vodi, isprati
 130. **ôrma** – deblji konac
 131. **poplît** – deblji konac za rubove mreža
 132. **kûnce** – konac
 133. **omanît u lopîžu** – obrisati lonac
 134. **pužît** – klizati se
 135. **promîcavica** – uzao koji kliže

136. **Majêla** – brdo u Italiji čiji se vrh vidi iz Komiže
 137. **šôto šîrôko** – zatišje pred jugo
 138. **škôš/skus** – trzaj
 139. **fêmina** – ženski okov na statvi za kornilo
 140. **lamprîda** – riba koja siše katran s broda
 141. **blâk** – naftni derivat za mazanje broda
 142. **karavôna** – karavana
 143. **môli dupîn** – vrsta dupina
 144. **pošûkât se** – podvući se
 145. **oparcât** – pripremiti
 146. **dupinôra** – koplje za ubijanje dupina
 147. **ašpa** – držak *dupinore*
 148. **arganêl** – tanje uže
 149. **bîzulîn** – tanje uže za podvezivanje skupljenog jedra
 150. **ôrca** – jedrenje na vjetar
 151. **inferîl** – probiti kopljem
 152. **ôltra** – skroz

³⁴ Prema talijanskoj poslovice: Jutarnja duga na nebu – spremi se za izbacivanje vode iz broda (zbog ne-vremena).

Dôj mu **škurêntu gâsu** nâ rep da ga ištišne. Vîdi ca jê **zavêžal**. **Lâška** mu dâ ti ne iskîdo (368). Ôno ga, **voltojê se** tarbûhon gôre, gotûv je, ispûhòl se je. **Îsa** ga ù brud i vêžl vrôga da mu òpet ne dÛjde ludorîja. Vajô ga òlma **rašplòtî**, izvâdit **pecenîcu**, pošòlit i **polùcit** i pritîšnut **kôrgon** neka **ispurgô** karvetînu pòk ces vîdit ca jê pecenî dupîn. Ovð carnjênega mêša švè cemo prodât, a bìlu za ùlje, a rêp u kapitanîju za nâgradu.

7. Ôto mùzi iz Palagrûze

7.1. Vîtar je bìl **abovênto** ol **štrêta** i vajâlo je **burdizât** jer je vîtar **iškaršòl**. Dûšli smo iz Palagrûze u Komîžu ùjutro. Dðkle je bìlo hlalnîje iškarçali smo švè, urêðili, štâvili švè na švojê mîšto, barîle, **katrafûnde**, **frâke**, **palète**. Pijâte (48) i pošòde (49) iskûhøj u **lušiju**. Vazmî **štargâcu** za **istargât** katrafûnde (167) ol **grašice**. Vajô se pûno cÛvât rematîžma jêr je u brodÛ vèliki **ùmid** ol **šlôpa** (32), ol **furtunòlih** i **majištralùnih**. Barênko te bÛra **isâzinô** kakò **škatafîsa** pòk vèc ne vònjòš plîšnun ili **štòrnjun** kakò komîško **tabakîna**.³⁵ Glêdoj ca šu bròdi çapâli **lišpid**, a môre je mûtno, pûno **pîždâcin**. Tolîko je vrûce da je **galôna** ucinîla da môre poželenî, a **marêta** (40) je hîtîla na špjâju (83) **pîždâcine** i **galônu** da se nîkur ne mðže zakûpât. Kolîko çe ovâ **kaldûra durât**? Bêž **nevêre** i **dažjâ** nî pròmine. Rîbašçina je šlâba **šèga krišnjòkâ** žbðg vruçinê. Rîba se povÛkla u dubinÛ. Rîba je lègla u **švilinÛ** i **povûje** i žâtu se têško dvîže na **škorÛp**. Ako

153. **škurênto gâsa** – omča koja stiska
154. **zavêšt** – zaplivati
155. **laškat** – popustiti konop
156. **voltovât se** – okretati se
157. **išât** – dignuti
158. **rašplòtî** – razrezati drob
159. **pecenîca** – pečenica
160. **polùcit** – staviti na meso češnjak
161. **kôrg** – uteg
162. **ispurgât** – izlučiti

163. **abovênto** – nepovoljan vjetar
164. **štrêta** – vjetar je nepovoljnog smjera
165. **burdizât** – jedriti u cik-caku zbog vjetra u provu
166. **iškaršât** – skrenuti (odnosi se na vjetar) u pravcu suprotnom od kretanja broda
167. **katrafûnd** – poklopac na koji se stavlja kameni uteg radi pritiskanja usoljene ribe u barilu
168. **frâka** – pritiskač pri soljenju ribe u barile
169. **palète** – drvena paleta za pritiskanje glava posoljenih sardela radi istiskanja ulja
170. **lušija** – otopina pepela za pranje posteljine
171. **štargâca** – strugača
172. **istargât** – ostrugati
173. **grašica** – prljavština od masnoçe
174. **ùmid** – vlaga
175. **furtunòl** – olujno more
176. **isâzinât** – sažeti, izmusti
177. **škatafîs** – sušena riba
178. **štòrnja** – ustajao miris ribe
179. **tabakîna** – radnica u tvornici sardina
180. **lišpid** – masnoça
181. **pîždâcina** – meduza
182. **galôna** – zelena morska trava
183. **kaldûra** – sparina
184. **durât** – trajati
185. **dôž** – kiša
186. **šèga** – ovoga
187. **švilinâ** – vrsta dubinske alge
188. **povûj** – vrsta dubinske alge
189. **škorÛp** – površina mora

³⁵ Rijeç *tabakina* došla je u Komîžu iz Rovinja, gdje je u 19. stoljeçu već postojala tvornica duhana, a njezine radnice bile su tabakine. Kako je u Komîži osnovana tvornica ribljih konzervi 1870., kao prva na Mediteranu, bila je potrebna rijeç za tvorničku radnicu, a jedine tvorničke radnice bile su rovinjske tabakine.

še **akužô**, ðlma je dupîni **ístrakāju** da jòpet **potène**. A cã mòremo, na Švètega Lûku še kûnti cinê. A šâl **lèšto** pocèt će **garbinôda** kojã će oprât **špjaje** (83) ol ovèga šmrôda pôk ćeš **ol gùšta** pûc pol **kvarfir** kalât gãce i važêšt **žolòvu štinu** za prišvítlu.³⁶ Tãko šon ol gùšta (195) lègal na cìštu poštèju i **polusijône** lancùnè (2).

7.2. Šardelôre, budèle, pripòšte, kucinôre tû še je prãvilo i plèlo ol **pujîškega kûnca** i žátu šu mrîže bìle ðòbile ìme pujîške. A pujîški **trobākuli** šu ùvik u Komìžu prodòvãli i bìli **armizòni** pol rívu. Pòk šmo ih **tarokãli**: "Pujîži manja ríži!"³⁷

8. Garcì kupùju šardèle

8.1. I Garcì šu kùpovoli u Komìžu šlòne šardèle, a bìli šu špeciãlísti za poznât **kvalitòd** šlòne rìbe. Imãli šu **šperùnè** ol darvã fino zaðštrene, ðuge jedòn mètar pôk bi ga tìskal kroz **ždrìb** ol barìla ìli mojãce (115) do šòmega **lnà** (210) pôk bi ga nã nuš vònjol.³⁸ Tãko še je žnãlo kãko je rìba, jè **izguvernòna**, jè mãlo šðli, ol kojèga je **mròka** (18) pošðljena, jè ol **mãža** ìli **avrìla**. A **uzãlo** je bìt i **marcòne** rìbe. Mòž (212), **agùšt** i **krišnjòk** (13).

8.2. Šlòno rìba kojò je ùjota ol avrìla (213) do krišnjòkã (13) bìla bi še **ucinìla** i ðlma pròdola, a rìba ol šetèmbra do **otùbra** nìkal še ne mòže ucinìt (217), ùvik šu **frìškãce**. Tãko je Gãrk žnòl

190. **akužât še** – pojaviti se na vidiku

191. **ístrakât** – odbaciti

192. **potenit** – potonuti

193. **lèšto** – brzo

194. **garbinôda** – jak jugozapadni vjetar

195. **ol gùšta** – s užitkom

196. **kvarfir** – dio broda na provi i krmi

gdje se brod počinje sužavati pa do kraja

prove ili krme

197. **žolòvo štinã** – oblutak

198. **polusijôn** – opran u lužnatoj vreloj vodi

199. **šardelòra** – mreža stajaćica za lov sardela

200. **budèl** – jedna mreža koja se povezuje s nekoliko drugih prema potrebi – vojga ili sardelara

201. **pripòšt** – mreža stajaćica

202. **kucinòra** – mreža za lov jastoga

203. **pujîški** – koji je iz Puglie, Apulije

204. **trobākul** – tip dvojarbolnog jedrenjaka

205. **armizôn** – usidren

206. **tarokât** – izrugivati se

207. **kvalitòd** – kvaliteta

208. **šperùn** – drveni bodež koji se ubadao kroz otvor barila radi kontrole kvalitete slanih sardela

209. **ždrìb** – čep i otvor za čep

210. **lnò** – dno

211. **izguvernôn** – odnjegovan, kontroliran

212. **mòž** – maj

213. **avrìl** – travanj

214. **uzãt** – obiçavati

215. **marcôn** – od mjeseca ožujka (*marac*), ožujski

216. **otùbar** – oktobar, listopad

217. **ucinìt še** – (o slanoj sardeli) sazreti

218. **frìškãca** – slana sardela koja još nije sazrela

³⁶ Kada u Komiži još nije bilo gradske kanalizacije, znali su ribari koji put napraviti i veliku nuždu na žalu uz more, u zaklonu barke izvučene na žalo, te obrisati "prisvitlu" oblutcima sa žala.

³⁷ U Komižu su dolazili trabakuli iz Apulije kako bi prodavali poljoprivredne proizvode, povrće i voće, a kupovali slane sardele. Komižani su im se često rugali raznim dosjetkama i šaljivim stihovima.

³⁸ Grci koji su dolazili kupovati slanu ribu u Komižu, provjeravali su sakvoću tako da bi drvenim boležima ubadali baril slane ribe kroz otvor za čep na vrhu, te bi po mirisu znali raspoznati mjesto na kojem slana riba ima manu ili pak potvrditi da je riba kvalitetna.

svāku **štīvu** ol barīla, kakò je i žnòl koji je njēžin **defēt**, jē **čapāla** ūljen, **štrakīcon**, **rōngavinun**, jē oštāla nā šuho, bēž **šalamūre**, jē **iskalfōna**, **ucinjenā**, jē **rōncova**, jē **pricinjenā**, je **pahō** kakò paršūt i kakò izglēdo.

9. Barāka

9.1. Kāl bi **bacvōrī žalnīvāli** barīle slōnih šardēl, bīli bi dōnili išprid **barāke konjā** i lnā (210), **òbruce**, švilāca (122), **marās** za òbruce (233) **žadentōvāt**, **šarbūnā** dà njin òbruci žapīru kal nabījū. Družīna bi čistila ūlje i grašīcu (244) u barāku (22), donapūnjāli ili vādili iz barīla koji je bīl pīpun kojū štīvu (219) vōnka i išpīrāli u šalamūru (223) nekā še tū šjō kako šūnce. A bīlo je i **kavēcih** kojē še je **inkapelōvālo**. Bīlo bi še **voltālo derevēršo** barīl i štāvilo unūtra katrafūnde (167), izbīlo òbruce (233), provūklo **kurdēlu** i donapūnilo drūgi barīl.

9.2. Kāl bi finīlo (17) **žalnīvōnje**, ondā bi še òprola barāka (229) i **pīla ol šalamūre**, iskūpila grašīca (173), ūlje da šalamūra (223) būde čistā i ucinīlo bi še **file** ol barīlih prema pīli (243) da būde lāgje nalīvāt barīle šalamūrun (223), da ne oštāne nā šuho. **Štīve** barīlih šu bīle pò tri, a đīgod i ceftīri jedōn pòvar drūgega tāko dà še je mōglo u svākega štāvīt krož ždrīb (209) šalamūra (223). Ūvik še je žēlilo da barīli čapāju **štrīž** ol šōli jēr bi tāko vēce pīžāli. Švāko kūca blīžū mōra je imāla barāku (229) i švāk je žēlīl imāt ca vēce slōne rībe, jer tād šu fābrike većinūn kūpovole šardēle

219. **štīva** – red složenih stvari

220. **defēt** – defekt, nedostatak, mana, kvar

221. **štrakīc** – mana, kvar slane sardele izazvan stresom žive sardele ulovljene u masi koju progone dupini

222. **rōngavina** – ribljim uljem pokvaren okus slane ribe

223. **šalamūra** – tekućina u kojoj stoji slana riba

224. **iskalfōn** – kad slana riba ostane bez salamure

225. **ucinjēn** – dovršen proces sazrijevanja slane ribe

226. **rōncova** – slana riba koja smrdi po ulju

227. **pricinjēn** – prezreo, slana riba koja je previše odstajala u barilu

228. **pahāt** – ugodno mirisati

229. **barāka** – solionica ribe u prizemlju kuće

230. **bacvōr** - bačvar

231. **žalnīvāt** – zatvarati poklopcima pune barile

232. **kūnj** – bačvarska sprava za pravljenje dužica

233. **òbruc** – obruč

234. **marās** – sjekirica, mačeta za ribu

235. **žadentōvāt** – zaoštravati krajeve obruča radi spajanja

236. **šarbūn** – pijesak

237. **kavēc** – ostatak čega

238. **inkapelōvāt** – nadopunjavati

239. **voltāt** - okrenuti

240. **derevēršo** – naopako

241. **kurdēla** – vrpca

242. **žalnīvōnje** – zatvaranje poklopcem punog barila

243. **pīla ol šalamūre** – bazen u baraki za salamuru

244. **čīst** – čist

245. **fila** – red čega

246. **štīva (barīlih)** – red bunih barila

247. **štrīž** – kristalizirana sol na drvu

za **frìgot** i **škatulōvāt**. Njìma je olgovōrāla žìvo šardēla **žornjō**, a vecernjū je rìbor mōral šolìt. Na Palagrūžu, Brušnikū, Švēcū, Bìšovu, švè še je šolìlo i nošìlo u komìške barāke (229).

10. Bìlo je švèga

10.1. Ovèga lita bìlo je trūdā, štrakìca (80), šparinè, kaldūre (183), **kafiga**, potèžōnjo, raštèžōnjo, **štrašinōnjo**, **remenōvōnjo**, **ìsvōdjōnjo**, **beštì-mōnjo**, **petegulōnjo**, lagōnjo. Dì šì ùjol ùvik šì derevērso (240) govorìl. Pōk je bìlo ogovōrōnjo, pjuvōnjo, **žamìconjo rōgih**, klètvihi, molìtvihi, blagošlìvjōnjo, proklìnjōnjo, òvo ti ga, **būzdo**, ùlìzice, gužìco, **rufijōnu**, **māška òl dvo komìnā**.

10.2. A bìlo je lavuratūrihi (93), mūcnikih (94), āli i **lažarūnih**, **pjacarūnih**, **kopravēndih**, **ašusūrihi**, **kantadūrihi**, **kalafōtih**, **marangūnih**, **sārthih**, **velērihi**, vešlārihi, bacvōrihi (230). Bìlo je kùhōnjo, prōnjo, cìštjenjo švākega gāda i šporkìce (270) pol **ponìštru**, bìlo je būh, ušēnok, **cìmok**, **gaštapōnih**, mīših, **macagarbūnih**, komōrihi, dīma, **kontreštōnjo**, lājōnjo na švè štrōne, pjūvōnjo i līpega **kantōnjo**, diljēnjo, prodōvōnjo, kupovōnjo, ražminìvōnjo, ražbìvōnjo, dvìžōnjo i **kalōvōnjo**, tūcēnjo, ìsvōdjōnjo.

11. Čāpa še lavūra!

11.1. Polvārzi pol **lūmbul**, **intajōj**, **inkapelōj**, odrìšì, vèžì. Ca šì to žaužlōl. **Žagropālo** je, **ìskurìlo** je. Švè šì ìzmìšōl, žāvil šì mrìže. Olvìj, **fērma**. Jebèn ti tèga, mrìže šì polvārgal (279). Šāl cēs govno ùjōt (348). Mrìže cē **povìt** pok cē ih bìt

248. **frìgot** – pržiti u ulju
249. **škatulōvāt** – stavljati ribu u kutije
250. **žornjō šardēla** – sardela ulovljena u zoru

251. **kafig** – magla
252. **štrašinōnje** – mahnitiranje
253. **remenōvōnje** – iscrpljivanje
254. **ìsvōdjōnje** – svadanje
255. **beštìmōnjo** – psovanje
256. **petegulōnje** – brbljanje
257. **žamìconjo rōgih** – gesta ruganja nekome pokazivanjem rogova (ispružen kažiprst i mali prst)
258. **būzdo** – glupan
259. **rufijōn** – svodnik
260. **māška òl dvo komìnā** – dvoličnjak

261. **lažarūn** – lijenčina
262. **pjacarūn** – nadglednik tržnice
263. **kopravēnda** – prodavačica
264. **ašusūr** – općinski službenik
265. **kantadūr** – pjevač
266. **kalafōt** – brodograditelj
267. **marangūn** – stolar
268. **sārta** – krojačica
269. **velēr** – jedrar
270. **šporkìca** – prljavština
271. **ponìštra** – prozor
272. **cìmāk** – stjenica, nametnik koji noću pije krv spavaču
273. **gaštapōn** – žohar
274. **macagarbūn** – rovac
275. **komōr** – komarac
276. **kontreštōnje** – polemiziranje
277. **kantōnje** – pjevanje
278. **kalōvōnje** – skidanje, spuštanje

279. **polvārc** – umetnuti, podmetnuti
280. **lūmbul** – jedna od niti kojom je upleteno uže
281. **intajāt** – spojiti, povezati
282. **inkapelāt** – nadopuniti, staviti odozgor
283. **žagropāt** – zapeti, spriječiti klizanje čega
284. **ìskurìt** – doći do kraja u kretanju čega
285. **fermāt** – zaustaviti
286. **povìt mrìže** – uviti mreže (tako da ne love)

inkatūra olvit. Vajô ùdugo **izlongât** da izgubî **verînu**, ôštija, pòvilo je kako **libôn**.³⁹

11.2. Pok vajô žalnîvât (231), žapacât (60), **reparât**, **žapâšot** u **žopâš**, na **kurîlo**. A žôc nîši **polvezôl šinjôl kalûmi**. **Inšaketôj** kalûme na **barîlce**. Pûj dobâvi **jêšku**, âli môra bît frîško jer jêška **pêška**. Ca šî **drônjôl**, ca nîši cûl da je cîlu nûc **garmîlo**.

12. Tukô provât na gavûnê

12.1. Tûko provât naprâvit dvî pòšte (499) na gavûnê. Dôj iz šterâla (100) **gavunôre**. Iskûpi jih na **plušcò**, štâvi **kavicòl** na **bòndu** dà še ne žavîje **mòžak**. **Odaberî špònu** i **però** nekâ ti je vônka da mòreš vèžât **kavicòl** (306) i štâvi **bokûn** môlega **mâžora**. Čapôj (10) i **navârzi špònu** na krôj i tãko **drèto prîmoj** neka bûde mãlo **šãke**. Glêdoj **ístropât krôj**. Šal pocèkoj da mriže **žãšedu**.

287. **inkatūra** – teškoća, komplikacija
288. **izlongât** – izdužiti
289. **verîna** – umotaj koji onemogućuje razmatanje niti ili užeta
290. **libôn** – debeli konop kojim se opasuje tijesak (preša) za tiještenje grožđa

291. **reparât** – nadopuniti ribom barilac u kojemu se riba slegla
292. **žapâšot** – zapasati mrežom ribu
293. **žopâš** – zapas mrežom
294. **kurîlo** – mjesto gdje riba prolazi u jatu
295. **polvezât** – podvezati
296. **šinjôl** – plutača koja označuje mjesto urona ribolovnog alata
297. **kalûma** – uže koje povezuje plutaču s utegom na kraju ribolovnog alata na dnu mora
298. **inšaketât** – višak *kalume* se namota u *šaket* i podveže da *kaluma* ne padne po dnu
299. **barîlac** – mali zatvoreni baril koji služi kao plutača za mreže ili parangale
300. **jêška** – mamac za ribolov
301. **pêškât** – loviti
302. **drônjât** – spavati dubokim snom
303. **garmît** – grmjeti

304. **gavunôra** – mreža za lov gavuna
305. **plušcò** – platno za prenošenje manjih mreža
306. **kavicòl** – kraj mreže, parangala, tunje
307. **bònda** – strana
308. **mòžak** – vertikalno uže na krajevima mreže koje spaja donji (olovnji) i gornji (plutni) rub mreže i na taj način učvršćuje mrežu po vertikali
309. **odabrât** – pripremiti nekoliko meta- ra užeta ili mreže da ne bi zapelo pri bacanju u more
310. **špòna** – konopčić kojim se jedan dio (*budel*) višedijelne mreže (*šardelore*) spaja za drugi
311. **bokûn** – nešto, malo
312. **mâžor** – sidreni kamen za ribolovne alate
313. **navârç** – nametnuti konop, omču oko čega
314. **drèto** – pravo
315. **prîmât** – veslati prvim veslom od krme (*veslo ol prime*)
316. **šãka** – zvonasto udubljenje na sredini mreže potegače (*trate*) radi zadržavanja ribljeg jata
317. **ístropât krôj** – dokopati se obale
318. **žãšêt** – mreža je zasjela, potonula

³⁹ *Povilo je kako libon* – uvila se mreža tako da sliči na debeli konop (*libon*).

12.2. Šâl kal šu **vâzele**,⁴⁰ dôj **pòbuk** i ùdri nekã ti pòbuk (320) mûti, a ne tûci po škorûpù (189). Ùdri pòbukon (320) u kvartîr (196) neka rîba izlêco vônka neka bôje **cetô**, a nê da šômo našlôni i **rendî** ol mriže. Fêrma (285) brûd. Čâpa (10) **kavicôl**. **Lêva** mriže. Odaberî kavicôl. Ža Išûkaršta, ca šû **zabîhile**. **Tîra ðlovo** nekã ti ne ispâdaju. A ca šê møre kal šu môle. Ca ne vîdiš kakò prolêçodu kròž oko. Meçî nã štoge mrižu nekã je lãgje ištîrbît (12) na vêce rûk. Àla (329), vajò **kašetu** da ištîrbîmo dðkle ne **ofrolāju**. **Bûta** u dvi-trî nekã je tãnje pòk će rîba bît žîvjo.

13. Parangôl

13.1. Àla, naši, vajò pûc štãvit **parangôl**. Vênja vãmo parangôl (330) dà ga **nadijemo**. Šardêle šicite nãpul. Vajò pritîsnut **mãjstru** dà se ne **imbroyò** jer ku bì je po noçi **netôl**. Ještê gotðvi? Alã (366) ca štê **dûri**. Ti namotøj sîrde na **gavitêle** i **žavancøj** mãlo kalûme (297) da møreš vêžât. Døj sîridu da štãvimo. Ovòde je **milûra**. Šâl šmo nã **košu**. **Tûmba** ù more. Nemûj dât **fôrte** jêr će ti se tumbât (340) u dubokð. Ovòde je košã (339) kojò toliko **isporzîjê** vônka. Tukò ucinîť vèliki **vôl** mãlo dãje da propãde îža košê (339). Avertîj (43) kojî je **kurênt**. Døj mãžor (312) ovòde pol krøj neka bôje žašêde (318) jêr çemo **izvalizât** i **žvónske žòdive** dà bišmo **ùjoli** i kojû bìlu rîbu. Šâl še **razvêžite** priko **bðka**. **Išpeštøj** tû gavûnih pòk **žabrumøj**. Štãvi îšpol šêbe **tûnju** jêr će na ovî **brûm** sígûro **izlîžnut** kojò rîba. Døj

319. **vãžest** – mriže *vãžmu* – mreža se u moru prostrla

320. **pòbuk** – sprava za tjeranje ribe u mrežu

321. **cetât** – zaglaviti se u oko mreže

322. **rendît** – vratiti se

323. **žabîlît** – zabijeliti; rîba zabijeli kad se ulovljena okrene trbuhom prema površini

324. **tîrât** – potezati

325. **ðlovo** – donji rub mreže s nizom utega

326. **kašeta** – drveni sanduk za držanje ribe u brodu

327. **ofrolât** – (o ribi) omekšati, izgubiti svježinu

328. **butât** – staviti

329. **àla** – uzvik poticanja

330. **parangôl** – ribolovni alat – nit s mnogo udica

331. **nadiť** – nadjenuti mamac na udicu

332. **mãjstra** – glavna nit parangala

333. **imbroyât še** – zamrsiti se

334. **netât** – razmrsiti

335. **dûr** – spor, polagan

336. **gavitêl** – priručni sinjal kojim se označava predmet uronjen u more

337. **žavancât** – ostaviti više od nužno potrebnog

338. **milûra** – plicak

339. **košã** – podmorski greben

340. **tumbât** – baciti

341. **fôrte** – nategnuti do kraja

342. **isporživât** – stršiti

343. **vôl** – obilazak u luku

344. **kurênt** – morska struja

345. **izvalizât** – prilikom bacanja mreža ili parangala slijediti reljef obale

346. **žvónski** – vanjski

347. **žòdiv** – kamenito uzdignuće na pješčanom dnu

348. **ujôt** – uloviti

349. **razvêžât še** – vezati brod s kraja na kraj uvalice

350. **bûk** – uvalica

351. **išpeštât** – zgnječiti

352. **žabrumât** – baciti u more kašastu masu hrane da bi se privukla rîba

353. **tûnja** – kalem s najlonskom niti i udicama za ribolov

354. **brûm** – kašasta hrana za mamljenje ribe

355. **izlîžnut** – izmigoljiti se, izaći gmižući

⁴⁰ ...*kal su vazele* – kad su mreže dosegnule predviđenu dubinu.

ovāmo tū bokūn (311) vecère dā še **žalòžimo**, a tī namotòj arganèl (148) i vèži **kolòc**. Vèži cìmu (4) ol arganèla (148) ža **frizètu** kal bùdeš **kolacòl** da ne izgubìš kolòc (357). Dòjite ovāmo **gānac** i **špurtèl** i **manavèlu** ako bùde kojò **marīna** dā njuj glòvu išpeštòn (351) da ne bì kòga žagrīžla. Àla (329), **išvāržite** te cìme (4) i štāvite švè na mīšto, nekā je **alavīja**.

13.2. Alā (366), ca mī je žatègla nīko rība. Dòjite **vèselo** gānac (360). Nemūj njuj dāt fòrte (341) dā ti ne **iškido**. **Filòjī** njuj **atènto**. Vīdi **kòko** je. Ca mòre **iškri**. Àla (329), šāl je **žagancòj** i škòson (138) ša njūn u **bòtu**. Avertij (43) da ne razbīješ gānac (360) kal ūpres izmeju **kòmpih** dā ti ispāde. Àli kakò će ti ispāst kal nīši **izlimòl** na ūdice žūbe. A nòjboje dā ti še **izvārže**. Tòti je sigūra da nèce utèc. Àla, (329) nāši, bŭta (328) vešlā ū more. Vīdite ješū von alavīja (365) **òrmona** jërbo je dūšal **òhlepl** ol krāja. Sigūro će **refināt dūlnju vrīme**. Vajò glèdot azvèlto (41) istègnīt parangòl (330). Dòj na škāf (44) **levandūru** neka dvīzemo. Àla (329), tākò drèto. **Šīja** nō me. Fermòjite (285) brūd. Nīko mi rība **štrūco**. Atènto (370) štòjite. **Otvorī** mi mālò da vīdin prīdoše. A tī čāpa špurtèl (361). Ješòn ti rēkal dā je škarpīna. Nemūj njun izvādit **ventròm** vōnka jer švè še mīri. Tumbòj je na bōndu (307) dā še ne ubodèš jer nī pol pròvu katrāma ža na rānu. Šāl mi olvornīte jer grē **čapāt**. Agvānta (21), nèce da polèti. Provāt čemo štāvit kolòc (357), àli mi štrūco (384) rība. Šāl će je kolòc (357) **obrit**. Àla (329), ti **napūni** i tūmba (340) kolòc (357). Jè ti udrīl u lnò (210)? Íša (157) dvo-trī pāša i **mòla**. Àla (329), išòj (157) ga. **Vòga** na kurènt (344) da išplīje. Vīdi ca jè tunja (353) obilīla òbo žòdřv (347) dā je jedvā dūšla gòre na jedòn lūmbul (280). Ūmalo da nī pūkla. Vīdi ca šū tū tabīnju **mušice** izmūžle dā šu

356. **žaložit še** – početi jesti
 357. **kolòc** – željezna alka za oslobađanje zakvačenog parangala
 358. **frizèta** – proveza rebara barke
 359. **kolacāt** – željeznom alkom oslobađati zapeti parangal
 360. **gānac** – kuka kojom se zakvači ulovljena riba
 361. **špurtèl** – sak na drvenom dršku za prebacivanje ribe iz mreže u brod
 362. **manavèla** – drvena batina za ubijanje ribe
 363. **marīna** – riba murina
 364. **išvārc** – svrgnuti
 365. **alavīja** – dobro, u redu, sasvim

366. **alā** – uzvik iznenađenja, veselja
 367. **vèselo** – brzo
 368. **iškidot** – pocijepati, puknuti
 369. **filòvāt** – popuštati ulovljenoj ribi da ne pukne najlonsku nit
 370. **atènto** – pažljivo, pomnjivo
 371. **koki** – koliki
 372. **žagancāt** – zakvačiti kukom
 373. **iškrit** – fosforescirati; riba iskri fosforim iskrama u mraku dubine
 374. **bòta** – unutrašnjost broda
 375. **kòmp** – razmak između rebara broda
 376. **izlimāt** – izbrusiti
 377. **izvārè še** – skinuti se, otkvačiti se
 378. **òrmon** – postavljen, opremljen
 379. **òhlepl** – udar vala o obalu
 380. **refināt** – (o vjetru) ponoviti prethodni smjer puhanja
 381. **dūlnju vrīme** – vjetrovci koji pušu od sjevera do zapada
 382. **levandūra** – drvena posuda za parangal
 383. **šījāt** – veslati unatrag
 384. **štrūcot** – (o ribi) tući o udicu prilikom ribolova
 385. **otvorīt** – otvoriti pogled, skrenuti brod u stranu da bi se vidjelo što je sa strane broda
 386. **ventròm** – utroba
 387. **čapāt** – zapeti, zakvačiti
 388. **olvòrnīt** – skrenuti brod
 389. **obrit** (ribu) – riba će se zbog zapreke skinuti s udice; riba skine mamac a da se ne ulovi
 390. **napūnit** – podesiti položaj broda da se uže ili mreža zategnu
 391. **pāš** – duljina raspona ruku
 392. **molāt** – pustiti
 393. **vòga** – veslaj
 394. **mušica** – morski nametnik

oštale sômo kôšti. **Žaveži** (154) **k njèmu** jer mi òpet **šćipje**, a ti pridoše **žō nje** pòk ćemo provât olvòrnit ol kosê (339) dà bi non polefil parangòl (330). Glèdoj ca šū se ucinili **tartajūnì** ol mājštre (332). Kū će vī parangòl (330) šūtra **revoltât**. Nemūj kidot **pīcke**. Vajât će ūdice **populât**.

13.3. Àla (329), kal je švè u brodù, šal nòjpri **ištarìte pajūle štracun ol šlìžòtin i karvetine** da še kù ne **priblje** ili **popūžne**. Ūvik **kmīces** da nīsmò ūjoli, a vīdi pol karmù koliki je **štūg** rībe. Dòj feròl dà ga užežèn. Cèkoj da istären (402) túb i **omānen** mu pavêr (61) nekā še bòje vīdi ako pašò kojī vapòr dà noš ne razbje nā šrid mōra jèr bišmo švì poginuli.

13.4. Àla (329), ti ūvik nīšto **cavarjòs** nè alavija (365) dà ti še vlòši najžežè ðl stroha. Àla (329) naši, **frankòjte pūntu** i mǎlo žavèšte (154) na vītar pòk ćemo pūc u vītar jèr je vītar abovènto (163). Tāko ćemo nā vrime dūc na **peškarīju**. Ovū bìlu rību, ovè pāgare, žubāce, kòntere i škarpīne prodāt ćemo **nājelno** jèr še tū ne išplòti prodòvāt na peškarīju (514).

13.5. Lèva še, naši, pāla je **bonāca**, pòcela su jīdra istrešivāt ili **bandirāju**. Tukò **majināt** i butāt (328) **jacòm** ža bòndu (307). Dobrò uvīj tèlu (85) ol jīdra, neka mǎnje **vītri** jèr će šal pocèt išpol krāja (508) **terināt**, a ca bñdemo blīžje, **izmečāt** će dobrò Vala. Àla (329), izbījte **pojāce** dà von ne šmèto pòl noge. Vajò **žavèšt išpol šèbe** da von brūd izlèčo. A tí na kafīnu (36) **špešije žafīci** (39). Šāl šmo še čapāli krāja. Ne vòž (37) ovòde blīžžū krāja. **Largòj** ol **Manjarème** jèr su vešlā škūpā.⁴¹

395. **žavèst k njèmu** – prilikom dizanja mreža, veslalo se leđima prema provi, i to trastan *k njemu*, a katina *zo nje*
396. **šćipāt** – zapinjati, zapirati
397. **žavèšt žō nje**, v. 395.
398. **tartajūn** – zavijena nit parangala
399. **revoltât** – preokrenuti parangal iz posude radi sređivanja, ponovnog namještanja udica
400. **pīčāk** – piok parangala
401. **populât** – populat udice – nadomjestiti otrgnute udice parangala

402. **ištart** – obrisati
403. **pajūl** – dio podnice broda
404. **štrāca** – krpa
405. **šlìžòtina** – sluz
406. **karvetina** – krv
407. **pribit še** – udariti se
408. **popūžnut še** – pokliznuti se
409. **kmīcāt** – kmečati
410. **štūg** – stog
411. **omanit (pavêr)** – očistiti (fitilj)

412. **cavarjāt** – čavrljati
413. **frankāt** – osloboditi, napraviti prostora
414. **peškarīja** – ribarnica
415. **pūnta** – rt
416. **nājelno** (prodat) – prodati na veliko

417. **lèva** – ustani
418. **bonāca** – mirno more
419. **bandirāt** – lepršati
420. **majināt** – spustiti jedro
421. **jacòm** – jedrilje
422. **vītrit** – hvatati vjetar
423. **terināt** – puhati s kopna
424. **izmečāt** – *izmeče vala* – puše iz uvala prema pučini
425. **pojāca** – slamnjača
426. **žavèšt išpol šèbe** – veslati dublje i s pritiskom na vesla kad su u plosnatom položaju pod morem radi podizanja broda
427. **špešo** – učestalo, s manjim razmacima
428. **largāt** – udaljiti
429. **Manjarèma** – brdo koje zatvara sa sjeverozapada Komišku valu

⁴¹ Uz obalu brda Manjarema na sjeverozapadnoj strani Komiške vale nalazi se podvodni greben gdje su ribari, vozeći uz sam kraj, često znali slomiti veslo.

Vî dvojica ol karmê urêdîte tû rîbu. Ūgore dobrò **omanîte ol slîžòtin**. Ísperîte ù more, jer svîit pùno tû glêdo na peškarîju (414) kal izvâdiš na plòcu. Àko ti je šporkà rîba, nî **vêndite**.

430. **omanit ol slizòtin** – obrisati sluz
431. **vêndita** – prodaja

14. Peškarîja

14.1. Dôj ovâmo da mîrin. Vîdi da svîit cêko. Dôj mi têga còrnega ũgora. Ovî je sígûro ũjot na milûru (338). **Pròpju** izgledò ol rãpe. Àla (329), ne bùdi **špicjêr**. Vîdi dà ti **balòнца** pãdo nõše. Dôj mi mîru i dà ti plòtin. Vîdi kojò je danàs **nãvalica** na rîbu da ne mògu dúc krãju ol galãme, tîskonjo, víkõnjo. Štãnite ù red àko éete dobît. Àla (329), íšicî tû marînu (363) na **tãk**. Nòjpri je rašplòtî (158). Avertîj (43) dà njun ne probîjes **zûc** jer ondã je mòreš hîtít. Poštãne gorkã dà je ne mòreš okùšít. Ješî dòníl marãš (234) i šíkîricu da naprãvin **pèce**. Alã (366) ovê **pèce ol pancète** ca cê **škvãrit** na zêrãvu kal ih nadîjes (331) na ròzònj. Poglêdoj kojû **batarîju zûb** imo kakò plã. A znòs dà su njun zûbi otrûvni kakò u zmajê.

432. **pròpju** – baš
433. **špicjêr** – apotekar
434. **balòнца** – vaga
435. **nãvalica** – gužva pri kupovini

436. **tãk** – panj za rezanje ribe
437. **zûc** – zuč
438. **pèce** (ribe) – šnita (ribe)
439. **panceta** – komad mesa od trbušne šupljine
440. **škvãrit** – cvrčati na žaru
441. **batarîja zûb** – niz zuba

14.2. Àla (329), kal ší pròdol, plòtî peškarîju (414). Razdîlîmo rîbu ol dîlã⁴² i vajò dîl olnît dõma famîji za jîšt. Vajò **armizãt** brûd i púc dõma počinut jer dõšta je lavûra (35) za danàs. Narêšal mi je karvòvi zûj ol vožênjo (79), a tẽbi še je naprãvila tvardinã. Íštûkal šon svê **kolince**. A ca nîši za nîjn vožíl (37). Vajò znãt na marètu (40) zãtícot (39).

442. **armizãt** – usidriti

443. **kolinac** – koljeno prsta

15. Vajò púc na jaglice

15.1. Šûtradon je bila bonãca (418) **kòlma**. Vajò púc na jaglice. Vajò ukarcãt **jaglicòru** i žvãt jòš družîne jêr še za na jaglice hòce ošmorîca. Dvò u **bòrku** i u **levùtu** šeštorîca. Važmíte ša šòbon **špîzu**, krùha, cãgod za še napît. Àko nî **bevònde**, barên mãlo **šlòva**. Kãl še mìsec utòpi, ondã

444. **kòlma** – mirmo more bez vjetra
445. **jaglicòra** – mreža za iglice (*jaglice*)
446. **bòrka** – pomoćna barka u ribolovu tratom
447. **levùt** – leut, brod koji nosi mrežu potegaču
448. **špîza** – hrana
449. **bevònda** – vino razblaženo vodom
450. **šlòv** – voda s malo octa (umjesto vina)

⁴² *Riba ol dila* – svaki član posade imao je jednak dio ribe za jelo koji je nosio kući svojoj obitelji.

ćemo napraviti jedon **jir** ðkolo škðja. Āla (329), azvêlto (41), vajô **pibrât** jaglicôru (445), āli dobrô avertîjete (43) na **gôše** dâ ti nî kojô palicâ ĩli cō **fundifera**. Poglêdoj dobrô šâku (316) da nî cō šporkice (270). Avertîj (43) na **pâzuhe** da ne ĩstêže, a **gvadânja** je nðvo. Promînil son je ovêga mrôka (18) pôk son je omôštil (8) u **kôrku** i pomocil ù more neka bðje **žaskûri** da jaglicâ ne **špaventô** i ne **fundô** še. Odaberî (302) ũžu u prîmû (52) i cîmu (4) vêži za **pâlac** ol šrîdê (51). Dôjete ũžu i barkêrima neka odaberû (302) ũžu i vêžu za **pâlac** (462) ol prîmê (52). Vajô **krûto avertit** (464) kurênt (344) dâ noš ne privârî jêr bišmo **prilîpili nâ košu** ol Bâbe. Āla (329), atênto (370) štôjete hðce kojð jaglicâ **lâšnut**. Alâ (366) ca šû žabîlile, ža vêliku jîdro **rôbe**. Šigûro jih gòne gðfi. Glêdoj kakð ĩs nîjma **žogâju**. Nekâ ih, **koštât** ce onê na pôštu (5). Őno ih vîdi ca **bîzigâju** po škorûpû (189), šâl ce pocêt **lâškot**. Atênto (370), nâši, vajô ih žapâšot (292).

15.2. Bûta (328) **kolð** ù more. Nemûjete **klâpot** i vešlima môre izmeçât. Āla (329), prîmoj (315). Oštâle sù unûtra. Vôga (393) na bôrku (446). Ŭdri tî na prîmû (51) ša ũzun (461) jer **napîru** na kolâ (471). Āla (329), bôrka (446), prîmoj (315). Hðlte k nôn na levût (447) i dôj tû bðcu (474) nekâ je ĩškðcimo. **Razôrmoj** vešlð na katînu (36) i šrîdu (51) po ih štâvi **daprôva** na bôndu (307) ol prîmê (52), nekâ ti je bônda (307) ol šrîdê **libera** ža lavûr (35) kolo mrîže. Āla (329), nâši, fîra (324) pomâlo (45). Kolð (471) je ù brud. Ovðde sù dûšle dvi-trî u **çoru mðhû** i ovâmo je pðcela kojô hodît. Āla (329), nâši, u bôrku (446), agvânta (21) malo bðje da še napûše šâka (316), a tî pðbukon (320) mûtî na švû âšpu (147) dubokð, nekâ še našlðne i polête u šâku (316). Agvânta (21) bôrka (446) i agvânta šâl dobrð olovâ (325).

451. **jir** – krug
 452. **pibrât mrižu** – srediti mrežu za ponovno bacanje
 453. **gôše** – dio strukture mreže potegače
 454. **fundifer** – žica
 455. **pâzuha** – dio strukture mreže potegače
 456. **gvadânja** – dio sake mreže potegače s debljim koncem gdje se sabije ulovljena riba radi presipanja u brod
 457. **kôrka** – borova kora i tekućina od te kore za mašćenje mreža (trata)
 458. **žaskûrit** – potamnjeti
 459. **špaventât** – plašiti se
 460. **fundât še** – otići dublje
 461. **ûža** – uže dužine sto metara kojim se poteže mreža trata prema obali
 462. **pâlac** – zapornik za veslo na boku broda u obliku palca
 463. **barkêr** – drug u družini trate koji ima zaduženje u pomoćnom brodu – *borki*
 464. **krûto avertit** – jako paziti
 465. **prilîpili nâ košu** – doći preblizu grebena
 466. **rôba** – veličina: *jidro robe* prostor površine jedra
 467. **žogat** – igrati
 468. **koštât** – pristati, stati uz, doći na
 469. **bîzigât** – kretati se u cik-cak liniji u moru
 470. **lâšnut** – (o ribi) baciti se po površini mora, bljesnuti tijelom

471. **kolð** – kraj mreže trate za koji se veže uže kojim se mreža vuče prema obali
 472. **klâpot** – tući, kucati, bubati
 473. **napîrot** – natiskivati se
 474. **bôca** – konop kojim se brod veže za obalu u nepristupačnim uvalama radi izvlačenja mreže na brod i mogućnosti da se po *boci* brod pomiče lijevo – desno
 475. **razôrmot** – rasprijeti ribolovne alate i brod na kraju ribolovnog razdoblja
 476. **daprôva** – ispred prove
 477. **liber** – slobodan
 478. **çôr** – rijedak
 479. **mðhâ** – mrežni materijal

Gvadānja (456) je gōre. Ōvo dvi-trī **ježine**. **Dobōta** šon ga **okrojil**. Būta (328) ðlovo (325) pōl noge i pomālo (45) **navijite**.

15.3. Ištrestij̄ rību. Ne kidoj mrīžu na kjūne ol jaglīc. Vajō na **debèlu** navit̄ (573) i raširite rību niž brud da je mōremo lāgje **prisiškōvāt** i tumbāt (340) ū brud. Vīdi kal nīši dōnil špurtel̄ (361) kakō grē slābo lavūr (35). Tukō jōš prisišc, dvō pūtā prisišc, bōje nēgo **perikulāt** i izgūbit̄ rību. Čāpa (10) **gvōlo** dā ti ne štrīžē i būta (328) u pīmū (52), a vī u bōrku (446) potegnite noš u bonācu (418) pol **punfīn** pok būta (328) **štīnu** īspol šēbe i dujđite ovāmo pomōc ovū rību istivāt i mrīžu pribrāt (452). Alavija (**357**) **vōroj** na škāf (44) ðlovo (325) da ne bī **polšīklo** u **mečōnju**. Šāku (316) būta (328) na šōmu **kuvertèlu**. Mocī kašete (326) ū more nekā še rība ne žalipijē jer āko je kašeta (326) sūhā, dūlnjo še rība švā ogūli i ne vajō za vēnditu (431). Līpo tū **štivōjte** ūdugo i ðlma polijte mōren. Nemūjte **šparanjāt** mōre jērbo je mōre mūhta. Izglēdo dā je kojō jaglīca pōcela bit̄ **butargōna**. Tīra (324) bōrku (446) **šōto** da ukarcōmo na vōš ovū rību nekā ovāmo ne šmēto. Āla (329), živje tū, nekā napravimo jōš jelnū **pōštu** u šūtūn.

15.4. Ōno je **šūnce ismocilo nōgu**. Āla (329), nāši, zavēšte (154) malo bōje dōkle je **valjēno** žrāka. Šāl je nōjboje, āli žapāšot (292) čemo **ašōrte**, tu hōce rēc **aldōco**, bēž vidit̄ rību, pok ēe bit̄ ca būde. **Vodā** je iz tarmuntōne (75). Vajō žapāšot (292) derevēršo (240). Avertij̄ (43) dā ti **putō** ne īde priko ðlova (325), a bōrka (446) nekā še **otāre** niž šōmu **Gātulu**. Vōlta (239) levūt (447), nekā je alavija (365). Dōj bōcu (474) i tīra (324). Kurēnt (344) je **īspol krāja**. Naprāvili šmo **rapumōru**. Tāko ti je kal ne pogōdiš kurēnt (344) pok vōlta (239) **nāpuko** i ne ūmješ ništa. A cā mōreš, tū še živima dogōdjo da ne ulđve nīti za **popūrit**. Ca ne vīdiš dā še je šāka (316) **procīdila**, da nī ništa.

480. **ježina** – morski jež
481. **dobōta** – zamalo
482. **okrojīt** – nešto loše napraviti
483. **navivāt** – pritezati, skupljati mrežu iz mora na brod
484. **debèlu** – deblji mrežni teg na dijelu gdje se sabire ulovljena riba
485. **prisiškōvāt** – odvajati ribu na manje količine u mreži prilikom prebacivanja u brod
486. **perikulāt** – izlagati se opasnosti
487. **gvōlo** – jednako, ravnomjerno
488. **punfīn** – rt, duguljasta izbočina u reljefu obale
489. **štīnā** – sidreni kamen
490. **īstivāt** – složiti u red
491. **vōrāt** – kružno slagati uže
492. **polšīc** – kad donji dio mreže s olovom prijeđe preko gornjeg gdje je pluto
493. **mečōnje** – stavljanje, bacanje (mreže)
494. **kuvertèla** – završna trenica na pramčanjoj i krmenjoj palubi barke

495. **štivāt** – složiti u red
496. **šparanjāt** – štedjeti
497. **butargōn** – koji ima ikru

498. **šōto** – ispod
499. **pōšta** – napraviti poštu – jednokratno baciti u more ribolovni alat radi ribolova

500. **šūnce ismocil nōgu** – sunce na zapadu
501. **valjēn** – dnevni
502. **ašōrte** – žapāšot ašorte – zapasati mrežom nasumce
503. **aldōco** – nasumce
504. **vodā** – morska struja
505. **putō** – pluto; gornji rub mreže s plutima
506. **otārt še** – proci tik do
507. **Gātula** – obala i podmorski brak na zapadnoj obali otoka Biševa
508. **īspol krāja** – iz pravca obale
509. **rapumōra** – napraviti rapumoru – napraviti veliku pogrešku (rupu u moru)
510. **nāpuko** – naopako
511. **popūrit** – tek malo popržiti ili ispeći
512. **procīdit še** – procijediti se

Tîra (324) noš pol krôj. Vîdi ca ðstro govôri. Parî kûda će te **poždrît** kal mu nî îšlo za rûkûn. Kûda šmo mu mî krîvi ca nî ûjol kakð parvû pøštu. Štâvite vešlâ û more, vajô še ražvēžât (349) iz bônde (307) u bôndu priko bôka (350).

513. **poždrît** – proždrijeti

15.5. Barkērî (463) će iskûpit malo **dôr** i **šûme** dà še ogrîjemo i napecemð jaglic. Vîdi dà šmo švî mðkri i **umûrni** ol môra. Mðrete njin pomðc ubrât šûhîh dôr nekâ še dobrð ogrîjemo. Nôš dvojica ćemo **omanît** i pošolît rîbu. Āla (329), potêgnî levût (447) šviçorû (22) dà še ne pribîje (407). Vîdi dà je šviçôr oštâril. **Vênja** vâmo te **fûlmine**, bûta (328) **šûme** i darvâ na **ugnîšće** i prikrižîl dà noš šfîne ne ubîju. Lârga (428) dà te ne **ošmûdi** jer šûma (515) **lâšne** i **plâšne** kakð šîromâško **superbîja**.⁴³ **Raštôrcîte** tû žerâvu, neka švâk îmo mîšta za pèc i ogrîjot še. Vajô šâl izîšt po dvo-trî mètra jaglic⁴⁴ i dobrð žalît, neka mðremo noçâš vozît (37). Ca štè dobrð pošolîli. Kû çè noš noçâš napît pøšli. Cârknut ćemo ol žèje noçâš.

514. **darvò, dôr** – drvo

515. **šûma** – granje za potpalu

516. **umûran** – umoran

517. **omanît rîbu** – otkloniti mrtve ljuske s ribe provlačenjem ribe kroz šaku

518. **vênja** – daj

519. **fûlmin** – žigica

520. **ugnîšće** – ognjište

521. **ošmûdit** – oprljiti

522. **lâšnut** - bljesnuti plamenom

523. **plâšnut** – buknuti

524. **superbîja** – gordost

525. **raštôrkât** – raštrkati

15.6. A çûješ mðli, namîšti tî feròl na šîgûro da tî še ne izvôrne i ražbîje tûb, jèr biš mðgal pøšli štâvit rðge û oci⁴⁵ i švî bi še pribîli (407) za dûc dð broda. Iskûpíte švè štvôri i bûta (328) u brodû. Kâl šmo še olmorîli, nagrîjoli, napèkli i najîli i ošûšîli, šâl vajô **pôrtit**. Tî mðli, doržî **barbîtu** nekâ še štariji ukarcâju da kû ne pâde na šîke jèr bi še ražbîli kako **butîljûn** û štu **kûšîh** pok ku bì ga iskûpil. Bîl biš do šmârti **nepotènat**.

526. **pôrtit** – otputovati

527. **barbîta** – uže kojim se brod veže za kraj

528. **butîljûn** – staklenka od 2-5 litara

529. **kûš** – komad

530. **nepotènat** – nemoćan, invalid

16. Gîrarica

16.1. Šûtra ćemo ukarcât **gîraricu**. Vajô je protrèšt, dobrð **vîzîtât** da je nišû mîši cò îstrîgli îako šon

531. **gîrarica** – mreža trata za lov gira

532. **vîzîtât** – pregledati

⁴³ *Šûma lâšne plašne kako šîromâško superbîja* – poslovice koja kaže da siromah želi impresionirati drugoga sjajem, ali samo na trenutak, kao što i suho granje daje sjajnu vatru, ali samo na trenutak, jer potom ugasne, a onaj tko je bogat, ne mora dokazivati svoje bogatstvo jer je ono vidljivo trajno.

⁴⁴ *Izîšt dvo-tri metra jaglic* – družina bi naruçivala drugu od traštana, koji je pekao ribu za cijelu družinu, po nekoliko metara iglica, budući da su one tanke, a duge.

⁴⁵ *Štâvit roge u oci* – kaže se nekome kao upozorenje da ne ugasi svijeću, jer je nije uvijek bilo lako upaliti.

je švû bîl pašôl i vižitôl (532) ol krāja do krāja. Nîkoliko **olovnic** šon nabîl, potûkal ðlovo nekà ne šćîpje (396) jer več nî gðre štvôri nègo kal **trâta** šćîpje (396). **Ískocila** noš je **Nðvo pðšta**. Vajô ukarcât gîraricu (531). Vêžî **kolocè na gðše i gvadânju** i ù pul bðnde (307) dobrð ištîšni íš bižulînon (149) dà ti še ne mîce jer tû daržî da ne povîje (286). Kâl šte ùže (461) pîrbroli (452), vêžîte na **kûlnju barîlac ol barûže** íšto tâko na **ðda dvi** i na **ðda cetîri**. Vajô je utopît níž šômi žvônški (338) **žómèť**. Kal otvðriš (385) îža **glôvè ol mûlâ** plðcu ol fâbrike **Pol Gûšpù**, ondâ bûta (328) i pîrmoj (315). Vôga (393) na **Kalûn** jer je vodâ (504) íž **Košârice**. Vodâ íž **Šćéćo nî lovkâ**. Àla (329), azvêlto (41), neka brûd ne **grûho** jèr ée íspûcot **pakôl** i ízletîť štûpa (124) íšpol **panízèlih** pok ée brûd pûšcât vðdu. Tîra (317) še vônka pol ùžu (461) i poglèdoj **capapîju** jèr je ízletîla íž **âšte**, a **karîna** ti še mîce pok níšî šîgûr za éapât (10) še zô nju kal íškòcis ù brud íža marète (40).

16.2. Àla (329), **žamôšî** njin **krokèn** nekà grèdû nâpri. Avertîj (43) dà ti ne **žaraškô** pîko šîke jer pûno **šćîgô**. Bîť ée na cûdo da še ukarcômo kal ídemo pòl nju. Àla (329), blîžû jedôn drûgega i ù brud jedôn za drûgin. Agvânta (21) še karîne (554) da ne oblètiš na **kordûr**. Dôj ðlma bðce

533. **olovnica** – olovni omot oko użeta na donjem rubu mreže
 534. **trâta** – mreža potegača
 535. **ískocit** (koga) – dopasti koga ždri-jebom
 536. **Nðvo pðšta** – ribarska pozicija u komiškoj vali
 537. **kolocî na gðše i gvadânju** – željezna alka koja se vezuje na dijelove donjeg ruba trate
 538. **kûlnjo** – prvo uže (*uža*) od njih nekoliko, dugih po 100 m, koje se veže za kraj trate radi povlačenja prema obali
 539. **barîlac ol barûže** – zatvoreni mali baril koji kao plutača drži uže kojim se s jednog kraja trata poteže prema obali, da ne potone i ne zapne za kamenje na dnu
 540. **ðda dvi** – drugo uže (*uža*) po redu od kraja trate prilikom potezanja na obalu
 541. **ðda cetîri** – četvrto uže (*uža*) po redu od kraja trate prilikom potezanja na obalu
 542. **žómèť** – mjesto gdje se riba paše mrežom
 543. **glôvâ ol mûlâ** – kraj lučkog mula
 544. **Pol Gûšpù** – žalo ispred crkve Gospe Gusarice u Komiži
 545. **Kalûn** – lokalitet u komiškoj vali blizu plaže Kamenice
 546. **Košârica** – žalo ispred crkve Gospe Gusarice u Komiži
 547. **Šćéće** – nekad vinorodni predjel uz južnu obalu Komiške vale
 548. **lòvak** – koji je dobar za lov
 549. **grûhot** – tresti, drmati
 550. **pakôl** – paklina
 551. **panízèl** – prvi madir od kobilice koji je na pramčanom i krmenom dijelu tordiran radi sljublivanja *s karoce*m – ovalnim spojem kobilice i statve
 552. **capapîja** – drveni montabilni (sklopivi) nogostup na provi leuta
 553. **âšta** – pramčana ili krmena statva
 554. **karîna** – montabilni nastavak statve radi uglavlivanja falaka na provi i krmi

555. **žamôhât** – zamahnuti
 556. **kròk** – pas ispletan od konopa kojim se ribar zakvači za uže kojim poteže tratu na obalu
 557. **žaraškât** – (o sidru) popustiti, zao-rati po dnu
 558. **šćîgât** – zapljuskivati obalu
 559. **kordûr** – obalni pojas koji plaće more

(474) na **mônkule** ol prôve i karmê. Kū jê danâs ol gvadânje (456), nekâ štâne do bônđe (307). Ovôdi je kojô **šamarûša incetâla** u šômi **šardûn**. Āšti bôga, ca šî ih **naštivôl** u kômpu (375). Tū šu onê parvê za na **rôžônj** i žadimit cîlu **štrôdu** ol **pahônjo** sômo da kojûj **trûhluj**⁴⁶ še cò ne dogđdi âko še žazelî. Āla (329), tî na prôvu tûmba (340) kojû štînu u **kûrtu**, neka rîba grê u šâku (316).

16.3. A šâl **gvadanjêmo!** Tîra (324) na **dêstre** neka šâka (316) isplîje. Ca ne vîdiš dâ šu **pînilê**⁴⁷ i dvîgle šâku (316). Navîjte tû po žanôtû i alavîja (365) vêžite za frizêtu (358). Dôj vâmo špurtêl (361) nekâ tû **prîspemo**. Tûmba (340) tû gvadânje (456) i šâke (316) û more nekâ še isperè ol frîskîna (107). Alâ ca trepêću, ca šû žîve. Bît ée blîžû polovîcu šamarûs (561), a drûgu šu **bokunjâce**. Priberîte (452) i bûta (328) u kašetu (326), a tû lîgonj u barîl. Tû **štârnošti** bûta (328) u **bujûl**, a **hânharušt** u kašetu (326). **Purîc** tûmba (340) û more. **Ūža ôda dvi** nî alavîja (365). Jedôn lûmbul (280) je pûkal. Ucîn **permomênta margarîtu**. Vîdi tî da jôš nî naučil vêžât margarîtu. Āla (329), tî tû naprâvi, jêrbo ûn je **partèni drûg!** – A žôc mi ne pokôžete pok da i jô câgod žnôn? **Āmu** nîšôn tâko **šempijôn** pok da nêčû naučit. Nîkur še nî **naûcan** rodîl.

16.4. Āla (329), Ivâne, kal bûde vrîme, jô cú te naučit ūzal **orišac** kojî natêže **šôrtiju**, **vûltu škurêntu**

560. **mônkul** – stupîc na pramčanom i krmenom boku broda za vezivanje užeta prilikom sidrenja broda

561. **šamarûša** – veća gira

562. **incetât** – zaglaviti se u oko mreže

563. **šardûn** – rub mreže ispletan od debelog konca

564. **naštivât** – naslagati

565. **rôžônj** – ražanj

566. **štrôda** – ulica

567. **pahônje** – mirisanje

568. **trûhal** – ona koja je u drugom stanju

569. **kûrta** – prostor unutar kruga mreže kojom je opasana riba

570. **gvadanjêmo** – komanda za grabljenje ribe zbijene mreže – *gvadanje*

571. **dêstra** – uže kojim se drži brod usidren ili privezan na obalu kad se na brod poteže mreža

572. **pînit** – (o ribi) puštati mjhuriće zraka

573. **navît** – stisnuti mrežu da riba ostane zbijena u saki

574. **prîšipot** – prebacivati ribu *spurtelom* iz *sake* u brod

575. **bokunjâca** – sitne ribice: girice, bukvine

576. **štârnošt** – skupni naziv za razne vrste ribe od kamena (bijela riba)

577. **bujûl** – drveni kablîc na brodu

578. **hânharušt** – raznovrsna riblja sitnež

579. **purîc** – morska trava (posidonija)

580. **Ūža ôda dvi** – drugo po redu uže (100 m dužine) kojim se poteže mreža potegača (*trata*) na obalu

581. **permomênta** – odmah, smjesta

582. **margarîta** – uzao kojim se skraćuje duljina konopa najčešće za to da bi se spriječilo pucanje na oštećenome mjestu

583. **partèni drûg** – onaj član družine koji je nespretni, koji nije vičan ribarskom zanatu

584. **âmu** – čestica za isticanje suprotnog stava

585. **šempijôn** – lud

586. **naûcan** – naučen, sa znanjem

587. **orišac** – uzao za vezivanje sartija

588. **šôrtija** – sartija, pripona jarbola

589. **vûlta škurênto** – vrzni uzao klizni

⁴⁶ Za ženu u drugom stanju (koja je *truhla*) smatra se da joj treba ispuniti želju ako se zaželi neke hrane jer da bi u protivnome mogao ostati kakav znak na tijelu novorođenčeta.

⁴⁷ Riba pušta mjhuriće zraka i po tome se zna da je prisutna u dubini i kad nije na vidiku. Kaže se da riba *pini*.

i alavija (365) **parangōlski ūzal** dūpli i **ūnjuli**, kakò še **uzuntōjè** kūnce (132), kakò še **kārpi**, **muški ūzal** da še ne odrīši, **ośmice** za ūdice, dūplu **gāsu** kal covik pāde ū more žā ga ispōšīt, **dūpli ūzal** za rucicu ol bujūla (577), **pèkju** za **śogulu**, kakò še **armijè** vōrse ol jāstoguv, kakò še barūza pjumbō, alalōnga, inkūrto, ūdugo i nākrolko, **pèkja** (598), botūn, kaoderāc, kakò polvārē (279) pol lūmbul (280), košica ol štōrih konōpih, kakò naprāvīt pajèt i moštāc ol prōve.⁴⁸ A tèga je jōš pūno pōk ću ti drūgi pūt prōvjāt kal būden dōbre vōje, a nè šal kāl śon pōšpon i lācan i jedvā še daržin nā noge.

590. **parangōlski ūzal** – uzao za spajanje užeta ili nit jednostrukim, dvostrukim ili trostrukim namatanjem sa svake strane i provlačenjem

591. **ūnjuli** – jednostruk

592. **uzuntōvāt** – nadovezati, nadodati

593. **kārpit** – krpati (mreže)

594. **muški ūzal** – jednostavan uzao za vezivanje dva kraja užeta – švrsto drži za razliku od sličnog ženskog uzla

595. **ośmica** – uzao za vezivanje udice

596. **gāsa** – omča

597. **dūpli ūzal** – dvostruki uzao

598. **pèkja** – petlja

599. **śogula** – kraće tanje uže za privezivanje predmeta na brodu

600. **armivāt** – formirati ribolovni alat ili opremiti ribolovne alate i brod

16.5. Alā, ca śmō jih žagargūrili. Bīt će bārž dvō kvintolā. Jē i pōboje ðl dvo kvintolā, ali racunōn ca je išlo u śantīne (110) da onō nī svē naše.⁴⁹ Āla (329), šal še vajō založit (356) za drūgu pōštu (499). A tī gucōś kvōške bubōjke kūda śi rība balīna. Kāl śmo cinīli drūgu pōštu, onī iz štōre pōšte non je obrīl žōmēt tāko dā śmo dobōta (481) išli priko žōmēta (542). Mālo še je tīlo da nīśmō dūšli na rambōj (89). Išto śmo njin išlomīli veślō ol parića. Bīlo je śovōnjo, pritjēnjo, śvodjōnjo i beštīmōnjo (255). Trēšlo še je mōre i nēbo. Izōšli śu vōnka mōrtvi i žīvi. Ovū śon ti žašinjōl dobrō dā ću ti je okrojīt (482) i pāmetit ću je dō greba, a na krāju žōc? - za panēr bukvīnih i **dōnzulih**.

601. **dōnzula** – riba knez

16.6. I ćāpa (10) po **rūkovicu** ili **štogčić** bukvīnih za **zamūfīt vōdu**. Śūtradon śmo ðpet bīli kakò **krelō** i **gužica** kāl še je raśprōvjālo **Pol Božōnica** ku jē krīv, a ku jē prāvedan. Sōmo śu ðpet tīli ucinīt škōndal iz bōnde (307) dā bi dūślo do **barūfe** i nōvega kōrōnjo, āli nāś śvićōr (22) nī njin dōl **gūšta** dā noš žavāde, a i ženē śvićōrōve śu bīle pōcele cavarjāt (412) pōk śu še dobōta (481)

602. **rūkovica** – šaka

603. **štogčić** – mali stog

604. **zamūfīt vōdu** – napraviti siromašni brujet s malo ribe, a puno juhe

605. **krelō** i **gužica** – bit kako krelō i gužica – biti u prijateljskom odnosu

606. **Pol Božōnica** – sastajalište ribara na predjelu Brig iznad uvale Lucica

607. **barūfa** – skandal, svađa

608. **gūšt** – užitak

⁴⁸ Pripovjedač nabraja vrste upletaka: *pjumbadura baruze, alalonga, ikurto, udugo i nakrolko, pjumbadura za pekju, pjumbadura botun i kavoderac, kosica*. Svi su termini protumačeni u rječniku na kraju teksta.

⁴⁹ Ribna koja je na dnu barke išla ispod podnice (*pajola*) neće sva vrijetiti te će se dio baciti.

šmetina užegla, a bila bi šmetina **takāla** da nīšū muški žaprišli.⁵⁰

609. **šmetina užec** – posvađati
610. **takāt** – upaliti

17. Moća na carnjūlè!

17.1. Moća na carnjūlè vīdit kal je **mlikòtina**. Bīt će sigūro išplīvoli ako kurēnt (344) nabije **pāsu** na krōj. Āla (329), štāvi štīnu (489) pōk ćemo vīdit hōće non kurēnt (344) čapāt (10). Alavīja (365) vajō **īstendīt** pōk ćeš nōjboje znāt kōko nōši, jē brīje nīza škuj ili nabījē na krōj.⁵¹ Avertīj (43) kakō īstendījēs (59) jer izglēdo na **nagānje** na barīlac⁵² (299). Jēši ga dobrō **apikōl** jer **līpo** potēže. Bās je līpo išlo putō (505) šdō (498). Prolīj mālo šalāmūre (223) neka bōje išplije pōk će se bōje **našlonīt**. Kūda je krēpon kāl še napūni pāše (614). Nī cō već cēkot. Vīdi da kurēnt (344) **forcōjē**. Tīra (324) na dēstru (571)! **Olovnjū** gōre! Āla (329), šal agvānta (21), da ga ðlovo (325) polšīcē (492). Mōla putō (505)! Vīdi da je u šāku (316) dobrō žacōrnīl. Vīdi ga ca še vōje po mrīžima. Āla (329), kal šmo nāvili (573), šal čapōj (10) pūne rūke. Vīdi da je kurēnt (344) **īšforcōl**, da še žavījū **remulīni**, a vīdi da īza puntīna (488) tōci kako rikā.

611. **moća** – hajdemo, idemo
612. **carnjūl** – sitna riba crnej
613. **mlikòtina** – posve mirno more
614. **pāša** – plankton

615. **īstendīt** – pustiti mreže u more
616. **nagānjot** – navirati
617. **apikāt** – postaviti plutaču vertikalno, bez puno viška sidrenog užeta (*kalume*)
618. **līpo** – prilično, dobro
619. **našlonīt še** – riba se nasloni na mrežu – ulazi u oka mreže
620. **forcōvāt** – pojačavati intenzitet

621. **olovnjō** – donji rub mreže s olovnim utezima

622. **īšforcāt** – pojačati
623. **remulīn** – vir u moru izazvan morskom strujom

17.2. Na Dōn švētega Ivāna do pūlnē carnjūl (612) je dōbar, a pōpulne ne vrīdi. Jō ću īšto išpēc dvōdeset **racešjōkuv** vėlih pok ćeš vīdit kakō škvarē (440) i žazūte jēr je u njīh **butōrga**. Ol mōlih ću napravīt **brujēt** i butāt (328) **šōšenice** pok ćeš vīdit gūšta (608) u brujētu. I popīt dvī bevōnde (449). Nī **ribe ol māše** cīlu **šetemōnu** pōk ćemo carnjūlè (612) permomēnta (581) prodāt.

624. **racešjōk** – veliki *carnjul* – riba crnej
625. **butōrga** – ikra, mlad
626. **brujēt** – brudet
627. **šōšenica** – bosiljak
628. **ribe ol māše** – plava riba
629. **šetemōna** – tjedan

⁵⁰ Žene ribara znale su se svadati međusobno zbog sukoba svojih muževa, ali te su svade bile prolazne i sastavni dio folklor. Slikovit izraz za svadu bio je *šmetina užec* – upaliti smetlište.

⁵¹ Znat će se da li morska struja ide niz obalu ili nabija na obalu.

⁵² More navire na fiksnu plutaču po čemu se vidi da je jaka morska struja i kojeg je smjera.

18. Kùlaf

18.1. Glèdoj onù **rāpu**, ca šmò je šasìli, **deštrocât** pok íspleti neka bùde ðko ís ðkon. Kàl sú ovàko štàbilo, šígùro vrimenà **potègla**, tukò (6) pùc u **kùlaf**. Vajò pùc dalekò dî sí šígùr naprãvit dòbru **kalòdu**. Vajò švè veceràs oparécât (145) i štãvit u brodù. Vajò **povòjât** barilce (299) jèr sú šígùro **rošùšni**. Vajò na barilce (299) naprãvit **trejòngule** ìli krìžè, nabìt ðbruce (233), vìdit je cò **pašòjù**. Kal cinìš trejòngule (637), nekà bùdu švè tri cìme (4) **gvòle** da še bòje olvjè da ne bì **prìvili**, za švãku **šigurècu**. Vajò namotât sříde, a kavicòlè (306) nefât (334), butât **nãpuše** i štãvit u kašètu (326) da je švè **oparcòno**. Jèšku (300) cemo važèšt ðlma kal **dotègnu** pok cès vìdit kojò je diferèncà za ujòt (348) rìbu kal iz šardèle kòr cìdi, a rèpèn trepèce. Kakò ondà gucaju **bokùnè**. Kal je frìško jèška (300), bokùnè (645) ne **otukùju**, nègo gucaju **nadijène** bokùnè (645). Rìba **pošempijò** i **pogucò** bokùn (645) kùda pijãvica i ne utecè lakò, nègo njun je pòšli inkatùra (287) izvãdit ùdicu. Vajò dobòta (481) švãkuj tarbùh **plòfit**. Vitar non je in favùr (86). **Noštùj** tí šìc jèšku (300) nekà nadijemo (331). Šìci vèce ùkošo nekà bokùn (310) izglèdo vèci da bòje ùdicu pokrije. Ùvik glèdoj da ti vòrh ol ùdice oštãne vònka da še **rãžina** prì **žadije** jèr onà je pùno fùrbašto (91) rìba pok obrìje (380) ìli **izmùmo** bokùn (645) ìli izdrìgo vònka ùdicu. Naprãvi hlòd da sùnec ne **ispãri** jèšku (300) na ùdice.

18.2. Vajò šàl važèšt **mòrke**. Jelnã ti je **Šìjabod** u **Muštaçin**, a drùgo **Kãmik** u **Bùmbul**. Bùta pomãlo (45). Avertìj (43) da ti ùdica ne **žadije**. Vìdi kolìko šmo **lòrgo** (662) ol krãja dã še Komìža jedvã prožìro. Oparcòj (145) sřídu (51) i zavancòj (337) jedòn pãš (391) arganèla (148). Polvãrži (279) jòš dvò pùtã (505). Kù šígùro vèže, jòš šigurije odrìši. Avertìj (43) dobrò jè še barilac (299) okrìce, jer ako dò pùl vùlte (589),

630. **rāpa** – rupa (na mreži)
 631. **deštrocât** – skinuti privremenu zakrpu mreže radi upletanja dijela koji nedostaje
 632. **potègnit** – *vrime potegne* – kaže se kad meteorološko vrijeme potraje duže
 633. **kùlaf** – pučina
 634. **kalòda** – jednokratni uron ribolovnog alata radi ribolova
 635. **povòjât** – *povojat barilce* – valjati barilce u moru da prime vlagu kako ne bi propuštali tekućinu jer služe kao plutače u ribolovu
 636. **rošùšan** – *rošusan barilac* – rasušen, koji pušta vodu
 637. **trejòngul** – trostruki vez barilca koji u ribolovu služi kao plutača
 638. **pašòvât** – teći, propuštati vodu (o drvenim sudovima)
 639. **gvòl** – jednak
 640. **prìvit še** – previše se uviti
 641. **šigurèca** – sigurnost
 642. **nãpuše** – izdvojiti posebno
 643. **dotègnit** – istegnuti mrežu iz mora
 644. **diferèncà** – razlika
 645. **bokùn** – komad, komad ribe kao mamac
 646. **otukovât** – *riba otukuje* – kljuca mamac
 647. **nadijèn** – *nadijen bokun* – komad ribe nadjenut na udicu kao mamac ili na ražanj
 648. **pošempijat** – poludjeti
 649. **pogucât** – progutati
 650. **plòfit** – sjeći nožem uzduž riblje tijelo
 651. **noštùj** – požuri, nastoj
 652. **rãžina** – raža
 653. **žadit še** – zakvačiti se
 654. **izmùmot** – isisati, iščucati: *izmumot bokun* – riba ne grize nego sisa mamac, a da se ne ulovi
 655. **ispãrit** – opeći, isušiti

656. **mòrka** – orijentir na kopnu radi orijentacije na moru
 657. **Šìjabod** – toponim, brdo na otoku Svecu
 658. **Muštaçin** – toponim na otoku Svecu
 659. **Kãmik** – otočić uz južnu obalu otoka Sveca
 660. **Bùmbul** – toponim, brdo na otoku Svecu
 661. **žadit še** – zakačiti
 662. **lòrgo** – daleko

ondā će parangôl (330) oštāt **invênto** pok nêće **rîbot**.⁵³ Tū je dobrô ža **murlûce**. Mûcì, **kanjôlo**, tî šì ža šlûšot, a nê ža žapovîdāt. Vîdi tî njêga **karmejāna**, ca šê je **ražveljôl** kâl ga je rošā umîla. Kûda je izmûžèni jāstog. Āla (329), vajô ta jîdra majināt. Vîdi da ga îstrešijê. Vêj mi je dodljolo ca noš **hmûto**. Hîtit ćemo iz šêbe i crîvā i **brônca**. **Ôrmoj** dvô vešlā. Šāl je kavicôl (306) ũ more. Dôj tū **šidorce** pôk ćemo oštāt na ovî kavicôl (306) jêr bi mògal i kalîg (246). Ješôn ti rêkal dā šì **offācil** i dā ćeš še **narîgot**. Šāl krêpa tôte kâl šì tîl dûc îs nôn u kûlaf (633) ža vèliki **inîrîg**. Štāvì mu mòkru štrācu (404) na celô pôk će mu švê **pašāt** kal **žahnjô**. Vîdi ga ca šê mûci, švî je îšal na **māce**. A i **lijûnā** bi ovû môrtvu môre **raškompenšālo**, a da nêće mlôdega **konškriġa** gòle brôdê, bêž bārkih.

18.3. Kal ìmomo **fogûn** ũ brud, dā je bìlo îškùhot brujêġ (626) ol rāzine (652). Kal je tākò, **tîra šòto**. E, **pòštolo** je jelnû ũru ðlkal šmo butālì kavicôl (306) parangôlā (330). Bît će še kògod žakocôl. Dôj mènì da dvîžen. Tî šì šlābe šriće. Kakò je cût, ništo štrûco (384). Alā ca ćemo **guštāt** frîški brujêġ (626) ol rāzine (652). Alā, ca šê je obîšila. U njû je šigûro pêt kilîh. Punā je **botûnih**. Āla (329), ne **ćakulôj**, dôj vāmo ti marāš (234) nekā njuj ošicèn rêp i **kurcêjê** i odêren je na **prîške**, a vî naložite ðgonj i bûta (328) **pòfrigu** nekā **štrujî** da bokûn (310) kapûla žazûti. Bûta rîbu i kvašîne, āli **abundônto** nekā še **cûje** u brujêġu jer rāzina (652) vðli da je malo **jûto**. Kvašîna je **îšfîšne**, a jòš kâl je **pomedôrih**. A tî mōli, ca vîriš îšpol bîjca, šigûro ti je **žapahôl** brujêġ (626). Āla (329), dvîni (105) še i protêgnî še pôk ćeš še îs nôn žalozît (356). Alā lîpega obîda nāšri kûlfa (633), cîšte **ārije** i lîpe bonāce (418). Ovāko

663. **invênto** – podignut od dna mora, između dna i površine
 664. **rîbot** – loviti ribu
 665. **murlûc** – mol, oslić
 666. **kanjôla** – uvredljiv naziv za osobu koja nije iskusna, spretna
 667. **karmejôn** – koji je krmeljiv, onaj koji dugo spava
 668. **ražveljāt še** – razbuditi se
 669. **hmûtot** – valjati (brod)
 670. **brônca** – škrge
 671. **ôrmot** – staviti opremu u funkciju, opremiti
 672. **šidorce** – malo sidro
 673. **offācit** – klonuti fizički
 674. **narîgot še** – ispovraćati se
 675. **inîrîg** – poteškoća, komplikacija
 676. **pašāt** – proći će (morska bolest)
 677. **žahnjāt** – na tren zaspati
 678. **māca** – mrlja, pjega
 679. **lijûn** – lav
 680. **raškompenšāt** – uzdrmati, rasklimati
 681. **konškriġ** – regrut

682. **fogûn** – brodsko ognjište
 683. **tîra šòto** – ajmo na posao, potežimo parangal
 684. **pòštôt** – postajati, prilično stajati
 685. **guštāt** – uživati
 686. **botûn** – dugme (koštani kružić na lednoj koži raže)
 687. **ćakulāt** – brbljati
 688. **kurcêj** – uz rep raže s jedne i druge strane su dva ispućenja veličine prsta
 689. **prîška** – isječak kože
 690. **pòfriga** – zaprška
 691. **štrujit** – pržiti se lagano na ulju
 692. **abundônto** – obilno
 693. **cût še** – osjetiti okus
 694. **jûto** – kiselo, okus kvasine
 695. **îšfîšnut** – stisnuti, ne dati da se raspadne
 696. **pomedôra** – rajčica
 697. **žapahāt** – zamirisati (ugodno)

698. **ārija** – zrak

⁵³ Na plutači (*barilcu*) namotano je tanko uže (*kaluma*) kojim se spušta sidreni kamen za kraj mreže ili parangala na dno. Ako se slučajno to uže pri okretanju *barilca* i odmotavanju *kalume* zaplete (*dat pul vulte*), tada sidreni uteg neće stići do dna i dignut će niz udica od dna te one neće loviti landovinu, već jedino mole, jer landovina (psi, mačke, raže) je samo na dnu.

ùvik pãde bonãca (418) kãl je ùjutro **burîn**, a populnê ce štãvit majístrôlã. Žãtu vajô ðlma pũc dvízot. Æla (329), dðšta **ćakulônjo**. Dôj po jelnũ bevõndu (449) i tíra šðto (681)! Dobrò je **oteškãlo**, šígũro še je obĩšilo vèce rážin (652). Æla (329), **dezdijĩ** tu i **štívõjĩ** ùsrid brðda. Ælma pocmĩ ol šõme bõnde (307) gõri glõvĩma. Nekã ti ne pužĩ (134), tũmba (340) je **škõson**, pok ces vĩdit kakð še jelnã za drũgu lípe. E, vĩdi tí kakð šu štõri govõrĩli: Friško jěška (300) – šmãrt rĩbe.⁵⁴

18.4. A ca tí je tú tేశko? Tú je šígũro **volĩna**. Dôj majštru (332) mēni dã ti je mãknen ol lnã (210). Vĩdi kakð njũn vajô **dũdot** dðkle še ne olcĩpi. Ne bõj še, dodĩjot ce njuj.⁵⁵ Parĩ dã še je mãkla ol lnã (210). Šãl je nãša. Šõmo ùvik atēnto (370) da tí še ne **abrivõ** nižbardo. Štõvjĩte ùdice na bõndu (307) ol levandũre (382) da ne bĩ kõga **žakocãla**.⁵⁶ Vajô na **vĩštu** ðlma oparcãt (145) gãnac (360). Æla (329), žakocõj je žã glovu da nĩmo **fũrce**. Čãpa (10) štrãcu (404) i umotõj rũke dã ih ne **ruvinõš** i ša njũn ù šřidu (51). Ješĩ vĩdil ca jě pogucãla (649) murlũca (665). A žnõš da ti nēce tãko **gardošĩja** ćapãt (10) na bokũnē (645). Vĩdi dã šu po njũj pijãvice kolĩko je štãra. Æla (329), vajô **dricãt** brũd.

18.5. Bĩlo je švãke rĩbe ol kũlfa (633): rážin (652) volĩnih (705), pašĩh **košćenjõkih**, **gluhõcih**, **kðkotih**, delbõnih, rõmbih, murlũc (665), **pašãric**, **mãških**, **pãukih**, švãke morškej **grãcije**.

799. **burîn** – lagana bura

700. **ćakulõnje** – brbljanje, ćaskanje

701. **oteškãt** – postati teškim

702. **dezdĩvat** – skidati ribu s udice

703. **štívõvat** – slagati, redati

704. **škũš** – trzaj

705. **volĩna** – vrsta velike raže

706. **dũdot** – potezati i puštati polagano nit parangala na kojemu je na udici velika riba na dnu kako bi se postupno odcijepila od dna i krenula prema površini

707. **abrivãt še** – ubrzati naglo kretanje

708. **žakocãt** – zakvaćiti

709. **vĩšta** – vid, vidno polje

710. **fũrca** – snaga

711. **ruvinãt** – oštetiti, ozlijediti

712. **gardošĩja** – golema (riba)

713. **dricãt** – ispraviti, namjestiti

714. **košćenjõk** – vrsta morskog psa

715. **gluhõc** – vrsta manjeg morskog psa bez repne bodlje

716. **kðkot** – riba kokot

717. **pãšarica** – riba pasara, rod plosnatica

718. **mãška** – morska mačka

719. **pãuk** – riba pauk

720. **grãcija** – *morsko gracija* – morske delicije

⁵⁴ Svjež mamac – smrt ribe: bolje se lovi mamcem od svježe ribe.

⁵⁵ Ulovili su vrstu velike raže i parangalom je teško odvojili od dna jer zna biti teška i više od stotinu kg. Iskusan ribar preuzima od mlađega *majštru* (glavnu nit parangala) i učestalo povlači i pušta (*dudo*) da bi se time iritirana raža odcijepila od dna, a tada postupno, uz veliki napor ribara koji ju vuče, raža kreće prema površini.

⁵⁶ Raža je krenula prema površini, ali nikad se ne zna kad može okrenuti natrag u dubinu, a tada ribar mora pustiti majstru parangala jer bi pukla kad bi je vezao, a ako ne bi nekoliko desetaka metara s udicama bilo spremno da poleti u more, mogla bi se dogoditi nesreća da ribara zakvaći udica i da ga povuče u more.

19. Rìbot žìmi na jàštoge

19.1. Ža pùc na jàštoge nà **škòdje**, tukālo (6) je nòjpri nòc dòbru i jòku družinu, onè kojī sù **fòrconi** da njin ništa ne škòdi, a da nì **makulòn**, da je ždròv kako štìna ol Brušnikā – kal je tumbòs (340) da ol njè ìskre letè. A **nevòja** je bìla vèliko. Vajālo se je na **butìgu** ùnaprid dūžit u targùvca da ti dò spìzu (448) da mòres pùc rìbot (664). Bìl bi ti targòvac dòl **bulefìn**, a tì biš mu rèkal ca tì **okurìjè** i tākò biš bìl ucinìl **provìstu fazùla**, **manìstre**, **rutāma**, **šupjòtih**, **tajadèlih**, **špagètih**, **špužìcih**, **lazānjih**, **fjokètih**, **pàstarìžih**, **legùmih**, **balìnih**, **penètih**, pāpra, **mūkè** za **baškòt** i dvi-trì **bìne** frìškega krùha, dešetāk lìtor ùlja, **vòz konsèrve**, dvò kila rìžih, da kòga čapò pròliv, dizentèrija, **grìža**, tèško klètva – **šìda podrišćùsa**. I tū ti je bìla hrònā za covìka kojī je po cìli dòn dòržòl vešlà ù ruke, tìskol brùd uz marètu (40), vozìl (37) na kùlpe mòra, na **špalmèje**, **navèžònjo**, potèžònjo, olvezìvònjo, kìdonjo, oštòvjònjo i òpet naprvjònjo. I kāl bi se bìlo švè oparcālo (145), vòrše uplèlo, štāvilo **šćòpè**, **zadentālo kolacièe**, **vòršnjoke** uplèlo, iz **bùška lenjòm** dònìlo, kòrku (457) ùbrolo, ìštùklo, omòštìlo (8) konopè, ukarcālo brùm (354) i glòve šlònih šardèl, vrìme cèkolo, ženè ìspèkle krùh, **baškotāle** baškòt,

721. **škùj** – pučinski otok
 722. **fòrcón** – jak, snažan
 723. **makulòn** – koji ima manu, koji je oštećen, bolestan, invalidan
 724. **nevòja** – siromaštvo
 725. **butìga** – dućan
 726. **bulefìn** – račun
 727. **okurìvāt** – trebati, biti od potrebe
 728. **provìšta** – nabava hrane
 729. **fazùl** – grah
 730. **manìstra** – tjestenina
 731. **rutòm** – tjestenina od okrajaka preostalih prilikom rezanja pravilnih komada plosnatog tijesta za tjesteninu
 732. **šupjòti** – šuplja tjestenina
 733. **tajadèle** – plosnata tjestenina u klupku
 734. **špužìci** – tjestenina u obliku pužića
 735. **lazānje** – domaća široka plosnata tjestenina koja se dobijala sušenjem tijesta
 736. **fjokèti** – vrsta tjestenine u obliku mašne (fjoka)
 737. **pàstarìži** – tjestenina u obliku riže
 738. **legùmi** – sjeme leguminoza
 739. **balìne** – tjestenina u obliku sačme
 740. **penète** – šuplja, koso rezana tjestenina
 741. **mūkà** – brašno
 742. **baškòt** – dvopek
 743. **bìna** – hljeb kruha
 744. **vòz** – okrugla limenka neke nonzerve
 745. **konsèrva** – koncentrat rajčice
 746. **grìža** – proljev
 747. **šìda** – krvavi proljev
 748. **podrišćùsa** – proljev
 749. **špalmèj** – dimna kresta valova iza zvana udarima vjetra
 750. **navèžònje** – veslanje protiv struje i valova da bi se brod održao na mjestu
 751. **šćòp** – štap, motka za napinjanje vrše napravljene od mrežnog tega
 752. **zadentāt** – zaoštriti kraj drvenog obruča barila radi spajanja s drugim zaoštrenim krajem
 753. **kolaciè** – mali drveni obruč koji se upletao u mrežu vrše na jednom i drugom kraju da bi služio kao ulaz u vršu za ribe i rakove.
 754. **vòršnjok** – žičani ulaz u vršu koji onemogućuje povrat plijena iz vrše
 755. **bùšak** – šuma
 756. **lenjòm** – drvena građa
 757. **brùm** – kaša od ribe za mamljenje ribe u moru
 758. **baškotāt** – prepeći kruh, napraviti dvopek

izmendāle pròmine, oparcāle (145) **ròbu** i štāvile u **šakètu** i dònile na **barbìtu**. Ža švè tu šu še tìle barènkò trī šetemòne (629) pòk da še pūšti barbìta (527), da še būsís is ženùn, pòk da ženà **kalò mahrāmu** iz glòvè i recè: "Adìjo, nāši, dòbar von pūt i līpu vrīme i dobrā sřīca i cūvojte životè ol nèvrìmena."

759. **izmendāt** – zakrpati
760. **pròmina** – odjeća za presvlačenje
761. **ròba** – odjeća
762. **šakèt** – manja platnena vreća
763. **barbìta** – uže kojim se barka vezuje za kraj; *puć na barbìtu* – ići do broda
764. **būšit še** – poljubiti se
765. **kalāt** – skinuti
766. **mahrāma** – marama

19.2. I tākò še je rìbolo (664) **šicanj**, **vèlu**, **mārac**, avřil (213) i mòz (212). Kāl bi pòl dòz (185) na škojù (721), ondā bi še bīl umīl ol **grìpule** i **šalāca**.⁵⁷ Bīl bi pròpju (432) covīk **žacādīl** ol dīma, a izgledòl je ol dvòdešet gòdišć kùda štòri **cijadīn** ol pedesešt gòdišć. A rukòvī na **jakètu** šu bīli ol šalāca (771) kakò **rakatèz** pòk bi ti bīli ruvināli (711) rùke, a nā ruke žūjī ol arganèlih (148). Rùke ispūcone, **isřrižòne** ol žice ol vòrsnjokih (754), **barkòjih** ol jāstoga. Ūvik še je kùhola lušija (170) i **banjālo** rùke ū nju. Ūjutro, kal bi še dvìgal, dīgod nišī mògal **pištùlu** otvorīt, a kal operèš rùke u lušiju, rùke ti še molāju (329). Tū je bīla kážna bðžjo. A jīlo še je u špilu **Mancinovicu** i špòlo na pojāce (425) ol šlāme. Nišī ni po noćī imòl mīra jèr šu te bñhe šćipāle. Jedīno te je vešelīlo kal bi ūjol dòbru rību, žubāca, pāgara, škarpīnu, marīnu (363), **dežūju** ili kal bi kojī jāstog krepòl, ondā še je **brujetālo**, pèklo do mīle vòje, a švāki dòn še je kùhol **fažūl** i **manīstra** tākò da še nī pātīlo ša icèn. A bīlo je i **kònterih**, **šālop** od **rucjòkā** i švāke dðbre rībe. Šòmo je ūvik bīla ðškudica vodè jèr še je mālo hodīlo u Komīžu. Jedīno kāl bi še iskùpīlo jāstoge iz **jaštožere** i **impakālo** ža pūć prodāt i ucīnīt nðvu provīštu (728). Tāl bi vāželi dvò barīla vodè ža pīt.

767. **šicanj** – siječanj
768. **vèla** – veljača
769. **mārac** – ožujak
770. **grìpula** – okorena prljavština na koži
771. **šalāc** – kristalizirana sol od močenja morskom vodom na tijelu ili odjeći
772. **žacādīt** – začadaviti, potamnjeti od dima
773. **cijadīn** – čeljade
774. **jakèta** – kratki muški kaput, sako
775. **rakatèz** – strugač u kuhinji
776. **isřrižòn** – izgreben
777. **barkòj** – brk (ticalo) od jastoga
778. **banjāt** – močiti
779. **pištùla** – raspork na hlačama, šlic
780. **Mancinovica** – špilja u uvalici Zaruška na južnoj obali otoka Sveca
781. **dežūja** – rakovica
782. **brujetāt** – praviti dobre brudete
783. **fažūl** i **manīstra** – paštafažol, grah s tjesteninom
784. **kònter** – bijela riba kantar
785. **šòlpa** – riba salpa
786. **rucjòk** – orčaš, mreža kružnog oblika koja se poput lasa baca s ramena na jato rībe koja pase u plīćaku (cipli, salpe)
787. **jaštožera** – bazen, prirodan ili umjetan, sa svježom morskom vodom za čuvanje ulovljenih jastoga
788. **impakāt** – pakirati

19.3. Kāl bi jāstog dūšal na škāf (44), čapòl (10) bi ga parvī švićòr i izvādīl iz mrīže, a drug ol prīmè bi

⁵⁷ Ribari na Brusniku nisu htjeli sagraditi cisternu, kako bi konkurencija bila žešća i eliminirala one koji se nisu htjeli izlagati riziku da na pustom otoku bez vode, koji je zimi zbog nevremena znao biti tjednima potpuno nepristupačan brodovima, umru od žeđi. Zato je voda bila dragocjenost koja se koristila samo za preživljavanje.

ga štävil u **kòfu**, u šúhu tròvù da še ne bì razbìl. Dvojica su bila na vèšlih, na **trāstan** i na kařinu (36). Jedòn je na karmènemu škāfu (44) dvìzol kucinòre (202), a šviçòr (22) je bìl u **purtèlu** na karmù i vādil jāstoge i çìstìl kucinòre (202), a pèti je drùg bìl nā šřidu (51), **pribìròl** i çìstìl mřìže i **inješkovòl**. Tāko je švāki drùg imòl pùnè rùke pošlā.

19.4. Nòjtežje je bìlo kāl šì še vròçòl na zòlò pòšli rìbašćine. Āko je bìlo marète (40), nì še bìlo lakò **navùc** na zòlò. A na Palagrùzu nìkal nì alavija (365) bonāca (418), òšin prì jùga. I šāl, āko je marète (40), āko je furtùna (98), **perikulo** je dà te ne razbìje òbo zòlò. Ondā bi družina žavèžla (154) na četiri vešlā švùn fùrcun (710) i pul krāja, a ovì kojì su prì tēbe dūšli na zòlò, onì bi agvantāli (21) brùd pòk bi òlma navārgli (313) **paròng** i potēgli brùd na kròj.

19.5. Jāstog kāl še **isvùcè** u primālice, **finimènat** mòrca (769), grè pul krāja nā plìce, dì je jacìjo vegetācija i di jacìje sùnca **pāše** kakò bi mu ca prì òklop ojacòl. Interesāntno je glèdot u jaštožèru (787) kal ulòviš jāstoga kojì še ìmo isvùc, a poznāje ga še òlma kāl ga çapòš pol pāšće, nǎjemu švì òklop pòvar nùg **omekcò**. Ondā ga štāvìs u jaštožèru i pòšli nìkoliko dòn ũn še isvùcè. Kāl še isvucìjè nòjpri mu pùkne ìzmeju **škrìnje** i **šije**. Ondā napřavi dvo-trì škòša (704) ša šijun nāprid i i òklop ol šije še odvòji. Ondā še mālò olmòri. Tād pònovo ša gòlun šijun žavežè (154) i nòge pomālo (45) izvukùje jelnù ža drùgun i ošlobòdjo ih štòrega òklopa. Ondā še òpet olmòri da ìmo fùrce (710) ža olbācit zòlnji dīl òklopa. I tāko bēž òklopa, mèk i nezaštìtjen ulāži u rāpu kojù je prì **isvucivònjo** nòšal, jērbo je, kāl še isvùcè, nìkoliko dòn nēšpošoban obrònit še āko ga rìbe napādu švè dòkcle mu nòvi òklop ne ojacò.

789. **kòfa** – korpa od pruća za držanje živih jastoga

790. **trāstan** – banak na falkuši koji je nepomičan, a drži jarbol; prostor veslača ispred banka

791. **purtèla** – otvor na krmenoj palubi u kojoj stoji *šviçor*

792. **pribìrāt** – prebirati, sređivati mreže

793. **inješkovāt** – stavljati mamac od komada ribe u ribolovni alat

794. **navùc še** – izvući brod na obalu

795. **perikulo** – opasno

796. **paròng** – sustav kolotura za izvlačenje broda na kopno

797. **isvùc še** – (o jastogu) presvući oklop

798. **finimènat** – kraj, završetak

799. **pāšot** – *sunce paše* – sunce doseže

800. **omekcāt** – omekšati

801. **škrìnja** – gornji dio oklopa jastoga

802. **šija** – rep jastoga

803. **isvucivònje** – presvlačenje jastoga

19.6. Kàl biš dđnil jãštoge žž škoja (721) u Komžu targŭvcu, ũn bi **đlma iskartól** jãštoge kojŭ šu bŭli makulóni (723) pók bi ih štãvil na bõndu (307), a ždrãve je mēcol u komišku jaštožēru. Ondã je vajãlo urēdit brŭd, urēdit **õrti**, a dogõdjãlo še je dã še i kojŭ vešlđ islõmi na tēmu mōru po škojima dŭ je vajãlo vožit (37) **štrõmbo**, po marēti (40) i furtunõlŭma (175). **Prefin** šu ža mŭga pãmetora (78) u Komžu bŭla cetŭri **vešlõrã**, cetŭiri radiõne dŭ šu še cinŭla vešlã i ũvik šu imãli pŭne rŭke pošlã priko cŭle gõdine. A danãš nŭ vešlõrih ni vešol vej nŭ.

804. **đlma** – odmah
805. **iskarsãt** – iskljućiti, odbaciti od čega
806. **õrt** – ribolovni alat ukljućujući i brod
807. **štrõmbo** – silovito, naglo, s punom snagom
808. **prefin** – čak
809. **vešlõr** – izrađivać vesala

20. Kal se kŭnti cinē

20.1. Kàl bi finŭla (17) **štajŭn** i dŭšlo še dđma i **hrõnŭlo** na mŭšto õrti (806), ošŭšŭlo, štãvilo na švojã mŭšta putã (505), **rejŭdŭrē**, **putõre**, **kŭnke**, barŭlce (299), **pelŭnē**, **balŭnē**, kalŭme (297), arganēle (148), **tēnde**, jŭdra, **flõke**, **burdŭze**, parõnge (796), **jacõm**, jõrbul, õprolo brŭd, istēglo dã še ocđi, dã ga še mõre **katramãt** i **blakãt**, a i kojŭ **tašel** štãvit dŭ je **sundrõno**, **žakalafatãt panizēle** jer bi **štŭpa** izlēćãla kãl bi hođli ša **kŭlpima** na

810. **štajŭn** – sezona
811. **rejŭdŭr** – staklena lopta omotana mrežom koja se vezuje za sidreno uže plutaće ribolovnog alata i stavlja ispod površine mora da bi držala uže vertikalno i sprijećila ga da zakvaći dno
812. **putõra** – mrežom omotani komadi pluta kako bi se dobila plutaća za ribolovne alate
813. **kŭnka** – mrežom omotane deblje ploće pluta kako bi se dobila plutaća za ribolovne alate
814. **pelŭn** – motka za sušenje mreža na obali
815. **balŭn** – staklena lopta omotana mrežom koja se vezuje uz plutaće ribolovnih alata
816. **tēnda** – cerada
817. **flõk** – prećka, trokutno pramćano jedro
818. **burdŭž** – uže kojim se na sidrištu krma vezuje za obalu da se sprijeći boćno pomicanje barke kada je jak boćni vjetar
819. **jacõm** – jedrilje
820. **katramãt** – premazati katranom
821. **blakãt** – premazati blakom (crni naftni derivat za premazivanje brodova)
822. **tašel** – uložak oplatnice na mjestu gdje je potreban popravak
823. **sundrõno** – probijeno
824. **žakalafatãt** – ispuniti stupom (posebno vrstom suhe trave) sljubnice oplatnica (*madira*)
825. **panizel** – prvi *madir* od kobilice koji se penje uz obluk (karđc) do ašte (ravni dio statve) te je stoga tordiran
826. **štŭpa** – posebna vrsta suhe trave za šuperenje broda
827. **kŭlap** – udar vala

krôj, pok šu bròdi **hrěštáli karòcima** ðbo žòlð. Pòšli **věga** šu še cinìli **kùnti**, koliko je kù ćapòl.

828. **hrěštât** – žestoko tući
829. **karòc** – lučni dio statve kojom se ona spaja s kobilicom na provi i krmí
830. **věga** – ovoga
831. **kònat** – račun, obračun

20.2. A družina je važimála ol gošpodōrâ i ùnaprid, ženâ bi vâžela na kònat (831) tâko da je mǎlo kù dōma nošil **piněz** ol kùnta (831), a govorilo še je **ćapòl** ovòko, ćapòl onòko, a kal štajûn (810) finî (17) i kònat še ucinî, nî bilo piněz švâkomu za kùpît **mudònte**.

832. **vazěst** – uzeti
833. **pinězi** – novac
834. **ćapât** – zaraditi
835. **mudònte** – gaće

21. Rìborške ćakule

21.1. Kâl biš dūšal dōma, nîši žnòl alavija (365) hodit. Bîl ší **šramjiv** pòk biš stòl iz bōnde (307) i šlūšol di štariji pripovîdâju. **Tòti** ší cùl švèga i švâcega, ðbo lupěšcini, prîvari, pòdvali. Tòti je bilo **ispancōnjo** u tûje pošlè, žaklînjonjo i proklînjonjo. A nòjveće šu še jûdi saštâjoli u **konòbe**, na **Mirîću**, u **portunè**, po špjâjima (83), a bilo je tēga îšprid crîkve na **balatûru**, švûda po **kantûnih** še je ražgovōrâlo, **petegulâlo**, proklînjolo, **zòmòrilo**, pjūvâlo, **ohrekòvâlo**, mećâlo îšprid vròt **vârcine**, štōre mètle.

836. **šramjiv** – stidljiv
837. **tòti** – tu
838. **ispancōnje** – baviti se tuđim poslo-
vima, dirati se u koga
839. **konòba** – podrumaska prostorija kuće
840. **Mirîć** – sastajalište ribara u predjelu
Molo bonda
841. **portûn** – ulazni trijem kuće
842. **balatûra** – ograđeni povišeni prostor u
crkvi poput prostrane lože, gdje se za vrije-
me crkvenog obreda okupljaju vjernici
843. **kantûn** – okretište ulice, ugao (kuće)
844. **petegulât** – brbljati, ogovarati
845. **zòmòrit** – žamoriti, brbljati
846. **ohrekòvât** – hrakati ispljuvak
847. **vârcina** – noćna posuda

21.2. Kâl bi še zēnske **kōrâle**, **žamìcole** bi **ròge** jelnâ drūgij, dvîzole **fuštōne** i **kòtule**, **pleškâle** še po gužlicima, **kalōvâle** gâće pok **napârcile** gužlicu i govorile jelnâ drūgij: "Òvo ti, ša njûn še kōroj, tî ší njûj pòr." A bilo je i dðbrih štvōrih. Dîgod šu ti še vlòši jēžile kâl bi štōri prōvjâli cùda ca šù doživili. A šlūšol šon i jò štōre kojî šu prōvjâli kakò šu bròdima na jîdra navigâli do Amèrike i **vijòj** štòli ucinît po godišće dôn. Dâ bi mu ženâ bîla oštâla nošěćâ, a kâl bi še vròfil, nòšal bi dîtè kojû je prohodilo.

848. **korât še** – svadati se
849. **žamìcot ròge** – gesta pokazivanja ro-
gova (ispruženi kažiprst i mali prst)
850. **fuštôn** – dugačka suknja (do člana-
ka)
851. **kòtula** – podsuknja
852. **pleškât še** – pljeskati se
853. **kalōvât** – skidati
854. **napârcit** – pokazati голу stražnjicu
855. **vijòj** – putovanje (naprijed – natrag)

21.3. A bilo je lipo šlūšot kakò šu štōri Komîžoni navigâli do Rûdice i Pîškići na Gargâno gajètima i tâmo prodōvâli šlōnu rîbu, šardèle, lokòrde, škûse, **ćûrlice**, **papalínjoke**, **šnjūrè**, bûkve,

856. **ćûrlica** – mala skuša
857. **papalínjok** – papalina (sitna plava
riba)
858. **šnjūr** – riba šarun

šūhe murlūce (665) i rāzine (652), **kucīne**, volīne (705), māške (718), prodōvāli za **fjurīne** ili **baratāli** za **šlanjūtāk**, **bíž**, fažûl (729), lēću, **kapūlu**, lûk, kumpîr i **verdūru**. Švè tu nošili u Komīžu i priprodōvāli. Kùpovoli **lopīže**, **tèce**, **fjāške**, **žāre**, **pòte**, **vārce**, **pòtice**, **pìpe**, **žjice**, **perūnè**, **domijōne**, vārcine (847), **kajīne**, **šićice**, butīlje.

859. **kucīn** – vrsta malog morskog psa
 860. **fjurīn** – forinta
 861. **baratāt** – razmijeniti robu za robu
 862. **šlanjūtāk** – slanutak
 863. **bíž** – grašak
 864. **kapūla** – crveni luk
 865. **verdūra** – povrće
 866. **lopīža** – zemljana posuda za kuhanje hrane
 867. **tèca** – niska posuda za kuhanje
 868. **fjāšak** – glinena posuda od desetak litara za držanje ulja
 869. **žāra** – žara
 870. **pòt** – lonac
 871. **vārc** – vrč
 872. **pòtić** – lončić
 873. **pìpa** – slavina
 874. **žjica** – žlica
 875. **perūn** – vilica
 876. **domijōna** – veliki stakleni i opleteni balon za držanje vina, rakije
 877. **kajīn** – lavor
 878. **šićic** – sić

21.4. Bilo je i pripovídnjo kakò šu naši stōri hodili kopāt **Konōl ol Žvèca**. Kakò šu še na **Jābuku** pènjoli i brōli **garīfule** za **kortejōnte**. A āko bi jih čapālo (10) šlābu vrīme, tukālo (6) je tè garīfule tumbāt (340) ù more radi vīlih ol Jābuke kojè stojè na tēmu škōju. I ucinī šlābu vrīme. Ondā še ne govōri òl štroha ca šū ga ù košti ulivāli prōvjōnjen òbo **bākotima**, **legōtima**, mōrtvima ca po noći grēdū, òbo vèlikin **krāvojcima** i žmajīma, òbo **šerēni** ša glōvūn līpe žēnske i vèlikin šīšima, a rēpēn ol rībe. Bilo je švākih cūdih vīdjenih i nevīdjenih. Tū še je pripovīdālo už komīn i tīskolo **glōvnje** neka bōje gorī, a blīžū šēbe džīca (119) vīnā, bevōnda (449) i **padvōna** kojō je pomōgla da še i **fjābe** prōvju. Glōvnje šu še otukovāle neka bōje īskre, a u kantūn pōl **plo-nu** je gorīla mōlo švičica na ūlje is pavērēn (61). Ōto von, moji drōgi, i tū še je žvōl živōt.

879. **Konōl ol Žvèca** – Sueski kanal
 880. **Jābuka**
 881. **garīful** – karanfil
 882. **kortejōnta** – djevojka s kojom se mladić zabavlja
 883. **bāko** – duh umrlog nekrštenog djeteta
 884. **legōt** – duh umrlog koji se još neko vrijeme poslije smrti javlja u kući neobičnim lupanjem i drugim znacima prisutnosti
 885. **krāvošac** – zmija smuk
 886. **šerēna** – morska sirena, ribolika djevojka
 887. **glōvnja** – glavnja, goruće drvo
 888. **padvōna** – najlošije vino, koje bi se sredinom studenoga pravilo od dropa, preostalih grozdova od paljetkovanja i vode, kako bi dostajalo do mladog vina početkom prosinca
 889. **fjāba** – bajka, izmišljena priča
 890. **plōnā** – krovna kosina

22. Škūla za rībora

22.1. Špomīnjen še kal bi gājeta bila jīdrila u karmū is pūnin jīdrima. Temūn (82) je cinīl trrrrrr ol

vèlike **brìve** prìko òšan mīj. Bìlo je momèntih na oni kùlap (827) kal bi še gajèta bìla abrivàla (707) pok onì temùn (82), onâ jìdra trrrrrr. To ìšto kako da ćeš obletìt u arīju (698). Àko je vèliki kùlap (827) ìšprid pròve, štròh te je da ne **afugòs** brùd, dà ga ne afugòs pol kùlap ìs jìdrima. Bìl bìs molòl (392) **škòte**. Dogòdjàlo še je da su jùdi **afugòvài** bròde. Dùšal je **nepràtik**, nèiškušán, dùšal je ìs pùnìn jìdrima na kùlap (827), razumìs, a onì kùlap je dùšal ìšprid pròve, onì kùlap cinì uuuuuuuu, prolìjè še, razumìs. Prolìjè še i ovâ vèliko brìva (891) uvüçè brùd pol kùlap i napùni ga mòra i gotùv je.

22.2. Tò še je dogodìlo vèçe pùtih. Bìl bìs popùštl škòtu (893), razumìs ti, ondâ bi jìdra bìla bandiràla (419) i tàko bìs bìl dùšal mòlun brìvun (891) na kùlap. Ondâ bi jedòn dñl bròda oštòl u àriju (698) i ondâ bi bìl pòl dòli - bummm. Òlma šu pajùli (403) izlèçàli, a temùn (82) je vajàlo pritìšnut da ne izlèti **máškul** iz fèmine (139) i da ne oštànes bèž temùnâ (82). Pajùli šu letlìli u àriju. Covìk, ako je bìl pòl pròvu, bìl bi udrl glòvùn u škáf (44). Tò šu bìle **oròre**, razumìs ti. Prì na jìdra! Pòk na **tarcalùn**, pok jelnù rùku, pok drùgu **rùku tarcalùnâ** i trì. Pok **šekònje**, pok mòli flòk (817) na pròvu ol **burìne**. Pok fìra (324) **tròcu**, pok fìra (324) flòk, pok vòlta (239), pok burdizàt (165), razumìs tí.

22.3. **Dùbrini** šu bili puno ìštàknuti u jìdrenju. Bìlo je i drùgih dòbrih, àli onì šu bìli na glòšù: Fròne, Ìve, pok Štìpon **Žònetov** i bràça **Pàcetovi**, pòk Miçèl **Kùzmin**, **Bjažìc**, **Tùšica**, **Madòna**, **Maltèžovi**, **Tùncovi**. Tò šu bìli dòbri mornòri i rìbori lìtnji

891. **brìva** – brzina

892. **afugàt** – zabosti se provom u val i naliti brod

893. **škòta** – uže kojim se upravlja glavnim jedrom

894. **afugòvât** – zabadati provom brod u val i naliti ga

895. **nepràtik** – bez iskustva, nesnalazljiv

896. **máškul** – muški okov kormila koji ulazi u ženski (*feminu*)

897. **oròre** – strahota, horor

898. **tarcalùn** – pokrata jedra

899. **rùkà tarcalùn** – prvi krat jedra

900. **šekònje** – izbacivanje mora iz broda

901. **burìna** – uže za pritezanje jedra na provi kad se jedri u orcu (na vjetar)

902. **tròca** – omča od debelog užeta kojom se priteže lantinu uz jarbol

903. **Dùbrini** – nadimak ribarske obitelji Marinković

904. **Žònetovi** – nadimak ribarske obitelji

905. **Pàcetovi** – nadimak ribarske obitelji Kuljiš

906. **Kùzmini** – nadimak ribarske obitelji

907. **Bjažìcovi** – nadimak ribarske obitelji Vitaljić

908. **Tùšicini** – nadimak ribarske obitelji

909. **Madònini** – nadimak ribarske obitelji Greget

910. **Maltèžovi** – nadimak ribarske obitelji Stanojević

911. **Tùncovi** – nadimak ribarske obitelji

i žimški. Oni su se is trobākulima (204) mogli **štāvit**. Bōje je jīdrila gajēta komiško nēgo taljōnski trobākuli (204) ol šest-šēdan vagūnih. Tō je bila **matadūra**, tō je bilo švē urēdjeno, to ni mogućē vīrovot, tō su bili prōvi mōrški vūci koji su se probīvāli kroz bōte i vītre. Tō su bila specijōlno jīdra.

22.3. Āli nīšū tī jūdi pāli iž neba. Oni su se iz nōjranijega diťnštva špēmāli za mōre, cīn bi pōceli **ližot**. Švā dicā **Mōle** i **Vēle bōnde** kāl bi imāla cetīri-pēt gōdišć, ōlma su kako **nōrci** pūl mora **tōrkāli** i na cūdo ih je bilo māteri dōma dovēšt. Bōši, u šōme **mudantīne** po cīlu līto. Āli ol jelnāšte dō tri ūre popūlnē, švāk je vajōl bit u poštēju. Žēnske su ū to vrīme u **kalcēte** po kūci hodīle za ne probūdīt mūze koji su po svū nūc **lavurāli**. Ū tu vrīme nīši mōgal vidit covīka u Komīžu da štrōdun (566) pašō (676). Po cīlemu žōlū **Mlīna** bile su prōštorte mrīže, na **Škōrū** su bile mrīže, na **Njīvu Žōnkotovu**... Štū i cetarnāšte **špurtēnjacih** po ōšan budēlih (200) i trīdeset trātih (534) mōgle su, za tako rēc, pokrīt cīlu **Vālu komīšku**.⁵⁸

22.4. I šal ta dicā mēju tīn brođima i mrīžami nīšū imāli drūgega nego rība, šardēla, gīra, jaglīca. Oni su cinīli gajētice, oni su cinīli **kalānkote**,⁵⁹ **plōve**, oni su jīdra šīli. Na kōmad daškē zađōstri prōvu i karmū i štāvi nā šridu jōrbul, na prōvu štāvi **baštūn**, ukrōdē māteri kōmad rōbe (761), olkīne đcu ol mudōntih (835) **botūnē** i naprāvi jīdro **ūzo portugēze**. Gōre **lanfīna** i **mōnt** ol botūnih (930) za dvīžot jīdro na jōrbul, temūn

912. **štāvit še** – natjecati se, usporediti se
913. **matadūra** – oprema za jedrenje, postava jedrilja

914. **ližot** – (o djetetu) kretati se četveronoške
915. **Mōlo bōnda** – predjel u Komīži sa sjeverne strane uvale
916. **Vēlo bōnda** – predjel u Komīži sa južne strane uvale
917. **nōrāk** – ptica gnjurac
918. **tōrkāt** – trčati
919. **mudantīne** – kupaće gaćice
920. **kalcēte** – čarape
921. **lavurāt** – raditi
922. **Mlīn** – žalo u komiškoj vali i ribolovna pozicija
923. **Škōr** – glavni trg u Komīži
924. **Njīva Žōnkotova** – ravnica u unutrašnjosti Komīže
925. **špurtēnjaca** – gajeta falkuša koja lovi sardele mrežom stajacicom (vojgom)
926. **Vāla komīško** – naziv komiške uvale

927. **kalānko** – barčica – dječja igračka koju su djeca sama izradivala od drva ili od tankog lima
928. **plōva** – daska u formi barke, dječja igračka
929. **baštūn** – kosnik, za podizanje pramčanog jedra, *floka*
930. **botūn** – dugme
931. **ūzo portugēze** – jedro portugalskog tipa, kvadratno
932. **lanfīna** – motka za podizanje glavnog jedra
933. **mōnt** – kolotur pričvršćen za vrh jarbola za podizanje glavnog jedra

⁵⁸ Mreže su bile od pamuka i valjalo ih je osušiti nakon ribolova. Kako je Komīža u vrijeme mladosti našeg pripovjedača imala oko 250 ribarskih brodova, njihove bi mreže poslije ribolova prekrile sve ravne površine Komīže. Bio je to jedinstven prizor: mul, riva, trgovi, ledine oko Komīže – sve prekriveno mrežama na sušilima (*šteralima*).

⁵⁹ Kalanko je naziv za tip grčkog obalnog jedrenjaka. Takvi su brodovi početkom XX. stoljeća dolazili u Komīžu kupovati barile slanah sardela. Djeca su pravila modele tih brodova i njima su se igrala. Tako je taj naziv ostao za sve tipove modela brodova koje su djeca izradivala od drva ili poslije od lima kako bi se igrali ribolova jer ta je igra bila škola za buduće ribare.

(82) i **kolumba** ol gvoždènega òbruca (233) da, kal še plòva izvòrne, da še jòpet ispràvi.

22.5. Cinìli šmo i gajètice is latìnskin jìdron i jìdron **trèva**. **Bocèli** ol botùnih (930), **katòlde** ol botùnih. Bìle su oprèmjene kako pròve palagruzònske gajète. Vèli flòk (817) na pròvu. Bìli su i **fòlki** od štòrih šitih ca šè je **šjola** mükà (741). Bilo bi še ùkrolo māteri šito za fòlke. **Štukòvālo** še je katràmon i **lūgèn** kakò i pròvo gajèta. Barìlci (299) su bìli od putà (505), mrìže, švèkoliko unùtra, špòne (310), švè to. Tò je bìla pròvo minijaturno gajèta ol Palagrùze. Ondā bi še bìlo išlo na žòld išpol crìkve **Gūspè Gušàrice**, nòš sedan-òšan kal bi bìl burìn (699) i ondā bi še bìlo dvìglo jìdra i štāvilo gajètice ù more. Porèdāle bi še bìle jelnā do drùge i jedòn bi zavìkal: Šāl! Švāk bi puštl švojù gajèticu i onè bi bìle jìdrile pul **mūlā**. Ondā šmo mī tò is krāja prātìli. Tò je bìlo nāpeto kòmu ce prī dūc. Āko je bìlo jùgo, ondā bi še bìlo pušćālo iz mūlā pul žòlā ol Gušàrice (942).

22.6. Cinìlo še je i **tràtice** dèset-petnāšte mètrih. **Švìtilo** še je na **lūc**. Cinìli šmo **švićòlca** od žìce.⁶⁰ Ondā je bìl kalānko (927) ol **lāte** iz fābrike. Ucinìl biš mu bìl **karmù kvòdru**, škāf (44) na pròvu i škāf na karmù. Levùt (447) je imòl i **šòhe**. Tò su bìli kalānkoti vèli, tòliko dà šì še kako dītè mògal ukarcāt. Dvò vešlìca i bìl biš **ćapòl** ùzu (461) za kròj i bìl biš opāšol ovù švićù ca jè švìtila na lūc i bìl biš ùjol dešèfāk-petnāšte cìplìcìh ili šòlpìh. Tò še ja **pāšolo**, tò še je potèžālo, tò še je vīkālo: "U ìme bòga! Tìra (324) **parvò!** Tìra **žòtèga!**" Tò je bìla škùla za buduće rìbore.

934. **kolumba** – kobilica broda

935. **trèva** – trapezoidno jedro

936. **bocèl** – kolotur

937. **katòlda** – steznica za pripone jarbola

938. **fòlki** – falke, montažne strane broda radi povišenja bokova priilikom putovanja otvorenim morem

939. **šjot** – prosijavati kroz sito

940. **štukòvāt** – kitati

941. **lūg** – pepeo

942. **Gūspā Gušàrica** – crkva u Komiži

943. **mūl** – lukobran

944. **tràtica** – model mreže potegače *trate* kao dječja igračka

945. **švìtili** – svijetliti svječaricom u noćnom ribolovu

946. **lūc** – luč koja bi se zapalila na svječarici radi svjetla kojim se privlačila riba

947. **švićòlca** – željezna rešetka na mjestu kasnijeg ferala za loženje vatre na provi barke radi privlačenja ribe svjetlom

948. **lāta** – tanki lim

949. **karmā kvòdra** – kvadratna krma

950. **šòha** – rašljasta motka na krmenom i pramčanom boku leuta na koju su se polagali lantina i kosnik (*bastun*) kad se nije jedrilo.

951. **ćapāt** – vezati

952. **parvò** – skupina ribara koja s obale vuče mrežu potegaču s kraja mreže koji je prvi išao u more prilikom opasivanja ribljeg jata

953. **žòtèga** – skupina ribara koja s obale vuče mrežu potegaču s kraja mreže koji je išao u more na kraju opasivanja ribljeg jata

⁶⁰ Ovaj podatak je zanimljiv stoga što je naš pripovjedač Ivan Vitaljić rođen 1917. godine. Dječja igra svjeđoči kako je još uvijek i u to vrijeme postojao način svijetljenja na luč, premda se karbidni feral u ribolovu pojavio početkom dvadesetog stoljeća. Dakle, modernizacija i prilagodba na tehničke novotarije u tradicijom posvećenom ribarskom zanatu tekla je vrlo sporo.

22.7. Jõ son imòl jelnù pùno lřpu gajèticu pòk mi je je bìl otác razbìl radi tèga ca ga nřsòn bìl ništo poslùsol. Bìlo noš je pet-šèšt i řšli šmo bìli cinřt regātu, a ðca nřsòn bìl poslùsol. Štřpe **Bijòzetov** je řmol, njèmu je brāt bìl brodogrāditelj, i ùn je imòl jelnù gajèticu, ma tò je bìlo ništo vřdit. Tò je bìlo řa u **veltrřnu** štāvīt. I mùj otác je dūšal **jřdan** iš **macavarijun** i švè je tè gajètica macavarijun išpeštòl (351). Jo nè řnon kakò ga nřšù štināmi ubřli. A mẽne je ištũkal **hanžřjun**. Òšan rěpih je imāla. Ol vòlovške kòže je bìla. Jòš me danās bolř kakò me je bìl ištũkal. Nř tò kakò danās ða će ðitè rēc "Nècũ!" Vajālo je švāku řřřdu i šubòtu donřt brřme **šũmice** řa pèc rřbu. Ako nè, nř krũha.

954. **Bijòzetovi** – nadimak jedne ribarske obitelji

955. **veltrřna** – vitrina

956. **jřdan** – ljutit

957. **macavarija** – veliki drveni mlat kojim se tukla smrča ili kora bora za pravljenje tinte radi bojanja i konzervacije mreža

958. **hanžřja** – kandžija

959. **šũmica** – suho granje za řar na kojem se peče riba

22.8. Mojè ðitřnřstvo tũ je bìla Gòlgota. Mũj otác je bìl drũg (24) u špurtėnjacu (925) i hodřl je řřmi na jaštòge. A jò son kako ðitè hodřl iš ovřn lokālnin špurtėnjacima (925), ovòdi blřžũ po **Vāli**, iš ovřn šlābin rřborima, **garžũnima**, kojř nřšù mògli nòc pròvu družřnu.

960. **Vāla** – komiška uvala

961. **garžũn** – řegrt, neuspješan ribar

22.9. Jõ son še imòl tèga lřta řa pricèšřtīt. Tũ je bìlo kāl son finřl drũgi rāžred pũške škũle. Òl devet ř pul gòdišć sòn še pricèšřřl. Tèga mròka (18) mùj otác nř ćapòl nègo trř kvintòlā řardèl, a jò son kako drũg pomògal uřòt (348) ðšan kvintòlih řardèl u Vālu. A **kartèlu** ol **španjulèta** řu mi na poplāt řalřpřli nekā son, tòbože, viřji. Rũgāli řu še iš mẽnon. Ćapāli řu me ovř řtarřji rřbori i govòre mi: "Kal ne mòreš **arvāt** do vešlā, štāvīt ćemo ti kartèlu na poplāt nekā ři viřji." I, govòrin ti, řjoli šmo tèga mròka ðšan kvintòlih, a mẽne je švićòr (22) prřmřl řa drũga jèrbo nř bìlo lakò tāl u Komřũ nòc družřnu. Tř švićòr je vařřmòl řa drũga kòga mòre. I tèga mròka son ćapòl nā more řa pricèšřřt še. Šařřli řu mi **veřřřd**, kũpřli řu mi poštòlè, napravřli řu ol řřh pinèž (833) přř i jòš je oštālo dvòdešet đřnarih. A mùj otác nř ćapòl nřti řa špřũ (448).

962. **kartèla** – kartina za umatanje cigarete

963. **španjulèt** – cigareta

964. **veřřřd** – odijelo

22.11. I kàl šmo še pricēštīli, škūpilo še nōs dešetāk populnē, po obīdu, nōšli šmo še ĩsprid crīkve. I šāl še švī fōle, jedōn kakò su mu dārovoli **kordūn**, jedōn kakò je dōbil žlōtni pāršten, trēci kakò su mu poklonīli štū đinarīh. A jō son imōl u zepū tīh dvōdešet đinarīh ca mī je oštālo đl pira. Mēni **nīkur** nī dārovol nīšta. I jō son izvādīl īz zepā tīh dvōdešet đinarīh i šūže su mi pāle na tē đinare. Vajālo mi je utēc īza crīkve i tāmo son še īsplākol. A ondā je ū me dūšal **kurōj**. Vrōtīl son še i švīma pokōžōl nā ruku, nažūjonu ol vešlā, dvōdešet đinarīh ca šōn ih šōm šēbi dārovol.

965. **kordūn** – zlatni lančić

966. **nīkur** – nitko

967. **kurōj** –hrabrost, kuraža

23. I tāko su še godišćo namotōvāla

23.1. I tāko su še godišćo namotōvāla, fūrca (710) še gubīla, žīvot je **linjōl** i covīk še **šmanjurīvōl**, hodīl ūše, rematīzma vōrtīla kōšti, u **bōnde** probōdālo, kolīna škřīpāla, kāsaj, **hropotīna** mūcīla pōk še je usūda pjūvālo i pišālo tāko da je na švē štrōne bīlo šmrōda i **šporkarije**. Drōnjolo (302) še na pojāce (425) ol šlāme īli **ložūmine** (416) na **kavalēte**. Būhe, cīmcī (272) i usēncī nīšū mīra dōli pok su ūvik poštēje īli kavalēti škřīpāli, pok še šumjālo da še ĩšpol **bījca** ništo dogōđjo.

968. **linjāt** – nestajati, slabjeti

969. **šmanjurīvāt še** – smanjivati se

970. **bōnda** – bok tijela

971. **hropotīna** – hroptanje u prsima

972. **šporkarija** – prljavština

973. **ložūmina** – vrsta suhe trave koja se

koristila za slamnjaču

974. **kavalēti** – primitivan krevet koji se

stojao od dasaka podignutih od tla na konjima

(kavaletima) sa slamnjačom od suhe trave

975. **bījāc** – biljac, pokrivač od grubo ple-

tene vune

23.2. Govorīlo še je "štōri rībor – štōri prošjōk" jēr kakò mu je **olhodīla** fūrca (710), tāko su mu štārīli ōrtī (806) i brōdi, tāko je **famīja** bizāla ol njēga, hđdīla tarbūhon za krūhon, a ōn od nēmīla do nēdroga. Kū čē mu dāt kōmad krūha? Tāko su **finīvāli** nāši štōri profesīonālīni rībori makulōni (723) ol rematīzme, **īzlēcenīh lopātīc**, **gōbovih škīnīh**, nalōmjenega **hōza**. Vlōši nā glovu bi mu žabīlīli ol brīgīh i **pensīrīh**, jīdrenjo, navigōvōnjo, furtūnīh (98) i furtunōlīh (175), būrīh i **lebičōdīh**, **levantarūnīh** i **pulentōdīh**, **šīrokōlīh**, **ōstrōlīh**, **tarmuntanēžīh** i žaštōkīh **prodđrīn**, nevērīh (97), **majnovōnjo**,

976. **olhodīt** – odlaziti

977. **famīja** – djeca u obitelji

978. **finīvāt** – završavati

979. **īzlēceno lopātīca** – iščašena lopatica (ramena)

980. **gōbov** – grbav

981. **škīna** – leđa

982. **hōz** – donji dio leđa, križa

983. **pensīr** – briga

984. **lebičōda** – jugozapadni vjetar

985. **levantarūn** - olujni istočnjak s kišom

986. **pulentōda** – jak zapadni vjetar

987. **šīrokōl** – jak jugoistočni vjetar

988. **ōstrōl** – južni vjetar

989. **tarmuntanēž** – umjereni sjeverni vjetar

990. **prodđrīna** – jako nevrjeme koje nastaje naglim skretanjem vjetra

991. **majnovōnje** – spuštanje jedra

kargovõnjo, kacovõnjo škõte, šekõnjo (900), **izvornivõnjo, rebaltovõnjo, potežõnjo, šõvravento i šõtovento, virovõnjo, pojovõnjo, aricovõnjo, šlopjõnjo, mocõnjo**, u ùmidu (174), u **mocejõni**, pok **afugovõnje** brõda ol kùlpa (834) mõra kal grê **kumpanjõda**. Atênto (370) štõj na temùn (82), vidi ca ovì kùlap rëštë, àko še proljje, izvõrnit će noš. Atênto i çapõj ga drëto (314) u karmù dà noš ne **ingalunõ**.

992. **kargovõnje** – natezanje užeta (*kor-ge*) kojim je vezana glava lantine na pramčanom dijelu da bi se stražnji dio podigao
 993. **kacovõnje škõte** – pritezanje užeta kojim se upravlja glavnim jedrom
 994. **izvornivõnje** – prevrtanje broda
 995. **rebaltovõnje** – padanje
 996. **šõvravento** – iznad vjetra, na vjetar
 997. **šõtovento** – u zavjetrini, ispod vjetra
 998. **virovõnje** – okretanje, skretanje
 999. **pojovõnje** – skretanje niz vjetar
 1000. **aricovõnje** – pritezanje užetom pomičnih dijelova broda ili predmeta u brodu
 1001. **šlopjõnje** – prskanje mora, slap
 1002. **mocejõna** – vlaga
 1003. **afugovõnje** – grabljenje mora provom kad brod većom brzinom ide izravno na val
 1004. **kumpanjõda** – jedan iznenadni veliki val, veći od ostalih, koji može prevrnuti brod
 1005. **ingalunât** – dovesti u nepriliku, u pogibelj

24. I tãko šu jedõn za drùgin partivãli

24.1. I tãko šu jedõn za drùgin **partivãli pol cemprìše** ol **koposõnte**. Šùtra je **Mõrtvi don**, kãl še vajõ špomẽnit naših štõrih. Recè še da na Mõrtvi dõn proplãcu mõrtvi. Pãšt će barẽnko kojã kãpja dažjã (185) ca še mõrtvi isplãcu.

1006. **partivãt pol cemprìše** – figurativno: umirati
 1007. **koposõnta** – groblje
 1008. **Mõrtvi dõn** – Dan mrtvih

24.2. A kal mì ùmremo, vèj jih še nèce ispomìnjot nìkur, kakò ni ovih bešid ca jih jõ, nepišmeni komiški rìbor, žapišjèn u ovù bilježnicu is nodùn dà će ih dīgod bãrz kògod **prošfìt i ispjegãt**.

1009. **prošfìt** – pročitati
 1010. **ispjegãt** – protumačiti, objasniti

4. GLOSAR

Kratice:

indecl. – indeklinabilno	antrop. – antroponim	pred. – predikatni oblik
adj. – pridjev	pl. tant. – pluralia tantum	augm. – augmentativ
adv. – prilog	fig. – figurativno	imper. – imperativ
excl. – uzvik	imper. – imperativ	pron. – zamjenica
part. – čestica	G – genitiv	dem. – deminutiv
f – ženski rod	pl. – plural	v. – vidi
m – muški rod	tal. – talijanski	praep. – prijedlog
n – srednji rod	adj. atributni oblik	

A

- abovênto** (163) adv. – vjetar u kvartir od prove, vjetar od *orce*; *Vitar je bil abovento ol štreta i vajalo je burdižat jer je vitar iškaršol* (7.1.)
- abrivât še** (707) -ôn pf. – ubrzati kretanje, pojuriti; *Pari da še je makla* (o velikoj ribi na parangalu) *ol lna. Šal je naša. Šomo uvik atento da ti še ne abrivo nižbardo* (18.4)
- abundônto** (692) adv. – obilato; *Buta ribu i kvašine, ali abundonto neka še cuje u brujetu, jer ražina voli da je malo juto* (18.3.)
- afugât** (892) -ôn pf. – žabošti še provom u val i naliti brod; *Ako je veliki kulap išprid prove, stroh te je da ne afugoš brud, da ga ne afugoš pod kulap iš jidrima* (22.1.)
- afugôvât** (894) -ôjën impf. – potapati brodove zabadanjem prove u val; *Dogodjalo še je da šu judi afugovali brode* (22.1.)
- afugôvônje** (1003) -o n – potapanje broda zabadanjem provom u val; *pok afugovonje broda ol kulpa* (23.2.)
- agvantât** (21) -ôn pf. – **1.** podnijeti, izdržati, otrpjeti; *Judi šu bili toliko oluporni da šu tu šve mogli agvantat* (1.4.); **2.** prihvatiti, potegnuti: *Ala, naši, u borku agvanta malo boje da še napuše šaka* (15.2.); *Agvanta borka i agvanta šal dobro olova* (15.2.); *Ala, šal agvanta da ga olovo polšice* (17.1.); *ovi koji šu pri tebe dušli na žolo, oni bi agvantali brud* (19.4.)
- akužât še** (190) -ôn pf. – pojaviti se na vidiku; *Riba še povukla u dubinu. Riba je legla u švilinu i povoje i žatu še teško dviže na škorup. Ako še akužo, olma je dupini istrakaju* (7.1.)
- akvištât** (84) -ôn pf. – zauzeti, osvojiti; *Koji je dušal parvi provun na špjaju, a ni olnil temun na mišto ža kuhinju, izgubil je mišto jer mu ga je drugi akvištol* (5.2.)
- àla** (329) excl. – uzvik poticanja; *Ala, vajo kašetu da ištribimo dokle ne ofrolaju* (13.1.); *Ala, naši, vajo puć štavit parangol* (13.1.); *Ala, išvaržite te cime* (13.1.); *Ala, šal je žagancoj i škošon* (13.2.); *Ala, naši, buta vešla u more* (13.2.); *Ala, tako dreto* (13.2.); *Ala, ti napuni i tumba koloc* (13.2.); *Ala, išoj ga* (13.2.); *Ala, kal je šve u brodu, šal nojpri ištarite pajule štracun ol šližotin i karvetine* (13.3.); *Ala, naši, frankojte puntu*

(13.4.); *Ala, izbije pojace da von ne smeto pol noge* (13.5.); *Ala, išici tu marinu na tak* (14.1.); *Ala, ažvelto, vajo pribrat jaglicoru* (15.1.); *Ala, atento stojte hoće kojo jaglica lašnut* (15.1.); *Ala, borka, primoj – veslaj bolje veslom od prime* (315); *Ala, naši, tira pomalo* (15.2.); *Ala, živje tu, neka napravimo još jelnu poštu u šutun* (15.3.)

alâ (366) excl. – pojačivač emocionalnog sadržaja izraza koji slijedi: *Ala, ca ste duri* (13.1.); *Ala, ca mi je žategla niko riba* (13.2.); *Ala, ti uvik ništo cavarjoš* (13.4.); *Ala, ove pece ol pancete ca će škvarit na žeravu kal ih nadiješ na rožonj* (14.1.); *Ala, ca šu žabilile* – o ulovljenoj ribi (15.1.); *Ala, ca trepeću, ca šu žive* – o ulovljenim sardelama (16.3.); *Ala, Ivane, kal bude vrime, jo ću te naucit užal orišac alavija* (16.4.); *Ala, ca šmo jih žagargurili* – zapasali smo veliko jato ribe (16.5.); *Ala, ca ćemo guštat friški brujet ol ražine* (18.3.); *Ala, ca še je obišila* – o ulovljenoj ribi (18.3.); *Ala, lipega obida našri kulfa* (18.3.)

alalōnga adv. – način upletanja upletka, udugo (16.4)

alavija (365) adv. – u redu, dobro; *štvate šve na mišto, neka je alavija* (13.1.); *Vidite ješu von alavija ormona* – o veslima (13.2.)

alerûj (63) -đja m – sat

alđćo (503) adv. – nasumce

amu (584) part. – čestica za isticanje suprotnog stava; *Amu nišon tako šempijon pok da neću naucit* (16.3.)

apikât (617) -ōn pf. - postaviti plutaču vertikalno bez puno viška sidrenog užeta (*kalume*); *Avertij kako ištendijēs jer izgledo da naganje na barilac. Ješi ga dobro apikol jer lipo poteže* (17.1.)

arganêl (148) -èla m – tanje uže promjera 8 mm, kojim su se sardelare spuštale na određenu dubinu; *Provuci arganel kroz bižulin da ne bi izgubil ašpu* (6.2.); *a ti namotoj arganel i veži koloc* (13.1.); *Veži cimu ol arganela ža frižetu* (13.1.); *Oparćoj šridu i žavancoj jedon paš arganela* (18.2.); *a na ruke žuji ol arganelih* (19.2.)

aricōvōnje (1000) -o n – pritezanje, učvršćivanje vezivanjem tanjim užetom; *Vloši na glovu bi mu žabilili ol brigih i pensirih, jidrenjo, navigovonjo, furtunih i furtunolih (...)* *virovonjo, pojovonjo, aricovonjo* (23.2.)

ārija (698), -e f – **1.** zrak; *Ala, cište arije i lipē bonace* (18.3.); **2.** visina; *To isto kako da ćeš obletit u ariju* (22.1.); *Onda bi jedon dil broda oštol u ariju i onda bi bil pol doli – bummm* (22.2.); *Pajuli šu letili u ariju* (22.2.); fig. *ciniť ariju* – praviti se važan, ne uvažavati drugoga: *Tad še je šlušola žapovid švićora, a ne kako danas ca cine ariju* (2.1.)

arinât (114) -ōn pf. – posnuti, obrušiti se, spuznuti na nagibu; *dobro barile inkunjojte, da še ne maknu, da ne arinaju, da noš ne izvorni* (6.1.)

armivât (600) -ijēn impf. – opreмати ribolovne alate, mrežu, brod; *kako še armije vorše ol jaštoguv* (16.4.)

armivōnje (128) -o n – opremanje ribolovnih alata, mreže, broda; *Vižitoj je pol provu kablič, a u njemu mošur, jogla ol armivonjo* (6.1.)

armizât (442) -ōn pf. – usidriti (brod); *Vajo armizat brud* (14.2.)

- armižôn** (205) adj. -o, -u, pred. -a, -o – usidren; *A pujiški trobakuli šu uvik u Komižu prodovali i bili armižoni pol rivu* (7.2.)
- ašôrte** (502) adv. – način bacanja mreže, kada se mreža baca nasumce, a da nema znakova prisutnosti ribe; *ali žapašot ćemo ašorte, tu hoće reć aločo, bež vidit ribu, pok će bit ca bude* (15.4.)
- ašpa** (147) -e f – drveni držak (motka) na koji se natakne željezni šiljak s krilcima za probadanje plijena pri ribolovu; *oparćoj dupinoru i natakni je na ašpu* (6.2.)
- ašta** (553) -e f – pramčana statva; *pogledoj capapiju jer je izletila iz ašte* (16.1.)
- ašušûr** (264) -ûrâ m – općinski službenik
- atênto** (370) adv. – pažljivo, s pomnjom; *Šomo uvik atento da ti še ne abrivo nižbardo* (18.4.); *Ala, ca mi je žategla niko riba. Dojte vešelo ganac. Nemuj njuj dat forte da ti ne iškido. Filoji njuj atento* (13.2.); *štót atento: Ala, atento štojte hoće koju jaglica lašnut* (15.1.)
- avertit** (43) -în impf. – paziti, voditi računa o čemu / komu; *Kal še voži pol šobon, vajalo je da averti ža škocit na škařža mećat mriže u more* (3.1.); *dobro avertijte na goše da ti ni koju palica ili co fundifera* (15.1.); *vajo kruto avertit kurent* – jako paziti na morsku struju (15.1.)
- avril** (213) -a m – travanj
- ažvêlat** (90) adj. -o, -u, pred. -a, -o – brz
- ažvêlto** (41) adv. – brzo

B

- babujôk** (16.5.) -ôkâ m – vrsta morskog račića
- bacvôr** (230) -ôrâ m – bačvar; *Kal bi bacvori žalnivali barile* (9.1.)
- bâko** (883) -ota m - duh umrolog nekrštenog djeteta
- balatûra** (842) -e f - ograđen povišen prostor u crkvi, poput prostrane lože
- balîna** (739) -e f – kit; *A ti gucoš kvoške bubojke kuda ši riba balina* (16.6.)
- balônca** (434) -e f - vaga
- balûn** (815) -ûnâ m – staklena lopta omotana mrežom koja se vezuje uz plutače ribolovnih alata
- bânak** (55) bônka m – **1.** prečka, klupa koja povezuje bokove broda na njegovu palubom nenatkrivenom dijelu; **2.** Na falkuši to je i prostor između dva banka koji pripada pojedinom članu posade; *Švićor je uvik špol na pajulac, drugi šu špoli u švuj banak* (3.2.)
- bandirât** (419) -ôn impf. – lepršati; *pala je bonaca, pocela šu jidra ištrešivat ili bandiraju* (13.5.)
- bânko fêrmo** (56) indecl. – drug u falkuši koji vesla na drugoj poziciji od krme (*šrida*); najiskusniji drug u ribolovnoj družini falkuše; *Drug ol šride je nojštariji – banko fermo* (3.2.)
- banjât** (778) -ôn impf. – močiti, umakati; *Ruke išpucone, išfrižone ol žice ol voršnjokih, barkojih ol jaštoga. Uvik še je kuhola lušija i banjalo ruke u nju* (19.2.)

- barāka** (229) -e f – solionica ribe, prizemna prostorija u kući ili improvizirani prostor na žalu pučinskih otoka; *Družina bi čistila ulje i grašicu u baraku, donapunjali ili vadili iz barila koji je bil pripun koju štivu* (9.1.); *Kal bi finilo žalnivonje, onda bi se oprola baraka i pila ol šalamure, iškupila grašica, ulje da šalamura bude čista i učinilo bi se file ol barilih prema pili da bude lagje nalivat barile šalamurun, da ne oštane na suho* (9.2.); *Švako kuća bližu mora je imala baraku i švak je želil imat ca veće šlone ribe* (9.2.); *Na Palagružu, Brušniku, Švecu, Bišovu, šve se je šolilo i nošilo u komiške barake* (9.2.)
- baratāt** (861) -ōn pf. – razmijeniti robu za robu
- barbīta** (527) -e f – uže kojim se brod vezuje na sidrištu; *Ti moli, dorži barbitu neka še stariji ukarcaju* (15.6.); *Ža šve tu šu še tile barenko tri šetemone pok da še pušti barbīta da še bušiš iš ženun, pok da žena kalo mahramu iz glove i rece: „Adijo naši, dobar von put i lipu vrime i dobra šrića i cuvojte živote ol nevrimenta.“* (19.1.)
- barbīta** (763) -e f – mjesto gdje je brod vezan za obalu; *žene išpekle kruh, baškotale baškot, izmendale promine, oparćale robu i štavile u šaketu i donile na barbitu* (19.1.)
- baril žapacōnih šardēl** (106) -a m – baril koji je posve ispunjen slanim sardelama na način da je popunjavan višekratno, jer se volumen ribe smanjuje pod pritiskom i djelovanjem soli koja iz ribe izvlači vodu; *Nuko, dvini ti baril žapacōnih šardel* (6.1.)
- barīlac** (299) -īlca m – manji zatvoreni baril koji služi kao plutača; *izgledo da naganje na barilac* (17.1., bilješka 28); *Avertij dobro je še barilac okriće jer ako do pul vulte, onda će parangol oštat invento pok neće ribot* (18.2.); *Inšaketoj kalume na barilce* (11.2.); *Vajo povojat barilce jer šu šiguro rošušni* (18.1.); *Vajo na barilce napravit trejongule ili križe, nabit obruce, vidit je co pašoju* (18.1.)
- barīlac ol barūže** (539) -īlca m – zatvoreni mali baril koji kao plutača drži uže, kojim se s jednog kraja trata vuče užetom prema obali, da ne potone i ne zapne za kamenje na dnu; *Kal šte uže pribroli, vežite na kulnju barilac ol baruže* (16.1.)
- barkēr** (463) -ērâ m - drug u družini trate koji ima zaduženje u pomoćnom brodu – *borki*; *Dojte užu i barkerima neka odaberu užu i vežu ža palac ol prime* (15.1.)
- barkōj** (777) -ōjâ m – ticalo jastoga; *Ruke išpucone, išfrižone ol žice ol voršnjokih, barkojih ol jaštoga* (19.2.)
- barūfa** (607) -e f – skandal, svađa; *Šomo šu opet tili ucinit škondal iz bonde da bi dušlo do barufe i novega koronjo* (16.6.)
- barūža** -e f – barilac koji služi kao plutača za uže pri potezanju trata (16.4.)
- baškōt** (742) -a m – dvopek; *muke ža baškot* (19.1.)
- baškōtāt** (758) -ōn pf., impf. – (na)praviti dvopek; *žene išpekle kruh, baškotale baškot* (19.1.)
- baštūn** (929) -ūnâ m – kosnik, za podizanje pramčanog jedra – *floka*; *na provu štavi baštun* (22.5.)
- batarīja žūb** (441) -e f – red zuba; (o ribi murini) *Pogledoj koju batariju žub imo kako pila. A žnos da šu njun žubi otruvni kako u žmaje* (14.1.)
- beštīmōnje** (255) -o n – psovanje

- bevônda** (449) -e f – **1.** vino razblaženo vodom; **2.** vino napravljeno dodavanjem vode na drop: bližu šebe dižica vina, bevonda i padvona (21.4.)
- bijâc** (975) bĭjca m – biljac, pokrivač od grubo pletene vune; *ušenci nišu mira doli pok šu uvik pošteje ili kavaleti škripali* (23.1.)
- Bijôzetovi** (954) -ih, antrop. – porodični nadimak
- bĭna** (743) -e f – hljeb kruha
- bĭž** (863) -a m – grašak
- bižigât** (469) -ôn impf. – kretati se morem u cik-cak liniji; (o ribi iglici) *Ono ih vidi ca bižigaju po skorupu, šal će pocet laškot* (15.1.)
- bižulin** (149) -a m - tanje uže za podvezivanje; *Provuci arganel kroz bižulin da ne bi izgubil ašpu* (6.2.); *Veži koloce na goše i gvananju i u pul bonde dobro ištišni iš bižulinon da ti še ne mice jer tu darži da ne povije* (16.1.)
- Bjazičovi** (907) pl. tant. -ih m, antrop. – porodični nadimak (Vitaljići)
- blâk** (141), blâka m – naftni derivat za mazanje broda; *Pogledoj na temun je lamprida ca šišo blak i katrom* (6.2.)
- blakât** (821) -ôn pf. – namazati oplatu broda s vanjske strane *blakom* (v. 141); *oprolo* (bi se) *brud, ištęglo da še ocidi, da ga še more katramat i blakat* (20.1.)
- bôca** (474) -e f – konop kojim se brod veže za obalu u nepristupačnim uvalama radi izvlačenja mreže na brod i mogućnosti da se po *boci* brod pomiče lijevo-desno; *doj tu bocu neka je iškocimo* (15.2.)
- bocĕl** (936) -ĕla m – kolotur s jednim ili dva paralelna kotura
- bokûn** (311) adv. – nešto malo, neznatno; *štavi bokun molega mažora* (12.1.); *Doj ovamo tu bokun vecere da še žaložimo* (13.1.); *buta pofrigu neka štruji da bokun kapula žažuti* (18.3.)
- bokûn** (645) -ûnâ m – komad ribe koji se natakne na udicu kao mamac; *Ješku ćemo važešt olma kal dotegnu pok ćeš vidit koju je diferenca ža ujut ribu kal iz šardele kor cidi, a repen trepeće. Kako onda gucaju bokune. Kal je friško ješka, bokune ne otukuju, nego gucaju nadijene bokune. Riba pošempijo i poguco bokun kuda pijavica i ne utece lako, nego njun je pošli inkatura izvadit udicu* (18.1.); *Šici veće ukošo neka bokun izgledo veći da boje udicu pokrije* (18.1.); *Uvik gledoj da ti vorh ol udice oštane vonka da še ražina pri žadije jer ona je puno furbašto riba pok obrije ili izmumo bokun* (18.1.)
- bokunjâca** (575), -e f, G -ih / -oc – girica (*Atherina boyeri*), mala gira u odnosu na veliku *šamarušu* (*Smaris alcedo*); *Bit će bližu polovicu šamaruš, a drugu šu bokunjace* (16.3.)
- bonâca** (418) -e f – mirno more bez vjetera, utiha - *a vi u borku potegnite noš u bonacu pol puntin* (15.3.); *Ala, lipega obida našri kulfa, čište arije i lipe bonace; bonaca kolma: Šutradon je bila bonaca kolma* (15.1.); *bonaca pade: pala je bonaca, pocela šu jidra ištřevivat ili bandiraju* (13.5.); *Ovako uvik pade bonaca kal je ujutro burin, a populne će štavit majištrola* (18.3.); *A na Palagružu nikal ni alavija bonaca, ošin pri juga* (19.4.)

- bônda** (307) -e f – strana; *štavi kavicol na bondu* (12.1.); *Tumboj je na bondu* (13.2.); *Tuko majinat i butat jacom za bondu* (13.5.); *Ražormoj vešlo na katinu i šridu po ih štavi daprova na bondu ol prime neka ti je bonda ol šride libera za lavur* (15.2.); *vajo še ražvežat iz bonde u bondu priko boka* (15.4.); *Veži koloce na goše i gvadanju i u pul bonde dobro ištišni iš bižulinon* (16.1.); *Ku je današ ol gvadanje, neka štane do bonde* (16.2.); *Šomo su opet tili ucinit škondal iz bonde da bi dušlo do barufe* (16.6.); *Štojjite udice na bondu ol levandure da ne bi koga žakocala* (18.4.); *Bil si šramjiv pok biš stol iz bonde* (21.1.)
- bônda** (970) -e f - bok tijela; *rematižma vortila košti, u bonde probodalo, kolina škripala* (23.1.)
- bôrka** (446) -e f – pomoćna barka u ribolovu tratom; *i žvat još družine jer se za na jaglice hoće ošmorica. Dvo u borku i u levutu šeštorica* (15.1.); *Voga na borku – veslaj prema borki* (15.2.); *Ala, borka, primoj – veslajte vi u borki jače veslom od prime* (52) (15.2.); *Ala, naši u borku, agvanta malo boje da še napuše šaka* (15.2.)
- bôta** (374) -e f – unutrašnjost broda; *Ala, ca mi je žategla niko riba. Dojte vešelo ganac. Nemuj njuj dat forte da ti ne iškido. Filoji njuj atento. Vidi koko je. Ca more iškri. Ala, šal je žagancoj i škošon ša njun u botu* (13.2.)
- bota** -e f – val; *to su bili provi morški vuci koji su še probivali kroz bote i vitre* (22.2.)
- botûn** (686) -ûnâ m – koštano ispučenje na leđima raže; *Ala ca ćemo guštat friški brujet ol ražine. Ala, ca še je obišila. U nju je šiguro pet kilih. Puna je botunih* (18.3.)
- botûn** -ûnâ m – vrsta upletka za završetak užeta; *kako še baruža pjumbo, alalonga, inkurto, udugo i nakrolko, pekja, botun* (16.4.)
- botûn** (930) -ûnâ, m – puce, dugme; *olkine ocu ol mudontih botune i napravi jidro užo portugeže* (22.4)
- brîva** (891) -e f – brzina; *Temun je cinil trrrrrr ol velike brive priko ošan mij* (21.1.); *a oni kulap je dušal išprid prove, oni kulap cini uuuuuuuu, prolije še ražumiš. Prolije še i ova veliko briva uvuce brud pol kulap* (22.1.)
- brônca** (670) pl. tant. -ih n – škrge; *Hitit ćemo iz sebe i criva i bronca – fig. povraćat ćemo* (18.2.)
- bronžîn** (125) -a m – lonac od lijevanog željeza; *bronžin ol pakla – lonac za paklinu* (6.1.)
- brujêt** (626) -a m – brudet; *Ol molih ću napraviti brujet i butat šošence pok ćeš vidit gušta u brujetu* (17.2.); *Kal imomo fogun u brud, da je bilo iškuhot brujet ol ražine* (18.3.); *Ala ca ćemo guštat friški brujet ol ražine* (18.3.); *šiguro ti je žapahol brujet* (18.3.)
- brujetât** (782) -ôn impf. – često pripremati brudete; *Jedino te je vešelilo kal bi ujol dobru ribu, žubaca, pagara, škarpinu, marinu, dežuju ili kal bi koji jaštog krepol, onda še je brujetalo* (19.2.)
- brûm** (354) -brûma m – kašasti mamac od ribe za mamljenje ribe pri ribolovu; *Štavi išpol šebe tunju jer će na ovi brum šiguro izlišnut koju riba* (13.1.)
- budêl** (200) -êla m – mreža stajacića za lov sardela s promjerom oka od 16,5 do 17 mm, visok 15 m, a dug 33 m; četiri budela povezuju se u *por mriž* (par mreža); *Štu i cetarnašte špurtenjacih po ošan budelih* (12.3.)

- bujôl** (577), -a m – drveni kablčić u barci, zapremine desetak litara, za grabljenje mora; *Tu štarnošti buta u bujul* (16.3.); *dupli užal ža rucicu ol bujula* (16.4.)
- bûk** (350), bôka m – uvalica; *vajo še ražvežat iz bonde u bondu priko boka* – valja brod razvezati s jedne na drugi kraj uvalice (15.4.)
- buletîn** (726) -a m – račun; *Bil bi ti targovac dol buletin, a ti biš mu rekal ca ti okurije i tako biš bil ucinil provištu* (19.1.)
- Bûmbul** (660) -a m top. – brdo na otoku Svecu; *Vajo šal važešt morke. Jelna ti je Šijabod u Muštačin, a drugo Kamik u Bumbul* (18.2.)
- burdiž** (818) -a m – uže kojim se na sidrištu krma vezuje za obalu da se spriječi bočno pomicanje barke kada je jak bočni vjetar
- burdižât** (165) -ôn impf. – jedriti lijevo-desno kad je vjetar u provu; *Pok tira trocu, pok tira flock, pok volta, pok burdižat ražumiš ti* (22.2.); *Vitar je bil abovento ol štreta i vajalo je burdižat jer je vitar iškaršol* (7.1.)
- burîn** (699) -a m – slaba bura (pravac SSI); *kal je ujutro burin, a populne će štavit majištrola* (18.3.)
- burîna** (901) -e f - uže za pritezanje jedra na provi kad se jedri u orcu (na vjetar); *Pok šekonje, pok moli flock na provu ol burine* (22.2.)
- bûš** (15) adj. bôšo, bôšu, pred. bošâ, bôšo – bosonog
- bûšak** (755) -ka m – šuma
- bûšit še** (764) -in pf. – poljubiti se; *pok da še pušti barbita, da še bušiš is ženun, pok da žena kalo mahramu iz glove i rece: „Adijo naši...“* (19.1.)
- butargôn** (497) adj. -o, -u, pred. -a, -o – (o ribi) osjemenjena, koja ima ikru; *Izglredo da je koju jaglica pocela bit butargona* (15.3.)
- butât** (328) -ôn pf. – staviti; *Šuvenj buta na pajulac* (6.1.); *buta vešla u more* (13.2.); *Tuko majinat i butat jacom ža bondu* (13.5.); *Iškupite šve štvori i buta u brodu* (15.6.)
- butîga** (725) -e f – dućan
- butiljûn** (528) -ûnâ m – staklenka od 2 litre do 5 litara
- butôrga** (625) -e f – ikra; *Na Don švetega Ivana do pulne carnjul je dobar, a populne ne vridi. Jo ću isto išpeč dvodešet racešjokuv velih pok ćeš vidit kako škvare i žažute jer je u njih butorga* (17.2.)
- bûždo** (258) -ota m – glupan

C

- capapija** (552) -e f – drveni nogostup na provi leuta; *pogledoj capapiju jer je izletila iz ašte* (16.1.)
- carnjûl** (612) -ûlâ m – riba crnjul, crnej (*Heliases chromis*); *Moća na carnjule* – idemo u lov na carnjule (17.1.); *Na Don švetega Ivana do pulne carnjul je dobar, a populne ne vridi* (17.2.)
- cavarjât** (412) -ôn impf. – brbljati, čavrljati, govoriti koješta
- cemprîš** (1006) -a m – čempres; fig. *partivat pol cempriše* – umirati; *I tako šu jedon ža drugin partivali pol cempriše ol kopošonte* (23.1.)

cetât (321) -ôn impf. – zaglavljivati se u mreži; *Udri pobukon u kvartir neka riba izlećo vonka, neka boje ceto, a ne da šomo našloni i rendi ol mriže* (12.2.)

cijadin (773) -îna m – čovjek, čeljade, osoba

cîma (4) -e f – kraj užeta; **pustit cîmu**: *Kal puštiš cîmu* (4); **vezat cîmu**: *Veži cîmu ol arganela za frižetu; cîmu veži za palac ol šride*; **isvarć cîmu** (skinuti omću, petlju kraja užeta od kolone na kojoj je nametnuta): *Ala, isvaržite te cîme* (329)

cîmâk (272) cmka m – vrsta nametnika koji siše krv, stjenica, čimavica; *Buhe, cîmci* (272) i *ušenci nišu mira doli pok šu uvik pošteje ili kavaleti škripali* (23.1.)

čîšt (244) adj. -o, -u, pred. -â, čîsto – čist

čût (še) (693) çûjen impf. – **1.** čuti; *mogal je nojboje cut komondu švićora jer švićor je govoril pomalo da drugi brodi ne cuju ca še ovamo dogodjo* (3.1.); **2.** osjetiti taktilni podražaj; *Kako je cut, ništo štruco* (18.3.); **3.** Osjetiti okus; *Buta ribu i kvasine, ali abundonto neka še cuje u brujetu jer ražina voli da je malo juto* (18.3.)

Ć

ćakulât (687) -ôn impf.– čavrljati, brbljati; *Ala, ne ćakuloj, doj vamo ti maraš, neka njuj ošicen rep* (18.3.)

ćakulônje (700) -ônjo n – čavrljanje, brbljanje; *Ala, došta ćakulonjo* (18.3.)

ćapat -on pf. imper. ćapôj / ćapa – **1.** (10) uhvatiti; *I onda je tukalo ćapat vešla u ruke pok vožit po cile noći* (1.2.); *I ćapa po rukovicu ili štogcić bukvinih za žamutit vodu* (16,6); **2.** (387) zapeti, zakvačiti; *Šal mi olvornite jer gre ćapat – skrenite brod jer će mi zakačiti parangal za podmorski greben* (13.2.); **3.** zaraditi; *Pošli vega šu še cinili kunti, koliko je ku ćapol* (20.1.); *muj otac ni ćapol niti za špižu* (22.10.); *a govorilo še je ćapol ovoko, ćapol onoko* (20.2.); **4.** Vezati, pričvrstiti; *bil biš ćapol užu za kraj* (22.7.); **5.** uloviti; *Tega mroka muj otac ni ćapol nego tri kvintola šardel* (22.10.); **6.** doći do; *Šal šmo še ćapali kraja – došli smo brodom do obale* (13.5.); **7.** uloviti se; *A žnoš da ti neće tako gardošija ćapat na bokune* (18.4.); fig. **furtuna ćapo**: *ako noš ćapo furtuna* (6.1.); **ćapat lispid** – uhvatiti masnoću: *Gledoj ca šu brodi ćapali lispid* (7.1.); **ćapat uljen** (o slanoj sardeli): *kako je i žnol koji je nježin defet, je ćapala uljen* (8.2.); **ćapat striz**: *Uvik še je želilo da barili ćapaju štriž ol šoli jer bi tako veće pižali* (9.2.); **bolest ćapo**: *dvo kila rižih, da koga ćapo proliv, diženterija, griža* (19.1.)

ćôr (478) adj. ćôro, ćôru, pred. ćôrâ, ćôro – **1.** rijedak; *Ovode šu dušle dvi-tri u ćoru mohu – ulovile su se ribe u rubni dio mreže gdje je veće oko* (15.2.); **2.** Vedar, bez oblaka; *A kal šu bile ćore noći, nikal še ni navigalo po bušuli, nego po žviždi Tarmuntoni* (4.2.)

ćûrlica (856) -e f G pl. -ih / ćûrlíc – mala (nedorasla) skuša

D

daprôva (476) adv. – naprijed prema provi; *Ražormoj vešlo na katinu i šridu po ih štavi daprova na bondu ol prime* (15.2.)

darvò (514) -â G pl. -îh / dôr – drvo; *Barkeri će iskupit malo dor i šume da še ogrijemo i napecemos jaglic* (15.5.)

- debèlu** (484) -èga n – dio mreže pleten debljim koncem gdje se zbije ulovljena riba radi presipanja u brod; *Vajo na debelu navit i raširite ribu niž brud da je moremo lagje prišikovat i tumbat u brud* (15.3.)
- defet** (220) -èta m – mana, defekt; *Tako je Gark źnol řvaku řtivu ol barila kako je i źnol koji je nježin defet, je ćapala uljen, řtrakicon, rongavinun, je ořtala na řuho, bež řalamure, je iřkalfona, ucinjena, je roncova, je pricinjena, je paho kako parřut i kako iźgledo* (8.2.)
- dereverřo** (240) adv. – naopako; *Bilo bi ře voltalo dereverřo baril i řtavilo unutra katrafunde iźbilo obruce provuklo kurdelu i donapunilo drugi baril* (9.1.); *pomalo, ali řiguro, da te ne rebalto dereverřo – da ne izvrne brod* (5.4.); *Vajo řapařot dereverřo* (15.4.); *Di ři ujol uvik ři dereverřo govoril – netoćno si govorio o mjestu ulova da drugi ne otkriju poziciju* (10.1.)
- děro** (95) -ota m – zapovjednik broda (*řvićor*) koji iscrpljuje radom i sebe i svoju družinu; *koji řu hodili po řkojih i bili dobri lavuraturi, mucnici, źvoli řu ih deroti ili odre řrambjere koji niřu pořtivali nevere ni furtune* (5.4.)
- děřtra** (571) -e f.– uže kojim se drži brod usidren ili privezan na obalu kad se na brod poteže mreža potegaća; *Tira na deřtre neka řaka iřplije* (16.3.); *Vidi da kurent forcoje. Tira na deřtru* (17.1.)
- deřtroćat** (631) -ōn pf. – skinuti privremenu zakrpu mreže radi upletanja dijela koji nedostaje; *Gledoj onu rapu ca řmo je řařili deřtroćat pok iřpleti neka bude oko iř okon* (18.1.)
- deźdivāt** (702) -iřēn impf. – skidati ribu s udice; *Dobro je oteřkalo, řiguro ře je obiřilo veće ražin. Ala, deźdiji tu i řtivoji uřrid broda* (18.3.)
- deźđuja** (781) -e f – rakovica (*Maja squinado*); *Jedino te je veřelilo kal bi ujol dobru ribu, źubaca, pagara, řkarpinu, marinu, deźuju* (19.2.)
- diferēnca** (644) -e f – razlika; *Jeřku ćemo važeřt olma kal dotegnu pok ćeř vidit koja je diferēnca řa ugot ribu kal iź řardele kor cidi, a repen trepeće* (18.1.)
- diřzica** (119) -e f – prirućna posuda za vino od nekoliko litara s drřkom koja je produřetak na gornjem obodu posude; *Jeři vařel diřzicu* (6.1.); *Tu ře je pripovidalo uź komin i tiřkolo glovnje neka boje gori, a bližu řebe diřzica vina, bevonda i padvona koja je pomogla da ře i řjabe provju* (21.4.)
- dobōta** (481) adv. – zamalo; *oni iź řtore pořte non je obril źomet tako da řmo dobota iřli priko źometa* (16.5.); *a i řene řvićorove řu bile poćece cavarjat pok řu ře dobota řmetina uźegla* (16.6.); *Vajo dobota řvakuj tarbuh plotit* (18.1.)
- domiřōna** (876) -e f – stakleni balon za tekućinu
- dōnřzula** (601) -e f – riba donřzula (*Coris giofredi*); *paner bukvinih i donřzilih* (16.5.)
- dotēgnit** (643) dotēgnen pf. – istegnuti mrežu iz mora; *Jeřku ćemo važeřt olma kal dotegnu* (18.1.)
- dōž** (185) dazjā m – kiša; *Kal bi pol dož na řkoju, onda bi ře bil umil ol gripule i řalaca – kad bi prilikom ribolova na pućinskim otocima pala kiša, onda bi se oprao od prljavřtine i soli* (19.2.)
- drēto** (314) adv. – ravno, pravo; *tako dreto primoj neka bude malo řake* (12.1.)

dricât (713) -ôn pf. – ispraviti; *Ala, vajo dricat brud* (18.4.)

dronjât (302) -drônjen impf. – spavati dubokim snom; *Ca ši dronjol, ca niši cul da je cilu nuć garmilo* (11.2.)

drûg (24) -a m – član ribolovne družine; *Muj otac je bil drug u špurtenjacu i hodil je žimi na jaštoge* (22.8); falkuša je imala pet članova družine: *svičor, drug ol prime, drug ol šride, drug ol traštana i drug ol katine*; *Tad bi drug rekal svičoru „šjor ši, šjor, olma ćemo uredit“, a kal je bilo gotovo, bilo bi še reklo „pronto je šve, svičoru“* (2.1.); *drug ol traštana: drug ol traštana je bil sluga švakomu jer un je bil i nojmlaji u brodu. Moral je obavežno prat pijate i pošode, očištit štul, očištit ribu, išpeč i iškuhot, a uvik bi žolnji važel iz terine ice kal še pri drugi pošluže; drug ol prime: drug ol prime moral je bit nojšpošobniji jer je un igrol nojveću ulogu kal je bila filatorija da mriže ne polvarže na mriže, da ih ne žavije* (3.2.); *Kal bi jaštog dušal na škař, ćapol bi ga parvi svičor i izvadil iz mriže, a drug ol prime bi ga štavil u kofu, u šuhu trovu* (19.3.); *parteni drug - Vidi ti da još ni naucil vežat margaritu. Ala, ti tu napravi, jerbo un je parteni drug!* (16.3.); *banko fermo* - drug u falkuši koji vesla na drugoj poziciji od krme (*šrida*) (v. 56)

Dûbrini (903) pl. tant -ih m – porodični nadimak

dûdot (706) -on impf. – potezati i puštati polagano nit parangala na kojemu je na udici velika riba na dnu kako bi se postupno odcijepila od dna i krenula prema površini; *Tu je šiguro volina. Doj majštru meni da ti je maknen ol lna. Vidi kako njun vajo dudot dokle še ne olcipi. Ne boj še, dodijot će njuj. Pari da še je makla ol lna. Šal je naša* (18.4.)

dûlnju vrîme (381) dûlnjega vrîmena n – vjetrovi koji pušu od sjevera do zapada; *Šiguro će refinat dulnju vrime* (13.2.)

dupinôra (146) -e f – koplje za ubijanje morskih sisavaca; *Ažvelto oparćoj dupinoru i natakni je na ašpu* (6.2.)

dûpli ũžal (597) -ega – dvostruki uzao; *dupli užal ža rucicu ol bujula* (16.4.)

dûr (335) adj. dûro, dûru, pred. dûrà, dûro – spor; *Ala ca šte duri* (13.1.)

durât (184) -ôn impf. – trajati; *Koliko će ova kaldura durat?* (7.1.)

dvînut (še) (105) -en pf. – dignuti (se); *dvini ti baril žapacnih šardel* (6.1.)

E

ěvala (27) excl. – uzvik odobravanja, pohvale za izvršenu naredbu; *Evala, tako i tuko ako će pošol bit ža rukun* (2.1.)

F

famîja (977) -e f – 1. obitelj; *Raždilimo ribu ol dila i vajo dil olnit doma famiji ža jišt* (14.2.); 2. djeca u obitelji; *Govorilo še je „štori ribor – štori prošjok“, jer kako mu je olhodila furca tako šu mu štarili orti i brodi, tako je famija bižala ol njega, hodila tarbuhon ža kruhon* (23.2.)

- fažûl** (729) -a m – grah; *fažul i maništra* – paštafažol, grah s tjesteninom: *a švaki don še je kuhol fažul i maništra tako da še ni patilo ša ičen* (19.2.)
- femina** (139) -e f – ženski okov na statvi za kormilo; *a temun je vajalo pritišnut da ne izleti maškul iz femine i da ne oštaneš bež temuna* (22.2.); *Ne špušćoj škošon temun da ne ražbiješ femine* (6.2.)
- fermât** (285) -ôn pf. – zaustaviti; *Šve šu izmišol, žavil šu mriže. Olvij, ferma* (11.1.)
- fila** (245) -e f – red; *ucinilo bi še file ol barilih prema pili da bude lagje nalivat barile šalamurun* (9.2.)
- filatòrija** (57) -e f – udruženo bacanje mreža kad dupini zbiju veliku masu sardela uz obalu; *drug ol prime moral je bit nojšpošobniji jer je un igrol najveću ulogu kal je bila filatorija da mriže ne polvarže na mriže, da ih ne žavije jer kal je filatorija tu je kako gušarški rat* (3.2.)
- filòvât** (369) -òjèn impf. – popuštati ulovljenoj ribi da ne pukne najlonsku nit i postupno je privlačiti; (o ulovljenoj ribi) *Nemuj njuj dat forte da ti ne iškido. Filoji njuj atento* (13.2.)
- finimènat** (798) -ènta m – kraj, završetak; *Jastog kal še išvuce u primaliče, finimenat morca, gre pul kraja* (19.5.)
- finit** (17) -în pf. – završiti; *a kal štajun fini i konat še ucini* (20.2.); *Tu je bilo kal šon finil drugi ražred puške škole* (22.10.)
- finivât** (978) -ižèn impf. – završavati; *Tako šu finivali naši štori profesionalni ribori* (23.2.)
- fjāba** (889) -e f – bajka, neistinita priča; *a bližu šebe dižica vina, bevonda i padvona koje je pomogla da še i fjabe provju* (21.4.)
- fjāšak** (868) fjāška m – glinena posuda od desetak litara za držanje ulja
- fjokèti** (736) pl. tant. -ih m – vrsta tjestenine u obliku mašne (fjoka)
- fjurin** (860) -a m – forinta, austrougarska novčana jedinica
- fłòk** (817) -a m – pramčano jedro, flok; *moli flok na provu ol burine* (22.2.)
- fogûn** (682) -ûnâ m – brodsko ložište; *Kal imomo fogun u brud, da je bilo iškuhot brujet* (18.3.)
- fólka** (938) -e f – montabilan dio povišenog trodijelnog boka gajete falkuše; (o falkuši igrački koju su djeca sama pravila) *Bile šu opremjene kako prove palagružonške gajete. Veli flok na provu. Bili šu i folki ol štorih šitih* (22.6.)
- fõrcon** (722) adj. -o, -u, pred. -a, -o – snažan; *Ža puć na jastoge na škoje, tukalo je nojpri noć dobru i joku družinu, one koji šu forconi* (19.1.)
- forcovât** (620) -òjèn impf. – jačati, pojačavati; *Vidi da kurent forcoje* (17.1.)
- forte** (341) adv. – silovito; *dat forte* – povući silom, bez popuštanja; *Ovode je milura. Šal šmo na košu. Tumba u more. Nemuj dat forte jer će ti še tumbat u duboko* (o mreži) (13.1.)
- frāka** (168) -e f – pritiskač, pri soljenju ribe u barile, u obliku poklopca sa drškom
- frankât** (413) -ôn pf. – ostaviti prostor, odmaknuti se, zaobići; *Ala, naši, frankojte puntu i malo žavešte na vitar* (13.4.)

- frìgot** (248) -on impf. – pržiti u ulju; *tad šu fabrike većinun kupovole šardele ža frìgot i škatulovat* (9.2.)
- friškāca** (218) -e f, G pl. -ih / friškôc – nedozrela slana sardela; *a riba ol šetembra do otubra nikal še ne može ucinit, uvik šu friškace* (8.2.)
- friškīn** (106) -a m – 1. Neugodan vonj ribe; *Prolij šalamuru da me ne išmoci jer ću šmardit friškinon* (6.1.); 2. otpadci od ribe (ljuske, krv); *Tumba tu gvadanje i šake u more neka še išpere ol friškina* (16.3.)
- frižeta** (358) -e f. – proveza rebara barke; *Navijte tu po žanotu i alavija vežite ža frižetu* (16.3.)
- fūlmin** (519) -a m – žigica
- fundāt še** (460) -ōn pf. – ići u dubinu; *pok šon je omoštil u korku (mrežu) i pomocil u more neka boje žaškuri da jaglica ne špavento i ne fundo še* (15.1.)
- fundifēr** (454) ěra m – žica; *dobro avertijte na goše da ti ni koju palica ili co fundifera* (15.1.)
- fūrbašt** adj. -o, -u, pred. -a, -o – lukav; *Uvik gledoj da ti vorh ol udice oštane vonka da še ražina pri žadije jer ona je puno furbašto riba pok obrije* (18.1.)
- fūrca** (710) -e f – snaga; (o ribi) *Ala, žakocoj je ža glovu da nimo furce* (18.4.)
- furkōda** (101) -e f – rašljasta motka za formiranje sušilišta za mreže – šterala; *Nojveće je bilo švojonjo radi šterol. Tal šu še lomile furkode, ražvolivala šterala* (5.4.)
- furtūna** (98) -e f – nevrijeme, jako uzburkano more; *Šomo oštavite šantinu ol traštana liberu i ol prime da še može šekat ako noš čapo furtuna* (6.1.); *I šal ako je marete, ako je furtuna, perikulo je da te (brod) ne ražbije obo žolo* (19.4.)
- furtunōl** (175) -ōlā m – nevrijeme, olujno more; *Vajo še puno cuvāt rematižma jer je u brodu veliki umid ol šlopa, ol furtunolih* (7.1.); *dogodjalo še je da še i koju vešlo išlomi na temu moru po škojima di je vajalo vožit štrombo, po maretu i furtunolima* (19.6.)
- fušton** (850) -a m – dugačka naborana suknja (do članaka); *Kal bi še ženske korale, žamicole bi roge jelna druguj, dvižola fuštone i kotule, pleškale še po gužicama* (21.2.)

G

- galōna** (182) -e f – vrsta zelena morska trava; *Toliko je vruće da je galona ucinila da more poželeni, a mareta je hitila na špjaju piždacine i galonu da še nikur ne može žakupat* (7.1.)
- gānac** (360) gōnca m – kuka kojom se zakači ulovljena riba; *Dojte ovamo ganac* (13.1.); *Vajo na vištu olma oparčāt ganac* (18.4.)
- garbinōda** (194), -e f – vrijeme kad puše jak jugozapadni vjetar koji podiže velike valove, lebičada; *pocet će garbinoda koja će oprat špjaje* (7.1.)
- gardošija** (712) -e f – grdosija, velik predmet ili biće; *A žnoš da ti neće tako gardošija čapat na bokune* (18.4.)

- gariful** (881) -a m – karanfil; *Kako su se na Jabuku penjoli i broli garifule za kortejonte. A ako bi jih čapalo slabu vrime, tukalo je te garifule tumbat u more radi vilih ol Jabuke koje stoje na temu škoju* (21.4.)
- garmìt** (303) -în impf. – grmjeti; *Ca ši dronjol, ca niši cul da je cilu nuć garmilo* (11.2.)
- garžûn** (961), -ûnâ m – šegrt, neuspješan ribar; *A jo son kako dite hodil is ovin lokalnin špurtenjacima, ovdì bližu po Vali, is ovin slabin riborima, garžunima, koji nisu mogli noć provu družinu* (22.9.)
- gaša** (596) -e f – omča, petlja; *škurento gaša* – omča koja kliže, koja se stiska: (o ulovljenom dupinu) *Doj mu škurentu gašu na rep da ga ištišne* (6.2.); *duplo gaša* – neklizeća dvostruka petlja koja se baca u more pri spašavanju osobe koja se utapa: *kako se karpi, muški užal da se ne odriši, ošmice za udice, duplu gašu kal covik pade u more za ga išpošit* (16.4.)
- gaštapôn** (273) -a m – žohar; *bilo je buh, ušenok, cimok, gaštaponih* (11.2.)
- Gātula** (507) -e f top. – predjel na zapadnoj obali Biševa i ribolovna pozicija, brak, ispred istoimenog obalnog lokaliteta; *borka neka se otare niž somu Gatulu* (15.4.)
- gavitêl** (336) -êla m – međusinjal, sinjal (plutača) između početnoga i krajneg sinjala parangala za slučaj da parangal pukne da se ostatak može dignuti u brod; *Ti namotoj šride na gavitele i žavancoj malo kalume da moreš vežat* (13.1.)
- gavunôra** (304) -e f – mreža potegača za lov gavuna; *Doj iz šterala gavunore. Iškupi jih na plušćo* (12.1.);
- gîratica** (531) -e f – mreža potegača za lov gira; *Šutra ćemo ukarcat giraticu* (16.1.)
- glôvâ ol mulâ** (543) -e f – završetak mula, lukobrana; *Kal otvoris iža glove ol mula plocu ol fabrike Pol Gušpu* (16.1.)
- glôvnja** (887) -e f – glavnja, upaljeno drvo, cjepanica; *Tu se je pripovidalo už komin i tiškolo glovnje neka boje gori* (21.4.)
- glühôc** (715) -ôcâ m – vrsta malog morskog psa bez repne bodlje (*Selachia*); *Bilo je švake ribe ol kulfa ražin volinìh, paših košćenjokih, gluhocih* (18.5.)
- gòbov** (980) adj. -o, -u, pred. -a, -o – grbav; *naši stori profesionalni ribori makuloni ol rematižme, izlećenih lopatic, gobovih škinih* (23.2)
- goše** (453) pl. tant. -ih f – predzadnja rica (komad mreže, *mohe*, pravokutnog oblika, širok 8 sežanja, *paših*, a visok 20 sežanja; od *rica* se pravi *trata* do *sake* na *trati*, mreži potegači; *ali dobro avertijte na goše da ti ni koje palica ili co fundifera* (15.1.)
- grâcija** (720), -e f – delicija, delikatesa; *Bilo je švake ribe ol kulfa: ražin volinìh, paših košćenjokih, gluhocih, kokotih, delbonih, rombih, murluc, pašaric, maških, paukih, švake morske gracije.*
- grašica** (173) -e f – prljavština od masnoće; *Kal bi finilo žalnvonje, onda bi se oprola baraka i pila ol šalamure, iskupila grašica, ulje da šalamura bude čista* (9.2.); *Važmi štargacu za ištargat katrafunde ol grašice* (7.1.); *Družina bi čistila ulje i grašicu u baraku* (9.1.)
- gripula** (770) -e f – prljavština na koži; *Kal bi pol dož* (185) *na škoju, onda bi se bil umil ol gripule i šalaca.*(19.2.)

- grīža** (746), -e f – proljev; *dvo kila rižih, da koga čapo proliv, diženterija, griža* (19.1.)
- grūhot** (549) -on impf. – drmati, tresti, gruvati; *Ala, ažvelto neka brud ne gruhno jer će ispucot pakol i izletit štupa išpol paniželih pok će brud pušćat vodu* (16.1)
- Gūšpâ Gušārica** (942) -ê f – crkva nazvana po legendi o gusarskoj pljački crkve Svete Marije; *Onda bi še bilo išlo na žolo išpol crikve Gušpe Gušarice* (22.6.)
- gūšt** (608) -a m – užitak; *Tako šon ol gušta legal na čistu pošteju i polušijone lancune* (7.1.); *Šomo šu opet tili ucinit škondal iz bonde da bi dušlo do barufe i novega koronjo, ali naš svičor ni njin dol gušta da noš žavade* (16.6.)
- guštât** (685) -ôn impf. – uživati; *Ala ca čemo guštât friški brujet ol ražine* (18.3.)
- gvadānja** (456) -e f – dio sake mreže potegače s debljim koncem gdje se sabije ulovljena riba radi presipanja u brod; *Avertij na pažuhe da ne išteže, a gvanjanja je novo. Prominil šon je ovega mroka pok šon je omoštil u korku i pomocil u more neka boje žaskuri da jaglica ne špavento i ne fundo še* (15.1.); *Ku je današ ol gvanjanje, neka štane do bonde* (16.2.); *Tumba tu gvanjanje i šake u more neka še išpere ol friškina* (16.3.)
- gvadanjēmo** (570) imper. tal. – naredba da se iz mreže presipa riba; *A šal gvanjanjemo!* (16.3.)
- Gvardijūle** (72) pl. tant. -ih f – zvijezde koje izlazi na istoku kao peto po redu u nizu zvijezda i zvijezda noćnog nebeskog sata; *Petrov veli križ, Petrov moli križ. Ižmeju njih je bila ura i pul. Onda Roščapnice, Šćopi, Vlašići, Gvardijule, Šmokvenica i Piždukalo. Tako šu ove žvižde bile kako aleruj priko noći* (4.1.)
- gvôl** (639) adj. -o, -u, pred. -a, -o – jednak; *neka budu šve tri cime gvole* (18.1.)
- gvôlo** (487) adv. – jednako, ravnomjerno; *Čapa gvolo da ti ne štriže i buta u primu* (15.3.)

H

- hānharušt** (578) -osti n – riblja sitnež; *Tu štarnosti buta u bujul, a hanharušt u kašetu* (16.3.)
- hanžija** (958) -e f – bič, kandžija; *A mene je istukal hanžijun. Ošan repih je imala. Ol volovške kože je bila* (22.8.)
- hmūtot** (669) -on impf. – valjati (brod); *Vej mi je dodijolo ca noš hmuto* (18.2.)
- hōž** (982) -a m – križa, donji dio leđa; *naši štori profesionalni ribori makuloni ol rematižme, izlečenih lopatic, gobovih škinih, nalomjenega hoža* (23.2.)
- hrēštât** (828) hrēšton impf. – tući, prebijati koga
- hropōtina** (971) -e f – hroptanje, škripanje u prsima

I

- imbrojāt še** (333) -ôn pf. – zamrsiti se, zaplesti se; *Vajo pritišnut majštru da še ne imbrojo jer ku bi je po noći netol* (13.1.)
- impakât** (788) -ôn pf. – zapakirati; *kal bi še iškupilo jaštoge iz jaštožere i impakalo za puć prodat* (19.2.)
- impenjât** (64) -ôn pf. – staviti u promet; *Aleruj je malo ku imol, jedino oni koji šu bili u Amerike, ali ti aleroji nišu lako hodili u brud, nego šu štoli doma za memoriju ili*

impenjo ako dujde do velike nevoje da še ga žaloži, a za vrime še je orjentiralo po žviždima (4.1.)

in favūr (86) adv. – povoljno; *Kal bi vitar bil in favur, žnali šu duć na Palagružu pri pet urih, a u Komižu u cetiri i pul* (5.2.)

incetât (562) -ôn pf. – zaglaviti se u oko mreže; *Ovodi je koju šamaruša incetala u šomi šardun* (16.2.)

inferit (151) -în pf. – probiti željeznim šiljkom; *A ca ši ga inferil, olma mu je dupinora ižošla oltra* (6.2.)

ingalunât (1005) -ôn pf. – prevariti se, izložiti se neprilici, doći u nepovoljnu situaciju; *Atento štoj na temun, vidi ca ovi kulap rešte, ako še prolije, izvornit će noš. Atento i čapoj ga dreto u karmu da noš ne ingaluno* (23.2.)

inješkovât (793) -ōjèn impf. – nadijevati mamce za ribu; *a peti je drug bil na šridu, pribirol i čistil mriže i inješkovol* (19.3.)

inkapelât (282) -ôn pf. – nadodati što odozgo (slanu ribu u nepopunjen, do vrha, baril slane ribe); *Polvarži pol lumbul, intajoj, inkapeloj, odriši, veži* (11.1.)

inkapelōvât (238) -ōjèn impf. – nadodavati što odozgo; *A bilo je i kavecih koje še je inkapelovalo. Bilo bi še voltalo dereveršo baril i štavilo unutra katrafunde ižbilo obruce provuklo kurdelu i donapunilo drugi baril* (9.1.)

inkatūra (287) -e f – neprilika; *Mriže će povit pok će ih bit inkatura olvit* (11.1.); *Riba pošempijo i poguco bokun kuda pijavica i ne utece lako, nego njun je pošli inkatura ižvadit udicu* (18.1.)

inkunjât (113) -ôn pf. – učvrstiti klinovima; *dobro barile inkunjojte da še ne maknu, da ne arinaju, da noš ne izvorni* (6.1.)

inkūrto adv. – način upletanja upletke, nakratko (16.4.)

inšaketât (298) -ôn pf. – višak *kalume* (297) namotati u *saket* i podvezati da *kaluma* ne padne po dnu gdje bi mogla zapeti prilikom ribolova; *A žoc niši polvežol šinjol kalumi. Inšaketoj kalume na barilce* (11.2.)

intajât (281) -ôn pf. – spojiti, povezati dva kraja; *Polvarži pol lumbul, intajoj, inkapeloj, odriši, veži* (11.1.)

intrig (675) -a m – neprilika, komplikacija; *Ješon ti rekal da ši oflaci i da ćeš še narigot. Šal krepa tote kal ši til duć iš non u kulaf ža veliki intrig* (18.2.)

invênto (663) adv. – visoko, blizu površine; *Avertij dobro je še barilac okriće jer ako do pul vulte, onda će parangol oštat invento pok neće ribot* (18.2.)

išât (157) -ôn pf. – dignuti; *Ala, ti napuni i tumba koloc. Je ti udril u lno? Iša dvo-tri paša i mola. Ala, išoj ga* (13.2.)

išažinât (176) -ôn pf. – isušiti; *Barenko te bura išažino kako škatafiša* (7.1.)

išforcât (622) -ôn pf. – pojačati; *Vidi da je kurent išforcol, da še žaviju remulini, a vidi da iža puntina toci kako rika* (17.1.)

išfrižôn (776) adj. -o, -u, pred. -a, -o – izgreben; *Ruke išpucone, išfrižone ol žice ol voršnjokih, barkojih ol jaštoga. Uvik še je kuhola lušija i banjalo ruke u nju* (19.2.)

- iškalfōn** (224) adj. -o, -u, pred. -a, -o – (o slanoj sardeli) dobiti neugodan miris zbog nedostatka *šalamure* (223)
- iškaršât** (166) -ōn pf. – (o vjetru) početi puhati iz nepovoljnog smjera za jedrenje; *vajalo je burdižat jer je vitar iškaršol* (7.1.)
- iškartât** (805) -ōn pf. – isključiti, otpisati; *Kal biš donil jaštoge iz škoja u Komižu targuvcu, un bi olma iškartol jaštoge koji šu bili makuloni pok bi ih štavil na bondu, a ždrave je mećol u komišku jaštožeru* (19.6.)
- iškîdot** (368) -on pf. – pocijepati, puknuti (nit kojom se lovi riba); *Ala, ca mi je žategla niko riba. Dojte vešelo ganac. Nemuj njuj dat forte da ti ne iškido* (13.2.); (o ulovljenom dupinu) *Vidi ca je žavežal. Laška mu da ti ne iškido* (6.2.)
- iškocît** (535) -ōcin pf. – 1. skočiti; *a karina ti še mice pok niši šigur za ćapat še žo nju kal iškociš u brud iža marete* (16.1.); *Holte k non na levut i doj tu bocu neka je iškocimo* (15.2.); 2. dobiti ždrijebom; *Iškocila noš je Novo pošta* (16.1.)
- iškurît** (284) -în pf. – doći do kraja u kretanju čega; *Žagropalo je, iškurilo je. Šve šu izmišol, žavil šu mriže* (11.1.)
- išpancōnje** (838) -o n – diranje u koga
- išpārit** (655), -in pf. – opeći, isušiti; *Napravi hlod da šunce ne išpari ješku na udice* (18.1.)
- išpeštât** (351) -ōn pf. – zgnječiti; *Išpeštoj tu gavunih pok žabrumoj* (13.1.)
- išpjegât** (1010) -ōn pf. – objasniti; *žapišijen u ovu bilježnicu iš nodun da će ih digod barž kogod proštit i išpjegat* (23.2.)
- išporživât** (342) -îjñ pf. – stršiti; *Ovode je koša koju toliko išporžije vonka* (13.1.)
- išpurgât** (162) -ōn pf. – izlučiti; *Vajo ga olma rašplotit, izvadit pecenicu, pošolit i polucit i pritišnut korgon neka išpurgo karvetinu pok ćeš vidit ca je peceni dupin* (6.2.)
- ištargât** (1729) -ōn pf. – izgrepsti neku površinu od čega; *Važmi štargacu za ištargat katrafunde ol grašice* (7.1.)
- ištârt** (402) ištâren pf. – obrisati; *šal nojpri ištartite pajule štracun ol šližotin i karvetine da še ku ne pribije ili popužne* (13.3.)
- ištendît** (615) -în pf. – pružiti, rasprostrijeti mreže u moru; *Alavija vajo ištendit pok ćeš nojboje žnat koko noši, je brije niža škuj ili nabije na kroj* (17.1.)
- ištendivât** (59) -îjñ impf. – rasprostirati mreže u moru; *Bilo je pitonje šomo da mriže propadu oni moment kal še žapocme mriže ištendivat* (3.2.); *Avertij kako ištendijes jer izgledo da naganje na barilac* (17.1.)
- ištišnut** (695) -en pf. – stisnuti; *Buta ribu i kvašine, ali abundanton neka še cuje u brujetu jer ražina voli da je malo juto. Kvašina je ištišne* (18.3.)
- ištivât** (490) -ōn pf. – složiti u red; *dujdite ovamo pomoć ovu ribu ištivat i mrižu pribrat* (15.3.)
- ištrakât** (191) -ōn pf. – iscrpsti, izmučiti; *Riba je legla u švilinu i povoje i žatu še teško dviže na škorup. Ako še akužo, olma je dupini išttrakaju da jopet potene* (7.1.)
- ištropât** (317) -ōn pf. – stići do određene točke; *ištropat kroj* – stići barkom do obale; *Gledoj ištropat kroj* (12.1.)
- išvârc** (364) išvâržen pf. – otkvačiti; *Ala, išvaržite te cime* (13.1.)
- išvodjōnje** (254) -o n – svađanje

- išvucivõnje** (803) -o n – skidanje odjeće
išvũc še (797) išvũcen pf. – skinuti odjeću
ižguvernõn (211) adj. -o, -u, pred. -a, -o – uređen s pomnjom, dotjeran; *Tako še je žnalo kako je riba, je ižguvernona* (8.1.)
ižlimât (376) -õn pf. – izbrusiti turpijom; *Avertij da ne ražbiješ ganac kal upreš izmeju kompih da ti išpade. Ali kako će ti išpašt kal niši ižlimol na udice žube* (13.2.)
ižližnut (355), -en pf. – izmiljeti (iz rupe); *Štavi išpol šebe tunju jer će na ovi brum šiguro ižližnut koju riba* (13.1.)
ižlongât (288) -õn pf. – izduljiti; *Mriže će povit pok će ih bit inkatura olvit. Vajo udugo ižlongat da izgubi verinu, oštija, povilo je kako libon* (11.1.)
ižmečât (424) izmčćen impf. – 1. izmetati; *Nemujte klapot i vešlima more ižmečat* (15.2.); 2. puhati (od obale); *Dobro uvij telu ol jidra neka manje vitri jer će šal pocet išpol kraja terinat, a ca budemo bližje, ižmečat će dobro Vala* (13.5.)
ižmendât (759) -õn pf. – zakrpati (odjeću); *žene išpekle kruh, baškotale baškot, ižmendale promine* (19.1.)
ižmũmot (654) -on pf. – isisati što u ustima; *Uvik gledoj da ti vorh ol udice oštane vonka da še ražina pri žadije jer ona je puno furbašto riba pok obrije ili ižmumo bokun ili iždrigo vonka udicu* (18.1.)
ižvaližât (345) -õn pf. – slijediti vijugavi reljef obale ili podmorskoga grebena prilikom bacanja ribolovnog alata; *Doj mažor ovode pol kraj neka boje žašede jer ćemo ižvaližat i žvonške žodive da bišmo ujoli i koju bilu ribu* (13.1.)
ižvarc še (377) -žen pf. – otkvačiti se; *Avertij da ne ražbiješ ganac kal upreš izmeju kompih da ti išpade. Ali kako će ti išpašt kal niši ižlimol na udice žube. A nojboje da ti še ižvarže – da ti otpadne riba sa kuke* (13.2.)
ižvornivõnje (994) -o n – prevrtanje (broda)

J

- Jābuka** (880) -e f top. – naziv vulkanskog otočića zapadno od otoka Visa; *Kako šu še na Jabuku penjoli i broli garifule ža kortejonte. A ako bi jih čapalo šlabu vrime, tukalo je te garifule tumbat u more radi vilih ol Jabuke koje štoje na temu škoju.* (21.4.)
jacõm (819) -āma m – jedrilje, skupni naziv za jarbol, lantine, baštun i jedra; *Tuko majinat i butat jacom ža bondu* (13.5.)
jaglicõra (445) -e f – mreža potegača za lov iglica; *Vajo ukarcat jaglicoru i žvat još družine jer še ža na jaglice hoće ošmorica* (15.1.)
jakëta (774) -e f – kratak muški kaput, sako; *A rukovi na jaketu šu bili ol šalaca kako rakatež pok bi ti bili ruvinali ruke* (19.2.)
jaštožëra (787) -e f – bazen u moru za držanje jastoga
jëška (300) -e f – mamac za ribu u ribolovu
ježina (480) -e f – morski jež
jīdan (956) adj. -o, -u, pred. jīlna, jīlno – ljutit, srdit

jīr (451) -a m – kružni put; *Kal še mišec utopi, onda ćemo napraviti jedon jir okolo škoja* (15.1.)

jōglā (128) -ê f G.pl. -ih / jagôl – igla (za pletenje / krpanje mreže)

jūt (694) adj. jūto, jūtu, pred. jūtâ, jūto – kiseo; *Buta ribu i kvašine, ali abundonto, neka će cuje u brujetu jer ražina voli da je malo juto* (18.3.)

K

kāblić (126) -a m – drvena kutija od pribora za krpanje mreža; *Vižitoj je pol provu kablić, a u njemu mošur, jogla ol armivonjo* (6.1.)

kačōvōnje (993) -o m – pritezanje užeta (*škota*) kojim se upravlja glavnim jedrom

kajīn (877) -ina m – lavor

kalafōt (266) -a m – brodograditelj

kalānko (927) -ota m – barka igračka koju su djeca sam izrađivala oponašajući formu ribarskih brodova

kalāt (765) -ōn pf. – skinuti

kalcète (920) -e f – čarape

kaldūra (183) -e f – sparina na moru, tiho more s izmaglicom izazvanom ljetnom sparinom; *Toliko je vruće da je galona ucinila da more poželeni, a mareta je hitila na špjaju piždacine i galonu da se nikur ne može žakupat. Koliko će ova kaldura durat* (7.1.)

kalīg (251) -iga m – magla na moru; *Doj tu šidorce pok ćemo oštat na ovi kavicol jer bi mogal i kalig – treba ostati blizu plutače parangala prije početka dizanja zbog opasnosti od magle zbog koje bi se plutača mogla izgubiti bez sidrenja uza nju* (18.2.)

kalōda (634) -e f – spuštanje ribolovnog alata u more (mreža, parangal, vrše); *Vajo puć daleko di ši šigur napraviti dobru kalodu* (18.1.)

kalōvāt (853) -ōjēn impf. – spuštati; *pleškale še po gužicama, kalovale gaće pok naporcile gužicu i govorele jelna druguj: „Ovo ti ša njun še koroj, ti ši njuj por“* (21.2.)

kalōvōnje (278) -ōnjo m – spuštanje

kalūma (297) -e f – uže koje povezuje plutaču s utegom na kraju ribolovnog alata na dnu mora; *Inšaketoj kalume na barilce* (11.2); *Ala ca šte duri. Ti namotoj šride na gavitele i žavancoj malo kalume da moreš vežat* (13.1.)

Kalūn (545) -ūnâ m top. – lokalitet u Komiškoj vali blizu plaže Kamenice; *Voga na Kalun jer je voda iz Košarice* (16.1.)

Kāmik (659) -a m top. – otočić uz južnu obalu otoka Sveca; *Vajo šal važešt morke. Jelna ti je Šjabad u Muštačin, a drugo Kamik u Bumbul* (18.2.)

kānava (77) -e f – vrsta suhe trave za brtvljenje; *Štori ribori i mornori bili bi pošidinavili, imali bi vloše kako ol kanave jer šu njin vloši bile štotine putih naježene kako u žeca barki* (4.2.)

kantadūr (265) -ūrâ m – pjevač

kantōnje (277) -o n – pjevanje

kantūn (843), -ūnâ – ugao

- kanjôla** (666) -e f – pogrdan naziv za osobu; *Muci, kanjolo, ti ši ža šlušot, a ne ža žapovidat* (18.2.)
- kaoderâc** -âca m – vrsta upletka (16.4.)
- kaparjûn** (92) -ûnâ m – ribar velikog ugleda zbog pobjeđivanja u regatama i rezultata u ribolovu; *Tu je digod odlicuvalo ža duć parvi na Palagružu, bit kaparjun, a još k temu ako biš bil nojveće barilih pošolil. Tad ši mogal imat nojboju družinu, koju še je naticola ša drugima i cinila ariju da je ona nojbojo, a taki šu uvik bili vidjeni i dobivali regate. Bili šu uvik na glošu, a njihove žene šu migole gužicun i govorele: „Ovo šu naši, ca ćete še vi mecat iš našima, oni šu kaparjuni“* (5.3.)
- kâpo** (81), -ota m – zapovjednik; *Na Palagružu bi še bilo izabrolo kapota koji je bil covik mira i reda* (5.2.)
- kapûla** (864) -e f – crveni luk
- karavôna** (142) -e f – veliko jato dupina; *Pogledoj koliko je karavona molih dupinah. Šal će še pošukat pol brud* (6.2.)
- kargôvônje** (992) -o n – natezanje užeta (*korge*) kojim je vezana glava lantine na pramčanom dijelu kako bi se podigao stražnji dio
- karîna** (554) -e f – montabilni sklopivi nastavak statve radi uglavljivanja falaka na provi i krmu; *karina ti še mice pok niši šigur ža ćapat še žo nju kal iškociš u brud iša marete* (16.1.); *Agvanta še karine da ne obletiš na kordur* (16.2.)
- karmâ kvôdra** (949) -e f – kvadratna krma; *Onda je bil kalanko ol late iš fabrike. Ucinil biš mu bil karmu kvodru, škař na provu i škař na karmu* (22.7.)
- karmejôn** (667) -âna m – krmeljivac, pospanko
- karðc** (829), -a m – lučni dio statve, kojom se ona spaja s kobilicom na provi i krmu; *jer bi štupa išlećala kal bi hodili ša kulpima na kroj pok šu brodi hreštali karocima obo žolo* (20.1.)
- kârpit** (593) -in impf. – krpiti (mrežu); *Ješte režentali ormu, poplit i kunce. Kal še ošuši, tuko ga omanit u lopizu neka boje puži kal še karpiti da ne žapire* (6.1.)
- kartêla** (962) -e f – kartica za umatanje duhana; *A kartelu ol španjuleta šu mi na poplat žalipili neka šon, tobože, višji. Rugali šu še iš menon. Ćapali šu me ovi štariji ribori i govore mi: “Kal ne moreš arvat do vešla, štavit ćemo ti kartelu na poplat neka ši višji“* (22.10.)
- karveřina** (406) -e f augm. – krv; *Vajo ga olma rašplotit, išvadit pecenicu, pošolit i polucit i pritišnut korgon neka išpurgo karvetinu pok ćeš vidit ca je peceni dupin* (6.2.); *šal nojpri ištarite pajule štracun ol šližotin i karvetine da še ku ne pribije ili popužne* (13.3.)
- kašêta** (326) -e f – plitak drveni sanduk za transport ulovljene ribe; *Moci kašete u more neka še riba ne žalipije jer ako je kašeta šuha, dulnjo še riba šva oguli i ne vajo ža venditu* (15.3.); *Tu štarnošti buta u bujul, a hanharušt u kašetu* (16.3.)
- katîna** (36) -e f – veslačka pozicija u prostoru ispred jarbola (prema provi); *Dvojica šu bila na vešlih, na traštan i na katinu* (19.3.); *Nojjaciji je vožil na katinu. Njemu je bilo vešlo nojboju. Njeguv je bil pošol ili dužnušt kal še voži u rašfalkonu gajetu da žatice*

na maretu. Digod je ažvelto i po dvi vogadure vajol napravit dokle drugi jelnu. Kal še voži pol šobon vajalo je da averti ža škocit na škaf ža mećat mriže u more, jerbo je bil nojbliži švičoru i mogal je nojboje cut komondu švičora jer švičor je govoril pomalo da drugi brodi ne cuju ca še ovamo dogodjo. Drug ol katine je bil ža šve težje lavure, kal je vajalo donit, prinit, ukarcat, iškarcat (3.1.)

katôlda (937) -e f – steznica za pripone (sartije) jarbola; *Cinili šmo i gajetice iš latinškin jidron i jidron treva. Boceli ol botunih, katolde ol botunih (22.6.)*

katrafünd (167) -a m – poklopac na koji se stavlja kameni uteg radi pritiskanja usoljene ribe u barilu; *Važmi štargacu ža ištargat katrafunde ol grašice (7.1.); Bilo bi še voltalo dereveršo baril i štavilo unutra katrafunde, izbilo obruce, provuklo kurdelu i donapunilo drugi baril (9.1.)*

katramât (820) -ôn pf. – premazati unutrašnjost barke katranom radi konzervacije i nepropusnosti oplate; *oprolo brud, ištéglo da še ocidi, da ga še more katramat i blakat (20.1.)*

kavalèti (974) pl. tant. -ih m – primitivni krevet od dasaka podignutih od tla dvama nosačima (*kavaletima* – konjima) sa slamnjačom od suhe trave; *Dronjolo še na pojace ol šlame ili ložumine na kavalete. Buhe, cimci i ušenci nišu mira doli pok šu uvik pošteje ili kavaleti škripali, pok še šumjalo da še išpol bijca ništo dogodjo (23.1.)*

kavèc (237) -a m – ostatak čega, nenapunjen u potpunosti baril slane ribe; *A bilo je i kavecih koje še je inkapelovalo (9.1.)*

kavicôl (306) -ôlâ m – kraj ribolovnog alata (mreže, parangala, tunje); *štavi kavicol na bondu da še ne žavije možak. Odaberi šponu i pero neka ti je vonka da moreš vežat kavicol i štavi bokun molega mažora (12.1.); Čapa kavicol. Leva mriže. Odaberi kavicol (12.2.)*

klāpot (472) -jen impf. – tući, kucati, bubati; *Nemujte klapot i vešlima more izmećat – da se riba ne plaši (15.2.)*

kmīcât (409) kmīcen impf. – fig. rogoboriti, prigovarati; *Uvik kmiceš da nišmo ujoli, a vidi pol karmu koliki je štug ribe (13.3.)*

kôfa (789) -e f – košara od pruća za držanje ulovljenih jastoga (između suhe trave) za vrijeme ribolova; *Kal bi jaštog dušal na škaf, čapol bi ga parvi švičor i izvadil iz mriže, a drug ol prime bi ga štavil u kofu, u šuhu trovu da še ne bi ražbil (19.3.)*

kòkot (716) -a m – riba kokot (*Trigla spec.*); *Bilo je švake ribe ol kulfâ: ražin volinih, paših košćenjokih, gluhocih, kokotih (18.5.)*

kolacât (359), -ôn impf. – željeznom alkom oslobadati zapeti parangal; *Veži cimu ol arganela ža frižetu kal budeš kolacol da ne izgubiš koloc (13.1.)*

kolacić (753) -a m – mali drveni obruč koji se upletao u mrežu vrše na jednom i drugom kraju da bi služio kao ulaz u vršu za ribe i rakove; *I kal bi še bilo šve oparćalo, vorše uplelo, štavilo šscope, žadentalo kolaciće, voršnjoke uplelo (19.1.)*

koľnac (443) -inca m – koljence prsta; *Ištukal šon šve kolince – prilikom veslanja u barci često jedan ribar zna udariti šakama u kojima drži veslo o drugo veslo i tako izrani prste (14.2.)*

- kôlma** (444) -e f – mirno more; *bonaca kolma* – sasvim mirno more, bez vjetra
- kolb** (471) -â m – kraj mreže trata za koji se veže uže kojim se mreža poteže prema obali; *Buta kolo u more* (15.2.)
- kolôc** (357) -ôcâ m – željezna alka za oslobađanje zakvačenog parangala; *a ti namotoj arganel i veži koloc. Veži cim u ol arganela za frižetu kal budeš kolacol da ne izgubiš koloc* (13.1.); *Provat ćemo štatit koloc, ali mi štruco riba. Šal će je koloc obrit. Ala, ti napuni i tumba koloc. Je ti udril u lno? Iša dvo-tri paša i mola. Ala, išoj ga* (13.2.); *koloc za goše i gvadanju* – željezna alka koja se vezuje na dijelove donjeg ruba trate; *Veži koloce na goše i gvadanju i u pul bonde dobro ištišni iš bižulinon da ti še ne mice jer tu darži da ne povije* – da se mreža ne uvije (16.1.)
- kolûmba** (934) -e f – brodska kobilica – *i kolumba od gvoždenega obruca da, kal še plova izvorne, da še jopet ispravi* (22.5.)
- komôr** (275), -ôrâ m – komarac
- kômp** (375), -a m – razmak između rebara broda; *Avertij da ne ražbiješ ganac kal upreš izmeju kompih da ti išpade. Ali kako će ti išpašt kal niši izlimol na udice žube* (13.2.)
- Komûna** (29) -e f – renesansna tvrđava u komiškoj luci koja je služila za obranu od gusara te kao skladište za sol korištenu u ribolovu za soljenje plave ribe; *Tu šu bile store užonce naših štorih koji šu pune Komune šoli tratili za vrime velike ribašćine koja je bila 1909. godine koju še nomino u komiškuj memoriji* (2.1.)
- kônât** (831) kûnta m – račun, obračun; *a kal štajun fini i konat še ucini, ni bilo pinež švakomu za kupit mudonte* (20.2.)
- konôba** (839) -e f – podrumaska prostorija kuće; *A nojveće šu še judi šaštajoli u konobe, na Miriću, u portune, po špjajima* (21.1.)
- Konôl ol Žvêca** (879) -ôlâ – Sueski kanal
- konšêrva** (745), -e f – koncentrat od rajčica
- konškrît** (681) -a m – regrut; *A i lijuna bi ovu mortvu more raškompenšalo, a da neće mlodega konškrita gole brode, bež barkih* (18.2.)
- kônter** (784) -a m – riba kantar (*Cantharus lineatus*); *A bilo je i konterih, šalop od rucjoka i švake dobre ribe* (19.2.)
- kontreštônje** (276) -o n – prepirka, žestoka raspra
- kopošônta** (1007), -e f – groblje; *I tako šu jedon za drugin partivali pol cempriše ol kopošonte* (23.1.)
- kopravênda** (263) -e – prodavačica
- korât še** (848) -kôren impf. – svađati se
- kordûn** (965) -ûnâ m – lančić od plemenitog metala koji se nosi oko vrata
- kordûr** (559) -ûrâ m – obalni pojas koji plače more; *Agvanta še karine da ne obletiš na kordur* (16.2.)
- kôrg** (161) -a m – uteg za pritiskanje posoljene ribe; (o mesu ulovljenog dupina) *pritišnut korgon neka išpurgo karvetinu* (6.2.)
- kôrka** (457) -e f – borova kora i tekućina od te kore za mašćenje mreža (trata); *pok šon je omoštil u korku i pomocil u more neka boje žaškuri da jaglica ne špavento* (15.1.)

- kortejōnta** (882) -e f - djevojka s kojom se mladić zabavlja; *Kako ū se na Jabuku penjoli i broli garifule ųa kortejonte* (21.4.)
- košā** (339) -ē – podmorska kosa, greben; *Ovode je milura. Šal ūmo na košu* (13.1.)
- Košārica** (546) -e f top. – predjel kod crkve Svete Marije na komiškome ųalu koju narod po legendi naziva Guspa Gusarica / Kosarica; *Voga na Kalun jer je voda ių Košarice – morska struja iz pravca Košarice* (16.1.)
- košćenjōk** (714) -ōkā m – vrsta malog morskog psa (*Acanthias vulgaris*)
- košica** -e f – pletenica od starih konopa (16.4.)
- koštāt** (468) -ōn pf. – pristati barkom uz obalu ili plutajući objekt ili (o ribi) na ribolovnu poziciju; *Neka ih, koštāt će one na poštu* (15.1.)
- kōtula** (851) -e f – tradicionalna suknja; *dviųzola fuštone i kotule, pleškale se po guųicima* (21.2.)
- krāvošac** (885) -ojca m – neotrovnna zmija smuk; *ol ūtroha ca ū ga u košti ulivali provjonjen obo bakotima, legotima, mortvima ca po noći gredu, obo velikin kravojcima* (21.4.)
- kredōnje** (102) -o n – uzvikivanje ponude robe radi privlačenja kupaca kad bi u Komiųu stigao brod s voćem i povrćem iz Apulije
- krejōncija** (53) -e f – pristojnost, poštivanje i uvaųavanje drugoga; *ųnalo se je iųišt veće ol dvi ūtotine ūarde (bilješka 5) kako je ku til do mile voje, a kal je bilo malo, uvik bi bilo cagod oštalo i nikur ne bi vaųel ol krejōncije makor bil i glōdan* (3.2.)
- krelō** (605) -ā n – krilo; fig. *bit krelō i guųica* – biti s nekim veliki prijatelj; *Šutradon ūmo opet bili kako krelō i guųica kal se je rašprovjalo Pol Boųonića ku je kriv a ku je pravedan* (16.6.)
- krišnjōk** (13) -ōkā m – mjesec srpanj; *Ca je bilo nojteųje – proųtrit mriųe i na onemu ųeštokemu ūuncu u krišnjoku voltovat mriųe* (1.2.)
- krōk** (556) -a m – pas ispleten od konopa kojim se ribar zakvači za uųe kojim poteųe ratru na obalu; *Ala, ųamoųi njin kroken neka gredu napri* (16.2.)
- krūto** (464) adv. – jako, vrlo; *kruto avertit* – jako paziti na ūto; *Vajo kruto avertit kurent da noų ne privari jer biūmo prilipili na košu ol Babe* (15.1.)
- kućin** (859) -a m - mali morski pas (*Selachia*)
- kucinōra** (202) -e f – vrsta mreųe stajaćice najčeųe koriųtena za lov jastoga; *Šardelore, budele, pripoųte, kucinore tu se je pravilo i plelo ol pujiųkega kunca i ųatu ū mriųe bile dobile ime pujiųke* (7.2.)
- kūlaf** (633) kūlfa m – pučina; *Kal ū ovako ūtabilō, ūiguro vrimena potegla, tuko puć u kulaf* (18.1.); *Šal krepa tote kal ūi til duć ių non u kulaf* (18.2.)
- kūlap** (827) kūlpa m – udar vala; *Bilo je momentih na oni kulap kal bi se gajeta bila abrivala pok oni temun, ona jidra trrrrrr. To iųto kao da čeų obletit u ariju. Ako je veliki kulap iųprid prove, ūtroh te je da ne afugoų brud, da ga ne afugoų pol kulap ių jidrima* (22.1.)
- kūlnjo** (538) -e f – prvo uųe, od njih nekoliko, duųine 100 metara, koja se veųe za kraj trate da bi se ratru vuklo prema obali; *Kal ūte uųe pribroli, veųite na kulnju barilac ol baruųe* (16.1.)

- kumpanjôda** (1004) -e f – jedan iznenadni veliki val, veći od ostalih, koji može prevrnuti brod; *pok afugovonje broda ol kulpa mora kal gre kumpanjoda* (23.2.)
- kûnce** (132), -a n – konac, nit za krpljenje ili pletenje mreže; *Ješte režentali ormu, poplit i kunce* (6.1.)
- kundùt** (3), -a m – nužnik
- kûnka** (813), -e f – pljosnati veći komad pluta koji se koristio za plutače u ribolovu jastoga; *Kal bi finila štajun i dušlo še doma i hronilo na mišto orti, ošušilo, štavilo na švoja mišta puta, rejidure, putore, kunke* (20.1.)
- kûnj** (232) konjâ m – klupa (konj) za pravljenje barila; *bili bi donili išprid barake konja i lna, obruce, švilaca, maraš ža obruce žadentovat* (9.1.)
- kurcêj** (688) -ějâ m – izduženje uz rep raže s jedne i s druge strane; (o raži) *Ala, ne čakuloj, doj vamo ti maraš neka njuj ošicen rep i kurceje i oderen je na priške* (18.3.)
- kurdèla** (241) -e f – vrpca; *Bilo bi še voltalo dereverso baril i štavilo unutra katrafunde izbilo obruce provuklo kurdelu i donapunito drugi baril* (9.1.)
- kurênt** (344) -a m – morska struja; *Avertij koji je kurent* (13.1.); *Voga na kurent* (13.2.); *Vajo kruto avertit kurent da noš ne privari jer bišmo prilipili na košu ol Babe* (15.1.); *Tako ti je kal ne pogodiš kurent pok volta napuko i ne umješ ništa* (15.4.); *Moća na carnjule vidit kal je mlikotina. Bit će siguro išplivoli ako kurent nabije pašu na kroy* (17.1.); *Vidi da kurent forcoje* (17.1.); *Vidi da je kurent išforcol, da še žaviju remulini, a vidi da iža puntina toci kako rika.*(17.1.)
- kurîlo** (294) -a n – prolaz jata riba; *žapašot u žopaš, na kurilo* (11.2.)
- kurôj** (967) -āja m – odvažnost, hrabrost; *A onda je u me došal kuroj* (22.11.)
- kûrta** (569) -e f – prostor u moru opasan mrežom; *Ala, ti na provu tumba koju štinu u kurtu neka riba gre u šaku* (16.2.)
- kûš** (529) -a m – komad; *da ku ne pade na šike jer bi še razbili kako butiljun u štu kuših pok ku bi ga iškupil* (15.6.)
- kuvertèla** (494) -e f – završna trenica na pramčanoj i krmenoj palubi barke; *Šaku buta na šomu kuvertelu* (15.3.)
- Kûžmini** (906) pl. tant -ih – porodični nadimak
- kvalitôd** (207) -i f – kvaliteta; *I Garci šu kupovoli u Komižu šlone šardele, a bili šu špecijališti ža požnat kvalitod šlone ribe* (8.1.)
- kvarțir** (196) -īrâ m – dio broda na provi i krmi gdje se brod počinje sužavati pa do kraja prove ili krme; *puć pol kvartir kalat gaće i važešt žolovu štinu ža prišvitlu* (7.1.)
- kvòška** -e f – kozica, mali račić (*Penaeus kerathurus*) (16.5.)

L

- lācan** adj. -o, -u, pred. -a, -o – gladan (16.4.)
- lamprida** (140) -e f – riba lamprida (*Peromyzon marinus*), koja se znala zalijepiti za podvodne dijelove broda kako bi sisala paklinu ili blak kojima je brod bio premazan; *Pogledoj na temun je lamprida ca šišo blak i katrom* (6.2.)
- lancûn** (2) -ūnâ m – plahta

- lantfina** (932) -e f – motka za razapinjanje jedra; *Gore lantina i mont ol botunih za dvižot jidro na jorbul* (22.5.)
- largât** (428) -ôn pf. – udaljiti se; *Largoj ol Manjareme jer šu vešla škupa* (13.5.)
- laškat** (155) -ôn pf. – popustiti nategnuto uže; (o ulovljenom dupinu u moru) *Vidi ca je žavežal. Laška mu da ti ne iškido* (6.2.)
- laškot** (470) -on impf. – bježati, juriti pred progoniteljem; *Ono ih vidi ca bižigaju po skorupu, šal će pocet laškot* (15.1.)
- lašnut** (522) -en pf. – planuti, bljesnuti sjajem; *Larga da te ne ošmudi jer šuma lašne i plašne kako širomaško šuperbija* (15.5.)
- laštra** (62) -e f – staklo navigacijskog ferala; *Prema provi šu bile laštre carnjeno i želeno, a prema karmi bilo* (4.1.)
- lâta** (948) -e f – tanki, lako savitljiv lim; *Onda je bil kalanko ol late iz fabrike* (22.7.)
- lavûr** (35) -a m – rad; *neka ti je bonda ol šride libera za lavur kolo mriže* (15.2.); *Vidi kal niši donil špurtel kako gre šlabo lavur* (15.3.)
- lavurât** (921) -ôn impf. – raditi; *Ženške šu u to vrime u kalcete po kući hodile za ne probudit muže koji šu po švu nuć lavurali* (22.4.)
- lavuratûr** (93) -ûrâ m – veliki radnik, radnik; *I komiško gošpoda šu toliko doržala do dobrega ribora, a šve one koji šu hodili po škojih i bili dobri lavuraturi, mucnici, žvoli šu ih deroti* (5.4.)
- lažanje** (735) pl. tant. -ih – ručno rađena plosnata tjestenina
- lažarûn** (261) -ûnâ m – lijenčina, neradnik; *A bilo je lavuraturih, mucnikih, ali i lažarunih* (10.2.)
- lebičôda** (984) -e f – vrijeme kad puše jugozapadni vjetar (*garbin*) koji podiže velike valove
- legôt** (884) -a m – duh umrle osobe koji, prema vjerovanju, poslije smrti još postoji u kući; *Onda še ne govori ol štroha ca šu ga u košti ulivali provjonjen obo bakotima, legotima, mortvima ca po noći gređu* (21.4.)
- legûmi** (738) pl.tant. -ih m – leguminoze (grašak, grah, bob, leća, slanutak)
- lenjom** (756) -âma m – drvena građa; *I kal bi še bilo šve oparćalo, vorše uplelo, štavilo šcope, žadentalo kolaciće, voršnjoke uplelo, iz buška lenjom donilo* (19.1.)
- lešto** (193) adv. – brzo; *A šal lešto, pocet će garbinoda* (7.1.)
- lêva (se)** (417) imper. – **1.** ustani; *Leva še, naši, pala je bonaca* (13.5.); **2.** diži; *Leva mriže* (12.2.)
- levandûra** (382) -e f – okrugla drvena posuda za parangal s udicama nataknutim na obodu
- levantarûn** (985) -ûnâ m – olujni istočnjak s kišom; *Vloši na glovu bi mu žabilili ol brigih i penširih, jidrenjo, navigovonjo, furtunih i furtunolih, burih i lebičodih, levantarunih* (23.2.)
- levônt** (65) -a m – **1.** istok; *a za vrime še je orjentiralo po žviždima po kojima še je racunalo ure i tu šu izvecera bile parve žvižde koje šu išticole u levontu* (4.1.); **2.** istočni vjetar
- levût** (447) -a m – leut, ribarski brod za lov plave ribe koji opasuje svjećaricu mrežom; *Ala, potegni levut švičoru da še ne pribije* (15.5); *Levut je imol i šohe* (22.7.); *Vajo ukarcat*

jaglicoru i žvat još družine jer se za na jaglice hoće ošmorica. Dvo u borku i u levutu šeštorica (15.1.)

liber (477) adj. -o, -u, pred.-a, -o – slobodan; *Ražormoj vešlo na katinu i šridu po ih stavi daprova na bondu ol prime neka ti je bonda ol šride libera za lavur kolo mriže* (15.2.)

libôn (290) -āna m – debelo uže kojim se opasuje mošt prilikom prešanja grožđa na tradicionalan način; *Mriže će povit pok će ih bit inkatura olvit. Vajo udugo izlongat da izgubi verinu, oštija, povilo je kako libon* (11.2.)

lijûn (679) -ûnâ m – lav

linjât (968) -ôn impf. – nestajati, slabjeti; *I tako šu se godišćo namotovala, furca še gubila, život je linjol* (23.1.)

lipo (618) adv. – **1.** lijepo, uredno; *Lipo tu štivojte udugo* (15.3.); *A bilo je lipo slušot kako šu štori Komizoni navigali do Rudice i Piškići na Gargano gajetima* (21.3.); **2.** prilično, dobro; *Ješi ga dobro apikol jer lipo poteže* (17. 1.); *Baš je lipo išlo puto šoto* (17.1.)

lišpid (180) -a m – masnoća, prljavština od masnoće; *Gledoj ca šu brodi čapali lišpid* (7.1.)

litô (123) lita m – dljeto

ližot (914) -en m – **1.** hodati četveronoške; *Oni šu še iz nojranijega ditinštva špremali za more, cin bi poceli ližot*; **2.** gmizati

lnô (210) lnâ n – dno; *Je ti udрил u lno?*(13.2.); *Doj majštru meni da ti je maknen ol lna* (18.4.); *Imali šu šperune ol darva fino žaoštrene, duge jedon metar pok bi ga tiškal kroz ždrib ol barila ili mojace do šomega lna pok bi ga na nuš vonjol* (8.1.)

lopiža (866) -e f – zemljana posuda za kuhanje hrane; *Kupovoli lopize, teće, fjaške* (21.3.); *Ješte režentali ormu, poplit i kunce. Kal še ošuši tuko ga omanit u lopižu neka boje puži kal še karpi da ne žapire* (6.1.)

lôvak (548) adj. lôvko, lôvku, pred. lôvka, lôvko – koji je povoljan za lov; *Voda iz Šćećo ni lovka* (16.1.)

ložûmina (973) -e f – vrsta trave gustog busena koja se upotrebljavala za slamnjače; *Dronjolo še na pojace ol šlame ili ložumine* (23.1.)

lûc (946) lûcâ m – luč; *Švitilo še je na luc* (22.7.)

lûg (942) lûgâ m – pepeo; *Štukovalo še je katramon i lugen kako i provo gajeta* (22.6.)

lûmbul (280) -a m – jedna od niti kojom je upleteno uže; *Polvarži pol lumbul* (11.1.); *Vidi ca je tunja obilila obo žodiv da je jedva dušla gore na jedon lumbul. U malo da ni pukla* (13.2.)

lušija (170) -e f – topla voda u kojoj je otopljen pepeo; *Ruke išpucone, išfrižone ol žice ol voršnjokih, barkojih ol jaštoga. Uvik še je kuhola lušija i banjalo ruke u nju* (19.2.)

M

macagarbûn (274) -ûnâ m – rovac, kukac koji živi u gnoju

macavarîja (957) -e f – veliki drveni mlat kojim se tukla smrča ili kora bora za pravljenje tinte radi bojanja i konzervacije mreža; *muj otac je dušal jidan iš macavarijun i šve je te gajetice macavarijun išpeštol* (22.8.)

- macûla** (121) -e f – drveni čekić za šuperenje; *Ješi važel dižicu, noštavak, maculu, švilac, lito, štupu* (6.1.)
- māca** (678) -e f – mrlja; *Vidi ga ca še mucu, švi je išal na maće. A i lijuna bi ovu mortvu more raškompensalo* – mijenja boju lica zbog mučnine od morske bolesti (18.2.)
- Madònini** (909) pl. tant. -ih m – porodični nadimak
- mahrāma** (766), -e f – rubac, marama; *pok da žena kalo mahramu iz glove i rece: „Adijo naši“* (19.1.)
- Majèla** (136) -e f top. – planina u unutrašnjosti Italije Maiela, čiji se vrh vidi iz Komiže kao otok na horizontu desno od Biševa u vrijeme velike vidljivosti; *Vidi še Majela. Šiguro je šoto široko* – po velikoj vidljivosti zaključuje da slijedi jugo (6.2.)
- majināt** (420) -òn pf. – spustiti jedro; *Tuko majinat i butat jacom za bondu* (13.5.)
- majnōvōnje** (991) -vōnjo n – spuštanje jedra
- mājštra** (332) -e f – nit parangala na koju su vezani pioci s udicama; *A ca ti je tu teško? Tu je šiguro volina. Doj majštru meni da ti je maknen ol lna. Vidi kako njun vajo dudot dokle še ne olcipi* (18.4.)
- makulōn** (723) adj. -o, -u, pred. -a, -o – oštećen, povrijeđen; *Ža puć na jaštoge na škoje, tukalo je nojpri noć dobru i joku družinu, one koji šu forconi da njin ništa ne škodi, a da ni makulon, da je zdrov kako ština ol Brušnika* (19.1.); *Kal biš donil jaštoge iz škoja u Komižu targuvcu, un bi olma iškartol jaštoge koji šu bili makuloni pok bi ih štavil na bondu* (19.6.)
- Maltēzovi** (910) pl. tant. -ih m – obiteljski nadimak
- manavèla** (362) -e f – drvena batina za ubijanje ribe; *Dojte ovamo ganac i špurtel i manavelu ako bude koju marina da njuj glove išpešton da ne bi koga žagrižla* (13.1.)
- Mancinovica** (780) -e f top. – spilja u uvali *Zaruška* na otoku Svecu gdje su ribari obitavali za vrijeme višednevnog ribolova (danas je urušena); *A jilo še je u špilu Mancinovicu i špolo na pojace ol šlame* (19.2.)
- maništra** (730) -e f – tjestenina
- Manjarèma** (429) -e f – brdo i punta na desnoj obali Komiške vale; *Ne vož ovode bližu kraja. Largoj ol Manjareme jer šu vešla škupa* – prema usmenoj predaji punta i brdo Manjarema nazvana je prema podmorskom grebenu gdje su ribari često lomili vesla (tal. *mangia remo* - koji jede veslo) (13.5.)
- mārac** (769) mōrca m – ožujak; *I tako še je ribolo šicanj, velu, marac, avril i mož* – lovilo se jastoge (19.2.)
- marangūn** (267) -ūnā m – drvodjelac
- marāš** (234) marāša m – sjekač, mačeta za rezanje mesa ili ribe; *maras za obruce žadentovat* (9.1.)
- marcōn** (215) adj. -o, -u, pred. -a, -o – koji je od mjeseca ožujka, riba ulovljena u ožujku; *A užalo je bit i marcōne ribe* (8.1.)
- marèta** (40) -e f – blaže uzburkano more; *Vajo žnat na maretu žaticot* (12.4.); *karina ti še mice pok niši šigur za čapat še žo nju kal iškociš u brud iža marete* – kad val približi razinu obale i broda da je lakše skočiti u brod ili iz njega (16.1.)

- margarita** (582) -e f – uzao kojim se skraćuje duljina užeta najčešće za to da bi se spriječilo pucanje na oštećenome mjestu; *Jedon lumbul je pukal. Ucin permomenta margaritu. Vidi ti da još ni naucil vežat margarit* (16.3.)
- marina** (363) -e f – riba marina (*Muraena helena*); *Dojte ovamo ganac i špurtel i manavelu ako bude koja marina da njuj glovu išpešton da ne bi koga žagrižla* (13.1.)
- maška** (718) -e f – riba morska mačka (*Scyllium canicula*)
- maška** (260) -e f – mačka; *maška ol dvo komina* – dvoličnjak: *ovo ti ga, buždo, uližice, gužico, rufijonu, maška ol dvo komina* (10.1.)
- maškul** (896) -a m – muški okov za kormilo, na krmenoj statvi koji ulazi u ženski (*feminu*), koji se nalazi na kormilu; *temun je vajalo pritišnut da ne izleti maškul iz femine i da ne oštaneš bež temuna* (22.2.)
- matadūra** (913) -ûre f – oprema za jedrenje, postava jedrilja; *Boje je jidрила gajeta komiško nego taljonski trobakuli od šest-šedan vagunih. To je bila matadura to je bilo šve uredjeno, to ni moguće virovot, to šu bili provi morški vuci koji šu se probivali kroz bote i vitre. To šu bila špeciјolno jidra* (22.3.)
- mažor** (312) -a m – sidreni kamen za ribolovne alate; *Odaberi šponu i pero neka ti je vonka da moreš vežat kavicol i štavi bokun molega mažora* (12.1.)
- mečonje** (493) -o m – postavljanje, stavljanje
- milura** (338) -e f – podmorski brak, plicak; *Doj šridu da štavimo. Ovode je milura. Šal šmo na košu – na plicak valja staviti središnji sinjal parangala koji je služio za slučaj da parangal pukne pri dizanju s jedne strane* (13.1.); *Doj mi tega cornega ugora. Ovi je šiguro uјot na miluru. Propju izgledo ol rape – ugori iz dubine imaju bljedu boju* (14.1.)
- Mirič** (840) -a m top. – sastajalište ribara u predjelu Molo bonda; *A noјveće šu se judi šaštajoli u konobe, na Miriču, u portune, po špjajima* (21.1.)
- mlikòtina** (613) -e f – posve mirno more; *Moća na carnjule vidit kal je mlikotina – ajmo probati loviti carnjule kad je mirno more* (17.1.)
- Mlin** (922) Mlina m top. – žalo u Komiškoj vali i ribolovna pozicija; *Po cilemu žolu Mlina bile šu prošortre mriže* (22.4.)
- mocejina** (1002) -e f – vlaga
- moća** (611) – hajmo, hajdemo (od *homo ça*); *Moća na carnjule vidit – ajmo probati loviti carnjule* (17.1.)
- mohâ** (479) -e f – mrežni materijal za manje mreže (za trate je *teg*); *Ovode šu dušle dvi-tri u čoru mohu – ribe su se zaglavile u mohu većeg oka uz rub mreže* (15.2.)
- mojāca** (115) -e f – drvena posuda veća od barila, oko 70 l; *Baril od ulja i moјacu da ne šundraju* (6.1.)
- molāt (še)** (392) -on pf. imper. moloj / mola – 1. pustiti; *Iša* (157) *dvo-tri paša i mola* (13.2.); 2. pustiti se; *kal opereš ruke u lušiju, ruke ti še molaju* (19.2.)
- mōli dupin** (143) -ega m – vrsta dupina, vrlo opasan za ribara jer tjera ribu; *Pogledoj koliko je karavona molih dupinih. Šal će še pošukat pol brud* (6.2.)
- Mólo bōnda** (915) -e f – predjel u Komiži sa sjeverne strane uvale

- mônkul** (560) -a m – stupić na pramčanom i krmenom boku broda za vezivanje užeta prilikom sidrenja broda; *Doj olma boce na monkule ol prove i karme* (16.2.)
- mônt** (933) -a m – kolotur pričvršćen za vrh jarbola za podizanje glavnog jedra; *Gore lantina i mont ol botunih za dvižot jidro na jorbul* (22.5.)
- môrka** (656) -e f – orijentir na kopnu radi orijentacije na moru; *Vajo šal važešt morke. Jelna ti je Šijabod u Muštaćin, a drugo Kamik u Bumbul* (18.2.)
- Mörtvi dôn** (1008) -ega - Dan mrtvih
- moštâc** -âca m – **1.** željezni prsten s kukom koji kliže po kosniku radi razapinjanja pramčanog jedra floka; **2.** Uže koje povezuje vrh kosnika s donjim dijelom pramčane statve; *kako napravit pajet i moštac ol prove* (16.4.)
- mošûr** (127) -ûrâ m – tuljak od deblje rozge (indijske – *cana di India*) za držanje igala za krpanje mreža; *Vižitoj je pol provu kablič, a u njemu mošur, jogla ol armivonjo* (6.1.)
- môž** (212) mâža m – maj, svibanj
- môžak** (308) môžga m – vertikalno uže na krajevima mreže koje spaja donji (*olovnji*) i gornji (*plutni*) rub mreže i na taj način učvršćuje mrežu po vertikali; *Doj iz šterala gavunore. Iškupi jih na plušćo, štavi kavicol na bondu da se ne žavije možak.* (12.1.)
- mrôk** (18) -a m – ribolovni mrak koji traje 21 noć; *ujoli šmo tega mroka ošan kvintolih* (12.10.); *kal bi finil mrok bili bi poplati išpucoli i tvordi kako u tovara kopita* (1.3.); *Tako se je znalo kako je riba, je izguvernona, je malo šoli, ol kojega je mroka pošoljena, je ol maža ili avrila* (8.1.)
- mùcnik** (94) -a m – radnik koji se iznimno trudi, trudbenik; *A bilo je lavuraturih, mucnikih* (10.2.)
- mudantîne** (919) pl. tant. -ih f – kupaće gaćice
- mudônte** (835) pl. tant. -ih f – muške gaće
- mûkà** (741) -e f – brašno
- mûl** (943) mûlâ m – molo, lukobran
- murlûc** (665) -a m – riba mol (*Merluccius vulgaris*)
- mušica** (394) -e f – morski nametnik koji napada ulovljenu ribu; *Vidi ca šu tu tabinju mušice izmužle da šu oštale šomo košti* (13.2.)
- muškî ūžal** (594) -êga m – jednostavan uzao za vezivanje dva kraja užeta – čvrsto drži, za razliku od sličnog ženskog uzla; *kako se užuntoje kunce, kako se karpi, muški užal da še ne odriši* (16.4.)
- Muštaćin** (658) -a m top. – lokalitet na otoku Svecu

N

- nadijên** (647) adj. -êno, -ênu, pred. -â, -ò – nadjenut, nataknut; *Kal je friško ješka, bokune ne otukuju, nego gucaju nadijene bokune* (18.1.)
- nadiť** (331) -ijên pf. – zakvačiti (mamac na udicu); *Noštuj ti šić ješku neka nadijemo* (18.1.); *Venja vamo parangol da ga nadijemo* (13.1.)
- nagânjot** (616) -en impf. – naganjati; *Avertij kako ištendiješ jer izgledo da naganje na barilac* (17.1.)

- nâjnelno** (416) adv. – sve skupa, odjednom; *Ovu bilu ribu, ove pagare, žubace, kontere i škarpine prodat ćemo najnelno jer se tu ne išploti prodovat na peškariju* (13.4.)
- napārcit** (854) -in pf. – naprčiti, istaknuti stražnjicu; *Kal bi se ženške korale, žamicole bi roge jelna druguj, dvižola fuštone i kotule, pleškale se po gužicama, kalovale gaće pok naparcile gužicu i govorile jelna druguj: „Ovo ti ša njun se koroj, ti ša njuj por“* (12.2.)
- napīrot** (473) -en impf. – natiskivati se; *Voga na borku. Udri ti na primu ša užun jer napiru na kola – riba ide prema vratima mreže pa bi mogle pobjeći te je treba uplašiti da se vrati u mrežu* (15.2.)
- nāpuko** (510) adv. – naopako; *Tako ti je kal ne pogodiš kurent pok volta napuko i ne umješ ništa* (15.4.)
- napūnit** (390) -in pf. – zategnuti uže ili mrežu; *Ala, ti napuni i tumba koloc* (13.2.)
- napūše** (642) adv. – posebno, odvojeno; *Vajo namotat šride, a kavicole netat, butat napuše i štavit u kašetu* (18.1.)
- narīgot se** (674) -on pf. – ispovraćati se
- našlonit se** (619) -in pf. – riba se nasloni na mrežu, ali ne ulazi u oka mreže; *Udri pobukon u kvartir neka riba izlečo vonka neka boje ceto, a ne da šomo našloni i rendi ol mriže* (12.3.)
- naštivāt** (564) -ōn pf. – naslagati; *Ovodi je koju šamaruša incetala u šomi šardun. Ašti boga, ca ša ih naštivol u kompu* (16.2.) – drug koji je presipao ribu iz gvananje (456) imao je pravo izdvojiti koju bolju ribu za sebe, a obično ju je slagao u prostor između dva rebra na boku broda – *komp* (375)
- naučan** (586) adj. -no, -nu, pred. -na, -no – naučen, sa znanjem, naviknut; *Nikur se ni naucan rodil* (16.3.)
- nāvalica** (435) -e f – gužva pri kupovini; *Vidi koju je danas navalica na ribu da ne mogu duć kraju ol galame, tiškonjo, vikonjo* (14.1.)
- navārć** (313) -āržen pf. – nametnuti konop, omću oko čega; *Onda bi družina žavežla na cetiri vešla švun furcun i pul kraja, a ovi koji šu pri tebe dušli na žolo, oni bi agvantali brud pok bi olma navargli parong i potegli brud na kroj* (19.4.); *Čapoj i navarži šponu na kroj* (12.1.)
- navēžōnje** (750) -o n – veslanje protiv struje i valova da bi se brod održao na mjestu
- navīt** (573), -ījen pf. – stisnuti, zbiti mrežu da riba ostane zbijena u saki; *Navijte tu po žanotu i alavija vežite ža frižetu* (16.3.)
- navivāt** (483) -ījēn impf. – stiskati, zbijati mrežu da riba ostane zbijena u saki; *Buta olovo pol noge i pomalo navijite* (15.2.)
- navūć še** (794) -ūcēn pf. – izvući svoj brod na obalu (povratni glagol zbog osjećaja identiteta čovjeka i broda); *Ako je bilo marete, ni še bilo lako navuć na žolo* (19.4.)
- nepotēnat** (530) adj. -ēnto, -ēntu, pred. -ēnta, -ēnto – nesposoban, invalidan; *dorži barbitu neka še štariji ukarcaju da ku ne pade na šike jer bi še razbili kako butiljun u štu kuših pok ku bi ga iškupil. Bil biš do šmarti nepotenat* (15.6.)
- neprātik** (895) adj. -o, -u, pred. -a, -o – nevjest, bez iskustva; *Dušal je nepratik, neiškušan, došal je iš punin jidrima na kulap* (22.1.)

- nerât** (118) nêren impf. – roniti; *Šuvenj buta na pajulac neka prova manje nere* (6.1.)
- netât še** (334) -ôn pf. – osloboditi se, razdriješiti zamršeno; *Vajo pritišnut majštru da še ne imbrojo jer ku bi je po noći netol* (13.1.); *Vajo namotat šride, a kavicole netat* (18.1.)
- nevêra** (97), -e f – nevrjeme, oluja; *žvoli šu ih deroti ili odre štrambjere koji nišu pošivali nevere ni furtune* (5.4.)
- nevôja** (724) -e f – bijeda, siromaštvo; *A nevoja je bila veliko. Vajalo še je na butigu unaprid dužit u targuvca da ti do špižu da moreš puć ribot* (19.1.)
- nikur** (966) pron. – nitko; *Meni nikur ni darovol ništa* (22.11.)
- nominât** (30) -ôn impf. – čuvati uspomenu na nešto ili nekoga u kolektivnoj memoriji; *Tu šu bile šture užonce naših štorih koji šu pune Komune šoli tratili za vrime velike ribašćine koja je bila 1909. godine koju še nomino u komiškuj memoriji* (2.1.)
- nōrâk** (917) nōrka, m – ptica gnjurac; *Šva dica Mole i Vele bonde kal bi imala cetiri-pet godišć, olma šu kako norci pul mora torkali* (22.4.)
- noštâvak** (120), -ûvka m – klin za nabijanje obruća; *Ješi važel dižicu, noštavak, maculu, švilac, lito, štupu* (6.1.)
- noštûj** (651) imper. – požuri; *Noštuj ti šić ješku neka nadijemo* (18.1.)
- Nōvo pōšta** (536) -e f – ribolovna pozicija na južnoj strani Komiške vale, između Kamenica i Šture pošte
- nûko** (104) excl. – uzvik nutkanja, poticanja; *Nuko, dvini ti baril žapacconih šardel* (6.1.)

NJ

- Njiva Žōnkotova** (924) -e top. – ravnica u Komiži u predjelu Potok

O

- obrît** (389) -ljen pf. – **1.** obrijati; **2.** fig. oduzeti, otkinuti, oteti; *Provat ćemo štavit koloc, ali mi štruco riba. Šal će je koloc obrit* (13.2.); *oni iz Šture pošte non je obril žomet* (16.5.); *Uvik gledoj da ti vorh ol udice oštane vonka da še ražina pri žadije jer ona je puno furbašto riba pok obrije ili izmumo bokun* (18.1.)
- ōbruc** (233), -a m – obruć; *Kal bi bacvori žalnivali barile šlonih šardel, bili bi donili išprid barake konja i lna, obruce, švilaca, maraš za obruce žadentovat, šarbuna da njin obruci žapiru kal nabiju* (9.1.)
- ōda cetiri** (541) indecl. – uže (100 m dugo) četvrto po redu od kraja mreže prema obali radi povlačenja potegače (*trate*) prema obali; *Kal šte uže pribroli, vežite na kulnju barilac ol baruže isto tako na oda dvi i na oda cetiri* (16.1.)
- ōda dvi** (540) indecl. – uže (dužine 100 m) drugo po redu od kraja mreže prema obali radi povlačenja potegače (*trate*) prema obali; *Uža oda dvi ni alavija. Jedon lumbul je pukal* (16.3.)
- odabrât** (309) -erèn pf. – pripremiti nekoliko metara užeta ili mreže da ne bi zapelo pri bacanju u more; *Odaberi šponu i pero neka ti je vonka da moreš vežat kavicol* (12.1.)

- òdra štrambjêra** (96) -e f – onaj koji u pretjeranom radnom entuzijazmu ne izbjegava ni opasnosti; *šve one koji šu hodili po škojih i bili dobri lavuraturi, mucnici, žvoli šu ih deroti ili odre štrambjere koji nišu pošivali nevere ni furtune* (5.4.)
- oflācit** (673) -in pf. – omlitavjeti; *Ješon ti rekal da šu oflācil i da ćeš še narigot* (18.2.)
- ofrolāt** (327) -òn pf. – (o ribi) omekšati, izgubiti svježinu; *Ala, vajo kašetu da ištribimo dokle ne ofrolaju* – trebamo izvaditi ribe iz oka i staviti u sanduk dok ne omlitave (12.2.)
- òhleþ** (379) -a m – udar vala o obalu ili udar od obale odbijenog vala; *Vidite je šu von alavija ormona jerbo je dušal ohlep ol kraja* (13.2.)
- ohrekōvāt** (846), -ñjen impf. – pljuvati, hrakati
- okrojīt** (482) -in pf. – nešto loše učiniti, stvoriti neprilik; *Ovo dvi-tri ježine. Dobota šon ga okrojil* – zamalo sam se nabo na morskog ježa (15.2.)
- okurīvāt** (727) -ñjen impf. – trebati, bit od potrebe; *Bil bi ti targovac dol buletin, a ti biš mu rekal ca ti okurije i tako biš bil ucinil provištu* (19.1.)
- olhodīt** (976), -ðdin impf. – odlaziti, napuštati; *Govorilo še je „štori ribor – štori prošjok“ jer kako mu je olhodila furca, tako šu mu štarili orti i brodi, tako je famija bižala ol njega* (23.2.)
- òlma** (804) adv. – odmah; *tukalo je mriže štavit u more da še ohlode ol rujote jer bi še bile užegle i olma rašpale kako paucina* (1.1.); *Tad bi drug rekal švičoru „šjor šu, šjor, olma ćemo uredit“* (2.1.)
- olovnica** (533) -e f – komad olova uvijen oko užeta na donjem obrubu mreže, u funkciji utega; *Nikoliko olovnic šon nabil, potukal olovo neka ne šcipje jer već ni gore štvori nego kal trata šcipje* (16.1.)
- olovnjò** (621) -e f – donji rub mreže s nizom olovnih utega; *Tira na deštru! Olovnu gore!* – donji rub mreže (s olovnim utezima) dižite (17.1.)
- òlovo** (325) -a m – donji rub mreže s nizom olovnih utega; *Tira olovo neka ti ne išpadaju* – da ne ispadaju zaglavljene ribe (12.2.)
- òltra** (152) adv. – skroz; *A ca šu ga inferil, olma mu je dupinora ižošla oltra* – proba je kopljem dupina tako da je koplje izašlo na drugu stranu tijela (6.2.)
- olvörnīt** (388) olvörnēn pf. – skrenuti brod; *Šal mi olvornite jer gre čapat* – skrenite brod jer će parangal zakvačiti (13.2.)
- omanīt** (411) omānen pf. – obrisati; *Cekoj da ištaren tub i omanen mu paver neka še boje vidi ako pašo koji vapor* (13.3.); *Ugore dobro omanite ol šližotin* (13.5.)
- omekcāt** (800) -òn pf. – omekšati; *kal uloviš jaštoga koji še imo išvuć, a požnaje ga še olma kal ga čapoš pol paršte, njemu švi oklop povar nug omekco* (19.5.)
- omōšīt** (8) omōštin pf. – obojiti; *pri je tukalo iškupit mriže, ukarcat, žakarpit, ubrat i ištuc ruj, omoštīt* (1.1.); *gvanja je novo. Prominil šon je ovega mroka pok šon je omoštīt u korku i pomocil u more neka boje žaškuri da jaglica ne špavento* (15.1.)
- oparcāt** (145) -òn pf. – pripremiti; *Vajo šve veceraš oparcāt i štavit u brodu* (18.1.); *Vajo na vištu olma oparcāt ganac* (18.4.); *žene išpekle kruh, baškotale baškot, izmendale promine, oparcāle robu i štavile u šaketu i donile na barbitu* (19.1.)

- ôrca** (150) -e f – privjetrina broda koji se kreće; *Ižduši jidro, vajo ga pogodit na orcu – treba usporiti brod skretanjem na vjetar kako bi bilo lakše kopljem pogoditi dupina* (6.2.)
- orišac** (587) -ca m – vrsta uzla za vezivanje sartija; *jo ću te naucit užal orišac koji nateže šortiju* (16.4.)
- ôrma** (130) -e f – deblji konac za armanje (uređenje, opremanje) mreže; *Ješte režentali ormu, poplit i kunce* (6.1.)
- ôrmon** (378) adj. -o, -u, pred. -a, -o – opremljen, uređen, arman; *Ala, naši, buta vešla u more. Vidite je šu von alavija ormona jerbo je dušal ohlep ol kraja* (13.2.)
- ôrmot** (671) -on pf. –opremiti, urediti, armati; *Ormoj dvo vešla* (18.2.)
- orôre** (897) pl. tant. -ih – strahote; *Pajuli šu letili u ariju. Covik, ako je bil pol provu, bil bi udril glovun u škaf. To šu bile orore, ražumiš ti. Pri na jidra!* (22.2.)
- ôrt** (806) -i f – **1.** ribolovni alat; **2.** kompletna ribolovna postava uključujući i brod i posadu
- ošmîca** (595) -e f – vrsta jednostavnog uzla za vezivanje udica
- ošmûdit** (521) -ûdin pf. – oprljiti vatrom; *Larga da te ne ošmudi* (15.5.)
- oštôrîl** (988) -ôlâ m – vjetar iz pravca juga
- otârt še** (506) otâren pf. – otrti se, okrznuti se, proći tik uz što; *a borka neka še otare niž šomu Gatulu – neka pomoćni brod pri bacanju mreže prođe tik uz obalu lokaliteta Gatula* (15.4.)
- oteškât** (701) -ôn pf. – postati teškim, otežati; *Dobro je oteškalo, šiguro še je obišilo veće ražin – postalo je teško dizati parangal jer se ulovilo više raža* (18.3.)
- otûbar** (216), -a m – listopad; *riba ol šetembra do otubra nikal še ne može ucinit, uvik šu friškace – sardele ulovljene od rujna do listopada ne mogu posoljene nikad dozreti* (8.2.)
- otukovât** (646) -ûjen impf. – (o ribi pri ribolovu) udarati u mamac (što je signal ribaru da je riba prisutna); *Kal je friško ješka, bokune ne otukuju, nego gucaju nadijene bokune* (18.1.)
- otvorît** (385) đrin pf. – otvoriti pogled, skrenuti brod u stranu da bi se vidjelo što je sa strane broda; *Otvori mi malo da vidin pridoše* (13.2.)

P

- Pâcetovi** (905) pl. tant. -ih m antrop. – porodični nadimak
- padvôna** (888), -e f – najlošije vino, koje bi se sredinom studenoga pravilo od dropa, preostalih grozdova od paljetkovanja i vode, kako bi dostajalo do mladog vina početkom prosinca; *Tu še je pripovidalo už komin i tiškolo glovnje neka boje gori, a bližu šebe dižica vina, bevonda i padvona koja je pomogla da še i fjabe provju* (21.4.)
- pahât** (228) -ôn impf. – ugodno mirisati; (o slanoj sardeli) *je paho kako paršut i kako izgledo* (8.2.)
- pahônje** (567) -o n – ugodno mirisanje; (o pečenim girama) *Tu šu one parve ža na rožonj i žadimit cilu štrodu ol pahonjo* (16.2.)
- pajêt** -a m – bokobaran broda

- pajûl** (403) -a m – komad brodske podnice; *šal nojpri ištarište pajule štracun ol šližotin i karvetine da še ku ne pribije ili popužne* (13.3.); *Onda bi jedon dil broda oštól u ariju i onda bi bil pol doli - bummm. Olma šu pajuli izlećali* (22.2.)
- pajûlac** (54) -ûlca m – prostor između banka od katine i pramčane palube u falkuši, a pripadao je *švićoru* (22); *Švićor je uvik špol na pajulac* (3.2.); *Šuvenj buta na pajulac neka prova manje nere* (6.1.)
- pajulôda** (109) -e f – svi dijelovi brodske podnice; *Ukarcojte parve barile žapacone i napravite pajulodu ol katine do prime* (6.1.)
- pakôl** (550) pākla m – paklina kojom se mazalo podvodni dio brodske oplata i spojeve madira; *bronžin ol pakla* – lonac za paklinu
- pālac** (462) pōlca m – zapornik za veslo na boku broda u obliku palca; *cimu veži ža palac ol šride* (15.1.)
- palêta** (169) -e f – drvena plosnata lopatica koja služi kao pritiskač glava sardela prilikom soljenja da bi što više izlučile ulje, kojega se valjalo što prije osloboditi radi kvalitete slane sardele; *iškarcali šmo šve, uredili, štavili šve na švoje mišto, barile, katrafunde, frake, palette* (7.1.)
- pāmetor** (78) -a m – razdoblje pamćenja društvene zajednice ili pojedinca; *Prefin šu ža muga pametora u Komižu bila cetiri vešlora, cetiri radione di šu še cinila vešla* (19.6.)
- pancêta** (439) -e f – komad mesa od trbušne šupljine; *ove pece ol pancete ca će škvarit na žeravu kal ih nadiješ na rožonj* (14.1.)
- panižêl** (551) -êla m – prvi madir od kobilice, koji se penje uz obluk (*karoc*) do *ašte* (ravni dio statve) te je stoga tordiran; *Ala, ažvelto neka brud ne gruhó jer će išpucot pakol i izletit štupa išpol paniželih pok će brud pušćat vodu* (16.1.)
- papalīnjok** (857) -a m – riba papalina (*Culpea sprattus*); *kako šu štóri Komižoni navigali do Rudice i Piškići na Gargano gajetima i tamo prodovali šlonu ribu, šardele, lokorde, škuše, ćurlice, papalīnjoke, šnjure* (21.3.)
- parangôl** (330) -ôlâ m – parangal, ribolovni alat, nit s mnogo udica; *Ala, naši, vajo puć štavit parangol. Venja vamo parangol da ga nadijemo* (3.1.); *Vajo gledot ažvelto ištegnit parangol* (13.2.); *Žaveži k njemu jer mi opet šćipje, a ti pridoše žo nje pok ćemo provat olvornit ol koše da bi non poletil parangol* (13.2.); *revoltat parangol* – skupljeni parangal isprazniti iz posude da bi se ponovno složio u posudu na način da se udice zataknu duž oboda posude – *levandura* (382)
- parangôlški ūžal** (590) -ega užla m – parangalski uzao; uzao za spajanje užeta ili niti jednostrukim, dvostrukim ili trostrukim namatanjem sa svake strane i provlačenjem; *kal bude vrime, jo ću te naucit užal orišac koji nateže šortiju, vultu škurentu i alavija parangolški užal dupli i unjuli* (16.4.)
- parông** (796) -a m – sustav kolotura za izvlačenje ili porinuće broda; *oni bi agvantali brud pok bi olma navargli parong i potegli brud na kroy* (19.4.)
- partêni drŭg** (583) -ega druga m – onaj član družine koji je nespretni, koji nije vičan ribarskom zanatu; *ti tu napravi, jerbo un je parteni drug* (16.3.)

- parvô** (952) -e f - skupina ribara koja s obale vuče mrežu potegaču s kraja mreže koji je prvi išao u more prilikom opasivanja ribljeg jata; *Tira parvo! Tira žotega!* (22.6.)
- pâš** (391) pâša m – sežanj, duljina raspona ruku, ribarska mjera za mjerenje duljine i dubine; *žavancoj jedon paš arganela* (18.2.)
- pâša** (614) -e f – planktonska masa; *Moća na carnjule vidit kal je mlikotina. Bit će siguro isplivoli ako kurent nabije pašu na kroj* (17.1.)
- pâšarica** (717) -e f – riba pasara (*Fam. Pleuronectidae*)
- pašât** (676) -ôn pf. – proći, prestati; (o onome koji trpi od morske bolesti) *Štavi mu mokru štracu na celo pok će mu šve pašat* (18.2.)
- pâšot** -en impf. – pasati, opasivati (ribu mrežom); *To se ja pašolo, to se je potežalo* (22.7.)
- pâšot** (799) -en impf. – dosezati, dopirati do; *sunce paše* – sunce doseže; *Jastog kal se išvuce u primalice, finimenat morca gre pul kraja na pliče di je jacijo vegetacija i di jacije sunce paše kako bi mu ca pri oklop ojacol* (19.5.)
- pašôvat** (638) -ôjên impf. – prolaziti (dobro, loše) u nekom poslu; *ali su uvik boje pašovali koji su bili tihi jer su bili pametniji za žapovidat* (5.4.)
- paštarîzi** (737) pl. tant -îžih m – tjestenina u formi riže
- pâuk** (719) -a m – riba pauk (*Trachinus spec.*)
- pavêr** (61) -êrâ m – fitilj svijeće, ferala
- pâžuha** (455) -e f – dio sake mreže trate; saka je imala 4 pazuhe, koje su služile radi ojačanja sake da ne bi pod pritiskom ulovljene ribe ispucala; *Avertij na pazuhe da ne isteže* (15.1.)
- pêca** (438) -e f – šnita mesa; *Ješi donil maras i šikiricu da napravin pece. Ala, ove pece ol pancete ca će škvarit na žeravu kal ih nadiješ na rožonj* (14.1.)
- pecenîca** (159) -e f – pečenica, ledna pozicija mesa duž središnje kosti; *Vajo ga olma rašplotit, izvadit pecenicu, pošolit i polucit i pritišnut korgon neka išpurgo karvetinu pok ćeš vidit ca je peceni dupin* (6.2.)
- pêkja** (598) -e f – petlja na kraju užeta; *pekju za šogulu* (16.4.)
- penête** (740) pl. tant -ih f - šuplja, koso rezana tjestenina
- penšîr** (983) -îrâ m – briga; *Vloši na glovu bi mu žabilili ol brigih i pensirih* (23.2.)
- perikulât** (486) -ôn impf. – izlagati se opasnosti; *Tuko još prišić, dvo puta prišić, boje nego perikulat i izgubit ribu* (15.3.)
- perîkulo** (795) adv. – opasno; *ako je furtuna perikulo je da te ne razbije obo žolo – opasno je da ti brod ne razbije* (19.4.)
- permomênta** (581) adv. – odmah, u trenutku; *Ucin permomenta margaritu* (16.3.)
- perûn** (875) -ûnâ m – viljuška
- peškarija** (414) -e f – ribarnica
- peškât** (301) -ôn impf. – loviti
- petegulât** (844) -ôn impf. – brbljati, ogovarati
- petegûlonje** (256) -o n – brbljanje, ogovaranje
- Pêtrov mōli križ** (68), -ega m – drugo po redu zviježđe na noćnom nebeskom satu; *Petrov veli križ, Petrov moli križ, između njih je bila ura i pul* (4.1.)

- Pètrov vèli križ** (67), -ega m – prvo zvijezde na noćnom nebeskom satu
- pīćák** (400) pćka m – piok parangala koji je vezan za *majstru* (glavnu nit), a na kraju mu je vezana udica; *Nemuj kidot pićke* (13.2)
- pijât** (48) -ãta m – tanjur
- pila** (243) -e f – manji bazen u ribarskoj baraci u koju se s poda cijedila salamura iz barila posoljene ribe; *onda bi se oprola baraka i pila ol šalamure* (9.2.)
- pīneži** (833) pl. tant. -ēžih m – novac
- pīnit** (572) -in impf. – (o ribi) puštati mjehuriće zraka; *Ca ne vidiš da šu pinile i dvigle šaku* (16.3.)
- pīpa** (873) -e f – slavina
- pīšák** (19) pīška m – oblutak; *još je bilo gore na žolo ol Brušnika – tamo niši mogal u šridalne ol vriline piških buš hodit* (1.3.)
- pištūla** (779) -e f – šlic, raspatak na hlačama; *Ujutro, kal bi se dvigal, digod niši mogal pištulu otvorit* – od rada bi otekli prsti tako da ribar često nije ujutro poslije spavanja mogao otkopčati šlic da bi se pomokrio (19.2.)
- piždācina** (181) -e f – meduza
- Piždūkalo** (74) -ota m – zvijezda Danica; *Petrov veli križ, Petrov moli križ, izmeju njih je bila ura i pul. Onda Rošćapnice, Šćopi, Vlašići, Gvardijule, Šmokvenica i Piždukalo. Tako šu ove žvižde bile kako aleruj priko noći* (4.1.)
- pijacarūn** (262) -ūnā m – nadglednik tržnice
- plāšnut** (523) -en pf. – buknuti plamenom; *Larga da te ne ošmudi jer šuma lašne i plašne kako širomaško šuperbija* (15.5.)
- plēškāt se** (852) -plēšćen impf. – pljeskati se, tući se dlanom; *Kal bi se ženške korale, zamicole bi roge jelna druguj, dvižola fuštone i kotule, pleškale se po gužicama* (21.2.)
- plōnā** (890) -e f – krovna kosina; *Glovnje šu se otukovale neka boje iškre, a u kantun pol plonu je gorila molo švičica na ulje iš paveren* (21.4.)
- plōtīt** (650) plōtin impf. – raspolučivati, rasijecati; *Riba pošempijo i poguco bokun kuda pijavica i ne utece lako, nego njun je pošli inkatura izvadit udicu. Vajo dobota švakuj tarbuh plotit* (18.1.)
- plōva** (928) -e f – barčica igračka; *oni šu cinili kalankote, plove, oni šu jidra šili. Na komad daške žaoštri provu i karmu i štavi na šridu jorbul, na provu štavi baštun, ukrode materi komad robe olkine ocu ol mudontih botune i napravi jidro užo portugeže* (22.5.)
- plūšćò** (305) -ã n – platno za prenošenje manjih mreža; *Doj iz šterala gavunore. Iškupi jih na plušćo* (12.1.)
- pòbuk** (320) -a m – okrugla ploča nataknutna na motku, a služi za udaranje po površini mora radi tjeranja ribe u mrežu; *a ti pobukon muti na švu ašpu duboko neka še našlone i polete u šaku* (15.2.)
- podrišćūša** (748) -e f – proljev; *dvo kila rižih, da koga ćapo proliv, diženterija, griža, teško kletva – šida podrišćūša* (19.1.)
- pòfriga** (690) -e f – zaprška; *buta pofrigu neka štruji da bokun kapula žažuti* (18.3.)
- pogucāt** (649) -òn pf. – progutati; *Kal je friško ješka, bokune ne otukuju, nego gucaju nadijene bokune. Riba pošempijo i poguco bokun kuda pijavica* (18.1.)

- pojāca** (425) -e f – slamnjača; *A jilo še je u špilu Mancinovicu i špolo na pojace ol šlame* (19.2.)
- pojōvōnje** (999) -o n – skretanje barkom niz vjetar zbog nemogućnosti održavanja smjera
- Pol Božōnića** (606) indecl. top. – lokalitet nad uvalom Lucica u Komizi gdje su se ribari okupljali i raspravljali
- Pol Gūšpū** (544) -e f top. – žalo ispod crkve Gospe Gusarice
- polšić** (492) -ičen pf. – poviti mrežu tako da se ne može vertikalno prostrti u moru jer donji dio mreže s olovom prijede preko gornjeg gdje je pluto; *Alavija voroj na škaf olovo da ne bi polšiklo u meconju* (15.3.)
- polūcīt** (160) -in pf. – špikovati meso češnjakom; *Vajo ga olma rašplotit, izvadit pecenicu, pošolit i polucit i pritišnut korgon neka išpurgo karvetinu pok ćeš vidit ca je peceni dupin* (6.2.)
- polušijōn** (198) adj. -o, -u, pred. -a, -o – opran u vreloj vodi s mješavinom pepela; *Tako šon ol gušta legal na čistu pošteju i polušijone lancune* (7.1.)
- polvārć** (279) -vāržen pf. – umetnuti, podmetnuti; *Polvarži pol lumbul* (11.1.)
- polvēžāt** (295) -vēžen pf. – podvezati; *A žoc niši polvežol šinjol kalumi* (11.2.)
- pomālo** (45) adv. – tiho; *mogal je nojboje cut komondu švičora jer švičor je govoril pomalo da drugi brodi ne cuju ca še ovamo dogodjo* (3.1.)
- pomedōra** (696) -e f – rajčica
- poništra** (271) -e f – prozor
- poplit** (131) -a m – deblji konac za rubove mreža; *Ješte režentali ormu, poplit i kunce* (6.1.)
- poprāžen** (33) adj. -o, -u, pred. -a, -o – popržen (kruh); *a vrot mu je bil udubjen ol šlopa i šunca kako kruh popraženi* (2.2.)
- populāt** (401) -ōn pf. – popuniti, nadomjestiti; *populat udice parangola* – nadomjestiti otrgnute udice na parangalu; *Nemuj kidot pičke. Vajat će udice populat* (13.2.)
- popūrit** (511) -in pf. – tek malo popržiti ili ispeći; *A ca moreš, tu še živima dogodjo da ne ulove niti za popurit* (15.4.)
- popūžnut še** (408) -en – pokliznuti se; *ištarite pajule štracun ol šližotin i karvetine da še ku ne pribije ili popužne* (13.3.)
- pōrtit** (526) -in pf. **1.** otputovati; *Kal šmo še olmorili, nagrijoli, napekli i najili i ošusili, šal vajo portit* (15.6.); **2.** fig. umrijeti; *portit pol cempriše – I tako šu jedon za drugin partivali pol cempriše ol kopošonte* (23.1.)
- portūn** (841) -ūnà m – *A nojveče šu še judi šastajoli u konobe, na Miriču, u portune, po špjajima* (21.1.)
- pošempījat** (648) -ōn pf. – poludjeti, pomahnitati; *Kal je friško ješka, bokune ne otukuju, nego gucaju nadijene bokune. Riba pošempijo i poguco bokun kuda pijavica* (18.1.)
- pošōde** (49) pl. tant. -ih f – pribor za jelo; *drug ol traštana je bil šluga švakomu jer un je bil i nojmlaji u brodu. Moral je obavežno prat pijate i pošode* (3.1.)
- pošta** (499) -e f – **1.** ribolovna pozicija; *Kal puštiš cim u malo urediš po kuverti, moreš puć špat do na poštu* (1.1.); (o iglicama) *Neka ih, koštāt će one na poštu*; **2.** jednokratno

- bacanje ribolovnog alata u more; *napravit poštu* – *Tuko provat napraviti dvi pošte na gavune* (12.1.); *Kuda šmo mu mi krivi ca ni ujol kako parvu poštu* (15.4.)
- poštôt** (684) -oĭjn impf. – postajati, stajati malo duže; *poštolo je jelnu uru olkal šmo butali kavicol parangola* (18.3.)
- pošukat še** (144) -ôn pf. – podvući se; *Pogledoj koliko je karavona molih dupinih. Šal će še pošukat pol brud* (6.2.)
- pôt** (870) -a m – lonac
- potëgnît** (632) -ëgnen pf. – potegnuti, produžiti se; *vrime potegne* – vrijeme se protegne; *Kal šu ovako štabilo, šiguro vrimena potegla, tuko puć u kulaf* (18.1.)
- potenît** (192) -ënen pf. – potonuti; *Riba je legla u švilinu i povoje i žatu še teško dviže na škorup. Ako še akužo olma je dupini istrakaju da jopet potene* (7.1.)
- pòtić** (872) -a m dem. – lončić
- povît** (286) -ĭjen – uviti; *povit mriže* – uviti mreže pri bacanju u more tako da se ne mogu prostrijeti i ne love; *Mriže će povit pok će ih bit inkatura olvit. Vajo udugo izlongat da izgubi verinu, oštija, povilo je kako libon* (11.1.)
- povōjât** (635) -ōjen – povaljati; *povojat barilce* – valjati barilce u moru da prime vlagu kako ne bi propuštali vodu jer služe kao plutače u ribolovu; *Vajo povojat barilce jer šu šiguro rošušni* (18.1.)
- povûj** (188) -ōja m – vrsta dubinske morske trave; *Riba še povukla u dubinu. Riba je legla u švilinu i povoje i žatu še teško dviže na škorup* (7.1.)
- poždrit** (513) pōžeren pf. – proždrijeti; *Vidi ca oštro govori. Pari kuda će te poždrit kal mu ni išlo ža rukun* (15.4.)
- preĭn** (808) part. – čestica isticanja: čak; *Preĭn šu ža muga pametora u Komižu bila cetiri vešlora* (19.6.)
- pribirât** (792) -ĭron impf. – prebirati, sređivati mrežu; *peti je drug bil na sridu, pribirol i čistil mriže i inješkovol* (19.3.)
- pribît še** (407) -ĭjen pf. – udariti se; *ištarite pajule štracun ol šližotin i karvetine da še ku ne pribije ili popužne* (13.3.)
- pribrât** (452) -erèn pf. – presložiti mrežu za ponovno bacanje u more; *Ala, ažvelto vajo pribrat jaglicoru* (15.1.)
- pricinjën** (227) adj. -ëno, -ënu, pred. -â, -ð – prezreo (o slanoj ribi); *žnol koji je nježin defet, je čapala uljen, štrakicon, rongavinun, je oštala na šuho, bež šalamure, je iškalфона, ucinjena, je roncova, je pricinjena* (8.2.)
- košâ** (465) -ê f – podmorski greben, kosa; *Ovode je milura. Šal šmo na košu* (13.1.); *prilipit na košu* – mrežu staviti preblizu grebenu; *kurent da noš ne privari jer bišmo prilipili na košu ol Babe* (15.1.)
- prīmâ** (52) -ê f – prvi po redu veslački prostor od krme u falkuši; *napravite pajulodu ol katine do prime. Šomo oštavite šantinu ol traštana liberu i ol prime da še može šekat ako noš čapo furtuna* (6.1.); *Tuko još prišić, dvo puta prišić* (podijeliti mrežu prilikom izvlačenja na dva dijela), *boje nego perikulat i izgubit ribu. Čapa gvolo da ti ne striže i buta u primu* (15.3.); *Odaberi užu u primu* (15.1.); *bonda ol prime* – lijeva strana

broda; *Ražormoj vešlo na katinu i šridu pok ih štavi daprova na bondu ol prime* (15.2.); *drug ol prime* – član posade falkuše koji vesla na prvom veslu od krme; *drug ol prime moral je bit nojšpošobniji jer je un igrol nojveću ulogu kal je bila filatorija da mriže ne polvarže na mriže, da ih ne žavije* (3.2.)

prīmāt (315) -prīmon impf. – veslati veslom od *prime* (52); *tako dreto primoj neka bude malo šake* (12.1.); *Ala, primoj* (15.2.); *Kal otvoriš iža glove ol mula plocu ol fabrike Pol Gušpu, onda buta i primoj* (16.1.)

prīpōšt (201) -a f – vrsta jednostruke mreže stajačice; *Šardelore, budele, pripošte, kucinore tu še je pravilo i plelo ol pujiškega kunca i žatu šu mriže bile dobile ime pujiške* (7.2.)

prīšikōvāt (485) -ñjen impf. – odvajati ribu na manje količine u mreži prilikom prebacivanja u brod; *raširite ribu niž brud da je moremo lagje prišikovat i tumbat u brud* (15.3.)

prīšipōt (574) -jen impf. – prebacivati ribu špurtelom iz šake u brod; *Doj vamo špurtel neka tu prišipjemo* (16.3.)

prīška (689) -e f – isječak kože; (o guljenju raže) *Ala, ne čakuloj, doj vamo ti maraš neka njuj ošicen rep i kurceje i oderen je na priške* (18.3.)

prīvīt še (640), -ñjen pf. – previše se uviti; *Kal ciniš trejongule, neka budu šve tri cime gvole da še boje olvije da ne bi privili* (18.1.)

prōcak (31) prōcka m – ruksak; (o starom ribaru) *A da ne govorimo kako mu je obrož izgledol kako da imo procak godišć* (2.2.)

procīdīt še (512) -din pf. – procijediti se; *Ca ne vidiš da še je šaka procidila, da ni ništa – more se procijedilo iz mreže, ali nije ništa ostalo, nema ulova* (15.4.)

prodōrina (990) -e f , G pl. -ih / -in – jako nevrjeme sa snažnim vjetrom koje nastaje naglim skretanjem vjetra, i to tako da najprije sijeva sa sjevera pa zapuše bura, a potom snažan vjetar sa zapada (23.2.)

promīcavica (135) -e f – uzao koji kliže; *Ištišni boje užal neka ti ne oštaju promicavice* (6.1.)

prōmina (760) -e f – presvlaka; *žene išpekle kruh, baškotale baškot, izmendale promine, oparćale robu* (19.1.)

prōnto (26) adv. – spremno; *bilo bi še reklo „pronto je šve, švičoru“* (2.1.)

prōpju (432) part. – čestica isticanja: baš; *Doj mi tega cornega ugora. Ovi je šiguro ugot na miluru. Propju izgledol ol rape* (14.1.)

proštīt (1009) -ñjen pf. – pročitati

prōva (88) -e f – prednji dio broda, pramac; fig. *prova goni njonce* – prova u velikoj brzini pjeni more; *Kal biš išal na provu vidit je šve u redu, tu je štrahut cinilo kako prova goni njonce pri šobon. Tu šu tako štori užali reć* (5.2)

provīšta (728) -e f – nabava hrane; *ucinit provištu* – obaviti nabavu hrane: *tako biš bil ucinit provištu* (19.1.)

pujiški (203) adj. -o, -u – puljiški (iz talijanske pokrajine Apulije, Puglie); *Šardelore, budele, pripošte, kucinore tu še je pravilo i plelo ol pujiškega kunca i žatu šu mriže bile dobile ime pujiške* (7.2.)

- pulént** (66) -a m – **1.** zapad; *tu su izvecera bile parve žvižde koje su isticole u levontu, a žapadole u pulentu* (4.1.) **2.** zapadni vjetar
- pulentôda** (986) -e f – vrijeme kad puše jak zapadnjak
- pûnta** (415) -e f – **1.** rt, krajnja točka poluotočica; *Ala, naši, frankojte puntu* (13.4.); **2.** poluotočić s oštrim završetkom u moru
- puntin** (488) -a m – duguljasta izbočina u reljefu obale; *a vi u borku potegnite noš u bonacu pol puntin* (15.3.)
- puríc** (579) -a m – morska trava (*Posidonia*); *Purić tumba u more* (16.3.)
- purtêla** (791) -e f – otvor na krmenoj palubi u kojem stoji *švičor*; *švičor je bil u purtelu na karmu i vadil jaštoge i čistil kucinore* (19.3.)
- putô** (505) -a m – **1.** pluto; **2.** gornji rub mreže s plutima; *Avertij da ti puto ne ide priko olova* (15.4.)
- putôra** (812) -e f – sinjal od pluta; *štavilo na svoja mišta, puta, rejidure, putore* (20.1.)
- pužit** (134) -in impf. – klizati; *Ješte režentali ormu, poplit i kunce. Kal še ošuši tuko ga omanit u lopižu neka boje puži kal še karpi da ne žapire* (6.1.)

R

- racešjók** (624) -ôkâ m – čupavko, onaj koji je raščešljan; fig. veliki crnej (*carnjul*): *Jo ću isto ispeć dvodešet racešjokuv velih pok ćeš vidit kako škvare i žažute jer je u njih butorga* (17.2.)
- rakatêž** (775) -a m – strugač u kuhinji; *A rukovi na jaketu su bili ol šalaca kako rakatež pok bi ti bili ruvinali ruke* (19.2.)
- rambój** (89) -āja m – sukob između dva broda na način da se međusobno približe i jedan pokušava oštetiti drugoga, najčešće tako da mu slomi veslo; *Puno putih su dohodili na ramboj jedon iš drugin i tu bližu kraja kal je za dobit mišto* (5.3.); *Malo še je tilo da nišmo dušli na ramboj* (16.5.)
- rāpa** (630) -e f – rupa
- rapumôra** (509) -e f – samo u fig. izrazu *napraviti rapumoru* – napraviti nepopravljivu štetu; *Kurent je išpol kraja. Napravili šmo rapumoru. Tako ti je kal ne pogodiš kurent* (15.4.)
- rašfalkôn** (38) adj. -o, -n, pred. -a, -o – bez falaka, gajeta falkuša kojoj su skinuti falci; *Nojjaciji je vožil na katinu. Njemu je bilo vešlo nojboju. Njeguv je bil pošol ili dužnušt kal še voži u rašfalkonu gajetu da žatice na maretu* (3.1.)
- raškompenšât** (680) -ôn – razdrmati, rasklimati; *A i lijuna bi ovu mortvu more raškompenšalo, a da neće mlodega konškrita gole brode, bež barkih* (18.2.)
- rašplôtit** (158) -ôtin pf. – razrezati uzduž, rasplutiti; (o ulovljenom dupinu) *Vajo ga olma rašplotit* (6.2.)
- raštorkât** (525) -ôrcen – raštrkati
- ražina** (652) -e f – riba raža (*Raja clavata*); *Uvik gledoj da ti vorh ol udice oštane vonka da še ražina pri žadije jer ona je puno furbašto riba pok obrije ili izmumo bokun ili izdrigo vonka udicu* (18.1.)

- ražôrmot** (475) -on pf. – raspremiti brodsku opremu ili ribolovni alat; *Ražormoj vešlo na katinu i šridu pok ih štavi daprova na bondu ol prime* (15.2.)
- ražveljât se** (668) -ôn pf. – razbuditi se; *Vidi ti njega karmejana ca še je ražveljol kal ga je roša umila* (18.2.)
- ražvêžât še** (349) -êžen pf. – vezati brod za provu i krmu s kraja na kraj uvalice; *Šal še ražvêžite priko boka* (13.1.)
- rebaltât** (99) -ôn pf. – preokrenuti; *rebaltat dereverso* – preokrenuti naopako; *da te ne rebalto dereverso* – da ti se ne izvrne brod (5.4.)
- rebaltôvônje** (995) -ônjo n – preokretanje, izvrtanje
- refinât** (380) -ôn pf. – (o vjetru) ponoviti prethodni smjer puhanja; *Šiguro će refinat dulnju vrima* (13.2.)
- rejidûr** (811) -ûrâ m – staklena kugla omotana mrežom koja se vezuje za sidreno uže plutače ribolovnog alata i stavlja ispod površine mora da bi držala uže vertikalno i spriječila ga da zakači dno; *dušlo še doma i hronilo na mišto orti, ošušilo, štavilo na švoja mišta, puta, rejidure* (20.1.)
- remenôvônje** (253) -o n – iscrpljivanje radom
- remulîn** (623) -a m – vir na površini mora od morske struje; *Vidi da je kurent išforcol, da še žaviju remulini, a vidi da iža puntina toci kako rika* (17.1.)
- rendît** (322) -în pf. – krenuti natrag; *Udri pobukon u kvartir neka riba izlečo vonka neka boje ceto, a ne da šomo našloni i rendi ol mriže* (12.2.)
- reparât** (291) -ôn pf. – nadopuniti ribom baril u kojem se već posoljena riba slegla pod pritiskom utega; *Pok vajo žalnivat, žapacat, reparat* (11.2.)
- revoltât** (399) -ôn pf. – preokrenuti parangal iz posude radi sređivanja, ponovnog namještanja udica na obod posude (*levandure*); *Ku će vi parangol šutra revoltat* (13.2.)
- režentât** (129) -ôn pf. – oprati u drugoj vodi, isprati; *Ješte režentali ormu, poplit i kunce* (6.1.)
- ri̇ba ol maše** (628) -e f – plava riba; *Ni ribe ol maše cilu šetemonu pok ćemo carnjule permometa prodat* (17.2.)
- ri̇bot** (664) -on impf. – ribariti; *Avertij dobro je še barilac okriče jer ako do pul vulte, onda će parangol oštat invento pok neće ribot* (18.2.)
- ri̇ba** (761) -e f – **1.** odjeća; *žene išpekle kruh, baškotale baškot, izmendale promine, oparcate robu i štavile u šaketu* (19.1.); **2.** veličina (površina) (466); *Ala, ca šu žabilile, ža veliku jidro robe* (15.1.)
- ri̇ncov** (226) adj. -o, -u, pred. -a, -o – (o slanoj ribi) smrdljiv po pokvarenom ribljem ulju; *je iškalfona, ucinjena, je roncova* (8.2.)
- ri̇ngavina** (222) -e f – okus pokvarene slane ribe koja je uhvatila miris po ribljem ulju; *kako je i žnol koji je nježin defet, je čapala uljen, štrakicon, rongavinun* (8.2.)
- Ri̇ščâpnice** (69) pl. tant. -ih / -apnic – zvijezde koje izlazi na istoku prije zore, iza zvijezda Gvardijule, kao šest po redu u nizu zvijezda i zvijezda noćnog nebeskog sata
- rošušan** (636) adj. -o, -u, pred. -a, -o – (o drvenoj posudi) rasušen, koji pušta vodu; *Vajo povojat barilce jer šu šiguro rošušni* – povaljati barilce u moru da prime vlagu (18.1.)

- rōžōnj** (565) rōžnja m – ražanj; (o girama) *Tu šu one parve ža na rožonj i žadimit cilu štrodu ol pahonjo* (16.2.)
- rucjōk** (786) -ōkâ m – orčaš, mreža kružnog oblika koja se poput lasa baca s ramena na jato ribe koja pase u plićaku (cipli, salpe); *A bilo je i konterih, šalop od rucjoka i švake dobre ribe* (19.3.)
- rufijōn** (259) -āna m – svodnik
- rūj** (7) rūja m – smrča (*šmarška*) zimzelen grm čije lišće služi za dobivanje tinte za bojanje i konzervaciju mreža; *ubrat i ištuć ruj* (1.1.)
- rujōta** (9) -e f – tamnozeleno tekućina koja se dobiva tako da se drvenim mlatom gnječi grane smrče i potom se ta masa stavlja u morsku vodu te se procijedi, a služi za bojanje i konzerviranje mreža stajaćica; *tukalo je mriže štaviti u more da še ohlode ol rujote jer bi še bile užegle i olma rašpale kako paucina ako ih ne potopiš u more* (1.1.)
- rūkâ** (899) -e f – u izrazu *ruka tarcaluna* – jedan krat jedra; *Pri na jidra! Pok na tarcalun, pok jelnu ruku, pok drugu ruku tarcaluna i tri* (22.2.)
- rūkovicâ** (602) -e f – količina koja se zahvaća rukom; *I čapa po rukovicu ili štogčić bukvinih ža žamutit vodu* (16.6)
- rutōm** (731) -āma m – tjestenina od okrajaka preostalih prilikom rezanja pravilnih komada pljosnatog tijesta za tjesteninu, ili od ostružaka iz kopanje u kojoj se mijesi tijesto
- ruvinât** (711) -ōn – povrijediti, raniti, oštetiti – (o velikoj ribi ulovljenoj na parangalu) *Ala žakocoj je ža glovu da nimo furce. Čapa štracu i umotoj ruke da ih ne ruvinoš i ša njun u šridu* (18.4.)

S

- šāka** (316) -e f – zvonasto udubljenje na sredini mreže potegače (*trate*) radi zadržavanja ribljeg jata; *naši u borku, agvanta malo boje da še napuše šaka* (15.2.); *Ca ne vidiš da še je šaka procidila, da ni ništa* (15.4.); *Ala, ti na provu tumba koju štinu u kurtu neka riba gre u šaku* (16.2.); *Tira na deštre neka šaka išplije. Ca ne vidiš da šu pinile i dvigle šaku* (16.3.)
- šakēt** (762) -a m – manja platnena vreća; *žene išpekle kruh, baškotale baškot, izmendale promine, oparčale robu i štavile u šaketu* (19.1.)
- šalâc** (771) -āca m – kristalizirana sol od močenja morskom vodom na tijelu ili odjeći; *Kal bi pol dož na škoju, onda bi še bil umil ol gripule i šalaca* (19.2.); *A rukovi na jaketu šu bili ol šalaca kako rakatež pok bi ti bili ruvinali ruke* (19.2.)
- šalamūra** (223) -e f – tekućina u kojoj stoji slana riba; *Prolij šalamuru da me ne išmoci jer ću šmardit friškinon* (6.1.); *Družina bi čistila ulje i grašicu u baraku, donapunjali ili vadili iz barila koji je bil pripun koju štivu vonka i išpirali u šalamuru neka še tu šjo kako šunce* (9.1.); *Kal bi finilo žalnivoņje, onda bi še oprola baraka i pila ol šalamure* (9.2.)
- šamarūša** (561) -e f – vrst ribe gire, veća od obične (*Smaris alcedo*); *Ovodi je koja šamaruša incetala u šomi šardun* (16.2.); *Bit će bližu polovicu šamaruš, a drugu šu bokunjace* (16.3.)

- šantîna** (110) -e f – prostor ispod brodske podnice; *Šomo oštavite šantinu ol traštana liberu i ol prime da še može šekat ako noš čapo furtuna* (6.1.); *Alka di matina oparča la šantina* (bilješka 10) (6.2.)
- šarbûn** (236) -ûnâ m – pijesak; *šarbuna da njin obruci žapiru kal nabiju* (9.1.)
- šardelôra** (199) -e f – vojga, mreža stajačica za lov sardela; sastoji se od 4 posebna dijela (*budeli*) koji se međusobno povezuju pri ribolovu; *Šardelore, budele, pripošte, kucinore tu še je pravilo i plelo ol pujiškega kunca i žatu šu mriže bile dobile ime pujiške* (7.2.)
- šardûn** (563) -ûnâ m – rub mreže ispletan od debelog konca; *Ovodi je kojoj šamaruša incetala u šomi šardun* (16.2.)
- šârta** (268) -e f – krojačica
- Šćće** (547) -o n top. – lokalitet u južnom dijelu Komiške vale; *Voda iz Šćeće ni lovka – morska struja iz pravca Šćeće nije povoljna za lov* (16.1.)
- šćigât** (558) -ôn – (o valovima) udarati o obalu pod utjecajem bure koja još nije doprla do obale, dakle kad valovi pristižu prije vjetra; *Avertij da ti ne žaraško priko šike jer puno šćigo* (16.2.)
- šćipât** (396) šćipjen impf. – štipati, zapinjati, zapirati; *Žaveži k njemu jer mi opet šćipje* (13.2.); *Nikoliko olovnic šon nabil, potukal olovo neka ne šćipje* (16.1.)
- šćôp** (751) šćôpâ – štap, motka za napinjanje vrše napravljene od mrežnog tega; *I kal bi še bilo šve oparčalo, vorše uplelo, štavilo šćope* (19.1.)
- Šćôpi** (70) pl. tant. -Šćôpih m – zvijezde koje slijedi iza Vlašića na nebeskom noćnom satu
- šëga** (186) – arhaični oblik za G pron. si (ovaj) – ovoga; *Ribašćina je šlaba šëga krišnjoka žbog vrućine* (7.1.)
- šëkât** (111) -ôn impf. – izbacivati vodu iz broda; *Šomo oštavite šantinu ol traštana liberu i ol prime da še može šekat ako noš čapo furtuna* (6.1.)
- šëkônje** (900) -o n – izbacivanje vode iz broda; *Pok šëkonje, pok moli flok na provu ol burine* (22.2.)
- šëmpijôn** (585) adj. -o, -u, pred. -a, -o – lud, mahnit; *Amu nišon tako šëmpijon pok da neću naucit* (16.3.)
- šëreña** (886) -e f – morska sirena; *obo šëreni ša glovun lipe ženske i velikin šišima* (21.4.)
- šëtemôna** (629) -e f – tjedan
- šëcanj** (777) šëcnja m – siječanj
- šëćic** (878) -a m – limena ili emajlirana posuda s ručkom, sić
- šëda** (747) -e f – krvavi proljev; *dvo kila rižih, da koga čapo proliv, diženterija, griža, teško kletva – šëda podrišćuša* (19.1.)
- šëdorce** (672) -a m dem. – sidarce, malo sidro; *Doj tu šëdorce pok ćemo oštat na ovi kavicol jer bi mogal i kalig* (18.2.)
- šëgurëca** (641) -e f – sigurnost
- šëja** (802) -e f – rep jastoga; *Kal še išvucije, nojpri mu pukne između šëkrinje i šëje* (19.5.); *Onda napravi dvo-tri šëkoša ša šëjun naprid i oklop ol šëje še odvoji* (19.5.)
- Šëjabod** (657) -a m top. – brijeg na sjevernoj obali otoka Sveca
- šëjât** (383) -ôn pf. – zaustaviti brod; *Šëja no me. Fermojte brud* (13.2.)

- šjot** (939) -en impf. – prosijavati brašno sitom; *Bili su i folki od štorih šitih ca še je šjola muka* (22.6.)
- šinjol** (296) -ōlā m – plutača kao oznaka za ribolovni alat u moru; *A žoc niši polvezol šinjol kalumi* (11.2.)
- širokōl** (987) -ōlā – vjetar iz pravca juga
- šjor šī** (25) excl. – uzvik potvrđivanja nadređenome o izvršenju naredbe; *Tad bi drug rekal švičoru „šjor šī, šjor, olma čemo uredit“* (2.1.)
- škāf** (44) škāfa m – paluba; *Kal še voži pol šobon, vajalo je da averti ža škocit na škaf ža mecat mriže u more jerbo je bil nojbliži švičoru i mogal je nojboje cut komondu* (3.1.)
- škatafiš** (177) -a m – sušena riba; *Vajo še puno cuvati rematižma jer je u brodu veliki umid ol šlopa, ol furtunolih i majišturalunih. Barenko te bura išažino kako škatafiša pok već ne vonjoš plišnun ili štorjnun kako komiško tabakina* (7.1.)
- škatulōvāt** (249) -ōjēn impf. – stavljati ribu u kutije u procesu proizvodnje sardina; *Švako kuća bližu mora je imala baraku i švak je želil imati ca veće šlone ribe, jer tad su fabrike većinun kupovole šardele ža frigot i škatulovat* (9.2.)
- škina** (981) pl. tant. -ih – leđa; *Tako su finivali naši štori profesionalni ribori makuloni ol rematižme, izlečenih lopatic, gobovih škinih* (23.2.)
- škōr** (923) Škōrā m top. – trg na zapadnom dijelu komiške rive; *na Škoru su bile mriže* (22.4.)
- škorūp** (189) -ā m – površina mora; *Riba je legla u švilinu i povoje i žatu še teško dvije na škorup* (7.1.); *udri neka ti pobuk muti, a ne tuci po škorupu* (12.2.); (o iglicama u moru) *Ono ih vidi ca bižigaju po škorupu, šal će pocet laškot. Atento, naši* (15.1.)
- škōš** (704) v. škuš
- škōta** (893) -e f – uže kojim se upravlja glavnim jedrom; *štroh te je da ne afugoš brud, da ga ne afugoš pol kulap iš jidrima. Bil biš molol škote* (22.1.); *Bil biš popuštill škotu, ražumiš ti, onda bi jidra bila bandirala i tako biš bil dušal molun brivun na kulap* (22.2.); *kacovonjo škote* (23.2.)
- škrinja** (801) -e f – gornji dio oklopa jastoga; (o presvlačenju jastoga) *Onda ga štaviš u jaštožeru, i pošli nekoliko don un še išvuce. Kal še išvucije nojpri mu pukne između škrinje i šije* (19.5.)
- škūj** (721) škōja m – pučinski otok; *Kal biš donil jaštoge iz škoja u Komizu targuvcu* (19.6.); *dogodjalo še je da še i koju vešlo išlomi na temu moru po škojima di je vajalo vožit štrombo, po maretu* (19.6.); *a šve one koji su hodili po škojih i bili dobri lavuraturi, mucnici, žvoli su ih deroti* (5.4.)
- škurēnt** (153) adj. -o, -u, pred. -a, -o – koji se klize, koji nije fiksni; *škurento gaša* – omča koja se stiska potezanjem; (o ulovljenom dupinu u moru) *Doj mu škurentu gašu na rep da ga ištišne* (6.2.); *škurento vulta* – klizni vrzni uzao: *Ala, Ivane, kal bude vrime, jo ču te naucit užal orišac koji nateže šortiju, vultu škurentu* (16.4.)
- škūs** (138) škōša m – nagli pokret, trzaj; (o raži zakvačenoj kukom) *Neka ti ne puži, tumba je škošon, pok čes vidit kako še jelna ža drugu lipe* (18.3.); *Ne špušćoj škošon temun da ne ražbiješ femine* (6.2.)

- škvārit** (440) -in impf. – cvrljiti na žaru; (o pečenju *carnjula*) *Jo ću isto išpeč dvodešet racešjokuv velih pok ćeš vidit kako škvare i žazute jer je u njih butorga* (17.2.); *ove pece ol pancete ca će škvarit na žeravu* (14.1.)
- šlanjutāk** (862) -ūlka m – slanutak
- šlīžōtina** (405) -e f – sluz; *ištarite pajule štracun ol šlīžotin i karvetine da se ku ne pribije ili popužne* (13.3.)
- šlōp** (32) -a m – prah sitnih kapljica koje nastaju na valovima pri silovitu udaru vjetra; (o starom ribaru) *vrot mu je bil udubjen ol šlopa i šunca kako kruh popraženi* (2.2.); *Vajo še puno cuvāt rematižma jer je u brodu veliki umid ol šlopa* (7.1.)
- šlōpjēnje** (1001) -o n – prskanje mora
- šlōv** (450) -a -m – voda s malo octa (umjesto vina) za taženje žedi; *Ako ni bevonde, baren malo šlova* (15.1.)
- šmanjurīvāt še** (969) -ījēn impf. – smanjivati se, ići u se; *život je linjol i covik še šmanjurivol* (23.1.)
- šmetina** (609) pl. tant. -ih / šmētīn – smetlište; *užec šmetina* – potaknuti svađu; *i žene svičorove šu bile pocele cavarjat pok šu še dobota šmetina užegla, a bila bi šmetina takala da nišu muški žapritili* (16.6.)
- Šmokvenīca** (73) -e f – zvijezda koja se pojavljuje predzadnja na noćnom nebeskom satu, izlazi prije Danice
- šnjūr** (858) šnjūrā m – riba šarun (*Trachurus mediterraneus*)
- šōgula** (599) -e f – kraće tanje uže za privezivanje predmeta na brodu; *pekju za šogulu* (16.4.)
- šōha** (950) -e f – rašljasta motka na krmenom i pramčanom boku leuta na koju su se polagali lantina i kosnik (*baštun*) kad se nije jedrilo; *Levut je imol i šohe* (22.7.)
- šōlpa** (785) -e f – riba salpa (*Box salpa*); *bil biš ujol dešetak-petnašte cipličih ili šolpīh* (22.7.)
- šōrtija** (588) -e f – sartija, pripona jarbola; *jo ću te naucit užal orišac koji nateže šortiju* (16.4.)
- šōšenica** (627) -e f – bosiljak, začīn za brudet od sardela i od *carnjula*; (o brudetu od *carnjula*) *Ol molih ću napravit brujet i butat šošēnice pok ćeš vidit gušta u brujetu* (17.2.)
- šōto** (498) praep. – ispod; *Baš je lipo išlo puto šoto* (17.1.); *Tira borku šoto da ukarcomo na voš ovu ribu neka ovamo ne šmeto* (15.3.); *tira šoto* – zapovijed za početak dizanja ribolovnog alata iz mora; *Kal je tako, tira šoto!*
- šōto šīrōko** (137) adv. – predjužje; *Vidi ca je bištro more. Vidi še Majela. Šiguro je šoto široko* (6.2.)
- šōtovēnto** (997) adv. – ispod vjetra, u zavjetrini
- šōvravēnto** (996) adv. – na vjetar, u privjetrini
- špalmēj** (749) -čja m – dimna kresta valova izazvana udarima vjetra; *vožil na kulpe mora, na špalmeje* (19.1.)
- španjulēt** (963) -a m – cigareta

šparanjât (496) -ôñ impf. – štedjeti

špaventât (459) -ôñ impf. – plašiti se; (o mreži) *pok šon je omoštil u korku i pomocil u more neka boje žaškuri da jaglica ne špavento i ne fundo še* (15.1.)

šperûn (208) -ûnâ m – drveni bodež koji se ubadao kroz otvor barila radi kontrole kvalitete slanih sardela; *I Garcî šu kupovoli u Komižu šlone šardele, a bili šu špecijališti ža požnat kvalitod šlone ribe. Imali šu šperune ol darva fino žaoštrene, duge jedon metar pok bi ga tiškâl kroz ždrib ol barila ili mojace do šomega lna pok bi ga na nuš vonjol. Tako še je žnalo kako je riba, je izguvernona, je malo šoli, ol kojega je mroka pošoljena* (8.1.)

špešo (427) adv. – učestalo, s pojačanom frekvencijom; *A ti na katinu špesije žaticî – pravi češće zaveslaje od drugih* (13.5.)

špicjër (433) -a m – ljekarnik, apotekar; *Ala, ne budi špicjer. Vidi da ti balonca pado noše – kad mjeriš ribu, ne budi kao apotekar* (14.1.)

špiža (448) -e f – hrana; *Važmite ša šobon špižu, kruha, cagod ža še napit* (15.1.); *čapat ža špižu* – zaraditi za hranu; *A muj otac ni čapol niti ža špižu* (22.10.)

špjâja (83) -e f – plaža, žalo; *Koji je dušâl parvi provun na špjaju* (5.2.); *mareta je hitila na špjaju piždacine i galonu* (7.1.); *A šal lešto pocet će garbinoda koja će oprat špjaje* (7.1.)

špõna (310) -e f – konopčić kojim se jedan dio (*budel*) višedijelne mreže (*šardelore*) spaja za drugi; *Odaberi šponu i pero neka ti je vonka, da moreš vežat kavicol* (12.1.); *Čapoj i navarži šponu na kroj* (12.1.)

šporkarija (972) -e f – prljavština

šporkica (270) -e f – prljavština

špurtêl (361) -èla m – sak na drvenom dršku za prebacivanje ribe iz mreže u brod; *Dojte ovamo ganac i špurtel i manavelu* (13.1.); *Doj vamo špurtel neka tu prišipjemo.* (16.3.)

špurtênjaca (925) -e f – gajeta koja lovi sardele mrežom stajaćicom (*vojgom*), zbirni naziv za ribolovnu postavu (brod, družina, alati); *Štu i cetarnašte špurtenjaciš po ošan budelih i tridešet tratih mogle šu, ža tako reć, pokrit cilu Valu komišku* (22.4.) *Muj otac je bil drug u špurtenjacu* (22.9.); *A jo šon kako dite hodil iš ovin lokalnin špurtenjacima* (22.9)

špužici (734) pl.tant. -ih – vrsta tjestenine u obliku pužića

šramjiv (836) adj. -o, -u, pred. -a, -o – koji se srami, stidljiv

šriđâ (51) -ê f – drugi po redu veslački prostor od krme u falkuši; *onda drug ol šride, pok ol prime, onda ol katine* (3.1.)

štajûn (810) -ûni f – **1.** godišnje doba; **2.** sezona kad je nešto dobro ili nešto valja raditi (u zavisnosti od prirodnog ciklusa); *Kal bi finila štajun i dušlo še doma i hronilo na mišto orti* (20.1.); *a kal štajun fini i konat še ucini, ni bilo pinež švakomu ža kupit mudonte* (20.2.)

štargâca (171) -e f G pl. -ih /-ôc – strugača; *Važmi štargacu ža ištargat katrafunde ol grašice* (7.1.)

- štárnušt** (576) -osti f – zbirni naziv za razne vrste ribe od kamena; *Tu štarnošti buta u bujul, a hanharušt u kašetu* (16.3.)
- štāvít** -in pf. – u izrazu *štavit vitra* – zapuhati: *Ovako uvik pade bonaca kal je ujutro burin, a populne će štavit majištrola* (18.3.)
- štāvít še** (912) -in pf. – usporediti se s kim; *To su bili dobri mornori i ribori litnji i žimški. Oni su še iš trobakulima mogli štavit* (22.3.)
- šterālo** (100) -a n – sušilište za mreže; *Doj iz šterala gavunore* (12.1.)
- štīnā** (489) -ê f – sidreni kamen koji se upotrebljavao kao privremeno sidro za kraće zadržavanje; *Ala, štavi štinu pok ćemo vidit hoće non kurent čapat* (17.1.)
- štīva** (219) -e f - red složenih stvari; *štiva šardel* – sloj posoljenih sardela u barilu *Tako je Gark žnol svaku štivu ol barila kako je* (8.2.); *Družina bi čistila ulje i grašicu u baraku, donapunjali ili vadili iz barila koji je bil pripun koju štivu) vonka* (9.1.); *štiva barilih* (246) – red složenih barila: *Štīve barilih su bile po tri, a digod i cetiri jedon povar drugega* (9.2.)
- štīvāt / ištīvāt** (495) -ôn pf. – složiti; *Lipo tu štivojte udugo* (15.3.); *dujdite ovamo pomoć ovu ribu ištivat* (15.3.)
- štīvōvāt** (703) -ōjèn impf. – slagati; *Ala, deždiji tu i štivoji ušrid broda* (18.3.)
- štogčić** (603) -a m – hrpica
- štōrnja** (178) -e f – ustajao miris ribe; *Barenko te bura išažino kako škatafiša pok već ne vonjoš plišnun ili štornjun* (7.1.)
- Štōro pōšta** -e f top. – ribolovna pozicije na istočnom dijelu Komiške vale između Nove pošte i Balunića
- štrāca** (404) -e f – krpa
- štrāhut** (87) -ti f – strahota; *cinit štrahut* – stvarati strahotan dojam; *Kal biš išal na provu vidit je šve u redu, tu je štrahut cinilo kako prova goni njonce pri šobon* (5.2.)
- štrakīc** (221) -a m – mana, defekt slane sardele izazvan stresom žive sardele ulovljene u masi koju progone dupini; *žnol koji je nježin defet, je čapala uljen, štrakicon, rongavinun* (8.2.)
- štrakīc** (80) -a m – iscrpljenost od napora; *Ovega lita bilo je truda, štrakica* (10.1.)
- štramāc** (1) -āca m – madrac
- štrašīnōnje** (252) -o n – mahnitanje
- štrēta** (164) -e – smjer vjetra od cilja kretanja; *jidrit ol štreta* – jedriti na vjetra (u orcu): *Vitar je bil abovento, ol štreta i vajalo je burdižat* (7.1.)
- štrīž** (247) -a f – kristalizirana naslaga soli; (o barilima slanih sardela) *Uvik še je želilo da barili čapaju štriž ol šoli jer bi tako veče pižali* (9.2.)
- štrōda** (566), -e f – ulica
- štrōmbo** (807) adv. – naglo; *dogodjalo še je da še i koju vešlo išlomi na temu moru po škojima di je vajalo vožit štrombo, po maretī* (10.6.)
- štrūcot** (384) -on impf. – (o ribi) tući o mamac na udici prilikom ribolova; *Niko mi riba štruco* (13.2.)

- štrujit** (691) -in impf. – pržiti se lagano na ulju; *buta pofrigu neka štruji da bokun kapula žazuti* (18.3.)
- štug** (410) štōga m – hrpa; *vidi pol karmu koliki je štug ribe* (13.3.)
- štukōvāt** (940) -ōjèn impf. – kitati; *Štukovalo še je katramon i lugen kako i provo gajeta* (22.6.)
- štupa** (124) -e f. – posebna vrsta suhe trave za šuperenje broda; *neka brud ne gruhō jer će išpucot pakol i izletit štupa išpol paniželih pok će brud pušcat vodu* (16.1.)
- šulūštre** (20) pl. tant. -ih – male boginje
- šuma** (515) -e f – granje za potpalu (vrijes, ružmarin); *Barkeri će iškupit malo dor i šume da še ogrijemo i napecemo jaglic* (15.5)
- šumica** (959) -e f – tanko granje za potpalu; *Vajalo je svaku šridu i šubotu donit brime šumice ža peč ribu* (22.8.)
- šunce** (500) -a n – sunce; fig. *šunce išmoci nogu* – sunce je na zapadu (na horizontu mora)
- šundrāt** (116) -ōn pf. – probiti brod; *Baril od ulja i mojacu da ne šundraju* (6.1.)
- šundrōn** (823) adj. -o, -u, pred. -a, -o – probijeno; *i koji tašel štavit di je šundrono* (20.1.)
- šuperbija** (524) -e f – gordost, oholost
- šupjōti** (732) pl. tant. -ih m – vrsta šuplje tjestenine
- šuvēnj** (117) -šuvēnja m – barili i sol za soljenje; *Šuvenj buta na pajulac* (6.1.)
- švičōlca** (947) pl. tant. -ih – željezna rešetka na mjestu kasnijeg ferala za loženje vatre na provi barke radi privlačenja ribe svjetlom; *Švitilo še je na luc. Cinili šmo švičolca ol žice* (22.6.)
- švičōr** (22) -ōrā m – zapovjednik i najčešće vlasnik broda i ribolovnih alata u tradicionalnom ribolovu male plave ribe mrežama potegačama ili stajaćicama (sardelare /vojge); *Tad še je slušola žapovid švičōra* (2.1.); *švičōr je govoril pomalo da drugi brodi ne cuju ca še ovamo dogodjo* (3.1.); *Kal bi jaštog dušal na škař, čapol bi ga parvi švičōr i izvadil iz mriže* (19.3.)
- švilāc** (122) -āca m – nit premazana katranom za šivanje jedara
- švilinā** (187) -ē f – vrsta dubinske alge; *Ribaščina je šlaba šega krišnjoka žbog vrućine. Riba še povukla u dubinu. Riba je legla u švilinu i povoje i žatu še teško dviže na škorup* (7.1.)
- švītīt** (945) švītīn impf. – svijetliti svječaricom u noćnom ribolovu; *bil biš opašol ovu šviću ca je švitila na luc* (22.7.)

T

- tabakīna** (179) -e f – radnica u tvornici sardina; *ne vonjoš plišnun ili štornjun kako komiško tabakīna* (7.1.)
- tajadēle** (733) pl. tant. -ih – vrsta plosnate tjestenine uvijene u klupko
- tāk** (436) takā, m; panj za rezanje ribe; *Ala, išici tu marinu na tak* (14.1.)
- takāt** (610) -ōn pf. -on pf. – zapaliti se; fig. *takaju šmetina* – nastane svađa; *a bila bi šmetina takala da nišu muški žapritili* (16.6.)

- tarcalûn** (898) -ûnâ m – sustav skraćivanja jedra – od 2 do 3 niza uzica na jedru kojima se, podvezivanjem za lantinu, skraćuje površina jedra prema jačini vjetra; *Pok na tarcalun, pok jelnu ruku, pok drugu ruku tarcaluna i tri* (22.2.)
- tarmuntanêž** (989) -a m – lagana tramontana
- Tarmuntôna / tarmuntôna** (75) -e f – **1.** zvijezda Sjevernjača; *a žvižda Tarmuntona je bila nojglavnijo žvižda ža navigat po noći* (4.1.); *kal šu bile čore noći nikal se ni navigalo po bušuli, nego po žviždi Tarmuntoni jer šu u nju bili uvik šiguri da po njuj neće falit rotu* (4.2.); **2.** sjever; *Voda je iz tarmuntone – morska struja je sa sjevera* (15.4.);
- tarokât** (206) -ôn impf. – izrugivati se kome, provocirati, podbadati koga
- tartajûn** (398) -ûnâ m – uvijena nit parangala zbog uvijanja ulovljene ribe; *Gledoj ca šu se ucinili tartajuni ol majštre. Ku će vi parangol šutra revoltat* (13.2.)
- tašêl** (822) -êla m – uložak oplatnice na mjestu gdje je potreban popravak; *da ga se more katramat i blakat, a i koji tašêl štavit di je šundrono* (20.1.)
- têla** (85) -e f – materijal za tendu, ceradu; *Falkuše šu u jidrima imale po štu i dvodešet metrih tele* (5.2.)
- temûn** (82) -ûnâ m – kormilo; *Pogledoj na temun je lamprida ca šišo blak i katrom* (6.2.); *Špominjen se kal bi gajeta bila jidmila u karmu iš punin jidrima. Temun (82) je cinil trrrrrr ol velike brive priko ošan mij* (22.1.)
- tênda** (816) -e f – cerada
- terîna** (50) -e f – okrugla keramička zdjela; *uvik bi žolnji važel iz terine ice kal se pri drugi pošluže* (3.1.)
- terinât** (423) -ôn impf. – puhati s kopna (termički vjetar); *Dobro uvij telu ol jidra neka manje vitri jer će šal pocet išpol kraja terinat* (13.5.)
- tîra šôto** (683) imper. – zapovijed za početak dizanja ribolovnog alata iz mora; *Doj po jelnu bevodu i tira šoto* (18.3.)
- tîrât** (324) tîron impf. imper. tira – vući, potezati; *Pok tira trocu, pok tira flock* (22.2.)
- tôrkât** (918) tarcîn impf. – trčati
- tôti** (837) pron. – tu; *Toti šu cul švega i švacega, obo lupešćini, privari, podvali* (21.1.)
- trâštan** (790) -a m – **1.** banak na falkuši koji je nepomičan, a drži jarbol; **2.** prostor veslača ispred banka; *Šomo oštavite šantinu ol traštana liberu i ol prime da se može šekat ako noš čapo furtuna* (6.1.); *Dvojica šu bila na vešlih, na traštan i na katinu* (19.3.); *drug ol traštan – veslač na poziciji traštan: a drug ol traštana je bil šluga švakomu jer un je bil i nojmlaji u brodu. Moral je obavežno prat pijate i pošode, očištiti štul, očištiti ribu, išpeč i iškuhot, a uvik bi žolnji važel iz terine* (3.1.)
- trâtica** (944) -e f dem. – minijaturna mreža potegača
- trejôngul** (637) -a m – trokraki vez barilca koji u ribolovu služi kao plutača; *Vajo na barilce napraviti trejongule ili križe, nabit obruce vidit je co pašoju. Kal ciniš trejongule neka budu šve tri cime gvole da se boje olvije da ne bi privili, ža švaku šigurecu* (18.1.)
- trêva** (935) -e f – trapezoidno jedro
- trôbâkul** (204) -a m – trabakul, dvojarbolni obalni jedrenjak

tròca (902) -e f – omča od debelog užeta kojom se priteže lantinu uz jarbol; *Pok tira trocu* (22.2.)

trùhal (568) adj. -o, -u, pred. -a, -o – koji je u drugom stanju

tukât (6) -ôñ impf. – trebati, morati

tumbât (340) -ôñ pf. – baciti

tumbōvōnje (103) -o n – bacanje

Tũncovi (911) pl. tant. -ih antrop. – porodični nadimak

tũnja (353) -e f – kalem s najlonskom niti i udicama za ribolov; *Štavi išpol šebe tunju jer će na ovi brum šiguro izlišnut koju riba* (13.1.)

Tũsici (908) pl. tant. -ih antrop. – porodični nadimak

U

ucinīt se (217) -in pf. – (o slanoj sardeli) sazreti; *Šlono riba koju je ujota ol avrila do krišnjoka bila bi se ucinila i olma prodola, a riba ol šetembra do otubra nikal se ne može ucinīt, uvik šu friškace* (8.2.)

ucĩnjēn (225) adj. -o, -u, pred. -a, -o – (o slanoj ribi) je oštala na šuho, bež šalamure, je iškalфона, ucinjena, je roncova (8.2.)

uciniīt -in pf. – **1.** napraviti, učiniti, izazvati; *Toliko je vruće da je galona ucinila da more poželeni* (7.1.); *uciniīt provištu / špižu: tako biš bil ucinil provištu* (19.1.); *uciniīt vijoj* – napraviti put: *kako šu brodima na jidra navigali do Amerike i vijoj stoli ucinīt po godišće don* (21.2.); **2.** (o slanoj ribi) sazreti – *riba še ucini: Šlono riba koju je ujota ol avrila do krišnjoka bila bi se ucinila i olma prodola* (8.2.); *riba ol šetembra do otubra nikal se ne može ucinīt* (8.2.)

ugnjišće (520) -o n – ognjište; *Venja vamo te fulmine, buta* (328) *šume i darva na ugnjišće i prikriži da noš štine ne ubiju.* (15.5.)

ujōt (348) ūjmen pf. – uloviti; *Ješku ćemo važešt olma kal dotegnu pok ćeš vidit koju je diferencā za ujot ribu kal iz šardele kor cidi, a repen trepeće* (18.1.)

ũmid (174) -a m – vlaga

umũran (516) adj. -o, -u, pred. -a, -o – umoran

ũnjuli (591) adj. -o, -u, pred. -a, -o – jednostruk; *parangolški užal dupli i unjuli* (16.4.)

ũža (461) -e f. – uže dugo 100 m za potezanje mreže *trate* na obalu; *kulnjo uža*: prvo uže od njih nekoliko, dugih po 100 m, koja se veže za kraj *trate* (*bragaturu*) radi povlačenja prema obali; slijede redom: *uža oda dvi, uža oda tri i uža oda cetiri*

užât (214) -on impf. – običavati

ũžo portugēže (931) indecl. – po običaju portugalskom, naziv za kvadratno jedro

užōnca (28) -e f – običaj

užuntōvât (592) -ōjēn impf. – nadodavati; *kako še užuntoje kunce* (16.4.)

V

Vāla (960) -e f – komiška uvala; *Dobro uvij telu ol jidra neka manje vitri jer će šal pocet išpol kraja terinat, a ca budemo bližje, izmečat će dobro Vala* (13.5.)

- Vāla komiško** (926) -e – komiška uvala; *Štu i cetarnašte špurtenjacih po ošan budelih i tridešet tratih mogle šu, ža tako reć, pokrit cilu Valu komišku* (22.3.)
- valūcije** (16) -o n – žalo, zbirni naziv za oblutke; *Kal biš hodil buš po nemu žolu na Palagružu, bilo bi te peklo valucije da niši mogal hodit dokle ti še ne istvorde poplati i pete* (1.3.)
- valjĕn** (501) adj. -o, -u, pred. -o, -u – dnevni; *Ala, naši, žavešte malo boje dokle je valjeno žraka* (15.4.)
- vārc** (871) -vārc m – vrč
- vārcina** (847) -e f – noćna posuda
- važĕšt** (832) vāžmen pf. – **1.** uzeti; *žena bi važela na konat* (20.2.); **2.** (o mreži) prostrijeti se; *Šal kal šu važele, doj pobuk i udri* (12.2.)
- vĕla** (768) -e f – veljača
- velĕr** (269) -ĕrā m – jedrar
- Vĕli kārī** (76) pl. tant. -ih m – zvijezde Velika kola, Veliki medvjed; *Tarmuntone je bila nojglavnijo žvižda ža navigat po noći i Veli kari koji šu še od levonta na pulent okrićoli okolo Tarmuntone* (4.1.)
- Vĕlo bōnda** (916) -e f top. – predjel na sjeverozapadnoj strani Komiže; *Šva dica Mole i Vele bonde kal bi imala cetiri-pet godišć, olma šu kako norci pul mora torkali* (22.3.)
- veltrīna** (955) -e f – vitrina; *un je imol jelnu gajeticu, ma to je bilo ništo vidit. To je bilo ža u veltrinu štavit* (22.7.)
- vĕndita** (431) -e f – prodaja; *Ako ti je šporka riba, ni vendite* (13.5.)
- ventrōm** (386) -āma m – utroba; *Ješon ti rekal da je škarpina. Nemuj njun izvadit ventrom vonka jer šve še miri* (13.2.)
- vĕnja** (518) imper. – daj; *Venja vamo te fulmine* (15.5.)
- verdūra** (865) -e f – povrće
- verīna** (289) -e f – umotaj koji onemogućuje razmatanje niti ili užeta; *Mriže će povit pok će ih bit inkatura olvit. Vajo udugo izlongat da izgubi verinu, oštija, povilo je kako libon* (11.1.)
- vešelo** (367) adv. – brzo; *Ala, ca mi je žategla niko riba. Dojte vešelo ganac* (13.2.)
- vešlōr** (809) -ōrā m – veslar
- vešfid** (964) -a m – odijelo
- vijōj** (855) -āja – putovanje, put naprijed-natrag; *A šlušol šon i jo štove koji šu provjali kako šu brodima na jidra navigali do Amerike i vijoj štoli ucinit po godišće don* (12.2.)
- vĕrovonje** (998) -o m – okretanje, skretanje
- vĕšta** (709), -e f – **1.** vid; **2.** vidno polje; *Vajo na vištu olma oparćat ganac* (18.4.)
- vĕtrit** (422) -in impf. – hvatati vjetar; *Dobro uvij telu ol jidra neka manje vitri jer će šal pocet išpol kraja terinat* (13.5.)
- vižitāt** (532) -ōn pf. – pregledati; *Šutra ćemo ukarcat giraricu. Vajo je protrešt, dobro vižitat da je nišu miši co ištrigli* (16.1.)
- Vlāšići** (71) pl. tant. -ih – zvijezde Plejade
- vodā** (504) -ĕ f – **1.** voda; **2.** morska struja; *Voga na Kalun jer je voda iz Košarice. Voda iz Šćećo ni lovka* (16.1.)

- vôga** (393) imper. – veslaj!; *Voga na kurent!* (13.2.)
- vogadûra** (42) -e f – zaveslaj; (o drugu ol katine) *Digod je ažvelto i po dvi vogadure vajol napravit dokle drugi jelnu* (3.1.)
- vôl** (343) vôla m – obilazak u luku; *Tuko ucinit veliki vol malo daje da propade iza koše – zaokružiti u velikom luku da mreža propadne iza grebena* (13.1.)
- voľina** (705) -e, f – vrsta velike raže koja naraste i preko 100 kg, (*Raja Dipturus batis*); *Tu je siguro volina. Doj majstru meni da ti je maknen ol lna. Vidi kako njun vajo dudot dokle se ne olcipi. Ne boj se, dodijot će njuj. Pari da se je makla ol lna. Šal je naša. Šomo uvik atento da ti se ne abrivo nižbardo. Štovjite udice na bondu ol levandure da ne bi koga žakocala. Vajo na vištu olma oparcat ganac. Ala, žakocoj je ža glovu da nimo furce. Čapa štracu i umotoj ruke da ih ne ruvinoš i ša njun u šridu* (18.4.)
- voltât** (239) -ôn pf. – okrenuti
- voltôvât** (14) -ôjèñ impf. – okretati
- voltôvât še** (156) -ôjèñ – okretati se
- vôrât** (491) vôron impf. – kružno slagati uže ili mrežu; *Alavija voroj na škof olovo da ne bi polšiklo u mečonju* (15.3.)
- vôršnjok** (754) -a m – žičani ulaz u vršu koji onemogućuje povrat plijena iz vrše
- vôrtit** (34) -vôrtin impf. – vrtjeti, svrdlati; *covik še šmanjurivol, hodil uše, rematižma vortila košti* (23.1.)
- vôž** (744) -a m – limenka neke konzerve
- voženje** -o n – veslanje; *Narešal mi je karvovi žuj ol voženjo* (14.2.)
- vožit** (37) vožin impf. – veslati; *Nojjaciji je vožil na katinu. Njemu je bilo vešlo nojboju. Njeguv je bil pošol ili dužnušt kal še voži u rašfalkonu gajetu da žatice na maretu. Digod je ažvelto i po dvi vogadure vajol napravit dokle drugi jelnu* (3.1.) ; *vožit pol šobon* – veslati tražeći u noći ribu po fosforescenciji; *Kal še voži pol šobon vajalo je da averti ža škocit na škof ža mecat mriže u more* (3.1.); *Vajo šal ižišt po dvo-tri metra jaglic i dobro žalit neka moremo nočas vožit* (15.5.)
- vûlta** (662) -e f – vrzni uzao; *pul vulte* – jedan namotaj; *Avertij dobro je še barilac okriće jer ako do pul vulte, onda će parangol oštat invento pok neće ribot* (18.2.); *vulta škurento* (589) -e f vrzni uzao klizni; *jo ću te naucit užal orišac koji nateže šortiju, vultu škurentu* (16.4.)

Ž

- žabilit** (323) -lin pf. – zabijeliti; *Vloši na glovu bi mu žabilili ol brigih i pensirih* (23.2.); *Ža Išukaršta, ca šu žabilile* – ulovljena je riba zabijelila u mreži, trbuhom okrenuta prema gore) (12.2.)
- žabrumât** (352) -ôn pf. – baciti u more kašastu masu hrane da bi se privikla riba; *Išpeštoj tu gavunih pok žabrumoj. Štavi išpol šebe tunju jer će na ovi brum siguro izlišnut kojo riba* (13.1.)
- žacădit** (772) -in pf. – začădaviti, potamnjeti od dima; *Bil bi propju covik žacădil ol dima, a izgledol je ol dvodešet godišć kuda štori cijadin ol pedešet godišć* (19.2.)

- žadentât** (752) -ôn pf. – zaoštriti kraj drvenog obruča barila radi spajanja sa drugim zaoštrenim krajem; *vorše uplelo, štavilo scope, žadentalo kolaciće* (19.1.)
- žadentōvât** (235) -ōjèn impf. – zaošttravati krajeve obruča radi spajanja; *maras̄ za obruce žadentovat* (9.1.)
- žadit še** (653) -jjen pf. – zakvačiti; *Uvik gledoj da ti vorh ol udice oštane vonka da še ražina pri žadije* (18.1.)
- žadivât** (661) -jjen impf. – zapinjat; *Avertij da ti udica ne žadije* (18.2.9)
- žagancât** (372) -ôn pf. – zakvačiti kukom; (o ulovljenoj ribi na parangalu) *Vidi koko je. Ca more iskri. Ala, šal je žagancoj i škošon ša njun u botu* (13.2.)
- žagargūrīt** -ūrin pf. – opasati mrežom ribu; *Ala, ca šmo jih žagargurili* – zapasali smo veliko jato ribe (16.5.)
- žagropât** (283) -ôn pf. – zapeti, spriječiti klizanje čega; *Ca ši to žaužlol. Žagropalo je* (11.1.)
- žahnjât** (677) -ôn pf. – zadrijemati; *Štavi mu mokru štracu na celo pok će mu šve pašat kal žahnjo* (18.2.)
- žakalafatât** (824) -ôn pf. – ispuniti *stupom* (posebnom vrstom suhe trave) sljubnice oplatnica (madira); *žakalafatat panižele jer bi štupa izlećala kal bi hodili ša kulpima na kroj pok šu brodi hreštali karocima obo žolo* (20.1.)
- žakocât** (708) -ôn pf. – zakvačiti; *poštolo je jelnu uru olkal šmo butali kavicol parangola. Bit će še kogod žakocol* (18.3.)
- žalnivât** (231) -jjen impf. – zatvarati poklopcima barile napunjene slanom ribom; *Kal bi bacvori žalnivali barile šlonih šardel, bili bi donili išprid barake konja i lna, obruce, švilaca, maras̄ za obruce žadentovat* (8.1.)
- žalnivōnje** (242) -o n – zatvaranje poklopcima barila napunjenih slanom ribom; *Kal bi finilo žalnivonje, onda bi še oprola baraka i pila ol šalamure* (9.2.)
- žaložit še** (356) žalžzin pf. – prezalogajiti, pojesti nešto na brzinu; *Doj ovamo tu bokun vecere da še žaložimo* (13.1.)
- žamiconje** (257) -o n – u izrazu *žamiconje rogih* – gesta rujanja nekome pokazivanjem rogova (ispružen kažiprst i mali prst)
- žamicot** (849) -en pf. – u izrazu *žamicot roge* – rugati se nekome pokazivanjem rogova; *Kal bi še ženške korale, žamicole bi roge jelna druguj* (21.2.)
- žamōhât** (555) -ōšen pf. – zamahnuti nekome, dati nekome znak mahanjem; *Ala, žamoši njen kroken neka gredu napri* – dati znak drugoj skupini ribarske družine (16.2.)
- žapacât** -ôn pf. – ispuniti potpuno; *ako je žakašnil, ti je puno malo štavil u baril ili žapacol* – malo je posolio ribe u barile jer je zakasnio staviti mreže (3.2.)
- žapacōn** (107) adj. -o, -u, pred. -a, -o – posve ispunjen; *žapaconi baril* – baril posve ispunjen posoljenim sardelama koje su se pod pritiskom utega slegle; *Nuko, dvini ti baril žapaconih šardel* (6.1.); *Ukarcojte parve barile žapacone* (6.1.)
- žapahât** (697) -ôn pf. – zamirisati; *šiguro ti je žapahol brujet* (18.3.)
- žapāšot** (292) -en pf. – zapasati mrežom; *Pok vajo žalnivat, žapacat, reparat, žapāšot u žopaš* (11.2.)
- žāra** (869) -e f – žara, vrsta glinene posude

- žaraškât** (557) -ôn pf. – (o sidru) popustiti, zaorati po dnu; *Avertij da ti ne žaraško priko šike* (16.2.)
- žašêšt** (318) žašêden pf. – zasjesti; *Šal pocekaj da mriže žašêdu* (12.1.)
- žaškūrît** (458) -ürin pf. – zatamniti; (o bojanju meže) *pok šon je omoštil u korku i pomocil u more neka boje žaškuri da jaglica ne špavento* (15.1.)
- žatîcot** (39) -en impf. – veslati za valovitog mora snažnijim zamahom od ostalih veslača; *Njeguv je bil pošol ili dužnušt kal še voži u rašfalkonu gajetu da žaticice na maretu* (3.1.); *A ti na katinu špešije žatici* (13.5.); *Vajo žnat na maretu žaticot* (14.2.)
- žavancât** (337) -ôn pf. – ostaviti više od nužno potrebnog; *Oparčoj šridu i žavancoj jedon paš arganela* (18.2.); *Ti namotoj šride na gavitele i žavancoj malo kalume da moreš vežat* (13.1.)
- žavešt** (154) -ežên – zaveslati; *žavešt išpol šebe* – veslati dublje i s pritiskom na vesla kad su u plosnatom položaju pod morem radi podizanja broda; *Vajo žavešt išpol šebe da von brud izlečo* (13.5.); *žavešt k njemu; žavešt žo nje* – prilikom dizanja mreža veslalo se ledima prema provi i to *traštan: k njemu, a katina: žo nje: Žaveži k njemu jer mi opet šcipje, a ti pridose žo nje pok ćemo provat olvornit ol koše da bi non poletil parangol* (13.2.)
- ždrîb** (209) -a m – otvor na barilu i čep za otvor; *I Garci šu kupovoli u Komižu šlone šardele, a bili šu špecijalisti ža požnat kvalitod šlone ribe. Imali šu šperune ol darva fino žaoštrene, duge jedon metar pok bi ga tiškal kroz ždrîb ol barila ili mojace do šomega lna pok bi ga na nuš vonjol* (8.1.)
- žjîca** (874) -e f – žlica
- žodîv** (347) žodîva m – kamenito uzdignuće na pješčanom dnu, stanište bijele ribe
- žogât** (467) -ôn impf. – igrati; (o ribi jaglica) *Šiguro jih gone gofi. Gledoj kako iš njima žogaju* (15.1.)
- žolôvo štinâ** (197) -e f – oblutak
- žomêt** (542) -êta – pozicija u moru gdje se jato ribe opasuje mrežom potegačom da bi se potom mreža privukla obali; *Vajo je utopit niž šomi žvonški žomet* – valja baciti mrežu tik uz vanjsku poziciju za pasanje (16.1.)
- žomorît** (845) žomôrîn impf. – žamoriti, brbljati
- Žonetovi** (904) pl. tant. -ih – prorođični nadimak
- žopâš** (293) -âša m – zapan mrežom
- žornjî** (250) adj. -o, -u, pred. -o, -u – (o ribi) ulovljena u zoru; *žornjo šardela: tad šu fabrike većinun kupovole šardele ža frigot i škatulovat. Njima je olgovorala živo šardela žornjo, a vecernju je ribor moral šolit* (9.2.)
- žotêga** (953) -e f – skupina ribara koja s obale vuče mrežu potegaču s kraja mreže koji je išao u more na kraju opasivanja ribljeg jata; *Tira parvo! Tira žotega!*” (22.7)
- žûc** (437) -i f – žuč
- žvônški** (346) adj. -o, -u; pred. -o, -u – vanjski, s vanjske strane; *jer ćemo izvalizat i žvonške žodive da bišmo ujoli i koju bilu ribu* (13.1.)

5. SVIJET RIBARA OLUJNOG ARHIPELAGA

„Nalazim se na jadranskim Filipinima. Američani ne mogu naći ljepšu vedrinu na Havajima nego ja ovdje. Nalazim se u dubokom srcu dubokog mora. Ovamo su me odista vile donijele, u nepoznatom nadnevku kad je globus zadrijemao i nitko nije mogao da me primijeti. Ja sam u carstvu pustolovina, u čudu događaja. Konačno sam doživio da je svijet zaboravio. I postao sam vlasnik jednog otajstva (...) Ovi ribari žive u neiskazanoj poeziji na kojoj im svi srećnici moraju zavidjeti, a ja još i više. (...) Ribari, ribari, ribari! Cijeli dio mjesta miriše na srdelu i srdelino ulje, a uz jednu obalnu padinu gomila limenih kutija. Izgubio sam se, prešao u čistu fantastiku. Jednoga putnika ovo sjeća na Bretagnu, ali mislim da je Bretagna drugačija, sumornija. Zaronio sam u sakritu vodu da izonim sa bisernim kapitalom.“⁶¹

Tin Ujević

5.1. Aristokracija ribarstva

Pod zaštitničkim štapom svetoga Mikule, patrona ribarske Komiže, razvili su ovi ribari riblju industriju kakve nije bilo ne samo na Jadranu nego ni na Mediteranu. U vrijeme kada je gusarstvo bilo najunosnije pomorsko zanimanje, na Mediteranu sve do kraja 19. stoljeća, a na Jadranu do tridesetih godina 19. stoljeća, komički ribari bili su jedini pučinski ribari Mediterana. Na talijanskoj obali južno od Cioggie gotovo da, zbog stalne opasnosti od gusara, i nije bilo ribara. Komiški ribari mogli su opstati jer su se organizirali kao vojna formacija u čuvenim regatama do Palagruže, kamo je kretalo i do stotinu falkuša s peteročlanim posadama naoružanim sabljama i puškama za obranu od gusara.

Ti ribari razvili su industriju riblje proizvodnje u tolikoj mjeri da su ekspandirali na obale Atlantika od juga Portugala (Lagos) do Galicije na sjeverozapadu Španjolske. U Komiži je obitelj Mardešić podigla prvu tvornicu ribljih konzervi na Mediteranu godine 1870. Na prijelazu 19. u 20. stoljeće u Komiži nastaje ukupno sedam tvornica ribljih konzervi, a izvan Komiže komički poduzetnici otvaraju još osam pogona za soljenje ribe. Komiška ribarska armada broji 1909. godine 264 ribarska broda, na kojima radi više od 1500 ribara.

Dana 23. kolovoza, 1897. u upravo sagrađenoj kamenoj zgradi osnovne škole u Komiži na otoku Visu, pred okupljenim učiteljima iz raznih primorskih mjesta Dalmacije, počeo je *Prvi austrijski tečaj za ribarstvo*, s ciljem da učitelji kao učeni i ugledni ljudi u svojim sredinama prenesu na tamošnje ribare znanja i dojmove iz Komiže. Skup u Komiži otvorio je svojim govorom carski nadzornik za ribarstvo Pomorske uprave u Trstu Petar Lorini. Taj istaknuti ribarski stručnjak i prosvjetitelj, koji je u povijesti ribarstva hrvatskoga naroda dao najveći doprinos njegovu unapređenju, započeo je pred okupljenima svoj govor ovim riječima:

⁶¹ Tin Ujević (1930). Nit u srcu mora – Komiža na Visu, 16. 08.

Mi se nalazimo, gospodo, u sredini Jadranskoga mora, na ubavom i proslavljenom otoku Visu, koji je u to naše more dalje prodro, kao da ga se ne boji (...). Od davnih davnina ovi su otočani na glasu pomorci, na glasu ribari; a sila je faktičnih prilika od njih zahtijevala da se dadu na more, pametnije i razboritije, negoli drugi naši otočani, koji su bliže primorja, dakle bliže zaklona, bliže tihe luke, gdje da se za burnog vremena spase. A ovi su se otočani na vrijeme tako umno u svojoj struci razvili, te im nema para u našoj Dalmaciji. Oni su doveli svoje ribanje do priličnog usavršenja, a podigli su ga do pravog obrta, kako ćete se skoro osvjedočiti kad stanemo da ga s bližega promatramo.

U Komiži je mnogobrojnih ribarskih lagja i svakovrsnih ribarskih sprava, pak je tu lijepe za vas prilike da gledate i proučite ta ribarska sredstva, koja bi u tolikom broju i u tolikoj raznolikosti vi uzalud tražili u drugom kojem mjestu obale naše. Ovdje se ribarskim zanatom ne bavi samo niža ruka, kako to obično biva po drugim mjestima, nego i izobraženija; pa je sasvim naravno da komiškim ribanjem vlada neki napredni duh koga u drugim mjestima još na žalost nema. Ovdje vam je, gospodo, aristokracija i inteligencija našeg obalnog ribarstva.

Ovako je viđen taj svijet pučinskih ribara izvana, očima tada jednog od najvećih stručnjaka za morsko ribarstvo Austro-Ugarske Petra Lorinija.

Pripovijedanje komiškog ribara Ivana Vitaljića o životu pučinskih ribara Viškog arhipelaga osvjetljava taj svijet iznutra, iz sudioničke pozicije čovjeka koji je postao profesionalnim ribarom u svojoj devetoj godini života. Tu priču, ispričanu autentičnim komiškim govorom, nije moguće bez značajnih gubitaka, sadržajnih i stilističkih vrijednosti, prevesti na hrvatski standardni jezik iz dva razloga: prvo zbog toga što hrvatski standardni jezik oskudijeva terminima kojima može opisati maritimno iskustvo, a drugo zbog toga što nije moguć transfer tog iskustva. Preostaje tek mogućnost opisivanja, koje je katkada posve nemoćno da prenese sliku stvari i pojava vezanih uz umijeće ribolova pučinskih ribara Viškog arhipelaga.

5.2. Umjetnička kolonija na pučinskim otocima Viškog arhipelaga

Na malom nepristupačnom pučinskom otoku Svecu postojala je tridesetih godina neobična „umjetnička kolonija“, ako tako možemo reći za skupinu slikara i pisaca koji su povremeno dolazili u Komižu i na otok Svetac kako bi otkrili jedinstven svijet pučinskih ribara. Bili su to slikari Mirko Kujačić, Ignjat Job, Đuro Tiljak, legendarni zagrebački reporter Franjo Fuis i pjesnik Tin Ujević. Tridesetih godina dvadesetog stoljeća oni su otkrili svijet pučinskih ribara, te slikama, reportažama, fotografijama i esejima svjedočili o „ljudima pučine“.⁶²

⁶² „Ljudi pučine“ naslov je izložbe Franje Fuisa o komiškim ribarima na pučinskim otocima koja je posthumno organizirana u Zagrebu.

Bilo je to vrijeme kada su ti pučinski otoci (Palagruža, Sušac, Svetac, Brusnik, Jabuka) bili nepoznati, kao i život ribara koji su na njima u nezamislivim uvjetima provodili čitave zime loveći jastoge, a ljetne mjesece u lovu sardela. Bilo je to za ove radoznale umjetnike poput otkrića nove civilizacije u prašumi Amazone. Ti ribari živjeli su u špiljama otoka Sveca, pod šatorima na svojim brodovima izvučenim na obalu, živjeli su izloženi svakodnevnoj pogibelji od orkanskih vjetrova i valova, u barkama bez motora, na vulkanskim hridinama Brusnika, riskirajući, kad im ponestanu zalihe vode, smrt od žeđi, zbog zimskih fatala koji su ih koji put i po desetak dana priječili da otplove s pustog otoka do Komiže.

Otkrili su ti umjetnici svijet nevjerojatnog radnog entuzijazma. Otkrili su ljude koji su, izlažući se ekstremnim naporima i opasnostima, proizvodili elitnu hranu za bogate trpeze evropskih metropola. U to su vrijeme slane sardele i sardine u maslinovu ulju bile delikatna hrana, kao i jastozi koji su se eksportirali u evropske gradove iz komiške jastožere samo za velike blagdane (Badnji dan i Veliki petak), u vrijeme kada je turizam u ovim krajevima još bio nepoznat pojam.

Ti ribari morali su poznavati ćud vremena i ćud svake vrste ribe. Morali su poznavati morske struje i reljef dna golemog akvatorija vulkanskog trokuta Jadrana koji se proteže od Komiže na zapad do otoka Jabuke, a na jug do otočja Palagruža. Morali su poznavati orijentaciju po zvijezdama i umijeće čitanje vremena po nebeskom zvjezdanom satu. Morali su sami izrađivati sve vrste ribolovnih alata, trebali su poznavati vještine konzerviranja ribe, vladati umijećem navigacije jedrima, trebali su imati nevjerojatnu izdržljivost za sudjelovanje u veslačkim maratonima od Komiže do Palagruže, trebali su razviti sposobnost prepoznavanja ribe (vrstu ribe, količinu, dubinu i smjer kretanja jata) u mrkloj noći u dubini mora po fosforescenciji, trebalo je moći izdržati strahovitu međusobnu konkurenciju stotina ribarskih družina.

5.3. *Lingua franca* komiškoga govora

Lingvistâ među tim umjetnicima nije bilo. Ali sigurno je da su ti slikari i pisci otkrili i jedan njima teško razumljiv jezik kada su se ti ribari njima obraćali, ali gotovo posve nerazumljiv kada su međusobno razgovarali. Taj jezik bio je zacijelo jednako tako neobičan i nepoznat kao i način života tih pučinskih ribara. O tom je govoru prvi pisao dijalektolog Mate Hraste,⁶³ a poslije Drugoga svjetskog rata romanist Mirko Deanović⁶⁴ te u novije vrijeme dijalektolog Petar Šimunović⁶⁵ i autor ovog rada.⁶⁶

Da bi se opisao svijet komiških ribara, osim povijesnog, etnološkog i kulturnoantropološkog pristupa nužan je i jezični. Naime, autonomnost tog insularnog ribarskog svijeta u jugozapadnoj uvali otoka Visa, koju je pisana povijest prvi put nazvala imenom Val

⁶³ Hraste, M. (1937), str. 147-154.

⁶⁴ Deanović, M (1966)

⁶⁵ Šimunović, P. (1977)

⁶⁶ Autorovi radovi o komiškom govoru navedeni su u popisu literature.

Comezza,⁶⁷ očituje se i u posebnosti svog idioma. Komiža se nalazi u jedinoj uvali na povišnom transjadranskom putu poznatom od antičkih vremena kao Diomedov put, koji ide od Gargana, preko Palagruže i Komiže do povijesnog Hiličkog poluotoka koji se pruža na prostoru između Trogira i Rogoznice, s istaknutim rtom Punta Planka (Diomedov rt). Ta transjadranska transverzala određena pogodnošću vjetrova (jugo za plovidbu prema istočnom Jadranu i maestral za putovanje na zapadnu obalu) bila je u antici najfrekventnija plovidbena ruta koja je povezivala obale Jadrana. U srednjem vijeku bila je to ruta sljedbenika svetog Benedikta iz Nursije, benediktinaca, koji na toj ruti podižu samostane (Gargano, Palagruža, Biševo, Svetac, Komiža, Split). Tim putem prodire kršćanstvo na istočnu obalu Jadrana. Na tom putu stoljećima plove komiški ribari radi ribarenja na Palagruži i do Gargana gdje prodaju posoljenu ribu. U Komižu pak dolaze grčki i talijanski brodovi koji otkupljuju slane sardele, puljiški trabakuli koji prodaju u Komiži poljoprivredne proizvode, venecijanske galije koje kontroliraju more ugroženo gusarima, trgovci s Levanta i iz Venecije.

Ta živa razmjena roba, ljudi, iskustva, ideja, jezika, kultura, formira i komiški govor, koji, čuvajući svoju slavensku arhaiku, apsorpira strane jezične utjecaje, osobito leksik, koji prilagođuje svojim fonetskim i morfološkim zakonitostima. Idiomi *lingua franca* ne nestaje padom Mletačke Republike koncem 18. stoljeća, nego živi i dalje prilagođen, udomaćen u mnogim govorima istočnog Jadrana, osobito u leksiku pomoraca, brodograditelja i posebno ribara.

Webster's New Encyclopedic Dictionary ovako definira idiom *lingua franca*: "Lingua franca - a common language consisting of Italian mixed with French, Spanish, Greek, and Arabic that was formerly spoken in Mediterranean ports."⁶⁸ Bio je to idiom vrlo jednostavne gramatike, premda bogata rječnika, namijenjen bazičnoj komunikaciji pomoraca, ribara i trgovaca u maritimnom arealu Mediterana, a bio je u živoj svakodnevnoj upotrebi u mnogim dalmatinskim komunama pa tako i na otoku Visu, koji je, u vrijeme venecijanske uprave, pripadao Hvarskoj komuni.

Venecijanski providur za Dalmaciju i Albaniju u svom itineraru s puta po Dalmaciji kaže da se u gradu Hvaru govori *lingua franca*.⁶⁹ Budući da je Hvar bio središte venecijanske komune kojoj je pripadao otok Vis te s obzirom na to da je otok Vis imao izrazito maritimnu kulturu, *lingua franca* bila je idiom svakodnevne komunikacije, osobito ribara. Bogat halijetički leksik iz idioma *lingua franca* sačuvan je u govoru komiških ribara do danas, a na njega nije mnogo utjecao leksik standardnog hrvatskog jezika u novije vrijeme jer ne može biti konkurentan tradicionalnoj halijetičkoj nomenklaturi budući da je insuficijentan terminologijom za imenovanje halijetičkih pojmova.⁷⁰

⁶⁷ Novak, G. (1961) str. 77.

⁶⁸ Webster's New Encyclopedic Dictionary (1993) p. 583.

⁶⁹ Itinerario di Giovanni Batista Giustiniano, Commissiones et relationes venetae, Tomus II annorum 1525 - 1558, JAZU (1877), pp. 222.

⁷⁰ Božanić, J. (2007). str. 11-22

Ovdje analiziran tekst pokojnog Ivana Vitaljića Gusle svjedoči o iznimnom bogatstvu halijeutičkog leksika. U mnogim čakavskim rječnicima naći ćemo malen broj tih termina koji su u velikoj većini aloglotskog postanja. Od tisuću protumačenih riječi više je od pedeset postotaka ribarskih termina (oko 540 glosa), od kojih su dvije trećine mediteranizmi. To znači da su mnogi termini iz idioma *lingua franca* u halijeutičkom rječniku komiških ribara živi do danas. Premda kontinentalni svijet od talijanskog naziva za otok *isola* izvodi riječi *izolacija*, *izolirati*, *izoliran*, sukladno predodžbi o izoliranosti otoka okruženog vodom kao komunikacijskom preprekom, činjenica jest da je upravo ta velika slana voda, kao likvidni element, medij koji omogućuje vezu s drugim obalama, svjetovima, kulturama, jezicima.

6. ZAKLJUČAK

6.1. Veličina gubitka

Akceleracija vremena izazvana globalizacijskim procesima i suvremenom tehnološkom ekspanzijom udaljila nas je radikalno, u samo nekoliko posljednjih desetljeća, od izvora tradicionalnog iskustva, znanja i sustava vrijednosti. Znanja i iskustva koja su se akumulirala stoljećima neposrednim transferom kolektivnog pamćenja s generacije na generaciju, prestala su se prenositi i čuvati u kolektivnoj memoriji jer su ih zamijenili novi izvori informacija potrebni za opstanak. Ovdje opisan svijet pučinskih ribara nije samo kulturnopovijesni, niti samo kulturnoantropološki podatak o insularnom svijetu komiških ribara. To je i aktualan podatak o veličini gubitka jedne vrste kulturnog obilja sadržanog u jeziku, u običajima, u međuljudskim odnosima, u osjećanju ravnoteže unutar organske društvene zajednice.

6.2. Dijalektika odnosa posebnog i univerzalnog u jeziku

Ta promjena reflektirala se i u jeziku. U neglobaliziranom svijetu jezik je bio glavni znak identiteta, etničke posebnosti, lokalne pripadnosti. Ipak, ovdje analiziran tekst pokazuje i dokazuje paradoksalnu činjenicu o insularnoj organskoj zajednici koja pripada transetničkoj kulturi, a da pritom ima izrazito izgrađen vlastiti kulturni identitet: običaje, sustav vrijednosti, jezik. Riječ je o dijalektičkom suodnosu između vlastitog i univerzalnog, između kulturalne posebnosti i kulturalne pluralnosti, riječ je o iskustvu koje bi moglo biti zanimljivo kao model adaptacije aloglotskoga leksičkog inventara u vlastiti fonetski i morfološki gramatički sustav. Primjer autentičnoga komiškoga govora, reprezentativnog za prvu polovinu 20. stoljeća, pokazuje kako jezični sustav adaptira aloglotski leksik, a da pritom

ne gubi vlastiti identitet.⁷¹ Taj proces nije ni od koga nametnut, ne događa se ni pod kakvom prisilom, događa se iz komunikacijske nužnosti, iz potrebe da se imenuju stvari i pojave za koje postoje nazivi stvoreni od onih koji su mnogo prije Hrvata na istočnoj obali Jadrana trebali stvarati nomenklaturu za imenovanje maritimnih pojmova, baštineći od drugih i stvarajući vlastito. Petar Skok kaže: „Pređi naši, koji se već od sedmog stoljeća pojavljuju na obalskom potezu Jadrana od Pulja do Valone, donesoše iz svoje močvarne postojbine od pomorskih izraza samo opću indoevropsku riječ *more* i opću slovensku *lađa*, a od ribarskih samo opću slovensku riječ *riba*, nekoliko zajedničkih slovenskih naziva za slatkovodne ribe i nekoliko isto takovih naziva za ribarske alate.“⁷² Upravo adaptacijom aloglotskih termina, prilagodbom njihovom fonetskom i morfološkom sustavu čakavskog idioma pokazao je taj idiom hrvatskoga naroda snagu asimilacije tuđeg umjesto da bude asimiliran.

6.3. Endoetnički i egzoetnički purizam

Pri tumačenju leksika Vitaljićeva teksta hrvatskim standardnim jezikom suočili smo se s problemom insuficijencije ribarske i općenito maritimne terminologije. Tumačenja su uglavnom trebala biti opisna, ali budući da je jezikom teško predočiti nepoznate stvari, pojave i pojmove, ti su opisi više ili manje uspješni, odnosno neuspješni u prenošenju potpune informacije o sadržaju tumačenoga leksema. Za razliku od mnogih europskih jezika koji su svoju tradicionalnu maritimnu nomenklaturu ugradili u svoje opće rječnike standardnoga jezika, hrvatski je standardni jezik lišen leksika iz čitave jedne sfere nacionalne kulture, sfere maritimne kulture, koja uključuje ribarstvo, pomorstvo, brodogradnju, tala-sozoonimiju, tradicionalnu meteorologiju. Ta sfera iskustva hrvatskoga naroda iznimno je bogata leksikom koji je ostao izvan sfere reprezentativne nacionalne kulture zbog dva bitna razloga: 1. zbog jezične politike koja je od vremena hrvatskih vukovaca u 19. st. pa do danas zazirala od čakavskog leksika zbog nikad neosporenog principa čistoće standardne novoštokavštine, dakle zbog nekad jasno deklariranog, a danas prešutnog endoetničkog purizma u odnosu na čakavski i kajkavski leksički tezaurs, unatoč naglašenoj potrebi oficijelne jezične politike za razlikovnošću hrvatskoga standardnog jezika u odnosu na srpski jezik; 2. zbog egzoetničkog purizma prema leksiku za koji se smatra da je talijanskog podrijetla i da njegovom uporabom biva ugrožen hrvatski kulturni i etnički identitet, čime bi se na političkoj razini mogla probuditi stara iredentistička posezanja Italije prema maritimnom prostoru Hrvatske.

6.4. Jezik s raskrižja morskih putova

Ovdje prezentiran tekst pokazuje zorno veličinu gubitka koji nestaje u globalizacijskim procesima nestankom lokalnih idioma. Ovdje je riječ o idiomu komičkoga govora

⁷¹ Vidi Božanić, J. (2003). Iskustvo univerzalnosti kulture mora u hrvatskom maritimnom leksiku. *Govor*, časopis za fonetiku, Odjel za fonetiku hrvatskog filološkog društva, XX, 1-2, 39-46.

⁷² Skok, P. (1933) str. 5.

koji je danas sveden na jedva nekoliko tisuća govornika od koji bi jedva stotinjak njih (ako ovo nije optimistička procjena) mogla bez upotrebe priloženoga glosara razumjeti Vitaljićev tekst bez većih teškoća. Taj idiom stvarao se i obogaćivao stoljećima. Bujala je njegova stilistička izražajnost, semantička iznijansiranoost njegovih fonetskih, morfoloških i sintaktičkih izražajnih mogućnosti, bujao je njegov leksik u živoj transetničkoj i transkulturalnoj komunikaciji na otoku kao raskrižju morskih putova. Činjenica da je ovaj tekst bilo moguće zabilježiti do prije tridesetak godina pravo je čudo, jer on pokazuje stanje komičkoga govora prve polovine 20. stoljeća, a utjecaj suvremenog hrvatskog jezika je minimalan na razini leksika. Razlog je tomu insuficijencija standardnoga hrvatskoga jezika maritimnim leksikom, s jedne strane, i, s druge strane, opstanak nekih oblika tradicionalnoga ribolova do danas.

6.5. Globalna glotofagija

Jezik čuva jedinstveno iskustvo jednog svijeta. Gubitkom jednog idioma, ma kako malen bio, nestaje i jedan svijet koji je u njemu i po njemu postojao. Monolingvalna perspektiva svijeta izazvana globalizacijskim procesima već je u Europi dovela na UNESCO-vu *Red list of endangered languages* stotinjak evropskih jezika kojima prijete skori nestanak. Planetarna glotofagija uzima svoj danak uništavajući time jezični diverzitet svijeta. Na tom popisu nema čakavskog ni kajkavskog idioma hrvatskoga jezika. Nema ih zbog toga, pretpostavljamo, što im hrvatsko jezikoslovlje nije ni dalo status hrvatskih jezika, što oni kao posebni jezični sustavi u odnosu na štokavski, jesu. Kolika je ta posebnost jednog idioma hrvatskog čakavskog jezika s otoka Visa, Vitaljićev tekst zorno pokazuje. Ni jedna jedina Vitaljićeva rečenica u ovdje interpretiranu tekstu ne može se reći na standardnom hrvatskom jeziku bez prijevoda, ili preinaka, a pritom, često, mnoge semantičke i stilističke vrijednosti izraza ostaju neprevedene i neprevodive.

6.6. Oda radu

Vitaljićev tekst ima svoju dijalektološku, etnološku, kulturnoantropološku, ali i poetsku vrijednost. Ono je djelo usmene pripovjedne književnosti. To je oda radu! Na trenutke naracija se uzdiže do himničke uzvišenosti, zatim prelazi u furiozan ritam gomilanja pojmova koji stremlje klimaksu. Pripovjedna struktura organizirana je prema naratološkim zakonitostima pripovijedanja. Igra perspektiva, prijelaz iz pozicije promatrača na poziciju aktanta, dijaloška, dramska struktura koja je interpolirana u naracijski tijek itd. Sve su to elementi koji pokazuju izniman Vitaljićev pripovjedački dar, a s druge strane i iznimnu razinu oralno-auralne kulture kojoj pripovjedač pripada. Analizirane stilske osobine Vitaljićeve priče to zorno dokazuju. Priložena analiza zahvatila je tek djelić ukupnoga stilističkog bogatstva ovoga gustog teksta koji završava rekvijemom za jedan nestali svijet i s njim nestali jezik u kojemu se Vitaljićeva priča ostvaruje. Poanta priče ipak ostavlja nadu da će njegova priča preživjeti bude li zapisana i protumačena. Ovaj rad zalag je toj nadi.

LITERATURA

- Božanić, J. (1983). Komiška ribarska epopeja, „Čakavska rič“ 1-2, str. 83 – 180
- Božanić, J. (2007). *Lingua franca in the Dalmatian fishing and nautical terminology. Structural Studies, Repairs and Maintenance of Heritage Architecture / C. A. Brebbia (ur.)*. Southampton, Boston, str. 11-22
- Božanić, J. (2003.). Iskustvo univerzalnosti kulture mora u hrvatskom maritimnom leksiku. „Govor“, časopis za fonetiku, Odjel za fonetiku hrvatskog filološkog društva, XX, 1-2, 39-46
- Božanić, J. (1997.). Nacrt glosara gajete falkuše. Zbornik radova znanstvenog skupa Tisuću godina ribarstva u Hrvata, održanog 1. listopada 1995. u Zadru, HAZU, Zagreb, str. 181 - 194
- Božanić, J. (1996). Tradicionalna regata gajeta falkuša od Komiže do Palagruže, Zbornik Palagruža - jadranski dragulj, Stručno-znanstveni skup Palagruža, povodom 100 godina meteoroloških mjerenja i motrenja na otoku Palagruži, u Splitu 28.-30. lipnja 1995. godine, Split - Kaštela
- Božanić, J. (1996). Onimikon Palagruže. Zbornik Palagruža - jadranski dragulj, Stručno-znanstveni skup Palagruža, povodom 100 godina meteoroloških mjerenja i motrenja na otoku Palagruži, u Splitu 28.-30. lipnja 1995. godine, Split - Kaštela
- Božanić, J. (1996). Iskustvo vremena komiških ribara. „Čakavska rič“, god. 24., br. 1-2, 1996, str. 7 – 94
- Božanić, J. (1997) *Lingua franca*. Rječnik, str. 67 - 93, Književni krug, Split
- Božanić, J. (1998). Komiška ribarska epopeja II. „Čakavska rič“, 1998, br 1-2, str. 69 – 172
- Božanić, J (2002). *Facende otoka Visa*. - Prilog istraživanju leksika govorâ otoka Visa. Književni krug, Split
- Božanić, J. (2006). Komiški dikcionar - A. „Čakavska rič“, br. 1-2, str. 5-50
- Božanić, J. (2007). *Guc – Naratološka interpretacija zapisa jednog doživljaja mora*. „Čakavska rič“, XXXV, br. 1, str. 17 – 53
- Božanić, J. (2008). Komiški dikcionar – B. „Čakavska rič“, XXXVI, br. 1-2.
- Deanović, M. (1962). *Lingvistički atlas Mediterana 1. dio: Anketa u Boki kotorskoj*, Rad JAZU. Odjel za filologiju, Zagreb
- Deanović, M. (1966). *Lingvistički atlas Mediterana 2. dio: Anketa na Visu (Komiži)*. Rad JAZU. Odjel za filologiju. Knjiga 14. str. 5-39, ur. P. Guberina, Zagreb
- Deanović, M. (1967). *Lingvistički atlas Mediterana 3. dio: Anketa u Salima na Dugom otoku*, Rad JAZU, Odjel za filologiju, Zagreb
- Filipi, G. (1997). *Betinska brodogradnja - etimologijski rječnik pučkog nazivlja*. Šibenik: Županijski muzej u Šibeniku
- Hraste, M. (1933). *Osobine govora ostrva Visa*. Zbornik A. Beliča II., Beograd

- Itinerario di Giovanni Batista Giustiniano, Commisiones et relationes venetae, Tomus II annorum 1525 - 1558, Academiae Scientorum et Artium, Zagreb, 1877, pp. 222
- Jal. A. (1848) Glossaire nautique, Pariz
- Jurišić, B. (1962.). O našoj pomorskoj terminologiji, Pomorski zbornik povodom 20-godišnjice Dana mornarice i pomorstva Jugoslavije 1942-1962., gl. urednik Grga Novak, Vjekoslav Maštrović. Knj. 1, JAZU, Zagreb
- Matvejević, P. (2006). Mediteranski brevijar, V.B.Z. studio, Zagreb
- Novak, Grga (1961) Vis. Od VI. st prije nove ere do 1941.godine, Zagreb, JAZU
- Roki - Fortunato, A. (1997). Libar Viskiga Jazika, Toronto
- Kahane, H. & R., Tietze, A. (1988). The Lingua Franca in the Levant. Turkish Nautical Terms of Italian and Greek Origin, ABC Kitabevi A.S., Istanbul, Ankara, Izmir
- Mardešić-Centin, P. (1977). Rječnik komičkoga govora, Hrvatski dijalektološki zbornik, knjiga 4, ur. Finka, B. Str. 263 - 322
- Skok P. (1933.). Naša pomorska i ribarska terminologija na Jadranu, Pomorska Biblioteka, Jadranska straža, Split
- Skok, P. (1971). Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, JAZU, Zagreb
- Stepanić, Ž (2004). U potrazi za (izgubljenim) hrvatskim pomorskim nazivljem. Knjigo-tisak, Zagreb
- Stolac, D. (1998). Hrvatsko pomorsko nazivlje u 19. stoljeću, Filologija, HAZU, knj. 30/31, str. 133 - 146
- Stolac, D. (1998). Hrvatsko pomorsko nazivlje,; Božo Babić, njegovi prethodnici i nastavljači, Rijeka: Izdavački centar
- Šimunović, P. (1977). Čakavština srednodalmatinskih otoka, Čakavska rič, br. 1.
- Škarić, I. (1982). U potrazi za izgubljenim govorom, Školska knjiga-SN Liber, Zagreb
- Šklovski, V. (1969). *Uskrsnuće riječi*. Stvarnost, Zagreb,
- Vidović, R. (1993). Jadranske leksičke studije, Književni krug Split
- Vidović, R. (1984). Pomorski rječnik, Logos, Split
- Vidović, R. (1992). Kine pomorskog anemonimijskog nazivlja, Čakavska rič, 20, 1, 53-75.
- Vinja, V. (1986). Jadranska fauna, Etimologija i struktura naziva I., II., Logos, Split
- Vinja, V. (1998, 2003, 2004). Jadranske etimologije I., II., III., Školska knjiga Zagreb
- Webster's New Encyclopedic Dictionary, New York, 1993

Napomena: Ovaj rad realiziran je u sklopu autorova znanstvenog projekta *Halietica Adriatica - filološka i antropološka istraživanja jadranske kulture* pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa RH (šifra: 244-2440820-0630), a u okviru znanstvenog programa „Studia Mediterranea“ pri Centru za interdisciplinarna istraživanja STUDIA MEDITERRANEA, Filozofskog fakulteta u Splitu.

STYLE, LEXIS, STORY, THE WORLD OF THE KOMIŽAN FISHERMAN
IVAN VITALJIĆ GUSLA'S THESEURUS OF ORAL TRADITION

Summary

The author presents a document dating from the 1970s that records stories told by Ivan Vitaljić Gusla, a fisherman from the town of Komiža on the island of Vis. The text interpreted by the author contains exceptionally rich lexis, the fishing terminology which has been preserved through oral tradition, but is rather inadequately included in the corpus of Croatian lexicography and has remained, for the most part, unknown. This lexis is predominantly of alloglottic origin. It is a remnant of the former lingua franca idiom spoken by the Komižan fishermen. Since the lexis of the standard Croatian language cannot influence the fishermen language because it contains no technical terms for naming objects and phenomena associated with traditional fishing, a part of this rich vocabulary in this area of human experience remains preserved in everyday practice of Komižan fishermen. The text interpreted in this paper shows the state of Komižan speech in the first half of the 20th century.

Analysis of this text shows the degree to which the world of Komižan fishermen is, on the one hand, unique and special, and on the other hand a part of the Mediterranean linguistic and experiential universe. The author reveals the power of this Croatian and Slavic idiom (the Komižan speech) to adapt the alloglottic lexis much more present in its fishing vocabulary than the idioglottic.

The author in the introductory study also analyzes the stylistic values of oral tradition, firstly the lexico-stylistic values of the idiom, but also interprets and evaluates poetic elements of oral tradition realized in the oral culture of an insular social community of the island of Vis.

Key words: *lexis, terminology, stylistic, fishing, Komiža, dialect, vocabulary, dictionary*

LO STILE, IL LESSICO E IL THESAURUS DELLA TRADIZIONE ORALE
DEL PESCATORE IVAN VITALJIĆ GUSLA DI KOMIŽA (COMISA)

Riassunto

L'autore riporta e interpreta un testo nato negli anni settanta del XX secolo come trascrizione della conversazione con Ivan Vitaljić Gusla, pescatore di Komiža. Si tratta di un testo lessicamente molto ricco, con abbondante terminologia pescatoria prevenuta a noi tramite la tradizione orale. Tale terminologia è poco inclusa nel corpus della lessicografia croata ed è per la maggior parte sconosciuta.

Questo lessico è principalmente di origine alloglotta. Si tratta dei resti della lingua franca, idioma parlato una volta dai pescatori di Komiža. Il lessico della lingua croata standard, non avendo dei termini per nominare oggetti e fenomeni legati all'attività pescatoria tradizionale, non poteva esercitare influenze sulla parlata dei pescatori. Pertanto, nella lingua di ogni giorno dei pescatori di Komiža è rimasta anche oggi conservata una parte di quel ricco lessico. Il testo analizzato testimonia dunque, la lingua parlata dalle genti di Komiža nella prima metà del XX secolo. L'analisi dimostra come il mondo dei pescatori di Komiža è per certi versi autoctono, unico, particolare, per altri, fa parte integrante di un universo linguistico ed empirico tipico dell'area mediterranea. Il testo e l'analisi testimoniano la capacità di un idioma croato, slavo (quello di Komiža), di adottare il lessico alloglotta il quale, nel vocabolario dei pescatori, prevale sopra quello idioglotta. L'autore, nel saggio introduttivo, analizza inoltre i valori stilistici della tradizione orale, soprattutto le qualità lessicali e stilistiche. Vengono interpretati e valorizzati anche gli elementi poetici del racconto e il carattere pittoresco della tradizione orale in una comunità insulare di Vis (Issa).

Parole chiave: lessico, terminologia, stilistica, la pesca, Komiža, dialetto, dizionario

Podaci o autoru:

Joško Božanić redovni je profesor stilistike na Filozofskom fakultetu u Splitu i pročelnik Centra za interdisciplinarne studije – Studia Mediterranea.